CRONICĂ DE COTROCENI

Adriana Săftoiu

POLIROM

ADRIANA SĂFTOIU

CRONICĂ DE COTROCENI

2015

Cuvânt înainte
Pragul de sus

De ce acum? De ce nu mai repede, de ce nu mai târziu? E necesar? Cui ajută? A fost el cel mai rău? E singurul vinovat?

Fiecare întrebare are un răspuns. Fiecare răspuns va stârni o nouă întrebare. Am scris cu sentimentul că istoria se repetă pentru că nu o cunoaştem sau o cunoaştem doar pe cea care nu vizează timpurile noastre. Întâmplările despre care auzim sau citim s-au petrecut demult, sunt într-o altă eră, din alt timp. Le privim cu o curiozitate prea puțin reflexivă. Unele elemente se regăsesc de-a lungul evoluțiilor politice şi sociale, mai ales cele nefaste. Persistăm în aceleaşi greşeli, ca apoi să invocăm destinul fatal al bietei noastre țărişoare. Avem şi o scuză factică la îndemână: pesemne că suntem blestemaţi.

Nu împărtăşesc deloc teoria blestemului, argumentul resemnării. Nu de oportunități am dus lipsă. Nu de lipsa oamenilor avem a ne plânge, ci de puținătatea caracterelor. Adaug un element care este, în mare parte, apanajul românului: vigilența precară. Aceasta este concluzia mea, după 18 ani de privit îndeaproape culisele politicii.

Ne place să ne îndrăgostim electoral, ciclic, să ne umezim ochii de încântare, să ne strigăm iubirea în piața mare. Apoi, de la un munte de iubire, trecem la o prăpastie de ură. Ne dezvrăjim repede şi începem să ne strigăm deziluziile. De fapt, facem tot ceea ce trebuie ca oamenii politici – mai ales cei care ajung în cele mai înalte funcții – să devină nişte închipuiți. Nu de dragoste şi adulație duc lipsă politicienii şi nici angajații din instituțiile de stat, ci de vigilență civică, de o admirație bine ponderată. Cei aleşi şi cei numiți de cei aleşi scapă repede de observația oamenilor de rând.

Politica se desfăşoară sub ochii noştri, în perimetrul nostru. Marchează vieți, destine, traiectorii de țară. Niciun om politic nu e rău de unul singur. Şi nici nu devine bun de unul singur. În jurul lui sunt oameni care alcătuiesc tot felul de instituții: de la partide, la instituțiile de forță. Iar aceşti oameni contribuie decisiv la modul în care îşi manifestă puterea cel care deține cele mai importante funcții în stat.

Nu sunt dintre aceia care susțin că în politica românească au ajuns doar hoții şi ticăloşii. În schimb, e greu de combătut realitatea care arată că cei care rezistă mai mult, care se rotesc în funcții, sunt cei care fac din rămânerea în politică, şi mai ales la putere, indiferent de rezultatul actului lor, un scop în sine. Ne lovim, în mare parte, de aceleaşi nume, indiferent câte alegeri au trecut peste noi, din decembrie 1989. E de remarcat cu câtă putere se susțin unii pe alții, indiferent de sigla sub care candidează. E adevărat că se mai înjură, că se acuză de făcute şi nefăcute, dar tot împreună calculează păstrarea puterii, rămânerea în sistem.

Înainte să predau cartea editurii, înainte să o termin de scris, chiar înainte să o citească cineva, am remarcat îngrijorările prietenilor. „Nu mai bine o amâni până mai încolo?" Acest „mai încolo" era destul de vag, dar înțelegeam că „mai încolo" va fi atunci când toate personajele istoriei trăite vor fi oale şi ulcele. Aşa se obişnuieşte. Istoria, mai ales cea incomodă, se dezvăluie post-mortem.

Memoriile oamenilor politici, ale celor care sunt contemporani cu publicarea lor, evită şocurile emoționale. Întâmplările relatate sunt bine împachetate, parfumate, au mereu un aspect ceremonios, ai spune că toate s-au întâmplat într-o eprubetă, într-un spațiu sublim, unde posibilele conflicte, tensiuni, zguduieli au fost doar pentru a nu se plictisi universul, iar sistemul căruia i-a aparținut personajul principal e cel mai puțin cangrenat de rele practici. Astfel de memorii menajează sensibilitățile

contemporaneității lor şi coafează cu bucle aurii imaginea autorului. Peste 50 de ani, o cifră aleasă poate cu noimă, generațiile următoare vor citi addenda la acele memorii coafate şi, evident, după atâta timp, auriul îşi va pierde din strălucire, iar buclele din volum. Posteritatea se va alege cu pioase aduceri-aminte. E o rețetă clasică pe care nu am urmat-o scriind această carte.

Nu mi-a a fost deloc confortabil să mă confrunt cu jurnalul – numit Caietul Albastru – pe care l-am lăsat închis aproape şapte ani. Cum nu a fost prea plăcut să îmi reamintesc întâmplări. Pe unele le-am exclus total, pe altele le-am reconstituit cât mai viu (sunt acele pasaje marcate cu italice), dar le-am eliberat de tuşa personală a jurnalului.

Nu am scris un letopiseț. Am legat evenimentele într-un joc al memoriei în care am urmărit o diacronie a relevanței.

Din păcate, cred că omul simte mult mai intens răul decât binele. Probabil aceasta e şi explicația pentru care fiecare învață doar din propria lui experiență: „Până nu te loveşti de pragul de sus, nu îl vezi pe cel de jos". La nivelul unei țări e o pagubă imensă – de timp, de energie – să aşteptăm ca fiecare dintre noi să se lovească de pragul de sus. La nivel personal, fiecare hotărăşte cât timp are de pierdut. Seneca spunea că nu timpul e puțin, ci cel pe care îl pierdem e mult. Iar, din punct de vedere politic, am pierdut prea mult timp.

S-a întâmplat la câteva zile după ce Traian Băsescu a fost declarat, în 2004, preşedinte câştigător. Era în luna decembrie, înainte să fie programată şedința Parlamentului pentru depunerea jurământului.

Traian Băsescu mă cheamă la Primărie, spre seară. Nu sunt sigură că, în patru ani de când e primar, am intrat de zece ori în acea instituție. Nu sunt familiarizată cu atmosfera de aici şi mă simt destul de stânjenită când ajung la uşa primarului.

Locul meu de muncă era sediul partidului din Aleea Modrogan nr. 1, un loc discret şi deloc frecventat prin toamna lui 2001. Acolo, atunci, nu mă simțeam niciodată asaltată de zgomotul mulțimii, de forfota echipei care lucra. În anii aceia de opoziție stingheră, sediul preluat din mâinile F.S.N.-ului şi păstrat de noul Partid Democrat avea liniştea unui sanatoriu. Se anima doar atunci când venea şeful, Băsescu. Şi asta abia spre finele anului 2003. Pentru că, vreo trei ani, cam nimeni nu dădea nicio şansă atitudinii lui, de hoinar răzvrătit, rătăcit parcă pe culoarele politicii. După ce Traian Băsescu s-a aşezat pe scaunul de la Cotroceni, au apărut mulți cunoscători care au început să îşi amintească cum au ştiut ei de la bun început că omul poate, că era sortit succesului, că avea o forță şi o carismă imbatabile.

Primarul Băsescu, noul preşedinte ales, îşi pune ordine în dosarele de pe masă. Îmi spune să-mi trag un scaun lângă birou. „Cu cine facem echipă?", mă întreabă. „La Cotroceni?", întreb şi eu, ca să trag de timp. „Dar unde vrei?" N-aş spune că umorul e punctul lui forte. Îl propun pe Andrei Pleşu. Mă întreabă dacă îl pot suna. Îmi spune: „Nu cred că e bine să îl sun eu şi să mă refuze. Cu genul ăsta de personalități te poți aştepta la orice". Îi spun că, în egală măsură, ar fi ciudat să îl sun eu cu aşa o propunere. Nu zice nimic.

L-a sunat personal pe Andrei Pleşu, care era atunci la Viena, şi i-a spus că, în cazul unui refuz, va regreta

propunerea. Viitorul consilier prezidențial a pus ceva condiții, altfel de bun-simț. În final, am primit cu bucurie vestea că va fi în echipă.

Refuzul era pentru Traian Băsescu un punct nevralgic. L-a jucat mereu dibaci, mizând pe invocarea funcției. O scenă similară s-a petrecut la formarea primului Guvern Tăriceanu.

A doua zi de Crăciun, 2004. Decidenți ai P.D.-ului vin la Cotroceni. Au două ministere alocate, fără nominalizări: Ministerul de Interne şi Ministerul Educației. Emil Boc îi spune Preşedintelui că ştie un domn foarte potrivit pentru acest minister: Mircea Miclea. Îi face o scurtă şi elogioasă prezentare. „Dar nu vrea", conchide Boc. Băsescu îi cere pe loc să îl sune. Boc formează numărul de telefon. Băsescu se introduce fără menajamente. Nu se prezintă ca Preşedintele României. „Sunt Traian Băsescu." Şi vorbeşte preț de douăzeci de minute cu necunoscutul de la capătul firului. Îl aud când spune: „Nu cred că îl puteți refuza pe Preşedintele *României". Înțeleg că Miclea pune condiții. Ca Educația să aibă 6% din P.I.B., altfel va pleca. Băsescu îi dă asigurări că va fi cum vrea el. N-a fost aşa şi Miclea va pleca de la minister după nouă luni de mandat.*

M-a întrebat dacă vreau să merg la Cotroceni. Eram deputat ales pe listele pentru Bucureşti. Nu am avut nicio contribuție specială la această nominalizare. Am fost inclusă pe liste când eram în vacanță – prima vacanță după trei ani, în vara lui 2004, după campania de la Primărie şi susținerea P.D.-ului într-o opoziție complicată. Ştiu că propunerea venise din partea lui Cozmin Guşă. M-a surprins când am aflat, pentru că nicio secundă nu m-a interesat vreo funcție. Îmi plăcea ce făceam, mă simțeam suficient de motivată ca să nu îmi pese de parlamentarism sau de vreo altă funcție în Stat. Dar, atunci, am mers cu turma.

Răspund „da". „Atunci, după ce îți depui jurământul, îți dai demisia. Cine intră în locul tău?", mă întreabă. Habar n-am. „Faci şi tu un om fericit." „Altcineva", continuă el.

„Să o luăm invers”, spun. Şi începem să facem organigrama funcțiilor. Pentru consilier pe probleme de securitate națională îl propune pe Vasile Blaga. Pentru mine, o veste foarte bună. În sfârşit, un om pe care îl cunosc, în necunoscutul care se deschide în față. Îl propune pe Claudiu la politică internă. „Claudiu e bun pe analiză, chiar mai bun decât tine.” Nu spun nimic. Nu mă simt confortabil cu ideea că voi lucra cu soțul meu, dar nici nu risc să deschid subiectul cu noul preşedinte. Îl bănuiesc de suficient cinism ca să îi spună că eu am avut obiecții. Iar obiecțiile nu țin de profesionalismul lui Claudiu, ci de relația soț-soție la acelaşi loc de muncă. Şi, pe fond, aspectul îl vizează prea puțin pe el.

Renate Weber cred că a fost propunerea lui Emil Boc. S-ar putea să mă înşel, dar cu siguranță nu în acel birou i-a fost pronunțat numele. Şi cam aici s-a oprit lista. Erau tot felul de funcții, mai puțin importante pentru public, dar importante pentru mecanismul intern. Relații publice, financiar, resurse umane, protocol. Pur şi simplu, nu găseam nume.

M-am lămurit în doar câteva zile că avea dreptate. Partidul se ferea să îl urmeze. Ştiam prea puțin, deşi lucram de ceva ani cu el. Era, probabil, prima fugă din fața unui fel de putere pe care nu o înțelegeam.

*

La mult timp după ce am plecat de la Cotroceni am aflat câți ştiau că Băsescu era un tip „aiurea”. Folosesc „aiurea” ca un fel de sinteză a ceea ce simțeam ascultând. Totul mi se părea „aiurea”. Mă confruntam cu priviri umede, pline de resentimente, cu relatări deocheate, cu întâmplări la care ar fi trebuit să fiu martoră şi pe care totuşi nu mi le aminteam. M-am gândit mult timp de ce oare eu nu am văzut „monstrul” care se anunța. Nu am multe explicații. Singura de bun-simț şi care poate să motiveze „neştiința” mea în ale firii lui Băsescu e chiar

relația mea cu el. Niciodată nu am trecut pragul unei relații profesionale. Mai mult, niciodată nu am fost un potențial rival al cuiva în partid. Iar în partid, rival înseamnă când începi să ai funcții sau influență. Dacă ai expertiză, competență, dar nu îți dorești funcții, nu deranjezi vizibil. De influență probabil eram suspectată. Cred însă că influența mea era cu mult mai modestă decât imaginația multora.

Nu rivalizam cu nimeni pentru nicio funcție în partid (de altfel, cred că am devenit om politic cu acte în regulă doar când m-am înscris în P.N.L., în P.D. fiind mai degrabă „un tehnocrat", inclus pe locul 18 pe listele Alianței Dreptate şi Adevăr). Nu am concurat pentru niciun contract. Responsabilitatea mea era clar definită: coordonarea activității Biroului de Presă al P.D., ceea ce nu presupunea înscrierea în partid.

Nu am fost niciodată un membru de partid în sensul clasic al cuvântului. Pur şi simplu, nu am stofă de militant de partid. Nu e un reproş la adresa celor care au această disponibilitate, ci o remarcă la adresa mea.

Genul acesta de relație cred că i-a oferit şi lui Traian Băsescu un anumit confort. Eram doar „omul de la comunicare", fără să provoc animozități în plus. Aveam un acces limitat la coteriile de „partid" sau de la „primărie". Nu discutam despre oameni, ci despre situațiile care se iveau sau pe care le crea. Uneori intuiam conflictele. Dar încercam să le aplanez, fără ca el să ştie, fără să ştie nici cei pe care îi „manipulam" înspre binele lor şi care se întrebau ce rol aveam. Era un fel de putere pe care nu o conştientizam. Înțelegeam că se întâmplau lucruri care îmi depăşeau nivelul de percepție. Mi-am dat seama mai târziu că nici cei cu care colaboram în partid nu ştiau exact ce fel de relație am cu Băsescu şi în ce direcție îl puteam influența. A fost nevoie de ani ca personajele foarte apropiate de decizie să priceapă că mă interesa mai mult construcția decât distrugerea prin vanități exploatate la maximum.

*

Emil Boc a fost unul dintre cei mai eclatanți parlamentari P.D., inclus pe listă într-un context alambicat. Nu intru în detalii, dar mă voi opri la colaborarea mea cu deputatul Boc. În fiecare săptămână, făceam o analiză media. Urmăream numărul ştirilor şi calitatea lor. Emil Boc şi Viorel Pană, pe atunci senator P.D., deținеau trofeul. Emil era mereu disponibil să le explice jurnaliştilor ce se întâmpla. Devenise un fel de consilier juridic media, un preferat al presei. În cazul lui Boc, Băsescu avea foarte rare intervenții. Era o zonă pe care o stăpânea puțin în acel moment: juridicul.

A fost un moment în care cei doi au intrat în contradicție de decizie. Cel care părea a fi perdantul era Emil Boc. Am intervenit, încercând să evit un conflict fals. Să îl elimini pe cel mai bun parlamentar din motive de vanitate politică mi se părea o trufie prostească. Dar nici Emil nu era suficient de abil să înțeleagă pe ce orgoliu calcă. Se repeta, într-un ton similar, scena cu Liviu Negoiță care, după un vot contrar opiniei lui Traian Băsescu, în Biroul Politic Național, şi-a dat demisia. Băsescu propunea excluderea lui Viorel Pană. Liviu a apreciat că e cam mult şi nu a susținut propunerea preşedintelui P.D. Replica acestuia din urmă a venit în acea şedință: „Dacă tot stai în dreapta mea, votează cum trebuie”. Liviu a renunțat la demisie după vreo trei zile în care Videanu şi Blaga, mandatați de Băsescu, l-au curtat până l-au convins.

*

Într-o lungă şedință a Biroului Politic al P.D., urma să se decidă componența conducerii Alianței D.A.

Emil Boc e propus de Cezar Preda să facă parte din acest for. Emil acceptă. Băsescu se înfurie şi suspendă

şedința. Vorbesc după şedință cu el şi îmi spune că „piticul" e lacom, nu-i ajunge că e lider de grup, că e şef la Cluj, acum vrea şi la național. Mă întâlnesc cu Emil seara, la Pizza Hut, la Universitate. Eu provoc întâlnirea. Era vizibil surprins de reacția şefului de partid. Îi sugerez ca, în şedința de a doua zi, să refuze propunerea, având ca argument multele sale responsabilități. Nu îi spun nimic concret despre furia lui Traian Băsescu. A doua zi, Emil refuză noua funcție care i se oferea. Băsescu e încântat de decizie şi îi apreciază modestia. Îmi spune ulterior că i-a plăcut Boc, care a înțeles că totul are o limită, când vine vorba de a aduna funcții.

Despre cum a ajuns Traian Băsescu la putere în P.D. am auzit diverse variante. Sigur, coroborarea mărturiilor e complicată. Cei mai mulți susțin că a ajuns prin „trădarea" lui Petre Roman de către cei apropiați. Adevărul e că întotdeauna, în politică, ascensiunea are la bază măcar o trădare. Dar ceea ce i s-a imputat lui Traian Băsescu nu a fost eliminarea lui Petre Roman. Aşa cum arăta scorul lui Petre Roman (2,99%) după alegerile prezidențiale din noiembrie 2000, se impunea o schimbare radicală. Ceea ce a şocat, provocând prima rupere serioasă după desprinderea de F.S.N., a fost cinismul lui Traian Băsescu de a se lepăda chiar de cei care l-au susținut pentru şefia partidului, cum ar fi naşul său de cununie, Bogdan Niculescu Duvăz. Participanții la acel moment povestesc că, după ce a decis împreună cu naşul ca acesta să fie vicepreşedinte al Departamentului Politic (ceea ce echivala cu funcția de prim-vicepreşedinte), Traian Băsescu i-a cerut lui Liviu Negoiță să fie contracandidatul lui Duvăz. Aşa că naşul de cununie a pierdut în fața mai tânărului coleg, care l-a surprins în ziua alegerilor prin depunerea candidaturii pentru cea mai importantă funcție în partid, după cea de preşedinte. O altă victimă surprinzătoare a fost Elena Dumitru, autoarea principală a moțiunii „de stânga", cum era prezentată la acea dată, „România puternică,

România social-democrată", devenită programul politic al P.D. la Convenția Națională Extraordinară din mai 2001 şi cu care Băsescu câştiga partidul. Doamna Dumitru şi-a dorit să coordoneze Departamentul Economic din funcția de vicepreşedinte. Într-un partid, aceste funcții se discută la masa verde. Băsescu i-a folosit moțiunea, fără să o promoveze în conducere. La masa verde se negociase un alt nume, care nu scrisese nicio moțiune câştigătoare.

Parcursul său politic arată foarte mult cinism, un calcul rece în atingerea obiectivului. Iar cei față de care avea datorii trebuiau îndepărtați. Să fie asta o condiție *sine qua non* a puterii?

În acel moment, decembrie 2004, era destul de greu să înțeleg cum de toți ne refuzau. „Toți", adică apropiații campaniilor. Băsescu avea dreptate. Dar şi eu fusesem „menajată" de poveştile din partid, astfel încât să nu pricep de ce Băsescu avea dreptate. Atunci eram doar de partea a ceea ce vedeam, cu informațiile pe care le aveam. Şi vedeam că Băsescu avea dreptate. Niciunul nu a dorit să se alăture echipei de la Cotroceni. Cel mai limpede în decizie a fost unul dintre membrii P.D., pe atunci deputat: „Nimeni nu vrea să fie la mâna lui Băsescu. Tu ai o altă relație, îți permiți. Dar cu Traian nu eşti sigur nici pe secunda următoare, darămite pe ziua de mâine. Un mandat de parlamentar e sigur, un job cu Traian e un risc major. Îşi foloseşte puterea fără menajamente".

Pe scena politică s-a impus mai ales prin felul de a vorbi. Până la interviul din *Evenimentul Zilei,* Traian Băsescu nu era nici pe departe un om politic prizat. Nici de presă şi se pare că nici de colegii lui de partid. Făcuse nişte valuri mediatice când şi-a dat demisia din Parlament, în 9 aprilie 1996, pentru a fi cercetat în Dosarul Flota. Gestul lui a devenit mult mai exploatat în contextul candidaturii ulterioare. Personajul politic Traian Băsescu a început să conteze doar după acel interviu publicat în 27 decembrie 1997.

E un moment bun să evoc acel episod, în speranța că

mai risipesc din legende. În timp, am trecut prin diverse stadii ale iritării, ascultând versiuni publice despre cum a fost ticluit acel interviu, indiferent de ce am declarat eu sau Claudiu Săftoiu, autorul interviului. Apoi, am învățat să mă detaşez de bâzâitul bârfelor, de pasionații patologici în a demasca doar conspirații, comploturi şi am transformat acel episod într-un reper pentru momentele când picam şi eu în patima teoriei conspirațiilor. În politică, scenariile sunt cele mai la îndemână jucării pentru inşi care îşi pierd în timp orice îndeletnicire serioasă, asta dacă au avut vreuna până la etapa din curriculum vitae numită „politician". Ore în şir, ei pot construi versiuni pe câte o întâmplare care e doar întâmplare.

Decembrie 1997. Hotărâm să plecăm de sărbători acasă la părinții mei, în Timişoara. Claudiu îmi spune că trebuie să predea măcar un interviu la redacție, pentru perioada de vacanță, când ziarul continuă să apară. Reuşeşte să antameze un interviu cu ministrul Transporturilor, Traian Băsescu, care se bucură de faptul că i se pun şi întrebări politice. „Ăştia mă întreabă doar de tramvaie", îmi povesteşte Claudiu discuția cu el. Eu, ca reporter la Mediafax, acreditat la Guvern, tot despre tramvaie l-aş fi întrebat. Se face interviul. Îl predă la redacție şi plecăm la Timişoara. Textul nu pare deloc inflamant. Nu-l percep aşa nici Claudiu, nici şeful lui direct. Drept urmare, e pus la păstrare vreo zece zile, pentru finalul anului, când sunt ştiri doar despre indigestia la români de după mesele copioase de sărbători.

Ministrul Băsescu nu a cerut acel interviu. Claudiu nu punea la cale, împreună cu el, o răsturnare a Guvernului Ciorbea. Ceea ce merită ținut minte e metoda lui Traian Băsescu de a folosi oportunitățile care i se iveau. Cert e că Băsescu avea o atitudine neprietenoasă când venea vorba de stilul premierului Ciorbea, un tip de aversiune față de miniştrii P.N.Ț.C.D. şi, pe alocuri, ai P.N.L. Ar fi hazardat să spun că avea un complex de superioritate

față de urmaşii partidelor istorice, pe care îi vedea mai degrabă moştenitori cabotini, „decrepiți", ai celor care reprezentau disidența față de comunism. Dar nu îi privea nici cu admirație, nici cu respect. Risc să afirm că îl putea incomoda faptul că aceşti urmaşi ai partidelor istorice erau priviți cu o anumită îngăduință, doar pentru că descindeau pe linie de partid din istoria opozanților Partidului Comunist. Cred că niciodată nu a judecat în termeni radicali istoria P.C.R. Pe fond, el este un om care nu a simțit prigoana partidului comunist, cel mult inconveniente de ordin domestic – lipsuri casnice – pe care le rezolva, aşa cum a mărturisit-o, cu blugi, țigări şi alte „monede de schimb". Discursul ministrului Băsescu despre rolul P.C.R. îmi amintea de nostalgicii ceauşişti: P.C.R. a lăsat şi semne bune în societate – blocuri, metroul, ridicarea satului etc. Nuanțele în interpretarea faptelor de până în 1989 au apărut mai degrabă odată cu funcția de preşedinte de țară. Dar erau doar nuanțe şi mai puțin modificări substanțiale de interpretare şi reevaluare a propriei sale viziuni. Reacția față de monarhie şi rolul ei în evoluția țării, primele discuții despre condamnarea comunismului arată păstrarea convingerilor sale despre cine şi cum a marcat istoria României.

Mă îndoiesc că cineva, la apariția interviului, intuia deja capacitatea lui Traian Băsescu de a folosi situațiile de criză în favoarea lui. Până în acel moment, nu se făcuse remarcat în spațiul public prin vreo capacitate izbitoare de a schimba cursul evenimentelor. A fost prima intrare în scenă. Să ne amintim că imediat după acea şedință de Guvern – în care premierul Ciorbea i-a cerut să retracteze cele spuse în interviu sau să îşi dea demisia – Băsescu a ales să demisioneze, fără ca partidul să îşi dea girul pentru decizia lui. Au trecut vreo două săptămâni până când P.D., cu Petre Roman la cârmă, a acceptat să-l susțină pe ministrul Băsescu. A fost şi prima bătălie câştigată în interiorul propriului partid.

Victor Ciorbea îşi va depune mandatul la aproape trei luni după criza provocată şi susținută de P.D., ulterior adăugându-se şi P.N.L. Traian Băsescu şi P.D. rămân în următorul Guvern, cu un ascendent puternic în relația cu Radu Vasile, următorul prim-ministru al aceluiaşi partid pe care Traian Băsescu îl ironiza. Radu Vasile, catalogat cu uşurință de comentatorii vremii drept un pişicher, reuşeşte să îl antureze pe ministrul Băsescu, dându-i un loc fruntaş în echipa celor mai performanți miniştri. Din păcate pentru Radu Vasile, la debarcarea – deopotrivă ilegală şi imorală – la care a fost supus de echipa lui Emil Constantinescu va fi părăsit, inclusiv de cel pe care mulți l-au considerat favorizat de premierul țărănist.

Eram purtătorul de cuvânt al lui Radu Vasile când au avut loc acele evenimente.

Îl sun pe Traian Băsescu şi îl întreb care e poziția P.D.-ului în acea lovitură de palat. Îmi spune, cu o voce resemnată, că Radu Vasile nu mai are nicio şansă, că totul a fost tranşat. Îmi mai spune că deciziile au fost luate de Constantinescu, Roman şi Valeriu Stoica. Ei, ca soldați disciplinați ai partidului, doar se supun. Îi comunic asta lui Radu Vasile. Zâmbeşte şi mă întreabă: „Tu chiar credeai că Traian Băsescu mă va sprijini?”.

Puterea lui Traian Băsescu de a se hrăni din conflict a fost cel mai uzitat instrument cu care şi-a dominat şi adversarii, şi prietenii aparenți. Îşi poate lesne număra susținătorii, dar nu prietenii. De altfel, nu cred că a folosit vreodată, cu atât mai mult cât a fost Preşedinte, cuvântul „prieten”. Am căutat în însemnările mele din Caietul Albastru, apoi în consemnările publice o persoană pe care să o fi numit prieten. Undeva, din străfunduri, cred că cel supranumit „Shogunul”, Călin Marinescu{1} pe numele lui, cel care a ispăşit o pedeapsă cu închisoarea în Dosarul Flota, a fost pomenit drept prieten. Nu îmi amintesc contextul, dar – fără să îl fi cunoscut vreodată personal pe acest domn – am rămas cu această impresie.

Observația de mai sus deschide un capitol

controversat. Are voie şi poate un lider să aibă prieteni? Ce este de fapt un prieten? Ai nevoie de el, de ei? Pluralul mă pune şi pe mine pe gânduri. Aşa cum arată viaţa, mai ales când te apropii de numărat cele bune şi cele rele, prietenia cred că se reduce la o listă foarte strictă. Lista e făcută mai degrabă de experienţe comune decât de o selecţie raţional-riguroasă, de trăiri împreună, de complicităţi sentimentale, de vanităţi declarate, de mărturisiri care te arată aşa cum eşti, fără să regreţi că te-ai mărturisit.

Mă îndoiesc că Traian Băsescu şi-a permis sentimentalisme, vanităţi mărturisite, momente când a renunţat la masca lui. E din nou de remarcat abilitatea cu care juca rolul omului care greşeşte, care jigneşte, care îşi cere scuze, care râde zgomotos, care, pe alocuri, mimează regretul. Cântărea cu răbdare capacitatea celuilalt de a suporta umilinţa. Cei mai mulţi îi acceptau atitudinea şi găseau motivaţii pentru a-i scuza furiile. Pentru el însă, toţi cei care suportau umilinţe publice intrau în categoria lacheilor. Iar această categorie era cu mult sub clasamentul cu care mă înăcrise în anii de colaborare: „lichele", „jigodii", „javre". Nu avea niciun respect pentru „lachei", pentru cei care nu îşi apărau demnitatea. Îi trecea pe lista persoanelor pe care le putea folosi nestingherit, în împrejurări şi vremuri propice. Am văzut mulţi care au practicat prostituţia morală pentru un post, o funcţie, o casă de protocol, un beneficiu personal, pentru o invitaţie la masa lui.

*

Puterea are diverse măşti. Unele sunt agreabile, altele acceptabile, chiar în aspectele mai puţin pioase. Altele sunt de disprețuit. Am întâlnit de-a lungul timpului figuri care mi-au impus respect prin puterea echilibrului. Nu invocau niciodată funcţia pe care o deţineau, nici titlurile academice. Am întâlnit oameni a căror putere venea din

felul cuviincios în care ştiau să primească şi aplauze, şi contestări. Iar aici am în minte un caracter: Andrei Pleşu. Nu e un sfânt, nu e nicio imagine intangibilă, e un personaj puternic pe care l-am simțit uman – cu slăbiciuni, revolte, cu capacitatea de a înțelege şi a accepta contrariul cât timp nu era manifestat nesăbuit.

Am fost colegi de Cotroceni doar câteva luni. După încheierea colaborării cu Traian Băsescu, multor evenimente petrecute atunci le-am tot dat interpretări felurite. Iar aceste interpretări au devenit reinterpretări, până s-au aşezat pe un fundament argumentativ-rațional şi mai puțin emoțional. Prezența lui Andrei Pleşu în echipă a funcționat ca un turnesol: scotea la suprafață natura acidă, vulcanică, agresivă a lui Traian Băsescu. Cât s-a aflat în opoziție, această natură l-a ajutat foarte mult. Ca Preşedinte, calitățile din opoziție începeau să devină defecte. Iar mie îmi creau un disconfort în înțelegerea noului Preşedinte.

În mod clar, eram de partea Preşedintelui, încercând să îi găsesc argumente pentru atitudinile nepoliticoase. Dar impolitețea lui era semnificativă, în comparație cu notele disonante care deveneau vizibile în raporturile dintre Preşedinte şi consilieri.

Traian Băsescu a început mandatul cel puțin cu un handicap. Nu îl consideram major, ci unul care necesita corectări. Condiția era ca noul Preşedinte să accepte că are de învățat. Experiența lui în politica externă era limitată. Contactele avute ca primar sau ministru al Transporturilor erau modeste, în comparație cu ce solicita funcția de preşedinte de țară. Apoi, la nivel de protocol, funcția de preşedinte impunea alte rigori. Le descopeream, odată cu el, întreaga echipă. Noi păream însă ceva mai conştienți de lipsa de experiență. Cel mai instruit dintre noi, care proiecta primele întâlniri externe, era Andrei Pleşu. Dar prima întâlnire pe care ar fi trebuit să o jaloneze l-a luat prin surprindere.

20 ianuarie 2005. La ora 20.00 sunt acasă. Devreme,

față de alte zile. Mă sună şeful protocolului, Mitică Honciu, rămas în funcție încă din echipa lui Iliescu, să îmi reamintească la ce oră trebuie să fiu la aeroport.

Păstrarea unor oameni din echipa lui Iliescu ne-a mirat pe mulți. E adevărat că nu găseam doritori, dar nici Traian Băsescu nu părea presat de faptul că lucra cu foarte mulți oameni din echipa adversarului. De la Protocol, Financiar, Resurse umane, S.P.P., Servicii. Îi plăcea să simtă că oamenii depind de el, că funcția lor e la cheremul lui – o altă latură pe care am descoperit-o în timp, care îi hrănea perfect nevoia de a-şi confirma puterea. Voluptatea de a fi mărinimos exact cu cei care nu se aşteptau era o capcană seducătoare. Avea această capacitate de simulare a bunăvoinței, premisă pentru a domina. Ştiu foarte multe nume care l-au anturat şi despre care vorbea în intimitate cu desconsiderare, păstrată până la capăt, dar la masa unde se serveau chifteluțele clasice de Cotroceni reuşea să fie un amfitrion cuceritor. Şi nu vorbea despre politică în termeni personali, cu miză personală, nu îşi bârfea adversarii. Generalități, bine asezonate cu poveşti marinăreşti. Pe cei mai mulți îi aducea pe terenul lui şi îşi confirma că e suficient să ai blazonul funcției, cea mai înaltă funcție în stat, ca să ai parte de admiratori emoționați. Se deda însă la poveşti periculoase în fața presei, un teren mult mai puțin sigur şi mai puțin controlabil, creând nenumărate focare de incendii în discuțiile informale cu jurnaliştii.

*

Traian Băsescu îmi spusese cu câteva zile înainte că vrea să înceapă mandatul cu o vizită în Republica Moldova.

„Şi când ştim?", întreb. „Ar fi bine să luăm presă." „Vedem." Insist şi cădem de acord să fac o listă scurtă, în aşteptare. Într-adevăr, vizita e anunțată de pe o zi pe alta. Totul pare foarte în grabă, uşor misterios. Nu îmi explică

raţiunea acestei vizite, dar nici nu cred că trebuie să le ştiu pe toate.

Însă nu acesta a fost momentul când am intuit care era visul preşedintelui Băsescu.

Sună telefonul. „Bună seară, Adriana! Deranjez? Poţi vorbi?" Colegul meu, Andrei Pleşu. „Sigur că da." „Ştii ceva despre vizita de mâine la Chişinău?" Şoc. Sunt absolut luată prin surprindere. „Dumneavoastră nu ştiaţi?" (Foarte greu am renunţat la „dumneavoastră" pentru „tu", şi asta la insistenţele lui Andrei.) „Nu. M-a sunat acum Honciu şi mi-a transmis din partea Preşedintelui să fiu mâine la aeroport, pentru vizita la Chişinău. Ştii ceva mai mult?" Nu am nici eu prea multe informaţii. Situaţia e de-a dreptul grotescă şi nu înţeleg deloc cum de consilierul pe politică externă habar nu are de această vizită. Încheiem convorbirea cu tăceri şi pauze stânjenitoare din partea mea, reprobatoare – şi pe bună dreptate – din partea lui Andrei Pleşu.

Dimineaţa, la aeroport, Traian Băsescu apare vesel. „Ce faceţi? Cu ce vă ocupaţi?" Îl întreb discret despre faptul că Andrei Pleşu nu ştie nimic de vizită. Se uită în jur. Îl vede pe Andrei. „Uite că ştie. E aici." Renunţ pe moment, dar reiau întrebarea pe pistă, în drum spre aeronavă, încercând să evit vreo discuţie contondentă de faţă cu toată lumea. Îmi răspunde laconic: „Dacă îi spuneam lui Andrei, mă lua cu diplomaţia, cu birocraţia lor, făceam vizita asta peste câteva luni. Ştiu eu ce fac".

Nu ştiu dacă Andrei Pleşu a avut o discuţie lămuritoare cu Traian Băsescu. Îmi amintesc doar că a continuat să aplice genul acesta de tratament. Înainte de această vizită sau puţin după, a avut loc o altă întâmplare similară. Preşedintele l-a primit pe ambasadorul S.U.A. Andrei Pleşu a fost introdus de protocol în cabinet. Traian Băsescu i-a spus că nu e nevoie să participe. În mod normal, astfel de primiri nu ar trebui să se întâmple fără prezenţa consilierului de departament. Nu era nici protocolar, şi nici măcar obişnuit. În mod firesc,

consilierii – în orice administrație care funcționează după cutume, care au sensul lor – sunt un filtru între instituții şi preşedinte. Acest mod individualist de a lucra va căpăta accente tot mai apăsate pe parcursul timpului. Pentru mine nu era o noutate. Pentru el, echipa era mai degrabă o trupă de slujbaşi care aveau de executat ordine.

*

Aş minți, ar fi o obrăznicie să spun că eram pregătiți pentru ceea ce implica funcția de preşedinte. Traian Băsescu era pregătit să se ia la trântă cu politicienii de la Bucureşti, dar nu era decis să accepte şi rigorile funcției. Nu e un reproş. Tind să cred că doar Ion Iliescu venea dintr-un sistem care îi uşurase începuturile în exercitarea funcției. Nu există o academie pentru meseria de preşedinte. Şi nici pentru meseria de consilier prezidențial. Dar nici nu înseamnă că e imposibil să deprinzi canoanele impuse, o anumită stilistică a funcției, un cod al comportamentului şi al atitudinii. Condiția e însă să accepți că a câştiga alegerile prezidențiale nu înseamnă şi a cunoaşte toate rigorile pe care le impune funcția. Fermitatea, directețea, voința de a schimba un aspect lemnos al discursului şi al atitudinii, notele personale, care făceau o diferență lăudabilă, erau atribute de încurajat. Dar păstrarea unui mod popular şi populist, primitiv uneori, de a satisface mulțimea sau propriul ego, odată instalat Preşedinte, devenea o piedică în modificarea a ceea ce îl ținea în galeria neadaptaților la funcție.

Imaginile cu Traian Băsescu de la începutul şi finalul mandatului arată un om foarte capricios. Sunt instantanee care îl surprind acordat cu locul şi contextul. Dar mai numeroase sunt momentele care îl prezintă într-o disonanță totală cu evenimentele. Fotografiile care îl arată în septembrie 2014, la summitul N.A.T.O. din

Newport, în Țara Galilor, făcând echilibristică pe borduri (în timp ce ceilalți şefi de stat merg alături, pe traseul marcat), relaxat până la sfidare, cu mâinile adânc înfipte în buzunar, cu sacoul descheiat, într-o lâncezeală de după-amiază liberă, reprezintă mărturii greu de combătut.

Nu sunt surprinsă. Propoziția cu care înfrunta observațiile era „Nu mă băgați pe mine în borcan”.

În cei zece ani de mandat, discursul şi tacticile sale de comunicare au suportat cele mai puține modificări. A exploatat la maximum ceea ce l-a impus în confruntările cu adversarii. Stilul abrupt, cu note agresive, alunecând cu bună ştiință în grobianism, l-a şlefuit până l-a făcut vulnerabil. Nu se hrănea singur cu încurajări. Era ajutat de cei din jur, care exultau la formulările sale plastice: „Ce bine le-o spune!”. Repetau asta exasperant. Iar cei din jur erau mai puțin consilierii, cât adulatorii neangajați politic, dar foarte angajați în a-i face plăcere preşedintelui, prin manifestarea unei admirații debordante.

Descopeream foarte repede că locul acela impune un nou abecedar, că cele spuse şi făcute nu reverberau doar pentru o ştire. Lumea se deschidea dincolo de sediul din Modrogan şi lumea asta era din ce în ce mai mare şi mai atentă la fiecare cuvânt, la fiecare gest.

*

Eram obosită, dar mai ales vlăguită de tensiunea în care trăiam după ce ajunsesem la Cotroceni. Aş fi vrut să pierd telefonul, să nu am bani să îmi cumpăr altul, să nu dea nimeni de mine măcar o zi. Privind în urmă, pot să spun că uitam de mine. Eram doar „corectă”, în modesta mea înfățişare. Aplicam rar câte un fond de ten. Părul, cel mai des, era prins la spate, fără nicio urmă de cochetărie. Nici nu mă gândeam dacă dau bine la imagine. Enervată de kilogramele cu care rămăsesem după naştere, gândul

la o dietă, la o sală era pentru alte fete şi femei. Mă redusesem la funcție, la job. Aveam în minte, secundă de secundă, agende, programe, comunicate, discuții, întâlniri, nervozități de preşedinte, gafe personale, ziarişti insistenți, uneori de-a dreptul enervanți. Emil Hurezeanu mi-a povestit ulterior propria lui impresie despre cum funcționam în relația cu Traian Băsescu. Mi-a semnalat că, în acele câteva vizite în care ne-a însoțit, între pauzele de agendă, pe holuri de instituții, se auzea doar vocea Preşedintelui, care striga: „Adriana!". Uneori nu avea nimic special să îmi spună. Trebuia să fiu acolo.

*

Câteva zile de uşor respiro. Campania s-a terminat, câştigătorul e declarat, urmează depunerea jurământului în Parlament. De două zile reuşesc să ajung mai repede acasă. Chiar am timp să fac o tocăniță de pui cu smântână. Filip a intrat în perioada atât de dragă mie: se joacă singur 15 minute, fără să mă strige. Un progres similar cu primul pas pe Lună. Tocănița merge foarte bine cu mămăligă. Iar când vine vorba de mămăligă, răbdarea mea e infinită ca să o fac la foc mic, învârtită meticulos, fără niciun cocoloş. Sună telefonul. Răspund fără elan. Număr necunoscut, cu prefix internațional. În engleză, o voce bărbătească se prezintă drept consilierul Preşedintelui S.U.A. „Are you Mrs Saftoiu?" *Mămăliga o ia razna. O glumă? E prea mult pentru mine. Îmi spune că doreşte să stabilească pentru a doua zi o oră convenabilă noului Preşedinte, pentru o convorbire telefonică cu George W. Bush. Simt că nu mai ştiu nici măcar limba română. Seara târziu, încerc să înțeleg unde voi lucra. Brusc, mă simt neputincioasă şi incapabilă de aşa responsabilități. Adorm, consolându-mă că nu voi fi singura cu trac.*

*

Vasile Blaga a suportat cel mai des nemulțumirile şi accesele de furie ale lui Băsescu. Era omul care organizase activitatea partidului în perioada de opoziție. Cu o rezistență remarcabilă, venea la lucru în Modrogan zi de zi. Şi era aproape singurul. Cât despre campanie – din anul 2000 tot făcea campanie pentru partid şi Traian Băsescu, amestecând ziua cu noaptea.

Începuturile colaborării mele cu el nu au fost prea simpatice. Eram doar de câteva luni director de Cabinet la Ministerul Transporturilor când am intrat în campania pentru Primăria Capitalei. Atunci i-am cunoscut personal pe Blaga, Videanu şi Negoiță, principalii colaboratori în toate campaniile care au urmat. Nu ştiam absolut nimic despre istoria lor comună. Nici ca ziarist nu mă intersectasem vreodată cu ei. Dar e drept că nici nu aveam printre preocupările mele profesionale activitatea P.D.-ului.

Pe Blaga l-am simțit cel mai reticent. Nici Băsescu nu mă îndemnase să fiu foarte deschisă. Ba mă avertizase că mă vor bănui un „turnător". Nu era nefiresc. Nu ştiau mare lucru despre mine, aşa că puteam fi privită cu uşurință ca omul care va turna la şef. Doar că pentru mine echipa era mai importantă decât fidelitățile bazate pe turnătorii.

După o dispută verbală dezagreabilă cu Vasile Blaga, într-o zi tensionată, la demararea campaniei (e drept, eram însărcinată în luna a doua, grețurile matinale nu mă făceau comodă nici pentru cei din familie), am căzut la pace, cu un kilogram de roşii pe care mi l-a adus în loc de scuze. Se spuseseră, şi de-o parte, şi de alta, cuvinte foarte nelalocul lor, dar a fost prima şi ultima oară – până în momentul în care scriu aceste rânduri şi sigur aşa va rămâne – când ne-am confruntat astfel. Roşiile erau printre puținele alimente care îmi provocau o greață confortabilă. Aşa că roşiile au contribuit decisiv la consolidarea unei relații care şi-a dovedit seriozitatea de-a lungul anilor.

Cred şi acum că forțarea plecării lui Vasile Blaga din echipa de la Cotroceni a fost primul semn al unei independențe pe care şi-o dorea Preşedintele. De partid, dar mai ales de oamenii care îl ajutaseră şi care puteau avea un ascendent asupra sa. Am înțeles asta mult mai târziu. Puterea venea şi din modul în care ştia să îi îndepărteze pe cei față de care avea măcar o datorie morală, oameni care îşi aminteau faptele sale. Ulterior, a declarat ritos că nu datorează nimănui nimic pentru victoriile repurtate. Este una dintre ipocriziile lui Traian Băsescu. Dar nu cea mai mare.

Golden Blitz. Restaurantul preferat al Preşedintelui. Mâncarea nu e rea, dar e atât de clasică, încât suport mesele cu un aer de penitență. Totul e gustos şi infinit caloric. Printre îmbucături, se comentează declarațiile publice ale celor care plecaseră din P.D., foşti tovarăşi ai lui Băsescu – Duvăz, Sassu[2] *şi alții. La un moment dat, Traian Băsescu spune: „Niciunul dintre cei care mi-au spus «Traiane» nu va rămâne alături de mine". Fraza trece pe lângă mine, fără prea multe înțelesuri. Adică prietenii – cine altcineva să îi spună „Traiane"? Oameni răi, cred eu.*

Mă adresez doar cu „Domnule Preşedinte". Vasile Blaga alternează cu „Şefu'", dar niciodată nu i s-a adresat cu numele mic. La Cotroceni, Traian Băsescu îmi spune că ar fi cazul, măcar în discuțiile private, fără martori, să îi spun „Traian". Nici vorbă! Din 1997, mă adresez doar cu pronumele de politețe. După opt ani, ar fi un efort de rebranduire care nu mă capti-vează. Pe moment, m-a măgulit îndemnul. Vorbesc cu Blaga despre programul de a doua zi. Îi spun despre discuție. Vasile Blaga mă priveşte îngăduitor şi îmi reaminteşte discuția de la Golden Blitz. Tac şi sunt decisă să nu renunț pentru nimic în lume la „Domnule Preşedinte".

Vasile Blaga putea să îl înfrunte. Eu, mult mai limitat când venea vorba de strategii de partid. Efectele s-au văzut la câteva luni. Dar cred că şi Vasile Blaga a judecat egoist atunci când a decis să părăsească echipa de la

Cotroceni. Totul, în urma unui incident penibil, nici măcar amuzant. Dacă Vasile Blaga nu ar fi renunțat, sunt absolut sigură că cel puțin primul mandat şi soarta Alianței D.A. ar fi arătat diferit de ceea ce s-a vădit ulterior.

26 decembrie 2004. A doua zi de Crăciun. Trebuie anunțată componența Guvernului. Ajung la Cotroceni de dimineață, împreună cu Blaga. Îmbrăcați corespunzător, ca de birou. Preşedintele nu se arată. Stăm câteva ore şi plecăm. Domnul Blaga (aşa cum îi spun şi în ziua de astăzi) îmi propune să îi iau pe Claudiu şi Filip şi să mergem la el la masă. E doar cu fiica lui, soția, Violeta, fiind plecată la părinți. E, totuşi, Crăciunul. Ne despărțim cât să ne revedem la câteva ore, aşa cum ne-am propus. Ne revedem, dar tot la Cotroceni. De-abia ajung acasă şi sună secretara, Elena, o fată extrem de civilizată şi de bun-simț: „Domnul Preşedinte vă cheamă la ora 12 la Palat". Mă sună Blaga şi mă întreabă cum ne îmbrăcăm. Cădem de acord că mai casual, *dar nu chiar în pijama. Râdem. La Cotroceni, aflăm că sunt convocați câțiva lideri P.D. Preşedintele ne invită pe toți în biroul lui. Mi se pare că devine brusc foarte nervos. Îl văzusem doar cu câteva minute înainte şi nu părea deloc iritat.*

„Măi, Vasile, dacă nu mă respecți pe mine, măcar respectă funcția Preşedintelui. Să vii în blugi e o nesimțire!" Sunt uimită. Preşedintele e în blugi. Stau la capătul mesei, în colțul opus cu Preşedintele. „Măi, Adriana, poate iei şi tu o poziție cuvenită funcției, dacă pe mine nu mă respecți." Stăteam sprijinită cu obrazul în palmă. Sunt de-a dreptul buimăcită. Începe discuția despre cele două portofolii P.D., fără nominalizări. La Educație rămâne Miclea. La Interne, niciun nume. Din ce în ce mai furios, ne invită să părăsim toți biroul. Rămân în continuare mirată de reacția lui. Îl văzuse pe Blaga înainte de întâlnirea cu P.D.-ul. Era tot în blugi. A fost afabil, fără nicio remarcă estetică. Îmi spun furioasă: e țicnit!

Asistența P.D. Se retrage în biroul lui Blaga. Acolo,

începe o discuție înfocată între Emil Boc şi Cozmin Guşă. Tonul lui Boc nu e al lui şi pare amenințător la adresa lui Guşă. Evident, totul începe să mi se pară alarmant. Blaga anunță că renunță la funcția de consilier şi preia portofoliul de la Interne. Eu mă uit de la nivelul podelei spre ei. Singură, la Cotroceni, cu Băsescu? Mă trezesc spunând: „Atunci, renunț şi eu". Blaga mă priveşte cazon şi îmi taie elanul: „Tu rămâi aici!". Revenim în biroul lui Băsescu. Blaga îi comunică decizia şi Băsescu o consideră cea mai potrivită. Le cere celor de la P.D. să se retragă şi ne reține pe mine şi pe Blaga. „Hai, mă, sper că nu v-ați supărat. M-au enervat nesimțiții ăştia. Le-am transmis prin secretară să nu vină niciunul fără cravată. Au venit, totuşi, la Preşedinte! Şi Guşă, care îşi tot permite să mă ia cu «Traiane»!". Uimitor! Îi trec repede în revistă în gând. Trei nu aveau cravată. Unul era Guşă, care îi şi spunea „Traiane!". Băsescu e vesel şi mă întreabă ce am gătit de Crăciun. Eu văd doar friptură arsă în fața ochilor.

La finele lui ianuarie 2005, Guşă a fost schimbat din lider de grup al deputaților P.D., după care a demisionat din partid. Estetica impusă de funcție şi modul de adresare deveneau picătura care umplea paharul, în acceptarea unora sau respingerea altora.

La doar trei săptămâni, apare pe agendă numirea unui nou şef al Institutului Cultural Român. Domnul Pleşu ne face o sugestie în şedința consilierilor: Horia-Roman Patapievici. Total de acord. Este informat şi Preşedintele. „E băiatul acela, cu păr lung, de la Iaşi?" La cine se gândea Preşedintele? La nimeni, deduc ulterior. Pentru Traian Băsescu, artiştii aveau părul lung şi erau de la Iaşi. După primirea domnului Patapievici, care venise fără cravată, îi spune lui Pleşu: „Andrei, data viitoare să îi spui domnului Patapievici să-şi pună o cravată când vine la Preşedinte".

„Traiane" face o altă victimă. Suntem invitați la premiile Clubului Român de Presă, la începutul anului 2005. Când intrăm, ne întâlnim cu Bogdan Baltazar.

Aveau istorii care interferau, Baltazar fiind membru al Guvernului României când Traian Băsescu era doar un modest membru al P.D. Îi întinde mâna: „Felicitări, Traiane!”. Îmi sună prost şi mie, în acea asistență, familiaritatea respectivă. Lui Baltazar sigur i se părea firească. După ceva luni, apare tema numirii unor noi ambasadori. Printre propuneri, şi Baltazar (dacă nu mă înşel, chiar pentru S.U.A.). Băsescu îl refuză scurt. „Ăsta nu are respect!” „Traiane” se dovedeşte încă o dată un apelativ fatal.

*

Palatul Cotroceni mă intimida. Cel puțin în primele zile, nu reuşeam să îmi găsesc locul. Repartiția birourilor nu era încă decisă. Am preluat inițial biroul unde se aflase Corina Crețu, purtătoarea de cuvânt a lui Ion Iliescu, aflat peste drum de biroul consilierului pe probleme de securitate națională. Cam baroc, după gustul meu. Îmi dădeam seama că puterea e dată şi de spațiul în care stai. Pentru unii chiar contează. Distanța de la uşă la birou devine reper. Doar că eu nu mă gândeam la putere, ci la ceea ce ştiam că nu ştiu încă: ce înseamnă să fii consilier prezidențial. Şi nu oricare, ci omul care e perceput ca fiind cel mai apropiat colaborator al Preşedintelui.

Blaga tocmai pleca. Eram eu, Andrei Pleşu, Renate Weber, Theodor Stolojan şi Claudiu Săftoiu. În afară de mine şi, cu nuanțe, Stolojan, niciunul dintre ei nu mai colaborase cu Traian Băsescu. Claudiu îl cunoştea din colaborările de campanie, dar nu mai mult.

În jurnalul de atunci – da, există un Caiet Albastru cu notițe din acele vremuri, care mă ajută mult la recompunerea acestor însemnări – notam, la doar cinci zile după instalarea la Cotroceni:

26 decembrie 2004. Pleşu şi Weber îl asimilează destul

de greu. T.B. a devenit ceva mai rigid şi ceea ce ştiam eu, că nu ştie să folosească echipa, se percepe deja. (…) Mă întreb cât timp va dura să remarce că e un individualist, mai ales că nu sunt oameni înregimentați politic şi nu reacționează pozitiv la o atitudine viscerală, aşa cum cei de la P.D. au acceptat-o. Cine m-ar crede, oare, că noi în campanie abia dădeam de el?
O funcție publică de acest nivel te obligă să-ți controlezi aproape în fiecare zi sistemul de evaluare. Oamenii (pe unii nici măcar nu îi cunosc decât conjunctural) mă sună, mă invită la masă şi au mereu de pus o pilă sau se autopropun, se autorecomandă pentru funcții, posturi aproape de putere. C.V.-uri pe e-mail, prin corespondență – un asalt de solicitări. Mă uit, la sfârşitul zilei, pe lista de apeluri şi mă îngrozesc. Unele nume îmi sunt total necunoscute, altele cunoscute. Fiecare are ceva important să îmi spună. Încerc să-mi păstrez calmul, să preiau apelurile şi să fac o selecție. Doar că nu mai am încredere în criteriile mele. Încerc să las instinctul de autoprotecție să mă ajute. Pentru majoritatea foştilor colegi care îmi cer să îi sprijin, descopăr – culmea! – că n-aş risca să mă adresez lui T.B. Mi se solicită să îi susțin pe unii, pe alții, doar fiindcă există prin preajmă, fiindcă sunt „băieți buni". În spatele acestor recomandări nu se află de obicei decât interese de gaşcă, nimic mai mult. Riscul pe care mi-l asum e să fiu catalogată drept arogantă şi, desigur, bine-cunoscutul „s-a ajuns". Preşedintele, cu toate subiectivitățile lui, e totuşi un om care numai din spirit de gaşcă nu acceptă liste. Sigur, într-un fel, tot un soi de spirit de „gaşcă" l-a făcut să pluseze prea mult cu unele numiri la ministere, care mult prea repede au eşuat. Măcar are capacitatea de a reveni asupra greşelii, cum fost cazul Cristinei Pârvulescu{3}, nominalizată pentru funcția de ministru al Integrării.
Sărbătorile au fost un prilej de a redescoperi foşti colegi ai guvernării Vasile, care timp de cinci ani nu au dat

niciun semn, măcar de Paşte, dacă nu şi de Crăciun. Acum îmi trimit colete cu cafea şi vin! De peste hotare, de acolo, din postul lor de ambasador! Ce nu face omul pentru a rămâne „un umil servitor al naţiei”! T.B. Îmi spune ceea ce îmi spunea şi în campanie: „Nu vreau să mă schimb!”. Acelaşi avertisment, rostit cu o nuanţă interogativă atunci. Acum, ca preşedinte, a trecut la imperativ. Spusese în campanie că va fi un altfel de preşedinte, altfel decât Iliescu şi Constantinescu.

*

Biroul dezvăluie multe despre personalitatea celui care îl ocupă, dar într-o instituţie e chiar mai mult decât atât. Mărimea biroului, amplasarea, dotarea, mobilierul stabilesc ierarhii. Iar Băsescu îşi construia foarte activ habitatul profesional, în ciuda faptului că nu lăsa impresia că ar fi o persoană sensibilă la confortul ambiental. Intervenise şi la Ministerul Transporturilor, unde decorase complet diferit spaţiul iniţial.

Prima mişcare, a doua zi după ocuparea oficială a Cotrocenilor, a fost repartiţia birourilor. Traian Băsescu s-a implicat cu vrednicie. A făcut turul Palatului, a vizitat birourile consilierilor şi a propus modificări.

Eu şi Blaga preluaserăm conştiincios birourile predecesorilor. Nu ştiam cum arăta camera unde se aşezase noul Preşedinte. Încăperea lui Blaga era impunătoare ca spaţiu. Era intimidant traseul pe care îl aveai de străbătut de la uşă la birou. Cea mai mare parte a camerei era ocupată de o masă lungă, destinată şedinţelor pe care se presupunea că le prezida al doilea om în ierarhia organigramei prezidenţiale, cel care ar fi trebuit să filtreze toate informaţiile, pentru a-i duce şefului de stat doar esenţa. Modul în care se va raporta la acest consilier – şi nu e vorba de Blaga, ci de atribuţiile pe care le avea consilierul pe probleme de securitate naţională, asimilat la acel început de mandat şi cu

funcția de şef al Administrației Prezidențiale, cu totul altceva decât ceea ce va fi şeful Cancelariei Prezidențiale, cu rang de consilier de stat – va arăta un preşedinte hotărât să îşi subordoneze direct serviciile secrete, instituțiile de forță.

Şi-a schimbat biroul. A coborât un etaj, de unde stătea Iliescu, în biroul gândit pentru Ceauşescu, cel în care se afla Blaga. Biroul unde se stabilise Iliescu, mult mai mic ca dimensiuni, dar cu aspect plăcut, a fost proiectat inițial de Ceauşescu ca dormitor. Recunosc că acea cameră avea o atmosferă prietenoasă, mult mai aproape de dimensiunile Biroului Oval, în care aveam să ajung după câteva luni. Ulterior, camera a fost transformată într-un fel de salon, unde luam masa cu invitați „speciali". Aici au avut loc câteva întâlniri intelectuale ce m-au făcut să reconsider sfatul profesorului meu Nicolae Manolescu, care îmi sugerase, în anul al treilea de facultate, într-o discuție informală de la mentor la student, să evit să cunosc personal scriitorii pe care îi admir. „Viața scriitorilor nu e totuna cu talentul. Şi ei sunt oameni, cu pofte şi lăcomii." Atunci am fost revoltată. Acum, la bătrânețe, îi dau dreptate.

I-am spus că acel birou îl gândise Ceauşescu pentru el însuşi. „Nu am acest complex", ne-a avertizat Preşedintele. Caietul Albastru:

> 8 ianuarie 2005. Interiorul Cotrocenilor arată a sediu de gospodărie comunală. Personalul, în general, lucrează în birouri cu pereți pătați, scrijeliți până la glet, cu mobilier metalic. La ferestre – draperii prăfuite, din materiale opace, care îmi amintesc de romanele triste ruseşti. Tapițeria e uzată, decolorată, cu un fir auriu, smuls sau rupt pe alocuri. În sala de presă sunt patru calculatoare, fără conexiune la internet. Ziariştii îmi reclamă că nici măcar Windows 2000 nu e instalat. Monitoarele sunt aşezate pe nişte mese uzate, care par de dinainte de Revoluție.

În câteva luni am reuşit să schimb aspectul acelui spațiu alocat presei, inclusiv sala de conferințe de presă, destinată purtătorului de cuvânt sau altor demnitari ai instituției, mai puțin Preşedintelui, care avea cu totul alt cadru pentru declarații de presă.

*

Traian Băsescu mi-a făcut un reproş, înainte de plecarea mea de la Cotroceni: că nu m-am raportat niciodată la el ca la un preşedinte. S-ar putea să fi avut dreptate. Nu l-am privit niciodată în aceşti termeni: preşedinte sau primar sau ministru. L-am văzut ca om, cu bune şi rele, cu cea mai înaltă funcție în Stat, cel mai onorabil rang politic.

Ceea ce nu cred că am reuşit să îi spun „omului Băsescu" devenit preşedinte a fost faptul că eu chiar credeam – apoi, cu trecerea lunilor la Palatul Cotroceni, aveam nevoie să cred – că e capabil să se ridice deasupra meschinăriilor politice şi mai ales să respingă tentațiile, care începeau să se contureze în grupuri cu interese foarte bine delimitate de interesul public, național, cel pe care l-am declarat în contrapartidă cu ceea ce oferise Adrian Năstase în patru ani de guvernare. Chiar dacă pare infantil, caietele mele de însemnări aveau acelaşi motto ales în facultate, când l-am citit pe Kant, *Tratatul de pedagogie*[4], în preocuparea mea de a avea un caracter bun: „A nu greşi contra adevărului cu nepăsare, a fi, prin urmare, măsurat în vorbă; a nu fi prefăcut; a nu călca făgăduielile, a nu lega intimitate cu nişte oameni care cugetă rău".

Caietul Albastru îmi aminteşte ce notam pe 8 ianuarie 2005 (după apariția interviului furtunos din *Adevărul)* şi e dovada modului în care îl percepeam, cu toată buna-credință, în acel moment:

Acesta e Traian Băsescu! Simte şi acţionează provocând furtuni! Şi vijelia îşi are rostul ei. Iar în politică victimele sunt regretate, dar acceptate, dacă efectul serveşte cauzei. Pare că ar exista o singură cauză, dacă mă încred în ceea ce a spus până acum: Guvernul trebuie să aplice ceea ce a propus şi a promis în campanie. Ştiu sigur că omul acesta îşi doreşte un singur lucru: să marcheze evoluția României. Poate crede chiar într-un rol mesianic. Dacă vine dintr-o convingere pozitivă – şi sper asta –, îi voi scuza toate greşelile taxate a fi la limita constituționalității. Prefer o presă cârcotaşă unui preşedinte-paşă, adulmecând primăvara din grădinile Cotrocenilor. Dacă la finalul celor cinci ani de mandat va recupera măcar jumătate din cei zece ani pierduți, dacă România se va putea recunoaşte în principiile democrației, voi spune că am servit unui preşedinte care cu adevărat a început procesul de transformare a țării. Şi sunt absolut convinsă că, dacă el nu se va ține de programul pe care l-a formulat în campanie, foarte puțini îl vor respecta, în afara celor obligați şi monitorizați de Preşedinte.

*

Iunie 2004. Stă la biroul lui din Modorgan nr. 22. Îi cere secretarei să-i facă legătura cu Vadim Tudor. A câştigat din nou Primăria Capitalei, deşi primii patru ani nu au fost lipsiți de incidente şi contestări ale talentului său administrativ.

„Adriana, ce fac ăştia aici? Cine i-a chemat?" Terasa sediului se umple cu liberali care vin să îl felicite. Îi cunosc pe foarte puțini. Mai precis, în afară de Ludovic Orban şi Tăriceanu, celelalte figuri îmi sunt aproape necunoscute. Vasile Blaga serveşte şampanie, liberalii sunt voioşi şi revin din când în când în biroul primarului reales, să îl aplaude. Ca să ajungi pe terasă, altfel un spațiu prietenos amenajat, care te îmbie la lungi şuete, treci obligatoriu prin

biroul cu pricina. Din păcate! Băsescu aproape că îi numără, cu o iritare crescândă în privire. Greu să pricep cum de e atât de indispus în seara în care e acoperit de victorie. Blaga e deja sătul de atâtea mofturi şi încearcă să evadeze printre pedişti şi liberali. Apare Mona Muscă, radioasă, plină de energie. „Traiane, felicitări, dă-mi voie să te îmbrăţişez!" Eu, la un colţ de masă, privesc cu speranţa că zâmbetul radios al Monei s-ar putea să îi schimbe starea de spirit. Nici vorbă. „Nu am timp de felicitări. Eu stau la Primărie pe o majoritate şubredă, am nevoie de P.R.M., să negociez..." Şi strigă: „L-ai găsit pe Vadim?". Mona are o părere: „Traiane, cu oricine, dar nu cu Vadim...". Erupe: „Au ajuns femeile să-mi spună ce să fac în politică?!...". Schiţează un gest de lehamite cu mâna, în timp ce ridică receptorul. „Bună seara, Maestre", îl salută pe Vadim la telefon, acoperind-o pe Mona Muscă: „Traiane, nu îţi permit să-mi vorbeşti aşa!". Apoi se întoarce şi părăseşte biroul.

*Băsescu aşază receptorul în furcă. „Vasile, Adriana, eu am treabă, goliţi biroul!" Atmosfera e atât de jenantă, încât e inutil să încerci să escamotezi situaţia. Împreună cu Blaga, îi invităm pe liberali alături, adunând tăcuţi, fără niciun cuvânt, paharele pe care le-au abandonat pe unde au apucat. Părăsesc sediul instantaneu. Pedi*şt*ii se retrag şi ei. Doar în curte continuă ovaţiile admiratorilor, feriţi de scena din biroul primarului proaspăt reales.*

Traian Băsescu a avut cel puţin două constante: o tenacitate remarcabilă în atingerea obiectivelor şi o natură de moftangiu în relaţiile sociale şi politice. Nu e matur şi nici curajos să le scuzi oamenilor atitudinile necuvenite, invocând cauze exterioare: atmosfera, contextul, cei din jur. Dar în cazul lui Traian Băsescu, persoană neaşteptat de influenţabilă, personajele care formau curtea contribuiau la accentuarea tuşelor de profil.

A avea putere impresionează inclusiv persoana care începe s-o deţină. Reacţia la deţinerea puterii fluctuează

în funcție de educație, de capacitatea de introspecție, de autocontrol, de un anturaj echilibrat emoțional. Invocarea anturajului poate fi considerată nonargument, dar, mai mult decât s-ar crede, „puterea" ca manifestare este într-un raport direct şi viguros cu cei care o înconjoară. Iar Traian Băsescu a avut adulatori foarte conştiincioşi.

Rockul e sinonim cu cavalerismul, îmi explica un pasionat al acestui stil de muzică. Dacă accept definiția, l-aş aşeza pe Traian Băsescu în zona disco, atunci când vine vorba să creeze sau să întrețină un climat de bună conduită şi politețe. Poate fi cuceritor. Are ritm, dar confundă uşor zbenguiala cu dansul.

„Ce v-a venit?" „Nişte nesimțiți. Nu i-am văzut în campanie şi acum repede la felicitări." Are şi nu are dreptate, unii într-adevăr au fost invizibili în campanie, dar erau şi liberali care se achitaseră responsabil de atribuții. „Au plecat?" „Normal. Ce ar fi putut să facă?" „Auzi, decât să fac eu icter, mai bine să facă ei."

După zece ani de colaborare cu Traian Băsescu, aş spune că ipohondria lui se poate traduce în teama de a nu face icter. Toate mojiciile, recunoscute chiar şi de el, au fost puse pe seama acestui pericol permanent: „Să nu fac icter. Mai bine să facă ceilalți!".

„Blaga mai e?" „Nu, au plecat la Select. Vreți să mergem?" „Nu, eu mă duc acasă." Ieşim din sediul de partid. Mă îndrept spre Select. O parte din echipa de campanie e acolo şi, măcar din solidaritate, trec să îi salut. Mă sună Băsescu şi mă întreabă ce fac. „Aşteaptă-mă, că vin şi eu." Ciudat om! S-a răzgândit în câteva minute. Pentru cei care nu cunosc topografia locului, distanța pe jos între sediul P.D. şi restaurantul Select e de maximum cinci minute. Intrăm împreună în salon. La masă – Blaga, Negoiță, Alin Albu{5}, Romeo Raicu{6}, Ştefan Pirpiliu{7} şi alții. Băsescu se opreşte în mijlocul sălii şi răbufneşte: „Vasile, ție nu ți-e ruşine să mă chemi aici, unde e şi Pirpiliu?". Nu l-a chemat în mod expres nimeni. Eu îi spusesem că sunt acolo şi că nu e interzis să ne alăturăm

grupului. Începe un monolog injurios-descriptiv la adresa lui Pirpiliu. Cât e el de bărbat, i se umezesc ochii. Lumea tace împietrită, fiecare cu ce bucată de carne e surprins în gură. Nu înțeleg absolut nimic. Nu ştiu de ce se face vinovat Pirpiliu – lucrează în Primărie şi sunt străină de problemele de acolo –, dar chiar mă depăşeşte starea de nervi a lui Băsescu în seara succesului. Pleacă singur. Rămân pe loc, mută. Fix zece minute, cât să fiu sigură că nu mă mai intersectez cu el. Sunt mult prea ruşinată de ieşirile lui şi mâhnită de faptul că toți cred că eu ştiu.

Prima oară când am remarcat această atitudine agresivă în momente de victorie, de succes, a fost în 2000, tot după anunțul câştigării Primăriei.

Îi promitem lui Marius Tucă că, după aflarea rezultatelor alegerilor pentru Primărie, participăm la emisiunea lui. Zis şi făcut. Sunt foarte relaxată în spatele studioului. Îmi pot permite să fiu mai puțin atentă la ce se spune. Pe fond, măcar pentru câteva zile, sunt tolerate şi gafele. Sună telefonul. Adi Videanu, unul dintre cei trei stâlpi ai campaniei (ceilalți doi, Vasile Blaga şi Liviu Negoiță): „Măi, Adi (tot Adi sunt şi eu pentru unii dintre cunoscuți), de ce a zis asta?". „Cine?" „Şefu'." „Dar ce a zis?" „Tu nu eşti cu el?" „Ba da!" Începe un dialog confuz. Înțeleg că Băsescu tocmai spusese că Adriean Videanu e bun cel mult să candideze la un concurs de frumusețe în costume Armani. Răspunsul venea la întrebarea moderatorului dacă Videanu îi va succeda la Transporturi, fiind absolvent al acestei facultăți. Singura mea problemă este dacă Adi Videanu mă crede că nu am nicio legătură cu răspunsul primarului general.

Pentru cei mai mulți, până la demisia mea de la Cotroceni, tot ce spunea Traian Băsescu era „opera" mea. Impresia era forțată, dar nu lipsită de un suport real. În mare parte, discursul public îl discutam împreună, iar cel mai important rol al meu era să reformulez şi, mai ales, să intuiesc cu ce intenționa să şocheze. Nu de idei ducea lipsă, ci de ponderare şi de un control al nevoii de „a se

da mare". Sună adolescentin, dar această atitudine de „a se da mare" avea la bază o nevoie congenitală de a fi recunoscut ca „şef". Ulterior, „şeful" a fost înlocuit cu „eroul".

Au fost suficiente situații în care a reuşit să fenteze vigilența mea în comunicare, mai ales în modul de a formula. Deşi eram pe aceleaşi poziții, aveam păreri diferite, când venea vorba de instrumentele folosite pentru atingerea obiectivelor. Mai târziu, cu cât „a avea putere" primea un contur foarte exact şi palpabil, cu atât obiectivele se erodau, se pierdeau în scopuri personale, multe vindicative.

*

Funcția induce modificări de comportament. Nu cred că există vreo persoană ajunsă în funcții, mai ales de rang înalt, care să nu fie măgulită de protocolul oferit. Cel mai periculos element e abandonarea în plăcerile aproape psihedelice ale funcției, incapacitatea de a respinge acest cântec de sirenă, la care se adaugă şi corul admiratorilor ce răsar precum ciupercile otrăvitoare: rapid şi pe spații largi.

„Admiratorul" a devenit o profesie şi este inclusă, chiar dacă nedeclarat, în nomenclatorul meseriilor bugetare. Precum bufonii de la curtea regelui. Am văzut inşi care au transformat realmente într-o profesie capacitatea de a-i cânta în strună liderului, de a-i întreține moralul.

Atunci, în biroul lui, în decembrie 2004, când se finaliza lista echipei P.D. pentru formarea Guvernului, a fost prima oară când l-am auzit pe noul Preşedinte invocând funcția într-un mod care frustra. Nu sunt respectat la nivelul funcției, spuneau în subtext cuvintele lui răstite. „Dacă nu mă respectați pe mine, măcar respectați funcția!" Furia lui estetică şi apelul la rigori vestimentare în raport cu rangul le-am pus pe seama faptului că unele figuri prezente acolo îl enervau aprioric

şi se agăța de o cravată, de nişte blugi ca să-şi justifice nervozitatea. Acum, la ani buni de atunci, pot să spun că această interpretare nu e suficientă.

Când recuzita funcției e exagerată, pasul până la un comportament ridicol e mic. Pe parcursul celor doi ani şi trei luni, am auzit, nu de puține ori, referirea la estetica nepotrivită a celor din jur față de el ca Preşedinte. Această nevoie de recunoaştere a funcției a început să se manifeste şi la nivelul discursului. În primele şase luni de mandat, în multe dintre aparițiile media, îşi sprijinea credibilitatea afirmațiilor amintind funcția: „Eu, în calitate de Preşedinte…", „Eu, ca Preşedinte…". Comentam cu el această formulă. „Lumea ştie că sunteți Preşedinte. Nu cred că trebuie să tot reamintiți…" Formulările deconspirau subconştientul. Îmi zicea că nu îşi dă seama. După un interviu la T.V.R., a doua zi dimineață i-am pus pe birou transcriptul emisiunii. Îi sublimasem propozițiile în care amintea şi reamintea funcția pe care o deține. Doar după ce a văzut a început să diminueze această psihanalizabilă autoreferire.

Lucram cu Traian Băsescu din 1998. Aveam termen de comparație asupra modului în care îşi manifesta nevoia de autoritate. Traian Băsescu de la Cotroceni avea alte pretenții decât Traian Băsescu de până atunci.

Nu am o explicație obiectivă pentru lipsa mea de emoții, de orice fel, în fața funcțiilor. Mă impresionează persoanele cultivate, modestia ponderată, umorul, oamenii de spirit, moralitatea în relațiile sociale şi amicale, un simț al măsurii în vorbă şi acțiune, o judecată autocritică. Îmi plac oamenii care vorbesc frumos, iar frumos înseamnă argumentat, oamenii care acceptă dialectica şi care nu resping ceea ce nu înțeleg. Mă feresc de oportunişti, de carieriştii mediocri, de cei care îşi construiesc viața solidar doar cu nevoile personale. Funcțiile în sine mă lasă rece. S-ar putea ca acea nevoie de a admira, de a crede în modele să se fi consumat în facultate. Profesorii mei, care până la

intrarea în Universitate existaseră doar ca lectură, sub forma unor cărți, m-au impresionat şi m-au influențat infinit mai mult decât orice politician pe care l-am cunoscut în perioada de după absolvirea facultății. Mai târziu, angrenarea mea în politică a determinat, aproape involuntar, revizuirea criteriilor de evaluare a personalităților din lumea artistică, scriitoricească. Nu am reevaluat niciodată credința mea despre importanța cărților în formarea unui om şi, pe cale de consecință, a unui popor. Cred că oamenii sunt, dacă nu mai frumoşi, cel puțin mai câştigați citind. Am reevaluat însă raportul dintre operă şi autor, am separat talentul de caracter.

*

Până am ajuns la Cotroceni, nu l-am auzit pe Traian Băsescu să facă recurs la funcție pentru a primi respectul care i se cuvenea. Autoritatea nu şi-o manifesta gălăgios, amintind că e preşedinte P.D., că e primar sau ministru. Invocarea funcției obsesiv a apărut odată cu instalarea la Cotroceni. Îmi amintesc o discuție cu el, din perioada în care eram director de Cabinet al ministrului Transporturilor – anul 2000. Era în contextul unor erori administrative. Ne-a convocat în biroul lui, certându-ne calm, deşi era genul de situație în care se putea folosi un ton ridicat fără să pară abuziv. A cerut remediere rapidă şi a evacuat sala cu o atitudine liniştită. L-am întrebat atunci cum e cu exercitarea funcției. Mi-a răspuns că are un avantaj față de mulți care ajung să conducă la bătrânețe. Explicația lui a fost că şi-a consumat nevoia de a face caz din nimic, de a arăta cine-i comandantul, doar ajunsese căpitan de foarte tânăr pe una dintre cele mai mari nave ale țării. Nu atunci am reținut numele navei, ci ulterior, când acea perioadă, pe care o idealiza cu cât se îndepărta de ea, era reconstruită mai ales în şuetele despre profilul şi caracterul lui. Răspunsul de atunci m-a surprins plăcut. Tocmai de aceea, schimbarea de

atitudine după ce a devenit Preşedinte m-a uimit.

Relația cu funcția e la fel de complicată precum relația cu o femeie. Cine pe cine domină rămâne mereu în dispută. Dintr-o statistică proprie, bazată pe experiența din 1998 până în 2014, selectând cazurile întâlnite, pot spune că procentul cel mai mare arată că funcțiile ajung să domine persoanele. Eram deputat când am auzit un coleg care răspundea la telefon cu această formulă: „Deputat Popescu". Numele lui părea insignifiant față de funcția deținută.

Funcția devine dominantă cu cât mai mare e surprinderea de a fi acolo, într-o ierarhie politică ce părea inabordabilă pentru cel care se constată cocoțat în ea. Funcția generează un confort financiar, dar există o latură şi mai perversă: un confort social, o hrănire a stimei de sine, o vitaminizare zilnică a egoului. Sistemul te întâmpină: personalul, maşina, oportunitățile de călătorie care nu te costă nimic, tratamentul preferențial care te înconjoară oriunde circuli, accesul la informații care îți deschid ferestrele şi uşile către secretele altora, atitudinea respectuos-servilă a celor care fac totul ca să îți iasă în cale şi să îți între în voie. Începutul relației cu acest sistem dispus să sprijine demnitarul e relativ camuflat. Trebuie să ai o stăpânire de sine şi un echilibru dobândit în procesul de formare intelectuală, deci cu mult înainte de a fi obținut o funcție, ca să poți să spui: „Mulțumesc, pot să îmi curăț singur scamele de pe haină". Trebuie să te fi definit satisfăcător ca personalitate, în raport cu familia ta, cu mediul tău, cu societatea, astfel încât funcția să fie doar un loc de muncă şi să poți respinge toate avantajele, care sunt de fapt capcane (eficiente altfel) şi te transformă în sluga propriei funcții. Nu puține sunt depresiile şi depresivii, după ce sistemul îi lasă pe margine.

*

Probabil că a fost un noroc faptul că am început munca în structurile de Stat în echipa lui Radu Vasile. Poate fi o explicație pentru modul în care m-am raportat ulterior la ideea de „funcție". Am început în calitate de consilier guvernamental, un rang inferior în organigrama Executivului. Lucram în subordinea directă a lui Costin Borc, şeful consilierilor lui Radu Vasile, o persoană care, într-o țară unde performanța şi pregătirea profesională sunt criterii de selecție în promovarea oamenilor în funcții de conducere, ar fi putut să fie un excelent prim-ministru. Avea o energie debordantă, dar mai ales un stil extrem de direct, pe alocuri chiar frust, o minte iscusită şi era extrem de curajos în abordări. Nimeni nu se „domnea" în adresare, vorbeam de la egal la egal şi nimeni nu era scutit de observații severe. Nu simțeam că cineva îmi analiza punctul de vedere de la nivelul vreunei funcții. Stilul „american" îl impusese în echipă Costin. Avea experiența unor stagii îndelungate în S.U.A. Radu Vasile, la rândul lui, aborda un protocol flexibil. Era de o timiditate bine controlată, cu replici acide la adresa colaboratorilor. Nu a făcut niciodată apel la respect pe motivul că era prim-ministru. Echipa pe care şi-o selectase era, ca medie de vârstă, foarte tânără. Ne trata uman, iar conflictele le aplana foarte repede. Prefera să ne evacueze din birou până îşi găsea tonul adecvat, chiar dacă asta însemna să ne țină ore, uneori zile, în spatele uşilor. După un an şi jumătate de muncă în Cabinetul Vasile, înțelesesem mai multe din coteriile politice şi terminam prima experiență instituțională fără să fi fost pătrunsă de importanța funcției.

Oamenii se puteau împărți în simpatici, dar inutili țării, în aroganți, mediocri, păşind apăsat pe covoarele roşii, căutându-şi reflexia umbrei în marmura din Palatul Victoria. Erau şi figuri serioase, uşor rigide, dar exista sens în ceea ce auzeam că spun în şedințele de Guvern. Eu, o fostă ziaristă, ajunsă mai degrabă din întâmplare într-o agenție de presă – ca absolventă de Litere, într-o

perioadă când a intra la Facultatea de Filologie însemna un real succes, iar licența cu nota 10, sub coordonarea lui Nicolae Manolescu, era un motiv de a fi mândru de şcoala pe care ai făcut-o – mă obişnuisem cu figurile politicienilor, aşa încât funcția în sine nu îmi spunea mai nimic. Era mare lucru să descoperi omul. Iar pe unii dintre ei i-am descoperit umani, deşi îi priveam intransigent, după experiența de jurnalist de teren, care îi cunoscuse doar răspunzând, uneori de-a dreptul plictisiți, la întrebările adresate. Adevărul e că, după un timp, mi s-a întâmplat să îmi amintesc de plictiseala acelor miniştri, ajungând eu însămi în postura să tot primesc întrebări. Şi îmi făcea bine că îmi aminteam. Îmi corectam măcar mimica, dacă nu reuşeam să mă împac cu gândul că întrebările presei uneori nu aveau nicio legătură cu jurnalismul. Atât cât îl deprinsesem eu, în două agenții de presă, Rompres şi Mediafax, cea mai bună şcoală pentru un ziarist.

Din perioada aceea am doar o scenă de confruntare dizgrațioasă cu „funcția". Era în sâmbăta de după atacul de cord al lui Radu Vasile din anul 1999. Trebuia să fac o declarație de presă, în care să anunț desemnarea persoanei care urma să preia interimatul pe perioada spitalizării. În Palatul Victoria eram eu, S.P.P.-ul şi presa. Mi se comunicase ca imediat ce primesc decretul semnat de Radu Vasile să anunț decizia lui. În acelaşi timp, unul dintre consilieri mă anunțase, pe un ton misterios, că ar fi bine să nu fac anunțul până când nu primesc o confirmare de la Cotroceni. Nu îi vedeam sensul, dar am stat liniştită, aşteptând să ajungă curierul de la spital. Radu Vasile nu îmi transmisese nimic în plus. Am înțeles ulterior că a fost primul puci de debarcare. L-am dejucat, fără să fi ştiut ce se pune la cale. Imediat după conferință, în timp ce stăteam de vorbă cu ziariştii, un S.P.P.-ist m-a anunțat că sunt căutată insistent de la Cabinetul Preşedintelui Constantinescu. Am urcat în birou, am ridicat receptorul – telefonul suna continuu, îl

auzeam de pe hol. „Cum vă permiteți?” Şi discuția a fost un monolog amenințător al Preşedintelui Constantinescu, terminat cu un receptor trântit în ureche. Cotrocenii par să inspire asemenea note joase de comportament. Am plecat acasă, fără să mă impresioneze supărarea unei „funcții”. A doua zi, Radu Vasile m-a sunat şi a râs de „cum îmi permit”.

*

Mă aşteptam la multe bâlbâieli şi inadvertențe la Cotroceni. Dar nu mă aşteptam ca Traian Băsescu să îşi înceapă mandatul cu un amestec de vanitate şi umori neponderate.

Ar fi o aroganță să spun că mi-am dat seama de toate atunci. Mai târziu am realizat că şi pentru el a fost o surpriză câştigarea Cotrocenilor în 2004. Părea surprins de locul pe care i l-a oferit istoria. Ceea ce nu era deloc nefiresc. Votul din 2004 a fost unul masiv împotriva persoanei lui Adrian Năstase, şi nu pentru Traian Băsescu. Intrasem în turul al doilea cu 33,92%.

Decembrie 2004. Modrogan nr. 22. Mai e o oră până să se anunțe câştigătorul. Intru în biroul candidatului, care se foieşte cu nişte hârtii în mână. „Te-ai gândit ce spun?” Mândră de mine, încep să dezvolt ideile discursului. „Asta e în varianta bună. În varianta proastă?” „Câştigați.” Recunosc privirea nemulțumită. „Eu te-am rugat să te gândeşti la ambele *variante.” Acest „te-am rugat” din partea lui Traian Băsescu este cel mai nepoliticos mod de a folosi verbul respectiv. Mai bine urlă decât să „te roage”.*

De prin adolescență am dezvoltat o ciudată superstiție. Una şi bună. Nu cu pisica neagră, nu cu zbaterea ochiului, nu cu alte semne oculte. Condiționam un posibil eveniment de un alt eveniment. În liceu, stând în stația de autobuz, în drumul spre şcoală, luam drept semn că voi fi ascultată la matematică – materia cea mai chinuitoare pentru mine – dacă autobuzul meu venea primul, din momentul în care

ajungeam în stație. Nu forțam superstiția decât rar, dar se cam nimerea. Ulterior, făceam alte jocuri, cam în aceeaşi notă. Dar recurgeam la jocul ăsta doar în momente de confuzie. Acum sunt la fel de confuză. De dimineață m-am trezit cu sentimentul că nu ştiu cum se va termina ziua.

Să pierd un stilou sau un pix e o tragedie. Pot să pierd orice, dar nu asta. De două zile nu îmi găsesc stiloul preferat. Fac ce fac şi mai întorc geanta cu fundul în sus, verific buzunarele, poate-poate dau de el. În drum spre Modrogan, îmi spun: dacă îmi găsesc stiloul, câştigă Băsescu.

Se uită iritat la mine. Mai sunt maxim cincisprezece minute până la anunțarea primelor rezultate pe baza exit *poll-urilor. În sala de alături, vânzoleală mare. Blaga mă întreabă dacă venim „la cameră" de la început. Băsescu răspunde în locul meu: „Da". Apucă o foaie de hârtie. „Îmi scriu* eu *nişte idei, dacă tu nu ai fost în stare." Nu citeşte declarațiile pentru presă, dar îşi notează ideile. E „vizual" şi reține mult mai uşor notând ceea ce urmează să spună. Ia un stilou şi începe să scrie. Îl recunosc. E stiloul rătăcit. „E stiloul meu!" şi i-l smulg cu un gest rapid din mână. E limpede că îl uitasem pe biroul lui, singurul loc unde nu l-am căutat. Mă priveşte blocat. „Pe cuvânt, câştigați. Nu mai scrieți nimic." Nici nu mai are timp. Televiziunile încep numărătoarea inversă. Peste câteva secunde, aflăm că suntem 50 la 50 cu Năstase. În final, până spre dimineață, e victorios.*

*

După aproape zece ani de la câştigarea alegerilor prezidențiale de către Traian Băsescu, momentul retragerii lui Theodor Stolojan din cursa electorală rămâne un subiect neelucidat pentru opinia publică. S-au emis teorii, toate urmând stereotipurile conspirațiilor, au fost prezentate variante de lucru, cea mai mare atenție şi creditul cel mai consistent fiind acordate ideii că

protagoniştii au pregătit acest moment, determinat în principal de scăderea în sondaje a lui Stolojan.

Foarte mulți cred că nu există întâmplare sau coincidențe în evenimentele importante din politică; poate nici în viața domestică. Eu spun că la baza multor momente de cotitură există, la început, întâmplarea sau o simplă coincidență. Ce se întâmplă după aceea ține de abilitatea fiecărui participant de a folosi coincidența contextuală.

Exemplific cu un episod de dată recentă (recentă în raport cu momentul în care scriu toate acestea): propunerea pe care mi-a făcut-o Adriean Videanu pe 25 martie 2014 de a candida în colegiul devenit vacant, după retragerea lui Dan Voiculescu din Parlament. Spun şi data, fiindcă unele aspecte au pentru unii o latură mistică, pentru alții, una uşor amuzantă.

În ziua aceea, absolut întâmplător, am reuşit să ajung la şedința de campanie pentru alegerile europarlamentare. Spun „absolut întâmplător" pentru că, deşi fusesem cooptată în echipa de campanie, participarea mea a fost modestă. Prietenii şi colegii mei din P.D.L. voiau să mă implic la fel de consistent ca atunci când, în urmă cu zece ani, eram angajată să fac asta. Ritmul meu însă e altul în 2014: se împarte între cursurile de comunicare, singura sursă de venit, şi timpul alocat copilului şi programului său, care devine din ce în ce mai complicat, pe măsură ce cresc cerințele anilor de studiu. Drept urmare, din motive binecuvântate, nu îmi puteam asuma niciun fel de angajament. Dar în ziua aceea am ajuns la şedință. Şi tot în ziua aceea m-am întâlnit cu Adi Videanu, prezent la şedință. S-a pus problema candidaturilor la alegerile parțiale, pe colegiile anunțate de Guvern. Pentru Bucureşti încă nu se stabilise nimic. Adi, preşedintele organizației, era de părere că orice vom face pierdem, pentru că primarul decide soarta alegerilor, prin mobilizarea pe care şi-o permite. Din nefericire, avea dreptate, dar acest efect al

primarului care construieşte o republică proprie e valabil şi în zonele cu primari P.D.L. E vorba despre un mecanism electoral care schimbă jucătorii, dar nu şi sistemul, cam o dată la un deceniu. Argumentația lui a fost preluată şi de alții, care au considerat că nu trebuie să ne concentrăm pe aceste alegeri parțiale parlamentare, care par o „capcană", ci doar pe europarlamentare. Nu prea îmi era clar ce tip de capcană, dar am susținut contrariul. Ideea mea era că, indiferent dacă pierzi sau câştigi, e important să desemnezi oameni care pot să atragă voturi. Cu două buletine de vot în mână, cetățeanul va vota în tandem. Iar cu un candidat bun, nominalizat la parțiale, s-ar mai putea face câte un transfer de voturi şi către lista de europarlamentare. Orice vot contează! Adi Videanu a fost de acord cu raționamentul şi a avut o revelație. Mi-a spus: „Tu eşti cea mai bună variantă! Şi e şi Buna Vestire astăzi! Asta e vestea bună: am găsit candidatul".

Ceea ce susțin acum e faptul că, dacă nu eram acolo, nu mi s-ar fi făcut propunerea. Iar eu nu aveam nicio intenție să candidez. A fost doar o întâmplare, dar această întâmplare relevă importanța „contextului", a „momentului" pentru a intra într-o competiție electorală (poate fi extins principiul şi la alte competiții, desigur). Dacă n-aş fi fost acolo, la acea şedință, dacă Adi Videanu nu era acolo, dacă nu punea problema candidatului, nu cred că s-ar fi ajuns la mine. Aici nu e vorba în primul rând despre meritele mele, care pot exista. Nu e vorba despre faptul că îndeplineam cerințele pentru acea nominalizare. E vorba despre faptul că, deşi erau şi alții buni pentru această nominalizare, eu m-am aflat acolo, în acel moment!

*

Nu am niciun motiv întemeiat să susțin că Stolojan a fost doar o momeală preelectorală, că a fost pregătit în

mod conştient şi voluntar de echipa de campanie pentru retragerea din cursă, pe 2 octombrie 2004. Cei mai mulți din echipă au aflat cu câteva ore înainte sau poate chiar cu câteva minute. Cel hotărât să renunțe era Stolojan. Băsescu se afla acolo. Dacă îşi dorea? Dacă s-a gândit vreodată că ar vrea să fie el candidatul? Dacă a existat invidie față de Theodor Stolojan? Dacă a considerat că e prea puțin pentru el doar funcția de primar al Capitalei? Sunt întrebări la care răspunsurile pot fi relativ corecte, cu condiția unei raportări obiective la evenimentele de atunci. Şi nici astfel nu poate fi garantată validitatea acestor răspunsuri.

În 2003, Traian Băsescu, preşedintele P.D. şi primarul Capitalei, se confrunta cu un Consiliu P.S.D. majoritar, care îi dădea serios de furcă. Alegerile din 2004 – şi cele locale, şi cele parlamentare – se anunțau destul de dificile pentru P.D. Sondajele dădeau o creştere uşoară față de procentul din 2000 de la parlamentare, obținut de P.D. (de la 7% la 10%, spre finele lui 2003). Era destul de puțin ca P.D.-ul să spere să devină un jucător important. P.N.L. stătea mai bine, deşi mult mai puțin vizibil în opoziție, dar era evident că doar printr-o alianță între cele două partide putea fi clintit mastodontul P.S.D.

Traian Băsescu a făcut propunerea acestei alianțe, iar Stolojan a acceptat. Propunerea se baza pe o cercetare făcută de echipa lui Tal Silberstein[8], consultantul israelian angajat de P.D., în anul 2002, care arăta că P.S.D. şi Adrian Năstase nu vor putea fi învinşi dacă cele două partide vor candida separat. Aşa că Traian Băsescu a luat inițiativa. S-au împărțit rolurile. Băsescu candidează la Primăria Capitalei şi câştigă, cerând un consiliu favorabil. Stolojan – la Cotroceni, iar P.D. urma să primească funcția de prim-ministru, cel ales fiind Adriean Videanu.

Alianța D.A. s-a bazat pe interese politice comune şi mai puțin pe compatibilități ideologice. Aceste interese erau determinate de faptul că, în primul rând, ambele

partide aveau o reprezentare parlamentară şi o cotă de popularitate scăzută în sondaje. Dacă la P.N.L. lucrurile păreau să evolueze într-un sens pozitiv, dar într-un ritm modest, la P.D. lucrurile erau extrem de încurcate.

Totul părea extrem de bine aşezat, fiecare pas fusese pregătit şi fiecare persoană avea rolul ei. Până în momentul în care Stolojan a decis să se retragă. În ce mă priveşte, am intuit că există o problemă pe la jumătatea lunii septembrie. Într-o singură discuție la care am asistat, Stolojan a mărturisit sincer, cu un aer abătut, de învins, dominat de această stare, că nu se simte confortabil cu ceea ce i se cerea să devină.

În luna iunie 2004, sondajele arătau că Theodor Stolojan începea să piardă în fața adversarului Adrian Năstase. Trebuia schimbat ritmul. Un program extrem de dens, cu întâlniri în județe, a fost pus în fața candidatului. Stolojan, un om disciplinat, n-a refuzat nimic din ceea ce i-a propus stafful de campanie. Se pare însă că presiunea campaniei a avut un rol demotivant, care a atins punctul nevralgic la începutul lui septembrie, când Stolojan începuse să primească citații de la membri P.S.D. pentru calomnie. Alianța D.A., la inițiativa lui Cozmin Guşă, difuzase o listă cu „101 dalmații” ai P.S.D. cu „pete de corupție”. P.S.D. a reacționat şi a depus plângeri pe bandă rulantă în justiție împotriva lui Stolojan.

Singurul care poate să lămurească ce anume a provocat acel abandon e Theodor Stolojan însuşi. Nici măcar această carte, care poate fi considerată de memorii – îl citez pe Alexandru Paleologu{9}: „memorii nu înseamnă pluralul de la memorie, ci de la memoriu, care este o dare de seamă despre un fenomen important, despre care ştii cum s-a produs” –, nu poate consemna, din decență, aspecte care țin de intimitatea unui om. Doar acel om poate decide să vorbească despre elemente de natură atât de personală. Altfel, putem accepta că presiunea într-o

campanie cu o miză atât de mare cere un psihic robust. Față de anul 2000, când Stolojan fusese candidat pentru aceeaşi funcție, în 2004 alegerile prezidențiale erau decisive pentru stânga-dreapta, respectiv Alianța D.A. *versus* P.S.D.

Pascal de Sutter{10} vorbeşte despre „stresul patologic" care apare mai ales când „angajamentul față de funcția ocupată este excesiv: munca excesivă, cultul performanței, sentimentul că nu ai dreptul să greşeşti, cursa contra-cronometru, frustrările emoționale, lipsa recunoştinței, negativismul, hărțuirea morală, lipsa de politețe, violența psihologică, deplasările frecvente". Concluzia mea este: cred că Theodor Stolojan s-a confruntat din plin cu acest stres. Cei care i-au fost apropiați în perioada respectivă îşi aduc aminte de vecerniile lui Stolojan, când, la sfârşitul unei zile agitate de campanie, stătea pironit în fotoliu, cu privirea pierdută, într-o încercare disperată de a se desprinde de tot şi de toate.

> 7 octombrie 2004. În comparație cu Băsescu, Stolojan părea stânjenit în şedințele de campanie. Într-o săptămână a avut o singură întrebare formulată mai aspru şi pe care a exprimat-o mai puțin reținut: atunci când şi-a mărturisit neîncrederea că va putea să-i răspundă lui Năstase la toate statisticile care arătau creştere economică („şi e reală", ne-a spus Stolojan) doar cu acuzații de furt şi corupție. (...) La prima vedere, Stolojan pare un om extrem de echilibrat şi greu de urnit de pe platforma lui, care inspiră linişte şi siguranță. Şi totuşi s-a dovedit fragil. Am avut parte de scena aceea nu mai lungă de 15 minute – în joia de dinaintea retragerii – când am fost convinsă că era imposibil să fie recuperat. Un om livid, cu o privire neliniştită, cu mâinile căutându-şi de lucru – mă privea cu un zâmbet rătăcit. Nu era deloc nervos sau agitat, ci teribil de obosit. Nu ar fi putut duce cursa până la

capăt. (...) Băsescu are toate şansele să câştige. Are date şi îi plac bătăliile.

*

Octombrie 2004. Intru în biroul lui Traian Băsescu. Ne pregătim de un interviu, după ce Theodor Stolojan a renunțat la candidatură. Mi se pare neobişnuit de tăcut. „S-a întâmplat ceva?", întreb. „Mă gândeam cum de ajung românii să aleagă între trei comunişti: eu, Năstase şi Vadim..." Întrebarea e grea şi pentru mine. Mă uit surprinsă la el. Îi cer să îmi dea un argument să-l votez, altul decât acela că lucrez cu el. Mă ia din nou prin surprindere. Îmi aminteşte o întâmplare pe care credeam că a uitat-o. Eu eram jurnalistă, el ministrul Transporturilor în Guvernul Ciorbea. Agenția de presă Mediafax pregătea un material despre retrocedarea proprietăților şi aduna opiniile partidelor aflate la guvernare. L-am întrebat şi pe ministrul democrat. Mi-a cerut să închid reportofonul. „Ți-am zis atunci să mă scuteşti de tâmpeniile astea." Îi amintesc mai exact ce a spus. Mult mai direct şi greu de redat. Când am ajuns în redacție şi le-am relatat incidentul, colegii mei m-au taxat că am închis reportofonul. Nu aveam nicio dovadă a celor spuse ca să pot sintetiza, într-o ştire, spiritul antiretrocedări al democratului Băsescu, coleg cu țărănistul Vasile Lupu, cel care se bătea în Parlament cu legea care îi poartă numele şi care viza tema în cauză. Acum mă priveşte şi spune: „Eu măcar m-am mai schimbat. După ce am ajuns primar, mi-am schimbat, de exemplu, viziunea în chestiunea asta. Dacă până atunci nu susțineam ideea, acum cred că trebuie să le fie retrocedate oamenilor proprietățile luate de comunişti". Continuă să mai aducă argumente. Plecăm spre emisiune, dar discuția mă urmăreşte mult timp.

O reluăm după două luni, când are loc dezbaterea finală cu Adrian Năstase, din decembrie 2004, de la T.V.R. Suntem tot în biroul din Modrogan, dar de data

aceasta împreună cu Dorel Şandor.

Traian Băsescu cere „glonțul de aur”, o găselniță similară cu întrebarea lui Emil Constantinescu adresată lui Ion Iliescu la finala din 1996. După mai multe variante pe care le respinge, intervin destul de ezitant: „Aş avea o idee, dar nu ştiu dacă sunteți dispus să faceți asta”. „Zi!” Şi îi amintesc discuția avută în urmă cu două luni. „E un moment de sinceritate, ca o confesiune publică.” Şandor respinge categoric ideea. Motivul ar fi că vremurile grele i-au făcut pe mulți să nu mai vadă comunismul exclusiv în negru. I se pare foarte riscant şi deloc atrăgător de voturi. Băsescu e îndoit, dar eu susțin că avem nevoie de acel ceva care să mobilizeze un public ce nu se lăsa uşor convins, după cum arătau cele 33% cu cât intraserăm în turul doi. Am recuperat între tururi, dar nu suficient ca să ignorăm nehotărâții. Ne ducem la T. V.R. fără o concluzie. În maşină, îmi spune că nu crede că va reuşi să redea discuția. Sunt de acord cu el că nu are nicio greutate acea confesiune, dacă nu se va crea momentul, dacă nu va simți când să o spună. „Aşa, ca un punctaj de emisiune, nu are niciun sens. Trebuie să găsiți un moment în care să spuneți la fel de sincer ceea ce mi-ați spus mie. Altfel, nu merită.” Am ajuns la T.V.R. într-o ambuscadă. Huiduieli, înjurături, chiar şi ceva scuipați pe geamul maşinii, nişte pancarte aruncate spre noi. Dacă eu eram crispată, Traian Băsescu nu avea o problemă cu atmosfera. Funcționa chiar mai bine în tensiune.

A pornit dezbaterea, fără să ştiu dacă va trage „glonțul de aur”. Când a început să rostească întrebarea „Măi, ce blestem o fi pe poporul ăsta de a ajuns până la urmă să aleagă între doi foşti comunişti?”, am ieşit din spatele platoului, fără să pot urmări până la capăt. Pur şi simplu, îmi era teamă că va rata şi n-ar fi fost singurul vinovat. Am văzut momentul în reluare. La doar câteva secunde după acea mărturisire a sunat telefonul. Era fratele meu, care îmi spusese că nu va merge la vot, n-avea cu cine să voteze. „M-a convins. Îl votez!” L-am simțit foarte

emoționat. Pentru mine era suficient ca să ştiu că glonțul şi-a atins ținta, dacă l-a convins pe un anticomunist ca fratele meu – ca student în Timişoara, fusese acolo, în piață, în decembrie 1989. Al doilea telefon, înainte să se termine dezbaterea, a venit de la Dorel Şandor. „Bravo! A funcționat ideea ta. A câştigat."

*

Theodor Stolojan nu este, funciarmente, un animal politic, nu are niciunul dintre atributele care să îl includă în această categorie. Poate fi mai degrabă versatil politic, dacă ne gândim că a susținut un om declarat de stânga, chiar un comunist reformat, cum era Ion Iliescu, ca apoi să devină preşedintele P.N.L., un partid cu ideologie opusă P.D.S.R. (devenit P.S.D.). Dar atitudinea lui Stolojan în relația cu P.S.D. nu va fi una singulară în parcursul liberal. Evenimentele de după 2009 diminuează mult din reproşurile făcute lui Stolojan pentru simpatia acordată lui Iliescu. Într-o notă cinică, crearea U.S.L. îl promovează pe fostul preşedinte P.N.L. în postura de deschizător de drumuri.

Fostul prim-ministru numit de Ion Iliescu avea imaginea omului aspru, care nu negociază economie, salarii, bonusuri. Ştia ce e de făcut atunci când era vorba despre economie, bănci, finanțe. Avea capacitate de muncă, chiar cu mult peste a lui Traian Băsescu, dar una birocratică, analitică, de birou. Creativitatea politică îi lipsea cu desăvârşire. Avea o inteligență analitică financiară, dar nu politică, şi cu atât mai puțin empatică. Dacă ar fi fost un animal politic, Theodor Stolojan nu ar fi acceptat niciodată să devină „subordonatul" lui Traian Băsescu. Şi nu s-a oprit doar la statutul de angajat al Cotrocenilor. A mers mai departe, acceptând ca Partidul Liberal Democrat{11} să fie înghițit de P.D., în condițiile în care la alegerile europarlamentare din noiembrie 2007 câştigase un procent respectabil, de 8%.

Stolojan nu părea să îşi dorească să fie mai mult decât era: imaginea tehnocratului, care vorbeşte rar, apăsat şi printre dinți despre economie.

Traian Băsescu îşi dorea să nu câştige Adrian Năstase, inclusiv din motive care țineau de propria lui persoană. Nimic nefiresc: numeroase studii despre putere concluzionează că, dincolo de programele electorale, de bunele intenții, de obiectivele naționale, de campaniile bune şi sfătuitorii competenți, cel mai puternic resort în câştigarea unei lupte electorale este unul foarte personal, care ține de ego, de o miză personală, de frustrări şi ambiții în raport cu un „ceva" sau „cineva". E o utopie să credem că aceşti luptători în numele binelui națiunii sunt determinați doar de resorturi care vizează binele patriei. A câştiga are legătură în primul rând cu tine însuți şi, în cel mai fericit caz, cu societatea, cu comunitatea căreia îi aparții.

Miza personală a lui Traian Băsescu a vizat şi libertatea sa. Era aproape convins că Adrian Năstase nu se va da în lături să folosească orice mecanism pe care îl va avea la îndemână pentru a-l trimite la închisoare. Avea nevoie de timp ca să îşi rezolve problema Dosarului Flota, piatră de moară în 2004. La Cotroceni se înființase o comisie specială pentru acest caz.

11 august 2004. Îmi iau la revedere de la preşedintele P.D., care îmi spune că pleacă trei zile în Bucovina, cu doamna Maria Băsescu. E o minivacanță meritată. Ajung acasă. Filip vrea în parc. Sună telefonul. „Ce faci?", mă întreabă vesel Traian Băsescu. „Ia-i pe Filip şi Claudiu şi veniți şi voi în Bucovina." Aşa, brusc?! Visam trei zile de somn. Claudiu se repliază cel mai repede. Fac bagajul şi o luăm din loc. Ne întâlnim pe drum şi ne propune să mâncăm ceva la pensiunea „Casa Elena". Drum lung, foame pe măsură. Gazda ne întâmpină măgulită de aşa oaspete. Până se pregăteşte mâncarea, Băsescu îmi propune să dăm o tură prin curtea generoasă a pensiunii. Crizantemele domină. Filip o ia înainte, alergând de zor.

Cu ceva paşi în faţa Preşedintelui, cu grija alergăturii copilului, am senzaţia că văd de departe o figură cunoscută care caută să se facă nevăzută.

În spatele unei coloane situate la intrarea în clădirea cu spaţii de cazare se piteşte Liviu Negoiţă. Realizez pericolul. După câştigarea primăriilor de sector de către candidaţii Alianţei D.A., mai puţin sectorul 2, Traian Băsescu le atrăsese atenţia noilor primari să nu îşi imagineze că pot pleca în vacanţă. Încerc să îl întorc pe şeful direct al primarului sectorului 3, înainte să dea ochi cu împricinatul. Nicio şansă. Filip e exact în cătarea drumului, iar Băsescu ridică privirea către umbra care încearcă să se facă nevăzută. Râsete şi glume cinice. „Ce faci, dom' primar? Lucrezi?" Liviu stă de o explicaţie, dar nu mai e loc. Se stinge justificarea într-un pahar de ţuică şi un castron cu mămăligă aburindă. Liviu are un noroc nesperat!

Ajungem la o pensiune încântătoare, „Plai cu dor". E prima oară când sunt în Bucovina. Ştiu Transilvania pe de rost, dar nu mai mult. Copilăria şi adolescenţa mea au însemnat doar Transilvania, traversată de-a lungul şi de-a latul. Prima oară când am ajuns la mare aveam doisprezece ani. O experienţă pe care nu a bătut-o nicio altă amintire ulterioară. Aşa cum cea mai frumoasă excursie a fost traseul cu bicicleta de la Târgu Mureş la Bistriţa, ca să văd casele lui Coşbuc şi Goga. La Lancrăm am ajuns cu căruţa, într-o aventură cu greu acceptată de părinţii mei.

Băsescu face programul. „Mâine mergem în pelerinaj la mănăstiri. La 10 plecăm." Zis şi făcut. Dimineaţa, cafeaua pe terasă. Atmosferă de început de toamnă. Bunicul meu îi spunea mereu bunicii mele, de Sfânta Marie Mare: „A venit toamna, Ană. Să pregătim curtea, că ne vin oile de la munte". Pentru mine, toamna începe şi acum când coboară oile de la munte. Lumina e desăvârşită, iar liniştea locului te îndeamnă să crezi că nimic nu poate zdruncina lumea. E bine. Sună telefonul meu. Mi se cere o reacţie de la Traian Băsescu la comunicatul P.N.A. care anunţă că a trimis

marți (10 august) Dosarul Flota în justiție. Traian Băsescu şi alți zeci de foşti demnitari sunt acuzați de prejudicierea statului român cu 11 mii de miliarde de lei (vechi). Dosarul priveşte vânzarea a 16 nave către firme străine, în perioada 1991-2000. Ce pelerinaj? Care vacanță? „Ne întoarcem la Bucureşti" spune primarul Băsescu. Doamna Maria nu zice nimic, dar nici nu se bucură. „Şi, dacă vă întoarceți, ce rezolvați?", întreb eu. „Bine. Eu rămân la pensiune, mergeți voi." Plec împreună cu doamna Maria la mănăstirile Putna, Horezu şi Sucevița. Până ne întoarcem, Traian Băsescu scrie un lung comunicat de presă. Citea dosarul, declarațiile P.N.A. şi devenise propriul avocat. Refac comunicatul doar „stilistic", ca pe o ştire de agenție de presă, bun de preluat, fără intervenții, şi îl trimit la Bucureşti pentru difuzare. Băsescu a suportat o zi departe de Bucureşti, dar nu are stare, aşa că a doua zi o luăm din loc. Înțeleg că dosarul nu îi dă pace şi că acolo ticăie un ceas amenințător.

„Stolojan preşedinte" era o garanție pentru o soluționare onestă a acestui dosar. Cu Adrian Năstase preşedinte, Băsescu era convins de verdict: vinovat. Între cei doi, Stolojan părea un profil mult mai potrivit pentru funcția de Preşedinte. Iar în Stolojan Băsescu putea avea încredere. O verificase deja. În sens invers, lucrurile nu erau la fel de limpezi, dar la momentul 2004 nu îmi puneam această problemă.

*

Ca să câştigi bătălii politice, cu atât mai mult când ai ca adversar P.S.D., e nevoie de determinare, de o capacitate de muncă remarcabilă, de o creativitate politică debordantă, de inteligență analitică, practică, emoțională, de sânge rece şi calcul matematic în strategie. Pe lângă aceste date, e nevoie de context, de oportunități. Iar contextul a fost în favoarea lui Traian Băsescu.

Aspectul gregar, vestimentația tip second-hand – purta hainele ca un umeraş cu un braț rupt –, pantofii perforați, cu vârful amintind de imineii turceşti, şuvița personală, de care nu s-a atins nimeni până la penibilul moment din Downing Street 10[12], râsul dezinvolt provocând stupoare în rândul audienței, remarcile dizgrațioase, vorba aspră, directă, fără fandoseli şi politețuri, nepotrivită adeseori în public, lipsa oricărei culturi a protocolului diplomatic făceau din Traian Băsescu un intrus în lumea costumelor prezidențiale, un candidat nevandabil. Doar că toate handicapurile de aspect şi prestanță erau suplinite de o inteligență politică inepuizabilă din punct de vedere strategic şi tactic. Domina spațiul comunicării mai bine decât oricine.

Pascal de Sutter[13] defineşte *homo politicus* drept „o personalitate de tip A", care se înscrie într-o logică a suprastresului, pune presiune chiar şi atunci când nu e cazul, este în continuă acțiune, dur cu colaboratorii săi, cu familia, devine disfuncțional prin lipsa de recul şi agresivitate. Atributele lui sunt: rapiditatea în acțiune, capacitatea de a face mai multe lucruri odată, ambiția, productivitatea în muncă, energia în acțiunile întreprinse, spiritul mobilizator, plăcerea efortului, combativitatea, dificultatea de a încetini cadența, sacrificarea vieții de familie, tendința de a fi conflictual, autoritarismul, stresul excesiv, accidentele de carieră în urma unui conflict, problemele conjugale. Traian Băsescu se înscrie întru totul în concluziile scriitorului bruxellez.

*

Prima oară când m-am întrebat fără să mai ezit de ce lui Traian Băsescu nu îi place Theodor Stolojan – ştiu, sună ca şi cum ai avea în față o farfurie cu cea mai neapetisantă supă, dar cam aşa era mina lui când trebuia să se întâlnească cu cel care era consilierul prezidențial pe probleme economice – a fost în octombrie 2006.

Traian Băsescu a păstrat până a ajuns la Cotroceni o relație cordială, afişând un respect ierarhic față de Stolojan. Acest tip de respect îl va păstra şi față de Petre Roman şi Radu Vasile. Atitudinea am înțeles-o chiar de la acela care a fost ministru în toate cele trei Cabinete.

Mi-a explicat într-o zi, după ce Petre Roman pierduse conducerea P.D., atitudinea față de cei care i-au fost şefi ierarhici. Roman îi făcuse un portret deloc flatant, dar Băsescu refuzase să-i replice, ceea ce era neobişnuit pentru temperamentul lui vulcanic recunoscut. Mi-a spus atunci că nu îşi va ataca şefii, mai ales când aceştia l-au ajutat să progreseze în carieră. E adevărat că a sacrificat pe absolut oricine, inclusiv pe foştii şefi ierarhici, dar i-a protejat declarativ. Având în vedere spectacolul de care e capabil Băsescu când vrea să denigreze public, Petre Roman şi Radu Vasile s-au putut considera protejați. În cazul celui de-al doilea, chiar nu ar fi avut niciun motiv să fie nesăbuit în vorbă.

Cu toate acestea, Stolojan – care i-a fost prim-ministru şi ulterior, ajuns la Banca Mondială, i-a oferit sfaturi pe programele pe care le desfăşura Ministerul Transporturilor cu această instituție – nu a fost menajat în campania prezidențială din 2000. Băsescu declara atunci că Stolojan e „un lacheu" care, alături de Mugur Isărescu, „va face tot ce se poate să-i fie prim-ministru lui Ion Iliescu".

Peste doi ani se reîntâlnesc, începând împreună construcția Alianței D.A. Stolojan acceptă, în ciuda a ceea ce spusese Băsescu despre el. Mai mult, într-o declarație publică Stolojan îl scuză. Şi totuşi Băsescu nu îşi schimbă părerea despre el. S-ar putea ca nici Stolojan despre Băsescu, dar va fi pus în următorii ani în situații nu foarte onorabile.

Într-un interviu realizat în decembrie 2010 pentru site-ul Vox Publica, Călin Popescu-Tăriceanu mi-a spus că Stolojan a fost greu de înduplecat să accepte un dialog cu Băsescu: „(…) Băsescu avea o mare, mare problemă la

P.N.L. şi această problemă nu era P.N.L. sau persoane din conducerea P.N.L., ci era chiar Stolojan, care multă vreme nu a vrut să discute despre şi cu Băsescu. După ce Stolojan a ajuns reprezentantul României la Banca Mondială, Băsescu l-a consultat în calitate de ministru pentru diferite proiecte. Şi Stolojan i-a dat probabil consultanță, ca după aceea să se trezească cu nişte declarații politice extrem de agresive şi de coloratură maximă la adresa lui, ceea ce l-a deranjat teribil pe Stolojan. Stolojan ne spunea că el nu mai vrea să vorbească cu acest «personaj», iar ca noi să putem pregăti terenul pentru această apropiere a fost o mare problemă. Stolojan nu l-a primit cu simpatie pe Băsescu la P.N.L.”.

Am înțeles târziu, observându-i comportamentul, că Traian Băsescu foloseşte cu dibăcie tot ce îi este util pentru a-şi atinge obiectivul. Iar dacă e nevoit să înghită broaşte, o face fără să clipească: scopul său e mereu mult mai important decât inconvenientele digestive. În afară de Stolojan, există o colecție întreagă de oameni folosiți şi abandonați atunci când nu au mai fost de folos. Pare a avea în mod congenital capacitatea disimulării. Foarte mulți au pierdut în confruntările cu el tocmai pentru că s-au lăsat amăgiți. Băsescu poate la fel de bine să mimeze slăbiciunea, dar şi supraforța. Nu are limite să rişte şi am convingerea că acesta a fost marele său atu. Şi-a dominat frica, pentru că acest sentiment l-a avut, şi a jucat chiar fără să ştie ce cărți are adversarul. Stolojan, în schimb, nu are nici pe departe această forță care te impune în politică. Nu spun că e un succes care se bazează pe virtute. Nu orice câştig e şi virtuos, dacă se măsoară după onestitatea şi moralitatea instrumentelor folosite. Dar aceste valori par să fie total şi irefutabil incompatibile cu succesul politic.

Pe tot parcursul construcției Alianței D.A., relațiile dintre cei doi au rămas formale – corecte, chiar dacă reci. Nu îmi amintesc vreo masă comună, vreun prânz după şedințele de campanie, la care să fi participat şi Stolojan.

Băsescu însă venea cu echipa, inclusiv cu cei de la liberali, dacă se ataşau grupului. Un element important care a făcut diferența între Băsescu şi alți politicieni: inteligența emoțională.

Băsescu i s-a adresat în permanență cu „domnule preşedinte". Stolojan, în schimb, în perioada în care a fost candidat, i s-a adresat cu „Traiane". Asta până când a devenit consilier prezidențial şi a folosit doar formula „domnule Preşedinte".

Stolojan a acceptat ecuația subordonării, devenind consilier prezidențial. Aşa că, nu întâmplător, unul dintre consilierii prezidențiali, Claudiu Săftoiu, într-o dezbatere cu Robert Turcescu, a răspuns la o întrebare ce viza implicarea lui Stolojan în Platforma Liberală care punea bazele viitoarei formațiuni Partidul Liberal Democrat. Turcescu a întrebat dacă nu există o incompatibilitate între funcția de consilier, care ar trebui să fie deasupra partizanatului politic, şi aceea de membru al unui partid. Claudiu a fost de acord cu faptul că Stolojan trebuie să aleagă. A doua zi după acest răspuns, Stolojan m-a întrebat despre ce e vorba. I-am răspuns, cu tot respectul cuvenit, că niciun consilier prezidențial nu face o asemenea apreciere fără aprobarea Preşedintelui. Nu mi-a spus nimic, doar s-a îndreptat spre biroul Preşedintelui. Rezultatul: Stolojan a demisionat. Pentru că, de fapt, Băsescu şi-a dorit acest lucru şi, la fel cum a făcut cu Blaga, iar ulterior cu toți cei de care a vrut să scape, a folosit tertipuri.

*

5 februarie 2005. Despre Băsescu ştiu multe lucruri bune. Puțini oameni ar fi rezistat atât timp şi în asemenea condiții absolut ostile, de la presă până la instituții ale statului. Are o intuiție politică greu de egalat. Are un simț al momentului care l-a salvat în final de multe rateuri. În mod obişnuit, gesturi şi

declarații care i-au aparținut ar fi trebuit să îi pună definitiv sub semnul eşecului cariera politică. L-a salvat mereu o inteligență vie, dinamică, speculativă, întorcând situațiile în favoarea lui. Un om care a jucat mereu singur şi care nu datorează prea multe nimănui pentru ceea ce este. Echipele de campanie au avut rolul lor, limitat ca perioadă, dar intens ca acțiune. În rest, echipa a fost el şi cei din spate doar se aliniau, surprinşi de cele mai multe ori de uraganul vorbelor şi acțiunilor lui.

Nu am nimic de corectat la rândurile de mai sus, consemnate în Caietul Albastru. Traian Băsescu va ocupa mult timp galeria celor mai influenți oameni politici. Se vorbeşte foarte mult despre carismă, ca o condiție de bază pentru succesul la public. Cum ajungea carisma la marele public înainte de apariția televizorului? Pe vremea regilor Carol sau Ferdinand, a marilor oratori din perioada interbelică? Mai mult ca sigur, faptele ajungeau înaintea vorbelor la marele public. Această schimbare a raportului fapte-vorbe, când „cum" e mult mai influent decât „ce" (forma bate fondul), nu este întotdeauna cel mai solid reper pentru evaluarea carismei, a liderului.

Astăzi, unui politician nu i se dau şanse prea mari pentru a avansa în preferințele publicului dacă nu „trece sticla". Această condiționare a succesului public de relația cu camera de filmat a distorsionat realitatea politicului, a subjugat credibilitatea notorietății şi popularității, a diminuat şansele profesionalizării politicienilor. Mulțimea va trebui reînvățată – cea care se lasă flatată, la intervale electorale de timp, de liderii carismatici, pentru ca ulterior să fie ignorată de aceiaşi lideri – cu o altă grilă de evaluare a personalității. Din păcate, popularitatea unui lider bine susținut de media, care poate fi, mai ales în perioade de criză, un instrument facil în mâna politicienilor, nu este întotdeauna egală cu seriozitatea şi profesionalismul lui. Mulțimea va fi sedusă

de carisma care trece sticla, dar carisma nu e totuna cu caracterul.

Unii politicieni pe care i-am cunoscut de-a lungul timpului, mult mai bine pregătiți, mai competenți, mai ponderați în pretențiile lor de mărire, au rămas în eşalonul doi sau trei doar pentru că media a decis la un moment dat că nu „trec sticla", nu „fac rating" – o judecată pernicioasă şi inepuizabilă în a genera erori. Traian Băsescu a trecut sticla. Încă de la început, din momentul în care presa l-a băgat în seamă. Naturaleţea lui, stilul de a formula fără menajamente ceea ce gândea făceau un contrast puternic cu ceea ce se discuta la televizor, cu limba de lemn a P.S.D. Colorații limbajului politic erau Vadim, Funar, dar aveau altă substanță, alt rating şi alt public.

Ministrul Băsescu nu era, la începuturile carierei lui, un om obişnuit cu presa, cu emisiunile TV. E adevărat că, în perioada în care şarma jurnaliştii, nu existau toate aceste televiziuni de nişă, cu dezbateri excesive şi abuzive pentru un public cu pretenții de informare. Show-ul lui Marius Tucă era cel mai vizionat, la o distanță foarte mare de puținele emisiuni cu acelaşi format. Traian Băsescu avea un comportament de începător. Transpira, se emoționa când îşi dădea seama că nu stăpâneşte foarte bine subiectul, râsul fiind foarte des folosit ca instrument de ieşire din situații delicate, cele mai multe create chiar de el. Pot să spun, fără să greşesc, că la început presa îl intimida. Când eram purtător de cuvânt la Guvern, îmi propunea subiecte pentru briefingurile de la Palatul Victoria şi participa la ele fără rezerve. Dar îmi punea foarte multe întrebări despre cum să abordeze un subiect, despre durata intervenției, despre cine ar merita să primească o exclusivitate. Era foarte serios în abordarea temelor şi considera că presa de la Guvern e net calificată față de cea de la ministere sau, mai târziu, cea de la Primărie, pe care o considera uşor de cumpărat de consilieri. Băsescu a înțeles foarte repede forța presei şi a

folosit-o la maximum, chiar şi atunci când a intrat în conflict cu ea.

2004. Vine în biroul din Modrogan. E trecut de 8 seara. Nu e în toane bune şi îmi dau seama după cum pleacă lumea din sediu. Mă cheamă în biroul lui. Îi sună telefonul. Începe, destul de amabil, o conversaţie cu o ziaristă de la Jurnalul Naţional. *Şi dintr-odată aud: „Dacă vă interesează centura, vă duc eu pe centură, să vedeţi cum e". Tonul e atât de insinuant şi obraznic, încât intuiesc imediat că nu se termină bine. Închide telefonul. După câteva minute, mă sună Tucă să mă întrebe dacă a avut loc această conversaţie. Sigur că avusese, cum să nu. Îi spun lui Traian Băsescu să o sune pe ziarista în cauză şi să îşi prezinte scuzele. Mormăie ceva despre presa ticăloşită şi rău intenţionată, dar sună şi e reverenţios.*

Mult timp după acest incident, care la vremea aceea mi s-a părut o catastrofă, Traian Băsescu s-a tot pus în situaţia de a prezenta scuze. La început, această atitudine fluctuantă – când cu bâta, când cu zăhărelul – avea haz, farmec. Nu erau mulţi politicieni care să gafeze atât de des în relaţiile cu presa, dar nici mulţi care să admită când o făceau şi să îşi repare singuri, chiar dacă îndrumaţi, greşelile.

Pregătirile pentru conferinţele de presă, pentru emisiuni sau interviuri ocupau un loc special în agenda lui. Îi plăcea să facă ştiri, să se vorbească despre el. Iar această preocupare de la început, firească pentru un politician, a devenit cu timpul o obsesie care i-a jucat adevărate feste. Dintre politicienii care au ajuns la acest nivel de reprezentare, într-un top al celor care au reuşit să provoace cele mai multe contexte de dezbatere media – exclud aici contextele provocate de media, vorbesc doar despre cele provocate chiar de personajul politic – Traian Băsescu a fost şi rămâne pe locul întâi. S-a dovedit a fi cel mai inventiv şi mai neobosit dintre politicieni în a folosi presa altfel decât prin plăţi şi publicitate. Cel puţin în primii lui ani de politician, de când începuse să

conteze, în special după 1998. Până atunci, Duvăz, Sassu, Berceanu tentau mult mai mult presa pentru o ştire decât Traian Băsescu. Pur şi simplu, nu era cunoscut la nivel de public şi, pe aceeaşi logică a presei – mediatizăm ce vinde –, nu făcea rating.

August 1996. Cursurile de vară ale Universității Mării Negre, o inițiativă a Silviei Ilieş[14], absolut *lăudabilă. La unul dintre paneluri, unde mă aflu, invitat e Traian Băsescu. Nu ne atrage invitatul. Îl considerăm personaj secundar, din liga inferioară a politicii. Aşa că punem de o baie în mare. Nu e o decizie colectivă, ci individuală, dar, din păcate, tot grupul lipseşte, aşa că Traian Băsescu nu are chiar niciun ascultător. Pedeapsa pentru „chiul" e scoaterea grupului nostru de la masa de seară. N-aş spune că ne-a atins prea tare „măsura". Pentru repararea onoarei invitatului, este reprogramat a doua zi, dar cu altă grupă. Traian Băsescu revine fără să se supere. Interesul de a construi o relație cu media se dovedeşte a fi mai important decât vanitatea rănită.*

2001-2004 au fost probabil cei mai dificili ani în lupta pentru ca Traian Băsescu să existe în presă cu ştiri măcar corecte sau cu comentarii favorabile, dar şi anii cei mai provocatori. Nici presa nu se simțea bine cu presiunea constantă şi sufocantă a P.S.D.-ului. Metodele erau numeroase, iar lesa era strânsă. Traian Băsescu intrase în rolul „politicianului de investigație". Conferințele de presă le mutaserăm duminica – o inovație provocată de blocajul mediatic. Duminica nu se întâmpla mai nimic. Am luat decizia să speculăm golul de evenimente politice şi să încercăm aşa. Într-o mare măsură, a avut efect, dar nici pe departe nu visam la vreo transmisiune în direct. Traian Băsescu ataca „mafia lui Năstase" şi gruparea din jurul acestuia. Cazurile cele mai invocate, cu dosare, acuze, bani negri, şpăgi, îi aveau ca protagonişti pe Adrian Petrache[15], Alexandru Bittner[16], Dorin Cocoş şi Gabi Oprea.

Începutul lui 2004 a însemnat şi începutul drumurilor

spre C.N.A. Nu exista săptămână în care să nu facem o sesizare împotriva T.V.R. Acolo se întâmplau cele mai evidente manipulări. Se făceau filmări cu elicopterul deasupra Capitalei, în intersecții supraaglomerate, ca să documenteze „proasta activitate a primarului Băsescu". Nu era niciodată loc pentru drept la replică. Ziarul *Adevărul* era considerat vârful de lance al atacurilor la adresa lui Traian Băsescu.

Primul interviu pe care l-a dat în calitate de preşedinte de țară a fost pentru *Adevărul.* Iar reacțiile ziariştilor care l-au susținut în campanie au fost foarte critice la adresa mea, pentru că „i-am ales pe cei de la *Adevărul".*

8 ianuarie 2005. Pun reacția presei mai degrabă pe seama surprinderii că interviul a fost dat *Adevărului,* un ziar deloc favorabil lui T.B. de-a lungul timpului. E o realitate – chiar dacă nu întotdeauna acuzele au fost fundamentate –, dar nu acesta e criteriul acordării unui interviu. Dincolo de faptul că e ziarul cu cel mai mare tiraj pe formatul său, *Adevărul* a fost singurul ziar care a depus, pe 21 decembrie, o solicitare pentru interviu. Cu multă amărăciune, constat că ziariştii îmi cer să judec precum P.S.D.: ce nu ne e favorabil nu trebuie servit. Voi refuza să mă supun unui asemenea principiu. Mai ales că acum se apreciază fiecare gest cu aceeaşi măsură bolnavă a P.S.D., care avea ca practică şi interviurile comandate.

Nimic nu a fost premeditat, probabil cu o singură excepție, dar nici aici nu pot fi sigură: răspunsul prin care Partidul Umanist Român era pus la zid. Înainte, am discutat cu Preşedintele punctajul interviului. Inclusiv o posibilă întrebare despre viitorul Guvernului. A trecut peste răspuns – „e o întrebare uşoară, ştiu ce să spun" – cerând să ne concentrăm pe lucruri mai delicate, cum era Roşia Montană sau moartea lui Teo Peter. M-a trimis în ofsaid, fără să bag de seamă! N-a spus ce gândeşte, deci nu am prevăzut ce trebuia să

spună. Ştiu deja, după atâția ani, că rolul meu cel mai important e să-i spun ce nu trebuie să spună. Cu o condiție: să știu sau măcar să intuiesc! De data asta n-am fost pusă în gardă. E şi vina mea. Prinsă în tot felul de activități de bucătărie la noul departament, n-am mai stat de vorbă pe îndelete cu el. Ştiam că nu agreează tonul şi intensitatea cererilor P.U.R., dar nu ştiam că aşteaptă la cotitură. Poate că nici astăzi, fără replica lui dură – o replică la jocul de culise al P.U.R.-ului – n-ar fi fost numiți prefecții. Aşa că, la nici 24 de ore după declarații, prefecții erau numiți, iar P.U.R. nu mai solicita locuri.

Preşedintele avea să folosească din ce în ce mai des metoda din acel interviu. Am tot asistat la interviuri în care transmitea mesaje publice către unul sau altul. Maniera de a proceda astfel suferea de lipsă de onestitate, cu atât mai mult când era vorba de persoane care îl ajutaseră. La fel s-a întâmplat în interviul pentru *Adevărul* din mai 2005, unde Dorin Iacob{17} şi Florian Anghelescu{18}, două persoane apropiate lui mai mult decât partidului, au fost admonestați public. Şi unul, şi altul aveau intrare nelimitată la Cotroceni. Şi unul, şi altul ar fi putut fi avertizați, în acelaşi birou primitor, că depăşesc limitele relației cu Preşedintele, chiar dacă serviciile lor nu erau insignifiante. A ales varianta care îl aşeza deasupra oricărei suspiciuni de amiciție cu nişte inşi care erau prezentați drept fățarnici şi îi invocau inflaționar numele. Partea stânjenitoare era că cei implicați nu credeau că ar fi inițiativa lui proprie. Din punct de vedere uman, îi pot înțelege. Pe bursa bârfelor şi în zona resentimentelor, apăream direct responsabilă. Era greu de crezut că omul care îl seconda permanent să nu fi ştiut, să nu îl fi încurajat etc. etc. Dar lucrurile nu stăteau deloc aşa.

Cu timpul, Băsescu a înțeles că eram total incompatibili când venea vorba despre metode,

instrumente, cuvinte/ verbe. Intram des în coliziune. Spunându-i – o făceam destul de critic, iar uneori s-ar putea să nu fi avut chiar tonul cel mai potrivit pentru un preşedinte, cred însă că o anume stare de nervozitate începuse să mă domine nefiresc –, a învăţat cum să mă evite. Dar pentru cei din jur era greu de crezut că nu sunt la curent.

Derapaje de limbaj am remarcat înainte ca el să ajungă Preşedinte. Eu mă pronunţam pentru o selecţie mai atentă a adjectivelor şi epitetelor. Colegii din P.D. erau împotriva acestei abordări. E adevărat că, uzând de o stilistică contondentă, reuşea să atragă atenţia. După numărul ştirilor, colegii aveau dreptate. După calitate, nu neapărat. Doar că, spre finalul anului 2004, în plină campanie, tabieturile stilistice erau atât de bine consolidate, încât atunci când cei de la P.D. au cerut totuşi să-i temperez elanul injurios, mare lucru nu mai puteam face. Şi a devenit o marcă a personalităţii lui Traian Băsescu. Iar ceea ce ei au admirat multă vreme s-a întors şi împotriva lor.

Adulatorii, admiratorii, susţinătorii săi se limitau doar la prezent. Părea că pentru toţi timpul stă în loc şi ziua de mâine nu va mai veni. Se refuza orice analiză a acestui mod de a fi în perspectivă. „Ce bine le spune!" Impertinent, dar ce conta dacă lovea în inamic? Poate fi amuzant să le arăţi musafirilor ţâncul casei, care se răsfaţă cu o ţigară sau debitează înjurături, cu un aer inocent: „Adorabil copil!". Copilul devenit adult va continua să se manifeste cum a fost încurajat, chiar dacă familia începe să se ruşineze. Compromisurile doar pentru imagine sau pentru satisfacerea grupului propriu se dovedesc, mai devreme sau mai târziu, profund păguboase şi greu de corectat.

Televizorul e deschis. Volumul – aproape la maximum. Scena asta se tot repetă şi devine obsesivă. Stau în biroul Preşedintelui şi ne uităm la ce se comentează. Nu ştiu dacă face neapărat parte din fişa postului, dar cred că această

maniacală petrecere a timpului e lipsită de sens. „Tu auzi ce spun ăştia?" „Da, dar acum ce-ați dori? Să spună doar ce vrem noi?" „Normal, tu ce să faci, să ții cu jigodiile." Tac. Discuția asta am tot avut-o şi nu ajung la niciun rezultat. „V-am spus că nu se face să intrați pe telefon. Nu ne aduc vreo acuzație. Comentează. Să le spunem şi cum să comenteze, am semăna cu ăia de la P.S.D., care voiau să controleze tot. Şi, oricum, suntem în dezavantaj. După ce închideți, o s-o ia de la capăt. " Nu zice nimic. Brusc, îşi aminteşte că are nevoie de un dosar. Ies din biroul lui şi mă îndrept spre al meu. Distanță de trei minute. Caut dosarul pe masă. Televizorul deschis. Îi aud vocea. Ridic privirea. E în direct, pe telefon. Sângele îmi zvâcneşte în tâmple. Distanța de trei minute devine de câteva secunde. Mă teleportez. Intru în marele birou şi îi fac semn să închidă. Se uită la mine şi continuă. Insist cu gesturi în limbajul surdo-muților, dar din ce în ce mai disperată. Nu ştiu cum mă mişc şi răstorn paharul de apă peste hârtii. Închide telefonul şi, mulțumit, îmi spune: „Făceam icter dacă nu intram să le spun". Dezbaterea continuă, tocând mărunt ceea ce declarase telefonic.

Năravul telefoanelor în emisiuni l-a păstrat până la capăt. Convingerile lui erau ferme, iar realitatea nu i le-a schimbat. Aceste intervenții au dat prilejul unor celebre replici, cum a fost cea adresată Corinei Drăgotescu{19}. De intrat în pământ! Prima lecție pe care am primit-o, că nu poate controla discursul prin telefon, a fost în campania din 2004. Am cheltuit ceva energie şi bani ca să combatem acele afirmații euforice.

După un interviu de campanie la MTV, unde s-a pronunțat corect în problema homosexualității, spunând că nu îşi arogă drepturi divine de a judeca oamenii, tema devine subiect de discuție pentru presă. Deşi în acel interviu a făcut o altă declarație care mi s-a părut că are mai mult potențial negativ, un răspuns corect pe tema homosexualității a provocat o adevărată isterie prin nuanțări oferite la telefon.

Campania pentru prezidențiale, 2004, studioul MTV. Interviul e plin de umor. Se descurcă bine. Sunt sigură că face față întrebărilor cool ale MTV. Stau pe un scaun, în spatele studioului, şi răsfoiesc ultima monitorizare de presă. Întrebare: ce făceați când acostați cu nava într-un port, după luni de stat pe mare? Ia să vedem, îmi spun. Uite o întrebare pe care nu i-am pus-o. Râde: „Ca bărbații. Întrebam de un pub, un bordel". Şoc, şoc, şoc, şoc. Sfinte Sisoe! îmi spun. E de acord şi cu legalizarea prostituției. Drăguțul de el. „Ce părere aveți despre homosexuali? Vă deranjează?" „Nu îi judec eu. Nu e treaba mea." Bine, îmi zic, dar ce fac cu bordelul, cu prostituția? Îi atrag atenția după emisiune că acel răspuns a fost halucinant. Îmi mai dă altul, în maşină, cu S.P.P.-ul de față. „După tine, trebuia să spun că mergeam la bibliotecă." Şi îşi aprinde o țigară. Ce să mai zic? După o pauză lungă: „Zici că iese rău?".

La 24 de ore după interviu, nicio reacție defavorabilă, îmi dau seama că sunt cam depăşită. Un bărbat la bordel sau la pub e ceva normal, chiar o mostră de bărbăție. El a avut dreptate, conchid în sinea mea. Spre seară mă sună Radu Moraru. Îmi propune ca Traian Băsescu să aibă o intervenție în emisiunea lui. Tema: aspecte de campanie. Nu am de ce să refuz. Orice posibilitate de promovare trebuie folosită. E de acord şi discutăm ce ar fi de spus. Punctez că, în cazul în care se revine asupra temei homosexualității, să păstreze răspunsul inițial, fiindcă e benign. Aprobă şi mă asigură că nici nu ar avea ce să declare în plus. Intră în direct. Suntem în birou, la Primărie. Radu Moraru tocmai îl întreabă, după ce îl gratulează pentru toleranța privind homosexualii într-o țară homofobă, câți homosexuali sunt în România. Mă uit mirată la Traian Băsescu care răspunde: 20%. N-am aer. Îi fac semn să ne oprim aici. Radu Moraru nu se lasă: „Sunteți de acord cu adopțiile copiilor de către aceste cupluri?". Simt că nu e bine. Cel mai teamă îmi e de acest gen de spontaneitate, care adeseori seamănă cu revolta adolescentină, mereu nonconformistă. Dar nu în campanie! Radu Moraru,

simțind pauza, apelează tocmai la spiritul adolescentin al lui Traian Băsescu: „Haideți, domnule Primar, spuneți-ne care e părerea dumneavoastră, că doar un om ca dumneavoastră nu are nevoie de sfatul consilierilor”. Ai zice că Radu Moraru îmi vede mimica disperată şi anume dă cu bățul prin gard. Candidatul la Preşedinție se declară de acord şi cu adopțiile. Începe o argumentație ce alunecă periculos. Fac semne isterice să termine conversația. Se termină doar conversația cu Radu Moraru. Sună telefonul meu. Şeful de campanie, Vasile Blaga. Voce calmă, inadecvat de calmă pentru Blaga: „Noi suntem în Modrogan, vreo cinci, şi tocmai încercăm să depistăm homosexualul. La 20%, din cinci unul sigur e. Nu sunteți normali la cap!”. Şi închide. „De unde ați scos procentul ăsta?”, întreb. Nu primesc nici un răspuns.

La 7 dimineața sună telefonul. Vasile Blaga mă cheamă ceremonios la şedința de campanie. Realizez că e groasă. Deja se distribuie afişe în țară cu noua opțiune sexuală a lui Traian Băsescu. Spre prânz, mai ales echipele de campanie din Moldova ne întreabă ce s-a întâmplat că oamenii refuză materialele promoționale de la „pidosnic”. Domnul Blaga, tot calm: „Adriana, aşteptăm de la tine următoarea strategie de campanie pentru «pidosnic»”. Să-mi bag picioarele! E cel mai aprig răspuns pe care mi-l pot permite, în calitate de doamnă.

*

Multe atitudini ale lui au tulburat publicul. Iar unele dintre ele intrau puternic în conflict cu rigorile impuse de noua funcție. Era Preşedinte şi această funcție cerea alt comportament. Până la un punct, nonconformismul lui ne-a ajutat. Era altfel, era natural, era cum vrea „poporul”: un politician în contrast cu aroganța afişată de adversarii din P.S.D. „Ce-i în guşă şi-n căpuşă” era mottoul noului model de politician oferit de Băsescu. Doar că devenise Preşedinte şi, oricum o luai, refuzul de a

accepta că e necesar să privim mai atent la o conduită impusă de locul şi noua misiune nu crea decât primele semne de exclamare: de ce faceți asta? Chiar şi oamenii simțeau că Băsescu cel din opoziție trebuie totuşi să se armonizeze cu Băsescu-Preşedintele. Din păcate, până în final, a refuzat, rămânând blocat pe modelul cu care a avut succes în 2004. Pur şi simplu, n-a putut să se reinventeze. Şi nu voința i-a lipsit!

> 7 aprilie 2006. Am plecat la Timişoara, cu o nevoie irepresibilă de a mă îndepărta de Cotroceni. Nu e mare lucru de spus despre episodul Becali, beție şi condus maşina. În tren, unii oameni care mă recunoşteau mă întrebau dacă T.B. chiar s-a urcat beat la volan. Şi-a dat seama ce a făcut, dar asta nu ne mai ajută la nimic. Mă gândeam la temerile lui: „vreți să mă băgați în borcan". Acum intrase direct în cocină. Demonul său a fost mereu mai puternic decât îngerul. Rar am întâlnit un om care să îşi distrugă singur proiectele. După episodul C.N.S.A.S.-Turianu[20] credeam că am oprit tăvălugul. Ceea ce a făcut acum echivalează cu perioada din campanie când cu homosexualii. M-a întristat cumplit. Când îl vezi cu privirea aia descumpănită, gata să exprime regrete în public, îți vine să arunci cu tot ce îți pică în mână în direcția lui. Şi, din nou, o perioadă în care toate lăturile se vor răsturna asupra noastră. Cât despre acest Becali, care îl inspiră şi îl atrage precum spelunca din port – ce nevoi nesatisfăcute…

Legea psihologică, explicată de Gustave Le Bon[21], arată că, „atunci când, sub influențe diverse, unul din elementele personalității capătă o influență preponderentă, acesta anihilează pe moment acțiunea celorlalte elemente şi devine regulatorul exclusiv al comportamentului".

Episodul Becali a fost unul extrem de frustrant pentru

mine. Mai fusese un episod, la începutul mandatului, când a primit echipa Steaua la Cotroceni şi a insistat să fie prezent şi Becali. Cu excepția Elenei Udrea, toți consilierii ne-am opus. Sportivii sunt una, victoria la fel, dar să nu exagerăm cu lista invitaților. Pleşu ne-a informat că nu participă la această ceremonie. Lui Traian Băsescu nu i-a plăcut deloc poziția noastră şi ne-a catalogat drept „snobi scorțoşi".

În seara cu meciul din 2006[22] eram în biroul lui. Mi-a spus că pot pleca acasă (foarte devreme, ceea ce era neobişnuit), că merge şi el acasă să vadă meciul. L-am crezut. Nu sunt microbistă, aşa că nici vorbă să mă uit la acel meci. Am adormit mai devreme decât de obicei, cu telefonul la cap.

4 dimineața. Sună telefonul. Răspund. Ziaristul Ovidiu Nahoi, revoltat, îmi cere să îi explic cum de Preşedintele poate să se comporte în asemenea hal. Nu pricep nimic. Îmi spune să mă uit la televizor. Nu am televizor în dormitor, din principiu. O carte face mai mult decât orice emisiune. Mă deplasez în camera unde am o plasmă. Deschid. Preşedintele – surprins de aparatele de filmat la Golden Blitz, cu Becali, apoi urcând în maşină, râzând… Pare uşor instabil… tot nu pricep nimic. Îl sun pe Preşedinte. Nu răspunde. Sun aghiotantul de serviciu. Îmi spune: „Mai bine discutați cu Preşedintele". „Care unde e?" „Acum, acasă." „Dar ați fost cu Becali la Golden Blitz şi l-ați lăsat să urce în maşină după ce a băut?" Tăcere. „E mai bine să vorbim mâine".

Recunosc şi acum că în acel „mâine" a fost decizia mea să plec acasă, la Timişoara, la părinții mei. Să fac altceva, ceva care să mă ajute să mă recuperez, în loc să spăl lături. L-am anunțat telefonic că vreau să plec până la părinții mei şi nu s-a împotrivit. Mă simțeam excedată, mai ales că veneam după un an şi jumătate în care ne-am îndepărtat de ceea ce am crezut că vom fi.

22 aprilie 2006. Ultimele săptămâni le-am petrecut într-o continuă şedinţă de analiză cu Jupânul ţării. Trece greu peste noaptea cu Becali, dar e puternic. E destul de rezistent când trebuie să o încaseze. Recunoaşte că a greşit, îşi face harachiri şi asta e bine. Ar fi fost neliniştitor să nu priceapă ce i se întâmplase.

*

5 februarie 2005. Avem o nouă colegă, soţia domnului Cocoş – unul dintre stâlpii mafiei lui Adrian Năstase –, doamna Elena Udrea. Preşedintele mi-a explicat că Cocoş doar la început a fost cu Năstase, că – după ce Năstase a început să ceară din ce în ce mai mulţi bani de la grupul lui de afaceri – Cocoş nu a mai fost în echipă cu Bittner şi Petrache, că a avut el informaţii greşite când îl includea în gaşcă. Teribil! Mă cuprinde un sentiment de nelinişte şi nesiguranţă. Acelaşi sentiment l-am avut la începutul anului 2003, când influenţa lui Dorin Iacob era extrem de mare. Ţinea, la propriu, cheia de la biroul lui Traian Băsescu din Modrogan. Era omul care ne anunţa că vine „şeful". Pentru mine conta mai puţin, dar pentru Blaga conta mult acest transfer de putere către omul lui Virgil Măgureanu. La fel am simţit în 2004, când a propus, într-un cerc restrâns, primirea lui Cozmin Guşă în P.D. Cei prezenţi au tăcut minute bune. La fel cum m-a mirat faptul că l-a acceptat pe Dorel Şandor, în timpul campaniei prezidenţiale. Despre cei doi vorbea în termeni nefavorabili. Îmi amintesc cum îmi spunea cu năduf că „nesimţitul de Şandor nu răspunde la telefon", când era doar ministrul Transporturilor. Se repetă istoria. E pe val şi face cum vor viscerele lui. La fel s-a întâmplat şi când a câştigat, în 2000, Primăria Capitalei. A numit-o ca succesor în minister pe Anca Boagiu, necunoscută pentru partid. Totul a fost explicat printr-o relaţie privilegiată. Nimeni nu i s-a

împotrivit la desemnarea ei, deşi mulți au rămas marcați de acea impunere grotescă doar în baza victoriei neaşteptate a unei curse-surpriză. Îşi putea permite să impună fără să explice.
Puterea şi modul în care a câştigat, absolut spectaculos şi surprinzător, chiar dacă toți bravam spunând că ne aşteptam, îl repun în aceeaşi postură: paranoidă şi autoritară. Venirea Elenei Udrea este total neadecvată. Mi-e greu să pricep de ce folosim capitalul de imagine şi încredere, pe care orice câştigător îl are la începutul drumului, ca să luăm decizii păguboase şi ineficiente în ceea ce se presupune că trebuie să facem ca aleşi.

Am văzut şi am auzit lucruri care mă țintuiau locului. Până la începutul anului 2007, am acordat mult credit politicianului Băsescu. Se diminua cu fiecare an de mandat prezidențial, dar toate incompatibilitățile de abordare, de valori, le treceam la anexele colaborării noastre. Ceea ce m-a determinat să rămân să lucrez cu Traian Băsescu a fost convingerea mea că lucrul cel mai rău pentru România fuseseră Iliescu şi toți cei care reprezentau acel regim. Pe Băsescu l-am considerat cel mai aprig instrument de a-i învinge. Susțineam legea lustrației. Nu pentru răzbunări şi acuze, ci pentru că am convingerea că un popor nu poate fi puternic decât dacă îşi asumă conştient trecutul şi îşi cunoaşte erorile. Cei mai puternici oameni sunt cei care îşi fac introspecția, se analizează şi se asumă fără rezerve. Lustrația e o psihanalizare colectivă.

De fiecare dată când simțeam că am şi eu un rol în bătăliile câştigate, eram mulțumită. În felul meu, am reuşit, pe alocuri, să schimb un anumit gen de atitudine şi să ponderez un limbaj violent. Mă încărcam uneori de contestările lui față de oameni şi situații, judecăți cu o tuşă extrem de personală, de furii care mă frustrau fiindcă ştiam că oamenii judecați de el erau poate mai morali şi mai oneşti în intenții decât alții pe care nu îi

contesta, cel puțin nu la fel de vizibil, şi care se bucurau de mai mult credit.

Impresia lui despre sine se transforma repede şi ireversibil. Devenea prea satisfăcut de faptul că e Preşedinte. Reveneau porniri egoiste, pe care acum şi le justifica afirmând că e bine informat. Nimeni nu i se opunea. Cu atât mai puțin un echilibru interior. Prea repede şi nesăbuit a folosit puterea pe premisa: acum suntem pe val şi ni se permite.

*

Exista un conflict surd între echipă şi Preşedinte. Scânteile săreau de unde te aşteptai mai puțin. Nu pe chestiuni de viziune, nu pe probleme de natură economică sau socială. Reproşurile lui s-au împotmolit în ceea ce el considera drept atitudine nerespectuoasă, necuvenită față de persoana Preşedintelui.

Cred şi acum că la fel de importante pentru personalitatea unui lider sunt nu doar programul, viziunea sa, ci şi echipa pe care şi-o construieşte, de care se înconjoară. Traian Băsescu nu părea să se ferească de oameni foarte buni, cu expertiză într-un domeniu anume. Dacă la P.D. au existat persoane care stârneau comentarii publice nefavorabile, criteriul alegerii primilor consilieri prezidențiali era menit să satisfacă nevoia de a avea o echipă bună.

După numirea consilierilor prezidențiali, Traian Băsescu ne-a lăsat fiecăruia libertatea de a ne alege colaboratorii. Anca Ilinoiu, Ştefan Deaconu, Tiberiu Cazaban, Eugen Tomac, Cătălin Dumitru, Andreea Paul (Vass), Bujor Teodoriu, Bogdan Chirițoiu, Gabriel Pişcociu au fost oameni propuşi de consilierii prezidențiali, cei mai mulți necunoscuți Preşedintelui în momentul numirii lor ca adjuncți ai consilierilor. Mulți dintre ei au rămas în funcții şi după plecarea celor care i-au numit. Iar unii dintre ei au dovedit că aveau expertiză în domeniul lor,

adăugând ulterior şi experienţa funcţiei în timpul petrecut la Administraţia Prezidenţială.

Ne întâlneam în fiecare luni, cu toţii, într-o şedinţă prezidată de Theodor Stolojan. Îl alesesem şef al consilierilor. Discutam agenda Preşedintelui şi căutam să armonizăm propunerile fiecărui departament. Începutul fusese destul de dificil. Apăreau în program evenimente, întâlniri care se suprapuneau, astfel încât se întâmpla în mod nefericit să facem coadă la uşa Preşedintelui. Situaţia avea darul să îl înfurie peste măsură, iar pe noi să ne expună la câte un perdaf. Nu delegam vinovăţiile, dar era limpede că nu funcţionam unitar şi că exista o problemă gravă de organizare.

Traian Băsescu găsise cauza nefuncţionării eficiente. Am aflat asta la Bruxelles, în martie 2005.

Mă îndrept spre camera lui Andrei Pleşu. Îi propun să ieşim cu Preşedintele la o bere, bun prilej să mai încercăm să lămurim aspecte contondente care îşi făceau din ce în ce mai des prezenţa. Îmi luasem sarcina să aplanez cât puteam mai mult conflictele. Simţeam că Preşedintele are un ghimpe împotriva echipei şi îmi propusesem să îl identific, indiferent de riscuri. Tensiunea era prea mare, disconfortul, la fel, iar într-o asemenea atmosferă era dificil să funcţionăm armonios.

Andrei mă întreabă dacă Preşedintele a făcut invitaţia, îl asigur că nu ne va refuza. Ajungem la el în apartament. Uşor indispus, ne întreabă dacă vrem un whisky. Îi propun să ieşim mai degrabă la un pub cu toată echipa. „Care echipă?", întreabă. Simt răutatea din ton şi îi răspund: „Eu, Andrei, Elena, cine mai consideraţi dumneavoastră". Mă priveşte pieziş: „Voi nu funcţionaţi ca o echipă. Poate tu cu Andrei sunteţi o echipă, că pe Elena nu o consideraţi în echipă şi faceţi tot ca să o compromiteţi". Andrei aşază paharul pe masă şi îl întreabă ce vrea să spună. Traian Băsescu se întoarce cu spatele, face un gest plictisit cu mâna şi se îndreaptă spre dormitor. Andrei se întoarce spre mine şi îmi spune că refuză să meargă. Nu e un

moment să negociez nimic. Pleacă şi mă roagă să îl scuz eu. „Unde e Andrei?" „A plecat", spun. Nu îmi cere nicio explicație. O sună pe Elena Udrea să coboare în lobby. Ne îndreptăm toți trei spre un pub, situat în Piața Primăriei, unul dintre puținele unde se mai putea fuma. Fiecare comandă o bere. Începe o discuție dură despre toată echipa, care nu o ajută pe Elena să se integreze, despre cum ne dăm noi superiori, deştepți şi atotştiutori. După o jumătate de pahar de bere, simt că e cazul să intervin. De fapt, care e problema? Ce ar trebui să facem ca să o integrăm? Elena, ca şef al Cancelariei, ar trebui să gestioneze întreaga agendă, fiecare dintre noi ar trebui să îi raportăm ei ce e de făcut şi ea să păstreze legătura direct cu Preşedintele. „Nu putem să intrăm toți la Preşedinte", e opinia Elenei. În afară de consilierii prezidențiali, cinci la număr, nu prea mai au acces alți funcționari din instituție în cabinet. Încerc să exemplific. „Adică, pentru dosarele pe extern, ar trebui ca Pleşu să îți spună ție ce conține dosarul şi tu să îi prezinți Preşedintelui, nu consilierul în cauză?" „Da, e o variantă", îmi răspunde. „Aceste dosare presupun discuții, întrebări, analize şi cred că fiecare dintre noi trebuie să facă asta pe domeniul lui, nu prin intermediari", combat eu această variantă. Ca şi cum despre mine e vorba, Elena mă asigură că îmi recunoaşte meritele şi că eu sunt greu de înlocuit, când vine vorba de relația cu presa. Simt sarcasmul. Beau berea şi mă uit la şemineul din spatele lor. Era cu doar câteva luni înainte ca Andrei Pleşu să abandoneze primul echipa.

Elena Udrea reprezintă un capitol delicat în viața Preşedintelui. Nu e treaba mea să cântăresc slăbiciunile cuiva, atât timp cât ele rămân în sfera privată şi cred că nu ar trebui să fie treaba nimănui. Slăbiciunile trebuie discutate doar în măsura în care influențează decizia unui om de stat, a unui om politic, în măsura în care afectează viața cetății, responsabilitățile politicianului, aşteptările pe care le-a creat oamenilor care l-au votat. Traian Băsescu s-a comportat însă în aşa fel încât o

slăbiciune a sa ca om a devenit o vulnerabilitate pentru Preşedinte. Din păcate, cred că a refuzat să accepte că, dacă vrei să fii un mare om de stat, nu doar un politician care câştigă victorii electorale, să faci istorie în favoarea țării tale, slăbiciunile nu au voie să te domine.

*

Are plăcerea de a umili în public, îmi spuneam, după ce asistam la scene în care cei vizați se contorsionau fie de teamă, fie de groaza escaladării situației în cazul în care ar fi ripostat. Unii tăceau stânjeniți de penibilul situației, alții de frică să nu piardă atenția sa. Umiliți, dar în anturajul Preşedintelui, lângă putere. Cei mai mulți dintre cei care înghițeau spectacolul propriei umilințe erau sinecurişştii bugetari, care de mici au fost puşi pe scaune bugetare şi care, odată ce pierdeau acest loc, aveau probleme reale de supraviețuire financiară, dar şi de stimă de sine. Din experiența mea, Traian Băsescu are limite, iar curajul său de a se confrunta dispare, buimăcit chiar, când primeşte replica. Că se răzbună într-un mod laş, asta e altă continuare a metodelor lui de a-şi atinge scopurile.

Pe Traian Băsescu l-am văzut evitând confruntările cu cei cu care avea un trecut comun, care îl ştiau şi ca „țânc" în P.D. Pe Radu Berceanu cred că l-a plăcut cel mai puțin din fosta echipă a democraților. Şi cred că a considerat o „înfrângere" că nu l-a putut determina să plece din partid. Radu Berceanu nu era prea impresionat de personalitatea lui Traian Băsescu şi nu a părut emoționat de victoriile lui în alegeri. El a fost cel care, după victoria de la Cotroceni, a spus: „Bine că am scăpat, poate acum lasă partidul în pace". Îmi amintesc că într-o şedință de Guvern, în perioada Radu Vasile, când nu cunoşteam raportul de forțe din interiorul partidului, Traian Băsescu, care stătea lângă Radu Berceanu, i s-a adresat acestuia în timpul discuțiilor oficiale cu „măi,

cocoş". Cu o voce joasă, Berceanu s-a întors spre Băsescu şi i-a replicat sec: „Traiane, îți recomand să fie pentru ultima dată când mi te adresezi aşa". Băsescu a bătut în retragere, cu un fel de râs prietenos pe fundal. Am păstrat însă acel schimb tăios de priviri şi ton între cei doi. Nimic din ce a urmat nu a schimbat acea impresie, că Băsescu nu se putea da „cocoş" cu Radu Berceanu. Devenit Preşedinte, îmi lăsa senzația că era împăciuitor când participa şi Radu Berceanu la întâlnirile de la Cotroceni, deşi nu purta un dialog abrupt nici cu ceilalți foşti colegi de partid. De obicei, îi convoca pe Vasile Blaga, Adriean Videanu şi arareori pe Liviu Negoiță, uneori pe Anca Boagiu care, după momentul tragicomic al alegerilor din P.D., din 2006, a devenit *persona non grata* la Palat. Pe scurt: Anca Boagiu a fost sancționată de Traian Băsescu, vocal şi intempestiv, chiar în avionul prezidențial, în drum spre Bruxelles. Aşa a aflat toată delegația că Boagiu „îşi închipuie că face şi ea politică înaltă, că trage sfori prin partid, că a ajuns să creadă că decide ea funcții". Alături de mine erau Anca Ilinoiu şi Mihai-Răzvan Ungureanu. Niciunul dintre noi nu înțelegeam ce se întâmplase şi de ce asistam la o furie dezlănțuită. De altfel, Traian Băsescu era din ce în ce mai „firesc" în stările lui de revoltă. Nu era dispus să se mai cenzureze în niciun fel. Am aflat apoi că Anca Boagiu încercase să influențeze votul în cadrul alegerilor interne din partid, unde candida pentru funcția de secretar executiv Elena Udrea. Desigur, Anca Boagiu avea o altă opțiune decât a Preşedintelui. Şi pentru asta a primit o lecție în acel avion, apoi, pe termen lung, o trimitere în colțul roşu.

Ulterior, ca în cazul multor altor impresii pe care le-am ajustat după ce am reuşit să iau distanță de stările cotroceniste, mi-am dat seama că nu îi plăcea să umilească în sine. Era doar un instrument care a fost, probabil, printre cele mai eficiente – şi asta nu e vina lui – pentru a stabili raportul de forțe, a domina şi a supune.

Dacă pentru acelaşi scop era nevoie să facă tumbe, ar fi făcut tumbe. Niciun instrument nu era compromițător, inuman, nedemn, dacă astfel lumea i se aşeza la picioare.

*

Fără să se fi exprimat vreodată clar în acest sens, îmi dădea sentimentul că ne bănuia pe unii dintre noi, cei din echipa de la Cotroceni, că „ne dăm rotunzi" cu lecturile noastre, cu pretențiile noastre culturale, cu abordarea unui ton şi a unei atitudini civilizate. Aş exagera afirmând că ne voia „mârlani", dar era ceva ciudat în relația cu echipa. Auzeam prea des ca să nu mă gândesc la asta reproşuri care păreau mai degrabă frustrări, complexe, nemulțumirea că nu citea în ochii noştri adulația. Şi, da, nu cred că erau prea mulți printre principalii săi colaboratori de atunci care să îl aduleze, ceea ce nu excludea recunoaşterea calităților sale, a determinării sale politice. Au apărut ulterior figurile care i-au sprijinit această nevoie şi care au contribuit cu zel la acutizarea megalomaniei.

Foarte repede, după ce a preluat mandatul de Preşedinte, l-a aşezat în banca „umiliților" pe ministrul de Externe, Mihai-Răzvan Ungureanu. Ne aflam la Londra, la o cină restrânsă, organizată de ambasadorul de atunci, Dan Ghibernea – eu, Andrei Pleşu şi Theodor Stolojan. O discuție relaxată, despre relațiile externe ale României, despre poziționarea țării pe celebra deja Axă. Răzvan a avut o opinie care a intrat în mod neaşteptat în colimatorul Preşedintelui, deşi e ultimul om care poate fi bănuit că nu e atent la nuanțe. Băsescu a prins din zbor momentul şi i-a aplicat şefului Diplomației o corecție brutală, care a stânjenit pe toată lumea. Andrei a încercat să domolească tonul didactic cu care ministrul a fost „urecheat" în fața ambasadorului. M-a întrebat nedumerit, în drum spre hotel, ce sunt aceste maniere şi dacă Preşedintele are ceva de împărțit personal cu

Răzvan. Nu aveam cunoştinţă de aşa ceva. Relaţia cu Răzvan va rămâne tensionată până la finalul acelui mandat. Mereu l-a suspectat că lucra mai cu sârg pentru agenda premierului Tăriceanu. De altfel, demisia din funcţia de ministru de Externe a fost determinată de Traian Băsescu.

După acea bâlbâială nefericită de la începutul anului 2007, în care se pasa copilăreşte vina de la o instituţie la alta în cazul celor doi muncitori români arestaţi în Irak (lucrau la o bază militară americană în calitate de subcontractori şi erau acuzaţi de spionaj deoarece făcuseră fotografii fără aprobare în interiorul bazei), Tăriceanu i-a cerut demisia lui Ungureanu, pe motiv că nu îl informase despre situaţie, şi i-a reproşat că l-ar fi informat doar pe Preşedinte.

Privind spectacolul din interior, îmi dau seama că o carieră în politică poate să depindă nepermis de mult de nişte personaje care se sustrag, fără niciun sentiment de impenitenţă, unei minime morale a colaborării corecte. Eram în drum spre Bruxelles (30-31 ianuarie 2007), unde aveau loc prima vizită în Parlamentul European şi primele întâlniri cu reprezentanţii Comisiei Europene după ce România devenise membru al Uniunii Europene. În timp ce aşteptam să coborâm din aeronavă, Răzvan l-a informat despre incident, subliniind apăsat că nu e nimic serios în acel caz, e o responsabilitate consulară. Traian Băsescu n-a spus nimic, preocupându-se de mapele de care avea nevoie. Ca şi cum Răzvan ar fi intuit ce urmează, a insistat să reiau subiectul cu Preşedintele. Nu mai aveam când. La conferinţa de presă, Preşedintele a fost întrebat despre caz. Traian Băsescu a declarat că nu ştie exact despre ce e vorba, nu a fost informat, dar va verifica. Stăteam cu Răzvan pe primele scaune în sala de conferinţe. Lângă noi, ziarişti. Nici să fi vrut să comentăm nu se cădea.

Într-un interviu la ProTV, pe 2 februarie, Traian Băsescu forţează demisia lui Răzvan. Declară că, dacă

într-adevăr prim-ministrul nu a fost informat asupra cazului de către ministrul de Externe, acesta din urmă ar trebui demis. Zis şi făcut. Răzvan m-a sunat aproape instantaneu. Eu, în maşină cu Preşedintele. Nu puteam să îi dau vreo explicație, ci doar să ascult. I-am spus lui Traian Băsescu că s-ar putea ca declarația lui să provoace o reacție dură din partea lui Tăriceanu. Într-un fel, verificam ceea ce credea chiar Răzvan. Şi-a aprins o țigară şi m-a liniştit: „Nu îl demite Tăriceanu". La câteva ore, treaba a fost gata. Băsescu privea la televizor declarațiile lui Tăriceanu, care cerea demisia ministrului de Externe. Pe 4 februarie 2007, la două zile, Răzvan a renunțat la portofoliul de la Externe. „Asta-i viața" devenise cea mai iritantă replică pe care o oferea Preşedintele când nu se considera responsabil de ceea ce declanşase.

Însă Răzvan va rămâne să gestioneze activitatea Ministerului de Externe până la jumătatea lunii martie, Preşedintele nefiind de acord cu Adrian Cioroianu, propunerea lui Tăriceanu. Aşa că ne va însoți şi la următorul Consiliu European de primăvară de la Bruxelles, cu un Preşedinte foarte afabil în relația cu ministrul demis, dar în exercițiu, şi pe care, când era în funcție, îl trata extrem de hormonal. Nu era singurul care cunoştea această „reevaluare" după ce îi provocase frângerea carierei.

Traian Băsescu nu poate fi suspectat că deține pe cale academică subtilități de psihologie individuală. Acționează în relațiile umane instinctiv. Experiența de comandant de navă nu trebuie deloc subestimată. Şeful trebuie să se poziționeze de la bun început, iar managementul exercitării puterii îl stăpânea într-un mixt de intuiție şi experiență. Niciun alt tip de studiu la bază. Respectul nu era pentru el un obiectiv în sine, ci, eventual, un instrument, destul de costisitor. Supunerea însă era, iar pentru asta a recurs la cel mai eficient instrument: frica. Nu e concluzia mea, e convingerea lui

exprimată într-o discuție de final de colaborare. Respectul nu îi face pe oameni la fel de docili şi ascultători, mi-a explicat. Frica, da. Iar respectul necesită timp ca să îl câştigi. De asemenea, efectele sunt prea târzii pentru cineva care vrea repede să domine, să controleze. Frica e mult mai uşor de provocat, iar efectele sunt neîntârziate. Traian Băsescu neglija un element important: nu era singurul care îşi construia imperiul pe aceste fundamente. Avea lângă el doritori de putere, care aşteptau doar momentul prielnic să se confrunte. Nu ştiu dacă erau familiarizați cu studiile de analiză comportamentală la nivel de public, dar confirmau concluziile. Gustave Le Bon{23} spusese că cea mai mare parte a sentimentelor – curajul, teama, caritatea, solidaritatea, devotamentul, instinctul răului – sunt contagioase. Dintre diversele emoții, cea mai contagioasă este probabil teama.

*

Şeful protocolului, Ion Pascu, era cel mai timorat din echipă. Propus de Andrei Pleşu, Pascu era un om cu mult bun-simț şi extrem de respectuos. Făcea față greu tăvălelii la care îl supunea Preşedintele. Îmi cerea ajutorul, uneori cu ochii în lacrimi. Mă enervam de două ori: o dată că un bărbat poate să se lase atât de impresionat de tot felul de reacții şi o dată că un alt bărbat putea să se comporte atât de isteric. Protocolul era prins uneori pe picior greşit, dar greşelile deveneau o catastrofă în interpretarea Preşedintelui. Pascu era ciuca bătăilor. Iar, când pregăteam o vizită externă, omul părea tot timpul în pragul infarctului. De altfel, într-una din vizite, a clacat în avion şi a fost nevoie de intervenția medicului Preşedintelui. Momentele de conflict erau atât de numeroase, încât reuşeam toată echipa să intrăm în starea de balamuc. Când auzeam că Preşedintele îl cheamă pe Pascu, cei aflați în cabina principală a

avionului, obişnuiți cu scenele deloc protocolare, deveneam un fel de S.M.U.R.D. Omul era asaltat şi asudat de spaimele pe care i le producea orice discuție cu Preşedintele.

Anca Ilinoiu, propusă tot de Andrei Pleşu consilier de stat la Departamentul de Relații externe, a fost cel mai „tehnic" consilier dintre noi. Îi păstrez o amintire foarte plăcută. Chiar dacă empatiza greu cu consilierii „politici", Anca era un om de bază. Reținută în opinii, controlându-şi stările foarte bine, făcea o muncă serioasă. Traian Băsescu îi reproşa stilul scorțos al Externelor şi căuta să o convingă că discursul diplomatic nu mai e ce ştie ea, e ceva mai „dezinhibat". Erau întâlniri restrânse, în summituri internaționale, unde nu participau decât preşedinții de stat, neînsoțiți de vreun consilier. Traian Băsescu desluşea astfel noua regulă: „Nu vă mai lasă în sală ca să nu ne influențați în rău cu limbajul vostru de lemn". Poate că avea dreptate, dar nici slobod la gură nu părea să fie noul model de diplomație.

Anca preluase conducerea departamentului după plecarea lui Pleşu, rămânând consilier de stat mai bine de un an. Avea o anduranță admirabilă la excesele lui Traian Băsescu. Nu se simțea confortabil – şi era firesc, având în vedere că venise în echipă ca să îl ajute pe Andrei Pleşu, fiind ferită de a lucra direct cu Preşedintele –, dar făcea față la accentele lui malițioase. Iar atunci când avea vreo observație, mai ales în urma interviurilor cu presa străină, o făcea cu destulă deferență. Presa de la noi dezvolta destul de rar teme de politică externă.

*

Echipa se suda din ce în ce mai greu. După plecarea lui Andrei Pleşu, aveam sentimentul că toată lumea se pregătea să o ia la goană. În iulie 2005, conform Caietului Albastru, atmosfera părea total toxică.

28 iulie 2005. Agenda lui T.B. nu e cunoscută colaboratorilor săi şi mergem în orb, cu speranța că vom nimeri şi noi Brăila. Are momente dese de furie, săptămânal ne confruntăm cu crize de isterie şi, dacă încerc să îi spun că nu putem avea „vinovății colective", că ar fi bine să ne dezvăluie punctual ce nu merge, îmi răspunde: „M-am săturat de răfuielile voastre personale". Clar, iarăşi nu e bine cum ne comportăm cu E.U. (...). Nu poți construi nimic pentru că interesul lui e captat doar de jocurile de culise. Nu că nu ar conta. Dar mi se pare prea puțin. Şi apoi, constat că ne minte. Mereu se plânge că nu primeşte materiale, ca să am ieri o discuție cu M.-R.U. – venise aici fiert că T.B. îl primise pe Emil Ghițulescu, fost ambasador în Pakistan, pe care eu l-am refuzat constant şi care se voia ambasador în Afganistan, unde nu există ambasadă, şi E.U. a propus să se înființeze o ambasadă acolo, în ciuda directivelor lui Ungureanu –, care îmi spune că i-a trimis sute de punctaje pe problematica lansată de T.B...

O atmosferă greu de digerat a fost cea din timpul participării la a 60-a sesiune a Adunării Generale a O.N.U., în septembrie 2005. Nu mai era vorba de observații critice, de greşeli, ci de un om cu nervii întinşi la maximum, care emana o presiune inexplicabilă şi care jignea fără urmă de autocontrol. Nimeni nu înțelegea ce se întâmplă, de unde o permanentă stare conflictuală. Nici nu mai conta ce spune. Eram imuni la atâtea răbufniri. Orice am fi făcut, protesta. Nu comunica ce dorea. Probabil că nici el nu ştia, dar ne punea în situații în care nici măcar nu îți era limpede cine ar fi trebuit să prevadă sau să cunoască ce urma să se întâmple. Să spui că era capricios ar fi fost un compliment.

San Francisco. 15 septembrie 2005. Seara, fiecare a invocat oboseala şi ne-am retras în camerele noastre,

refuzând să rămânem la un pahar de ceartă cu T.B. Eram surescitați, aşa încât nici vorbă de somn. Cu riscul ca S.P.P.-ul să ne trădeze, o invităm pe Anca la noi, în apartament. Am luat fiecare câte un Martini. În cameră se afla un telescop. Ne-a atras ca magnetul şi am început să privim cerul, străzile din San Francisco. Niciunul dintre noi n-a comentat atitudinea lui T.B. Ne-a prins bine să ieşim din obsedantele teme de la Cotroceni. Dimineață, la micul dejun, mă aşez la aceeaşi masă cu Claudiu şi Anca. Brusc, apare T.B. Se aşază la masa noastră. Începe să ne facă reproşuri. Mâncarea îmi stă în gât. Mă ridic. El continuă: „Nu mă respectați deloc! Măcar pe Preşedintele țării, dacă pe mine n-aveți de gând!". Îmi iau farfuria şi mă îndrept spre bufet. Un pretext ca să mă mut la altă masă. Explic cât pot de politicos: „Măcar când mâncăm să nu ne mai tot certați". Ne spune că se simte jignit că la *lunch*-ul dat de oamenii de afaceri americani participă şi secretara lui. Anca Ilinoiu dă să îi explice, dar eu nu mai aud. Stolojan mă priveşte uluit. Când urcăm în maşină, se apropie unul dintre S.P.P.-işti şi îmi spune că Preşedintele mă cheamă în maşina lui. Răspund că nu mai e timp de transfer, că blocăm traficul. Stolojan îmi spune că trebuie să îl înțeleg şi pe Băsescu. Nu răspund. Mi-e silă să iau masa de dimineață într-o astfel de atmosferă, oricât de Preşedinte ar fi. Mi-e greu să mai suport modul în care tratează toată echipa.

Sunt rânduri scrise în Caietul Albastru. Şi scene similare se vor repeta, cu intensități variabile…

Andrei Pleşu mi-a spus că prețuieşte bunătatea drept calitate fundamentală a omului. Nu întâmplător a spus-o. Se referea la Preşedinte, fără să îl nominalizeze. Sunt tentată să îi dau dreptate: Traian Băsescu poate fi bun, dar nu are bunătatea ca trăsătură de caracter. Chiar şi aşa, în momentul în care Andrei era pe punctul de a pleca de la Cotroceni, eu încă îi dădeam şanse de câştig

Preşedintelui.

Noiembrie 2006. Mă aflu în biroul meu cu Tania Radu, Marina Constantinescu, Mircea Mihăieş şi Horia-Roman Patapievici. S-a terminat festivitatea de decernare a Ordinului Naţional „Serviciu Credincios" în grad de Mare Cruce lui Mihai Şora. Festivităţile de acest tip nu sunt marea mea slăbiciune şi, dacă pot, le evit. Îmi par uşor ridicole şi cam toată audienţa e solemn-stânjenită. Ca şi cum ar confirma această stare de fapt, medalia s-a încăpăţânat să nu stea prinsă în pieptul filosofului, căzând de două ori la picioarele Preşedintelui. Şeful serviciului de protocol de la Cotroceni a remediat până la urmă situaţia, fixând medalia cu un bold.

Le ofer invitaţilor mei cafea şi prăjituri. Îmi face plăcere să îi revăd, mai ales pe Marina, cu care m-am intersectat sporadic după terminarea facultăţii. Sună telefonul. „Ce faci? Cu ce te ocupi?", mă întreabă Preşedintele. Îi spun că sunt în birou cu invitaţii de la ceremonie. „Bine", zice. Şi închide. După câteva minute revine. „Haide cu invitaţii tăi pe la mine, dar nu staţi mult, că aduc ghinion. Ai văzut ce a păţit Constantinescu." Şi râde singur de glumă. Eu evit, ca să nu fiu pusă în situaţia de a explica buna dispoziţie subită. Doamnele refuză invitaţia politicos. Mergem în biroul Preşedintelui. E prima întâlnire de acest gen, colocvială. Cu Horia Patapievici se mai văzuse, dar în contexte formale. Binedispus, oferă un pahar de vin. Şi, de la cele cincisprezece minute prevăzute, ajungem la cel puţin o oră. Intelectualii, care nu purtau încă la rever eticheta de „băsişti" sunt cuceriţi de şarmul Preşedintelui. Plecăm de acolo spre seară. Pe aleile Cotrocenilor, paşii noştri sunt acoperiţi de admiraţia manifestată zgomotos de grup. Traian Băsescu n-a avut nevoie să citească nici Hegel, nici Heidegger, nici măcar pe Cărtărescu integral, ca să îi cucerească.

Preşedintele nu manifesta o preocupare specială pentru intelectualitate, cultură, oamenii ei. În agenda lui personală, teatrul, filmul, cartea ocupau un spațiu modest. Nu fac această remarcă reprobator. La temperamentul lui, nu putea să se detaşeze de cotidian. Pentru a viziona un film, a vedea un spectacol de teatru, a citi o carte era necesar un abandon temporar, într-o lume din afara lui. Meditația, reflecția nu erau atributele lui. A gândi nu e totuna cu a medita. A gândi strategii, planuri de atac, de cucerire nu lasă loc meditației. Nu avea răbdare să privească proiecții artistice, doar realitate, exprimată prin ştiri, dezbateri şi în care să dețină roluri.

În campanie nu a considerat necesar să formeze un grup de sprijin, de susținători, de elite care să îl recomande pentru vot. A respins ideea formării acestui pol de susținere în jurul candidatului Băsescu pentru că părea un fals, o impostură de campanie. Abordarea lui era realistă. La urma urmei, nu era timp să umanizăm cultural candidatul şi nici să schimbăm părerile unora care îl vedeau ca pe o pacoste. Textele lui Mircea Mihăieş sau Sever Voinescu nu îi erau deloc favorabile înainte de a ajunge preşedinte. Iar în campanie exploatezi ceea ce e bun, nu consumi energii şi timp cu ceea ce se dovedeşte a fi un handicap.

Ca primar, a avut în subordine teatre, dar nu era un consumator al actului de cultură. Însă nici nu privea cu aroganță o lume care nu îl captiva. Pur şi simplu, nu se deranja din pricina ei şi nici cu ea. Mircea Dinescu a fost printre puținele figuri culturale care l-au frecventat. Era amuzant, avea idei trăsnite şi nu dădea niciodată sentimentul că e stânjenit de personalitatea lui Băsescu. Era de o naturalețe aproape agresivă. Iar Băsescu era surprinzător de tăcut. Vorbea doar Dinescu.

Cred că, în relația cu intelectualii, cei care au greşit au fost aceştia, şi nu invers. Nu Preşedintele a fost de vină că au primit eticheta de băsişti, ci chiar ei, printr-o

admirație necritică. Pentru Traian Băsescu, relația cu elitele a apărut mai degrabă dintr-o necesitate impusă de evenimente, şi nu dintr-o nevoie personală. Până în final, cred mai degrabă că evoluția relației cu aceştia nu a făcut decât să îi confirme opinia: simpatici, dar ineficienți. Băsescu-marinarul judeca lucrurile pragmatic, iar pragmatismul lui nu permitea o emoție romantică, spontană, nu accepta slăbiciuni de percepție şi interpretare, confesiuni riscante sau mărturisiri vulnerabile, la un pahar de vorbă.

*

Prima mea discuție cu el despre „literatură" a fost în campania prezidențială din 2004, după apariția editorialului „Baroane!" al lui Mircea Cărtărescu, în *Jurnalul Național*. În aceeaşi seară, avea emisiune la Marius Tucă.

Înainte de o pauză publicitară, Tucă îl întreabă dacă a auzit de Mircea Cărtărescu. Prompt, răspunde: „Nu!". Mirare. Ce să fac? Să intru peste el în studio? Pauză de publicitate. Intru în studio. Nu mai țin cont de Tucă şi încep să turui: „Cum nu îl ştiți, am vorbit astăzi de editorial, l-ați citit…". Tucă se uită cu plăcere la scenă. Traian Băsescu îi cere să revină asupra întrebării. Tucă, în stilul caustic care l-a consacrat, precizează că revine dacă spune ce s-a întâmplat în pauză. În fine, este reținut primul răspuns: Traian Băsescu nu ştie cine e Cărtărescu.

După această scenă, la câteva zile, urmează o altă emisiune. Eram aproape sigură că nu va scăpa de o întrebare despre Mircea Cărtărescu. Editorialul acela făcuse vâlvă, devenise marcă pentru „baronii" lui Năstase.

Îl întreb dacă acum ştie cine e Mircea Cărtărescu. Îmi aduc de acasă toate cărțile profesorului meu de seminar. Traian Băsescu are o memorie vizuală foarte bună. Chiar şi atunci când primeşte punctaje scrise, reia ideile principale, aranjându-le într-o ordine proprie, pe hârtie.

Scrie cu litere mari, de o şchioapă, cu stiloul cu peniță ce lasă tuşe groase. Nu sper să memoreze toate titlurile cărților, dar sper că, avându-le în față, reține mai uşor titluri. Îi las volumele pe birou şi mă retrag, ca să se pregătească pentru emisiune. Revin după treizeci de minute. Traian Băsescu, care are ritualul lui înainte de interviurile televizate, stă pe fotoliu şi citeşte din Levantul. *Îmi declamă câteva versuri.* Levantul *nu e o lectură uşoară. Nici „limba" folosită. Cu toate astea, e fascinat de cum „sună". Cărtărescu i se pare „talentat".*

După câteva luni, ajuns la Cotroceni, la primul 8 Martie, dăruim *De ce iubim femeile* doamnelor şi domnişoarelor. Faptul că după zece ani a răspuns că citeşte *Levantul* m-a făcut doar să zâmbesc, fără maliționizitate.

Nu cred că aş fi inclus în agenda lui Traian Băsescu relaționarea specială cu elitele culturii, dacă evenimentele nu ar fi cerut-o. Raționamentul ține exclusiv de natura lui şi de parcursul lui politic. În spațiul public, s-a profilat ca o persoană solitară, un ins care se recomandă pe sine doar prin sine însuşi, fără alte artificii. Ideea ataşării intelectualității unui om politic, unui program politic se impusese odată cu Emil Constantinescu. Şi, fără să fie nevoie să intru în amănunte, cei doi erau perfect incompatibili.

Odată cu cooptarea lui Andrei Pleşu în echipă, natura sa aculturală s-a mai estompat. Dar Traian Băsescu păstra aceeaşi rezervă când venea vorba de spiritul de sacrificiu al intelectualilor şi devoțiunea de care ar fi în stare, dincolo de persoanele lor. În această privință, chiar dacă nu îl susțineam vizibil, îi împărtăşeam o parte din păreri. Narcisismul şi egolatria nu sunt caracteristice doar oamenilor politici, marilor figuri ale istoriei. Cartea *Intelectualii*[24] a lui Paul Johnson, recomandată de Andrei spre lectură, este o sinteză bună în acest sens. Când relația era deja compromisă, Traian Băsescu, nemulțumit de faptul că nu îi dădea „propoziții memorabile", ci doar

„dosare tehnice”, mi-a spus: „Andrei va pleca atunci când îi convine lui, nu mie”. Şi, într-o anumită măsură, lucrurile puteau fi văzute şi aşa. Andrei a acceptat doar acel compromis care i-a fost cerut după scena din avion, la întoarcerea de la Berlin, care a pecetluit finalul colaborării.

Ne întorceam la Bucureşti, după vizita în Germania. Avem toate motivele să fim destinşi, mulţumiţi. Întâlnirea cu Schröder nu a fost cea mai uşoară vizită din agenda politicii externe. Cu toate acestea, Preşedintele e din nou în starea lui de burzuluiala patologică. Andrei Pleşu îi arată documentul care urma să fie semnat la Luxembourg pe 25 aprilie 2005, la Abaţia Neumünster – Tratatul de aderare a României şi Bulgariei la Uniunea Europeană. Din partea României, semnau Preşedintele, Traian Băsescu, premierul, Călin Popescu-Tăriceanu, ministrul Afacerilor Externe, Mihai-Răzvan Ungureanu, şi negociatorul-şef cu Uniunea Europeană, Leonard Orban. Traian Băsescu îl întreabă pe un ton neamical de ce trebuie să semneze alături de ceilalţi. Asta era problema: de ce nu e suficientă doar semnătura lui pe un document istoric. Andrei nu are o explicaţie. Din acel moment, Preşedintele se enervează vizibil şi nu se sfieşte să comenteze jignitor, cu toată asistenţa prezentă în compartimentul din avionul prezidenţial, unde se afla inclusiv ambasadorul Germaniei la Bucureşti. Situaţia devine penibilă şi greu de înţeles. Andrei se îndreaptă spre Leonard Orban, care îi răspunde că e vorba de o cutumă impusă de U.E.: cu cât mai mulţi semnatari, cu atât mai multă responsabilitate şi implicare din partea autorităţilor. Îi sugerez să nu mai continue discuţia în acel moment. Teama mea era că disputa va escalada periculos. Aterizăm şi Preşedintele se pregăteşte pentru declaraţia de presă. Andrei se apropie, ca să îi ofere informaţia cerută. Traian Băsescu îl respinge brutal. Nu are nicio justificare raţională pentru comportament decât o meschinărie stupidă. Plăcerea de a umili. În ziua următoare, Andrei îşi anunţă demisia.

Andrei Pleşu a amânat demisia cu o lună, după ceremonia semnării documentelor la Luxembourg. Atât i-a cerut Traian Băsescu: să nu demisioneze până nu se încheie acea etapă pentru parcursul european. Şi Andrei Pleşu a acceptat. Traian Băsescu spera să revină asupra deciziei. Deşi în perioada de până la plecare tonul şi privirea Preşedintelui se înmuiaseră, realizam că nu ştie cum să folosească persoane ca Andrei Pleşu şi Renate Weber. Începeam să simt anumite aspecte ale colaborării instituționale, dar şi umane ca pe nişte poveri greu de dus.

2 mai 2005. Mă întreb: tuturor le e groază când trebuie să meargă la serviciu, după câteva zile de repaus? Mie mi-e groază uneori, chiar şi fără repaus. Când eram ziarist, nu aveam deloc apăsarea asta, ba din contră. Acum, parcă mă îndrept spre un loc unde ar trebui să mă întâlnesc cu vampiri. Nu ştiu dacă e vârsta (să fi devenit mai comodă, mai burgheză?) sau e cu adevărat greu şi tensionat. Pleşu e ca şi plecat. Îmi va lipsi. E plin de umor şi bun-gust şi, în egală măsură, un atent observator. E mult mai critic decât Băsescu, mai crud în aprecieri (vorbeşte despre Băsescu ca despre un „leu turbat, plin de cruzimi, o vietate fără contururi umane"), dar manierat. Cred că asta l-a deranjat cel mai tare (lipsa de maniere) şi pe deasupra sunt total incompatibili. T.B. îl consideră „un geniu în viață" pe Pleşu, dar nu un model. Discută cu el, dar nu îl ascultă.

Un singur lucru mă va umple de amărăciune, când mă voi gândi la Pleşu: că nu a putut fi convins să mai aştepte şi a plecat când pluteau atâtea întrebări în aer. Iar plecarea lui, oricât am argumentat-o printr-o sănătate fragilă, va isca foarte multe comentarii şi semne de întrebare. Povestea cu răpiții din Irak încă nu s-a finalizat, curentul e uşor negativ, ca să nu spun ostil lui T.B., iar plecarea unui om de calibrul lui Pleşu

pică rău.
Mă înfurie momentul, dar aş proceda şi eu la fel ca Andrei. Îmi spune să mă gândesc bine: el e bătrân şi se întoarce la preocupările lui, dar eu s-ar putea să am nevoie de perioada asta. Aş vrea să îi dau lui mai multă dreptate decât mie. Mă simt foarte obosită şi, culmea, foarte tristă. Încerc un sentiment de spaimă şi nesiguranță. Expunerea zilnică la o presă extrem de violentă (am devenit clienta *Academiei Cațavencu,* într-o formă pe moment acceptabilă; ziarul *Azi* mă face în fel şi chip), faptul că echipa e uşor dezechilibrată (pleacă Pleşu, rămâne E.U.), că provocăm o grămadă de reacții, că sunt prea multe lucruri negative de parat (de la episodul cu casa din Mihăileanu, parcă am luat-o în jos, pe derdeluş), că Alianța e şubredă… aş putea să tot înşir…
3 mai. Aştept o primă discuție cu Preşedintele, după patru zile de tăcere. Nu sunt foarte doritoare, dar trebuie să îmi găsesc cheful. Am pregătit deja comunicatul despre Pleşu, aştept doar să fie semnat decretul. A trecut azi-dimineață pe la mine, i-a dat lui Filip o carte veche, religioasă, cu litografii foarte frumoase. Arată bine, cu o mină pozitivă, în aşteptarea unei perioade foarte liniştite. Îl invidiez sincer. Chiar şi starea mea de acum – uşoară lehamite, amestecată cu îngrijorare şi spaimă (ăsta e un sentiment care mă revoltă şi mă împietreşte în propria mea contemplație: cine sunt şi cum am ajuns aici) – e încă un argument în plus să îl invidiez că pleacă. Ar trebui să îi propun Preşedintelui să treacă prin Piața Universității, unde sunt standuri cu ocazia Zilei Presei. Nu cred că va accepta. Mă va privi acru şi se va strâmba. Va pleca pe 1 iunie în Japonia, la Expo Aichi 2005 de la Nagoya, unde se organizează Ziua Națională a României. Am încercat să îl conving să ia şi presa. Nu vrea. Nu îi pasă. Nu vede rostul. El are principii, iar principiile lui spun că nu trebuie să ia presa. Să vină singuri, dacă

vor. Pleşu îmi spune, cu un zâmbet drăcesc plin de subînțelesuri şi satisfacții perverse, că a auzit zvonul că în locul lui ar aduce-o pe „blonda de la Integrare", cea de la Primărie, care a picat la audierile în comisie. Ce echipă de aur vom fi!

Încheiam anul 2005 într-un conflict general: Guvernul, propriul partid, presa, societatea civilă. Primul efect pe care l-am bănuit, după plecarea lui Pleşu, şi care speram să nu lase urme pe termen lung a fost deteriorarea relației cu societatea civilă, cu cei care erau cunoscuți drept „gedesişti". Liiceanu m-a sunat la câteva zile după demisie, cu rugămintea să îi spun ce s-a întâmplat. Andrei nu îi dăduse prea multe detalii, ba chiar le evitase, din ce înțelegeam, dar era îngrijorat de ceea ce suspecta a fi în spatele acestei retrageri: un comportament necuviincios din partea Preşedintelui. Nu eram eu în măsură să ofer detalii. În mod normal, i-aş fi luat apărarea lui Traian Băsescu, deşi ştiam că Andrei nu a plecat dintr-o toană. Mai ştiam însă că nu l-a gratulat pe Preşedinte la plecare. I-a scris un text spre aducere-aminte în care îi spunea la final: „Veți rămâne singur, domnule Preşedinte". Înainte să îl avertizeze, i-a descris şi maniera de a se raporta la cei din jur: „Aveți nevoie de ordonanțe, nu de consilieri".

*

Sunt o persoană destul de severă. Nu îmi lipseşte spiritul critic, ba aş zice că îmi prisoseşte. Nu socializez cu plăcere, dar reuşesc destul de bine, dacă mi se cere. Încerc să limitez relațiile doar la ceea ce e necesar şi îmi impune locul de muncă. Altfel, cercul meu de prieteni e extrem de restrâns. Mă irită persoanele care bârfesc cu scop, cei pentru care bârfa e un instrument de a face rău. Cu Traian Băsescu n-am practicat nici măcar „bârfa" de plăcere, de divertisment. Foarte rar l-am auzit povestind

aspecte concrete din viața unuia sau altuia. Ceea ce făcea însă, cu voluptate, era să caracterizeze. Dacă spunea despre cineva că e „borfaş", nu ştiai pe ce se baza afirmația. Nu relata întâmplarea care susținea opinia. Aflai doar concluzia. În mare parte, ştiam ce păreri avea şi trebuia să fiu foarte atentă să nu îngroş, chiar şi cu o mică grimasă, acele analize care nu favorizau un om, o situație. Traian Băsescu e o persoană influențabilă, deşi atitudinea nu ar lăsa să se bănuiască asta. Nu trebuia să-i cunosc agenda ca să-mi dau seama cu cine s-a întâlnit. Abordarea ulterioară oferea indicii despre cine mai poposise prin biroul lui.

Grupul de Dialog Social nu era locul pe care ținea morțiş să îl frecventeze. Avea sentimentul că e un club de pierdut timpul în dezbateri sterile, populat cu oameni care au o părere prea bună despre ei în raport cu „muritorii". Pe mine mă încurca în relaționarea cu membrii G.D.S. – atât cât îi întâlnisem în diverse ocazii – o prețiozitate comportamentală, un tip de infatuare voit afişată. Discuțiile păreau o tragere la răspundere, iar această „urechere" devenea supărătoare şi bloca dialogul, chiar dacă propunerile lor erau sustenabile civic. În nicio altă situație nu se potrivea mai bine zicala „Tonul face muzica".

Rodica Palade a solicitat un interviu pentru revista *22*. Simt şi acum, după atâția ani, neliniştea care m-a stăpânit în tot timpul dialogului dintre cei doi. Ştiam că doamna Palade nu îl va menaja şi ştiam că nici el nu va tolera vreo „aroganță" intelectuală. Nu l-am convins uşor să acorde interviul. Faptul că nu aborda discuția cu plăcere era mai mult decât evident. Interviurile care îi făceau plăcere le acorda în biroul lui. De data aceasta, a ales Biblioteca. Era şi un fel de sarcasm în această opțiune. Interviul a avut momentul lui dur, relatat ca atare în revistă. Ba chiar cred că doamna Palade l-a relatat înainte de a fi publicat, pentru că mă sunase Andrei să mă întrebe dacă e adevărat răspunsul pe care l-

a dat Preşedintele. Era adevărat, dar consideram că trebuie să îl susțin. Începea să devină apăsătoare „hărțuiala" civică. Ține de o psihologie elementară, îmi spuneam, să cauți un echilibru în această atitudine, dacă într-adevăr vrei să ajuți. Nu încurajam nici genul care e mereu în starea de negare, filipice necontenite, dar nici admirația bovină, umedă. Din păcate, aşa cum au evoluat relațiile dintre Preşedinte şi intelectualitatea gedesistă, echilibrul a fost evitat. S-a trecut de la respingere şi suspiciune, în ceea ce îl privea, la o admirație necenzurată, care i-a făcut mai mult rău decât bine lui Traian Băsescu. În al doilea mandat, mai ales spre final, sentimentele inițiale s-au schimbat. Respingerea şi suspiciunea au luat forma dezamăgirii.

*

Cred că cele mai multe aşteptări le-am avut de la „băsişti". Să mă explic.

Critica are sens atunci când e făcută de cine trebuie şi mai ales când trebuie. Critica adversarilor arareori poate fi acceptată ca o critică „bună". Toți au dreptul la idiosincrazie, iar aceştia trebuie tratați cu îngăduință, pe alocuri ignorați. Altfel, rişti să cazi în păcatul isteriei (reacție ce ar trebui să fie specifică femeii, căci isteric vine din latinul *histerum,* adică posesor de uter) sau, mai rău, într-o depresie acută.

Critica „bună" vine din partea celor care te susțin, care cred în ideile tale, în forța ta de a face posibil binele. Ceea ce am putut să constat din experiența mea politică de până în prezent e că această critică este suspendată exact în perioadele cele mai importante, de formare a liderului. În perioada de început a liderului, susținătorii au o predispoziție maladivă de a scuza toate derapajele, toate necuviincioasele apucături. Scuzele apar ca urmare a folosirii în exces a comparației. Celălalt e mai rău! Celălalt e mai dizgrațios, mai lacom, mai neruşinat. Are şi al

nostru ceva tendințe, dar, prin comparație, e acceptabil. Apoi, desigur, scuzele pot fi foarte bine decriptate privind la interesele aplaudacului. Un post, o speranță, un locşor călduț în hamacul puterii.

Din păcate, comparația dintre „un rău mic" şi „un rău mare" are un singur efect: înrăutățirea condiției răului mic până devine şi el mare. În cel mai bun caz, se poate înregistra o stagnare în starea de „rău mai acceptabil". E ca şi cum un părinte şi-ar scuza corigențele copilului prin comparație cu repetenția copilului din vecini. Într-adevăr, prin comparație, a fi corigent e mai bine decât a fi repetent. Dar tot despre mediocri vorbim.

Sunt foarte mulți „băsişti" pe care îi ştiu de aproape şi care au păcătuit în acest metabolism politic acceptând să scuze parcursul: tot din cauza comparației sau, în cel mai inocent caz, datorită speranței că răul mic va deveni bun prin sine însuşi. Sunt şi „băsişti" care au riscat să critice, la început în privat, apoi, cu o anumită grijă la nuanțe, în public. Diagnosticul a fost imediat pus: trădător. Şi de o parte, şi de alta: de susținători, pentru că nemernicul profitor se dezice de cel care i-a dat o şansă (chiar dacă situația nu era deloc aşa, dar când vine vorba să împroşti nu mai contează în ce fosă îți înfunzi propriul picior), de detractori, pentru că profitorul nu a spus de la bun început.

La final de mandate Băsescu, mulți se arată dezamăgiți, dintre care unii s-au decis să fie vocali public. Nu sunt din categoria celor care scuză greşelile, eşecul, ratarea, prin alții. Dar să-i dăm Cezarului ce-i al Cezarului: şi „băsiştii" care au avut acces direct la sursă, care au văzut derapajele, deraierile, care au auzit, unii chiar au simțit pe propria piele, au partea lor de vină în acest final sulfuros a zece ani de mandat. Atunci când trebuiau să o facă, în pionierat, au preferat să stea în comparație, trecând cu vederea derapaje inavuabile.

În final, problema e alta. Se intră într-o altă eră. Post-Băsescu. Se pare însă că istoria se repetă. Aplaudacii s-

au strâns în jurul noilor lideri şi li se spune că e bine pentru că adversarul oricum e mai rău. Când tocmai toarnă Ionel dulceața în şoşonii românului, madam Popescu spune amuzată: „Nu e frumos când sunt musafiri!”. Şi sfătuitorii dau cuminte din cap: Să nu supărăm pe domnul!

Priviți la aplaudacii din preajmă şi veți şti ce lider se arată. Cu echipe şi lideri care se iubesc atât de mult, încât şi propria umbră e alungată ca să nu creeze vreun dezavantaj de lumină întunericului, vom repeta dezamăgirile.

*

Cu interviul pentru revista *22,* din iulie 2005{25}, a apărut tema condamnării comunismului. De la prima întrebare, am simțit opoziția Rodicăi Palade. Îl asemuia cu Lukaşenko, Preşedintele belarus, îi reproşa graba cu care voia să îşi subordoneze Serviciile, atitudinea autoritară cu presa. Traian Băsescu o întreabă dacă Preşedintele are dreptul la replică. „Are”, zice doamna Palade. Cu o privire răutăcioasă, mulțumeşte că i se face această favoare şi precizează că nu critica îl deranjează, ci jignirile. Apoi, momentul-„cheie” al interviului, când e întrebat de ce nu condamnă comunismul şi de ce ar avea nevoie ca să o facă. „De un document” elaborat de o comisie, aşa cum s-a făcut în cazul Holocaustului, răspunde Băsescu. Şi doamna Palade scoate dintr-o geantă, abandonată la piciorul mesei, *Cartea neagră a comunismului*{26}. Tensiunea se acumula periculos. Băsescu priveşte cartea şi o împinge uşor la marginea mesei. „O am şi eu în bibliotecă.” Şi discuția a continuat, din ce în ce mai aspru.

Rodica Palade era absolut impresionantă pentru cum lupta în acea cauză: condamnarea comunismului. Traian Băsescu l-a invocat de vreo câteva ori pe Ticu Dumitrescu. Rodica Palade i-a curmat avântul: a-l

cunoaşte pe Ticu Dumitrescu nu e suficient ca să vă creditați o atitudine anticomunistă, îi spune printre rânduri. Doamna Palade parcă intuia ceea ce urma să se întâmple în primăvara lui 2006, când Ticu Dumitrescu nu va fi susținut de P.D. la conducerea C.N.S.A.S. Băsescu a redus lucrarea lui Tismăneanu *Stalinism pentru eternitate*{27} la „părerea unui autor" şi a refuzat-o ca probă. A propus o comisie, o lucrare ştiințifică şi apoi condamnarea. Rodica Palade i-a reproşat că birocratizează şi că nici măcar nu a văzut Memorialul de la Sighet. A fost probabil cel mai lung interviu la care am asistat, într-o atmosferă la limita disprețului protocolar. Era o chestiune de zile până la publicarea interviului, care urma să antagonizeze şi mai tare relația cu societatea civilă.

Traian Băsescu era de părere că aceşti oameni practică un talibanism periculos. Era revoltat de presiunea pe care o exercitau şi de aerul că ei dețin adevărul. Condamnarea comunismului chiar nu o considera o prioritate. Cum pentru el ideile bune se măsurau în efectul lor asupra mulțimii – şi nu doar asupra unor grupuri izolate –, nu vedea un mare câştig din acest gest. Şi, cu cât se încuraja afirmând că obsesia acestor oameni nu e obsesia țării, că mulți cetățeni au devenit nostalgici după perioada ceauşistă – ceea ce părea să fie adevărat, după procentul în creştere dat de sondaje – şi pentru că unul ca Emil Constantinescu a fost un incapabil „profesoraş cu fumuri de mare lider regional", cu atât abordarea temei aruncate pe masa Cotrocenilor de revista *22* devenea mai spinoasă.

După câteva săptămâni de la interviu, Preşedintele a plecat în Bucovina, la socri. Am vorbit la telefon şi i-am sugerat să facă o vizită la Sighet. Nu era prea departe şi am fi putut începe să mai domolim spiritele, mai ales că, după apariția interviului, comentariile defavorabile au îngroşat şi mai mult aspectele negative ale temei. A acceptat că e o idee. A doua zi m-a sunat. Fără să-mi spună de ce, a respins vizita la Sighet.

17 august 2005. „Nu am chef” – aceasta a fost replica pe care mi-a dat-o la sugestia de a merge la Sighet. Nu susțin că T.B. trebuie să aibă mereu „chef”, dar, ca Preşedinte, mă aştept ca acest chef să fie mult mai restrictiv. Funcția l-ar obliga să îşi controleze „cheful”. Societatea civilă este uşor ironizată şi minimalizată de T.B. Nu are timp să discute cu ei sau măcar din când în când, o dată la şase luni, să-şi facă timp să îi asculte, să schimbe impresii. E acea societate civilă care, în lipsă de altceva, nu pentru că l-ar fi iubit pe Băsescu, l-a susținut, atacând consecvent şi concertat P.S.D. Acum se fereşte de ei şi crede că trebuie susținut obligatoriu, pentru că e Preşedinte.
După eşecul întâlnirii cu Rodica Palade, m-am convins ca nu mă înşelasem deloc când am perceput iritare din partea lui T.B. Vede în G.D.S. o grupare care trăieşte din exercițiul disidenței față de putere – de aici o abordare atât de inflexibilă, când vine vorba despre cauzele Grupului. Şi totuşi, până una-alta, în acest moment Băsescu e singurul care are datele necesare să schimbe cârma. Dacă va face tot ce a spus, încă va fi bine. Dar, dincolo de aceste impresii, cred că cei de la G.D.S. îşi au rolul lor şi mai cred că Pleşu are dreptate observând că acel 1% care l-a ajutat să se distanțeze de Năstase vine de la ei, pe fondul discursului antisistem, anticomunist. Tocmai de aceea am propus un dialog cu ei, să le câştigăm o minimă încredere, să mai reducem din reacția viscerală față de el, care nu doar că nu provine din lumea lor, dar nici nu caută să o înțeleagă. De aceea am şi sugerat să viziteze Memorialul de la Sighet. Nu am avut mare succes de la început, apoi în discuția cu Traian Ungureanu am reuşit să câştig ceva teren. A rămas că miercuri se va duce din Bucovina spre Sighet. Asta mi-a comunicat şi luni seara, de la Putna. A intervenit însă cazul Udrea{28}, care probabil l-a indispus, şi mai cred, fără dovezi, doar bazându-mă

pe instinct, că reîntoarcerea ei la Palat a grăbit şi revenirea lui. Aşa că marți dimineața, la ora 9, m-am trezit cu vocea Preşedintelui, din zilele extrem de proaste. Mi-a spus că vine direct la Bucureşti. Nu voiam să cunosc motivele şi nici nu ştiu dacă mi le-ar fi spus, dar i-am sugerat să se oprească la Sighet în drum spre casă. Răspuns prompt: „Nu am chef". Cu chef să las totul baltă, i-am spus „La revedere".

Nu e prima oară când lucruri care țin de agendă se amână pentru că n-are chef. Sau expediază prin „Sunt Preşedinte" lucruri care nu cadrează absolut deloc cu funcția. Îi pare de ajuns pentru a justifica petreceri de seară la terase până la două noaptea, fiind printre ultimii care părăsesc locurile de relaxare prezidențial-băsesciană, dansuri repetate, el, care se plânge că nu-i place să danseze, expunere la soare în mod agresiv, până se face tuciuriu.

E greu să mă raportez altfel decât critic la ceea ce face în ultimul timp. Calități mari, derapaje la fel de mari. Îmi pierd răbdarea pentru că în şapte luni, în loc să ajustăm şi să cizelăm haina, mai degrabă căutăm motive care să scuze, nu-i aşa, toate chefurile de a nu face sau de a-i obliga pe toți să se raporteze la bioritmul lui. Singurul atu al acestui om, pentru tot mandatul, e lupta cu sistemul corupt, cu cei care s-au întins ca o plagă fără să dea socoteală nimănui. Orice fisură în acest program dărâmă, cărămidă cu cărămidă, construcția. Şi pare că atitudinea lui se îndreaptă spre un fel de autoritate leşioasă, cu izbucniri orgolioase, care nu au decât ținte colaterale, personale, selectate după cheful de seară sau de dimineață sau după culoarea părului. Nu avem un drum clar, avem furii de moment şi întreținem false războaie mediatice şi replici gratuite, care conturează din ce în ce mai bătător la ochi o hârjoneală imatură şi supusă chefului chefuit.

Vorba lui Renate Weber: *Quo vadis?* Are omul ăsta viziune, ştie ce vrea, în afara unor războaie mici, de

uzură, cu Tăriceanu sau cu Lavinia Şandru sau cu Vali Nicolau[29] sau cu alte personaje, pe care nici nu ştii întotdeauna de unde să le iei?

Relația cu societatea civilă a fost tot anul 2005 înghețată. Niciun pas înainte, niciun pas înapoi. Pe 11 noiembrie scriu în Caietul Albastru: „Primesc reproşuri că nu se întâmplă nimic în demersul privind condamnarea comunismului". De abia în aprilie 2006 îşi va da girul pentru constituirea Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România.

Îi place să fie deştept şi să i se spună. Nu e un păcat de neiertat. Condamnarea comunismului o va face în momentul în care va deține în totalitate drepturile de autor. Se va comporta, ulterior acelui gest, ca şi cum ar fi fost inițiativa lui. Foarte rar, societatea civilă, după şedința din Parlament din decembrie 2006, va mai revendica paternitatea inițiativei. Deținea impecabil arta de a-şi însuşi momentele „inteligente" ale celorlalți. Acționa doar după ce era convins că nu va împărți cu nimeni „gloria". Tocmai de aceea nici nu m-a mirat când, în al doilea mandat, a declarat că nu datorează nimănui nimic pentru toate campaniile lui câştigătoare sau pentru întâmplările bune din cei zece ani de mandat. Oamenii de partid aflați pe scenă în momentele victoriei erau acceptați cât timp puneau în lumină victoria lui.

*

Comisia pentru condamnarea comunismului a fost propunerea lui Claudiu Săftoiu. Numirea lui Vladimir Tismăneanu a fost tot propunerea lui Claudiu. Traian Băsescu le-a acceptat cu indiferență. Nu s-a mai opus, cum se întâmplase în faza inițială, dar ar fi o minciună sfruntată să susțină cineva că Traian Băsescu a făcut cu mult entuziasm şi implicare acest demers. Comisia era pentru el o tragere de timp. În perioada aceea, întâlnirile

cu Tismăneanu erau scurte şi fără prea multe efuziuni. Când era anunțat de revederea cu acesta (Tismăneanu nu stătea permanent în țară), îi cerea lui Claudiu să managerieze el relația.

În ziua în care urma să prezinte declarația în Parlament, era încă îndoit că gestul trebuie făcut. Prima lectură a textului pe care urma să-l citească i-a accentuat şi mai mult angoasa. Nu era de acord cu toate propunerile şi concluziile Comisiei. Şi-a luat stiloul Mont Blanc şi a exclus „exagerările", cum le-a numit. Era atât de furios cu câteva ore înainte de a citi documentul în fața Parlamentului, încât umblam ca pe ace, nu care cumva să anuleze tot. Mi-am luat laptopul din birou, m-am aşezat docilă la măsuța din fața biroului lui şi am fost de acord să lăsăm deoparte textul pe care îl avea în față şi să rescriem totul aşa cum consideră el potrivit. În Parlament s-a comportat impecabil, a trecut peste mascarada lui C.V. Tudor, a citit integral textul, chiar dacă îi lipsea cadența bună pe care o avea atunci când vorbea liber. Momentul acela a rămas unul dintre cele mai importante din istoria mandatului său. Şi cred că este şi singurul moment în care Preşedintele a suportat, în ritmul lui, influența intelectualității. „Forța contagiunii mentale este imensă şi puțini oameni sunt capabili să scape de influența ei. Sub influența cotagiunii, caracterele ajung la transformări de moment profunde", susține Gustave Le Bon{30}.

*

Prima dată când a fost huiduit în public s-a întâmplat în fața sediului C.N.S.A.S. Era pe fondul numirii lui Corneliu Turianu, în detrimentul lui Ticu Dumitrescu. A cui a fost de fapt propunerea e greu de lămurit. P.D. pasa vina în curtea Cotrocenilor, Traian Băsescu susținea că a fost inițiativa P.D., deşi în acel moment îl suspecta pe Ticu Dumitrescu că face jocurile P.N.L. mână în mână cu

Dinescu, care e în afaceri cu Patriciu. Asta notam pe 4 aprilie 2006 în Caietul Albastru.

Momentul acela a fost un fel de kilometru zero. Relațiile încordate cu Guvernul, cu presa, cu societatea civilă, chiar şi cu propriul partid începeau să devină din ce în ce mai vizibile şi public.

Până spre finele anului 2006, atmosfera va deveni mai relaxată în relația cu grupul intelectualilor, ulterior catalogați „ai lui Băsescu". Târgul de carte organizat de Liiceanu a fost un prim moment de expunere publică asumată, la braț cu mediul cultural. Râsete, bună dispoziție, împrietenire sau reîmprietenire. Pleşu se ținea deoparte de această socializare. Prima reîntâlnire a celor doi a fost inopinată.

Am stabilit să ne vedem la o cină, eu, Andrei Pleşu şi Gabriel Liiceanu. După vreo treizeci de minute de când ajung la terasa Museum, mă sună Preşedintele. Îi spun unde sunt şi cu cine. Nu zice nimic, nu comentează. Andrei mă avertizează că va veni. Nu cred, preț de un sfert de oră, până când maşina cu girofar opreşte în fața terasei. „Bună seara. Cu ce vă ocupați?", îşi face apariția râzând. Ia loc şi preia controlul discuției.

*

La Cotroceni, uneori îi invita pe Horia-Roman Patapievici, Mircea Mihăieş şi Traian Ungureanu. Adeseori, ca din întâmplare apărea şi Elena Udrea. Nu mai era angajata Administrației, dar asta nu reprezenta un impediment. Preşedintele oferea brânză, roşii, chifteluțele marca „Cotroceni". Discuțiile nu erau aproape niciodată politice. Sigur, nici literare sau filosofice. Îi plăcea să povestească cum fusese pe navă. Îşi reconstituia imaginea căpitanului care înfrunta valuri. Nu bârfea niciodată politicieni. Cel puțin, în perioada aceea evita să se pronunțe aspru în fața celor din afara Palatului despre Tăriceanu sau alți demnitari. Opoziția

nici nu făcea obiect de discuție. Era cuceritor, avea mereu bună dispoziție, părea gazda perfectă. Domina dialogul. Rareori punea întrebări sau manifesta curiozități. Povestea.

Acum, când scriu toate acestea, impresia mea despre relația Preşedinte-intelectuali a suferit retuşuri față de ceea ce credeam atunci. Am mijlocit, într-o mare măsură, apropierea între cele două părți. Izolarea şi, într-un anumit grad, chiar şi autoizolarea noastră deveneau periculoase. Reținusem expresia lui Pascal de Sutter{31}, care vorbea despre „politica de bunker: izolat în citadela gândirii unilaterale, devine dificil pentru un conducător să păstreze contactul cu realitatea".

Ne hrăneam cu impresiile noastre, cu concluziile noastre, interferam din ce în ce mai puțin cu realitățile celorlalți. Zona culturală, academică, o consideram un spațiu care ne poate ajuta să găsim un echilibru între furiile noastre motivate şi cele alimentate paranoid. Ne încărcăm, acolo, în Palatul acela tăcut, cu o stare negativă, care submina orice construcție bună pe termen lung. Spun „bună" pentru că eram deja aşezați – prin discursuri, atitudine, generare de acțiuni – doar în conflict. Speram că, intrând în dialog, dincolo de cadrul oficial vom găsi mai lesne tonul public şi, mai mult, speram să găsesc aliați în temperarea pornirilor destul de personale.

Cred că Traian Băsescu i-a simțit mult mai corect decât i-am simțit eu şi i-a folosit mult mai bine, ceea nu înseamnă obligatoriu mai onest. Pentru mine, lipsa tonului critic din partea grupului de intelectuali, odată împrieteniți cu Preşedintele, consimțământul nenuanțat față de tot ce spunea sau făcea, admirația manifestată aprioric au fost marea dezamăgire. Aproape că intram eu în opoziție cu ei. Începusem să am ezitări în a le cere să fie mai zgârciți cu aplauzele. Îmi era teamă că mă vor „pârî" Preşedintelui: „Adriana nu ne lasă să vă admirăm". Ceea ce speram eu – formarea de aliați în îmblânzirea

Scorpionului – s-a spulberat definitiv, după ce Traian Băsescu a citit în Parlament textul care a consacrat condamnarea comunismului. Din acel moment, a fost imposibil să mai fac o remarcă critică la adresa lui Traian Băsescu cu intelectualitatea de față. Mă descurcam mult mai bine fără ei, când opiniile mele nu coincideau cu cele ale Preşedintelui. El recunoştea mult mai uşor când greşea decât intelectualii, care erau mereu dispuşi să nuanțeze, să îl justifice, să găsească elemente care să confirme validitatea acțiunilor prezidențiale.

*

Traian Băsescu nu îşi refuză disimulările, dacă îl ajută să convingă publicul. Nu îşi modifică uşor, chiar aproape deloc, prima impresie pe care şi-o formează despre oameni. Mai ales atunci când e de rău. Din bine spre rău, am văzut mai des, dar dinspre rău înspre bine, rar. Iar reevaluările nu reprezentau decât necesarul pentru a-şi atinge obiectivele. Impresiile erau tot acolo, în forma inițială. Suspicios, nu acorda încredere reală unor oameni care l-au criticat mai ales în începuturile carierei lui. Îi ținea minte, folosea ocaziile pentru a-i convinge că e un om de ispravă, dar ştia că în timp incongruentele reveneau. Iar această concluzie e susținută de aproape toate relațiile lui politico-sociale. Chiar dacă un timp, imaginea creată cu grupul numit ba al intelectualilor, ba al reformiştilor era una de bună vecinătate şi compatibilitate în viziune şi proiect, realitatea nu le-a confirmat prietenia politică declarată.

Mihail Manoilescu vorbeşte în *Etica politică*{32} despre schimbarea de opinii. Îl citează pe Victor Hugo când combate prejudecata consecvenței: „Prost elogiu pentru un om când i se spune: opinia lui n-a variat de patruzeci de ani… Aceasta înseamnă să lauzi o apă că e stătătoare, un pom că e mort; înseamnă să preferi stridia vulturului". Manoilescu adaugă o nuanță importantă: „Opinia unui

om poate deci să varieze în mod onorabil, dacă conştiinţa sa rămâne neschimbată. Ceea ce e ruşinos e să îţi schimbi părerea pentru interesul tău şi un ban sau un galon să te facă să treci de la alb la tricolor sau vice-versa".

Monica Macovei a devenit colaboratoarea lui preferată în grupul miniştrilor P.D. spre jumătatea anului 2005. A fost unul dintre „tehnocraţii" susţinuţi de democraţi la propunerea lui Traian Băsescu, iar această propunere va fi des invocată de Monica Macovei ca să sublinieze că el, Preşedintele, a avut nevoie de ea, şi nu invers. Traian Băsescu, care, atunci când şi-a început mandatul, îşi construia o echipă foarte puţin politică şi mai mult tehnocrată, cu expertiză în domenii bine delimitate, cu recunoaştere în societatea civilă, a introdus-o şi pe Monica Macovei în acea listă. Primele semne de incompatibilitate în abordare şi atitudine au apărut destul de repede, ceea ce l-a şi determinat să constate că în instituţii politice lucrezi cu politicieni, nu cu „ongişti închipuiţi". Nu nega capacităţile profesionale, dar nega altruismul şi modestia înţeleasă în sensul susţinerii unui proiect care să aibă pe altcineva vedetă, mai puţin pe ei, intelectualii. Traian Băsescu, care nu aprecia fundamentalismul manifestat al Monicăi Macovei, a descoperit eficienţa acestui mod de a acţiona odată cu intenţia Cabinetului Tăriceanu de a promova Hotărârea de Guvern prin care se decidea vânzarea a 8% din acţiunile Petrom către salariaţi. Le-a pus atunci în vedere miniştrilor democraţi să combată în şedinţele de Guvern actul normativ. Monica Macovei a fost cea mai aprigă şi Preşedintele era mulţumit de combativitatea ei. Începea o colaborare apropiată, dar fără sorţi de izbândă, pentru că cei doi erau incompatibili pe fond. Forma au reuşit să o armonizeze, astfel încât amândoi, plus publicul, chiar au reuşit să se păcălească pentru un timp.

Găsesc o însemnare din 22 aprilie 2006, ce surprinde un moment atribuit ca regie Monicăi Macovei de către

Traian Băsescu, care i-a confirmat Preşedintelui că ei îi place să fie „victimă", „eroină", „vedetă".

T.B. încearcă tot felul de dezamăgiri cu Monica Macovei şi e supărat pe ea. Consideră că ea a pus la cale povestea cu aragazul, apoi i-a servit-o lui Mircea Toma, ca să o arunce pe piață. I se pare că îi serveşte tot felul de numiri prin Justiție, analizându-le şi avizându-le cu Mircea Toma (pe care îl respinge de când e convins că acesta e plătit de Patriciu), o consideră mult prea obraznică, când spune în târg să nu uite că T.B. a chemat-o, nu ea a venit la guvernare.

Dinu Patriciu va fi piatră de moară pentru oricine se va întâlni cu el. Silogismul era simplu: vorbeşti cu Patriciu, eşti la fel de ticălos şi devii *persona non grata* pentru Cotroceni. Monica Macovei a primit un prim semnal în ianuarie 2006, când din senin au apărut în spațiul public informații despre întâlnirea din vara lui 2005 dintre Macovei, Tăriceanu şi Patriciu. A avut câteva zile în care a tot trebuit să explice una-alta, Tăriceanu adăugând alte explicații care infirmau declarațiile ei. Rămânea întrebarea de ce nu a făcut publică întâlnirea chiar ea, la momentul respectiv. Imaginea de justițiar, situată superior, deasupra partidelor şi jocurilor politice, suferea o uşoară eroziune. Pe 29 ianuarie 2006 scriam:

În drum spre Strasbourg, le-a spus ziariştilor că ştia din 4 ianuarie de întâlnire şi că el a întrebat-o pe Monica, nu Monica i-a spus lui. Este unul dintre oamenii cei mai slobozi la gură pe care îi ştiu. Spune lucruri pe care, dacă noi le-am spune, ne-ar cataloga idioți şi iresponsabili. Apoi se miră câte circulă pe piață.

Pe Teodor Baconschi eu l-am propus spre angajare. La fel şi pe Cristi Preda. De niciunul Traian Băsescu nu era

prea încântat. Amândoi s-au autopropus la Cotroceni, după ce rămăseseră fără posturi în organigrama puterii. Primul nu avea niciun alt loc de muncă. Într-o discuție de dinaintea angajării, Baconschi mi-a explicat că era şi într-o situație locativă nefericită.

Premierul Tăriceanu desființase postul de secretar de stat de la Ministerul Afacerilor Externe, pe care îl ocupase Baconschi, iar mandatul lui Preda nu mai fusese prelungit odată cu terminarea Anului Francofoniei (2006). Cred acum, am crezut şi atunci, că Traian Băsescu şi democrații erau doar nişte ancore pentru cei doi. Simpatiile lor se îndreptau spre liberali, mai burghezi ca aspect şi mai potriviți profilului lor. P.D. era privit ca un partid muncitoresc, agreabil pe ici, pe colo. Cât timp a putut fi folosit de majoritatea dintre cei care s-au alăturat echipei din Modrogan via Băsescu, s-a creat impresia publică de bună colaborare şi cinstite sentimente. De fapt, nici unii, nici alții nu şi-au schimbat opiniile inițiale. Iar P.D. a acceptat prezența acestora pe liste de Guvern sau Parlament, mai ales pentru că le-a cerut-o Traian Băsescu. Care, la rândul său, avea nevoie de cosmetizarea imaginii muncitoreşti din preajma lui. Dar nu cred că a uitat vreodată, de exemplu, incidentul din China.

27 martie 2006. Suntem în avionul prezidențial, în drum spre China. La fereastră, secretarul de stat Teodor Baconschi. Îi ține locul lui Mihai-Răzvan Ungureanu. Citeşte Nicolas Bouvier, Rostul lumii. *Traian Băsescu îl priveşte cu coada ochiului, deloc apreciativ. De fapt, nu se plac reciproc şi nu fac prea multe eforturi ca să mascheze asta. „Domnule secretar de stat, sper că nu vă deranjez din lectură, dar mă aşteptam să îmi prezentați dosarul acestei vizite." Tonul e rece şi taie aerul ca un ciob de gheață. Baconschi nu pare foarte impresionat. Răspunde lent la admonestarea sesizată în vocea Preşedintelui. Pentru cei din echipa de la Cotroceni e limpede că domnul Baconschi nu se va bucura de amabilitatea Preşedintelui.*

Vizita se termină cu o celebră conferință de presă, unde ziaristul Mircea Marian îl întreabă pe Traian Băsescu (aflat în China!) când condamnă comunismul. Stupoare din partea tuturor. E prea mult, chiar şi pentru cei mai anticomunişti din delegație. În avion, Preşedintele se duce glonț în compartimentul ziariştilor, îl face „năr od" pe Mircea Marian şi îl întreabă cum a putut să pună acea întrebare. „Domnul Baconschi mi-a sugerat întrebarea", răspunde senin ziaristul. Baconschi e undeva în spatele aeronavei, o zonă unde li se permitea ziariştilor să fumeze. A evitat tot drumul discuția cu Preşedintele. Comentariile ar părea acum cleveteală răutăcioasă, dar sigur Traian Băsescu nu a uitat niciodată atitudinea lui Baconschi. Atunci când i-am propus să îl angajăm, ne aflam în contextul în care două funcții de consilier prezidențial deveneau vacante, după plecarea lui Claudiu şi a lui Theodor Stolojan. Echipa mai avea doar trei consilieri prezidențiali: eu, Sergiu Medar şi Virgil Păunescu, consilier la Departamentul de Sănătate publică. I-am propus atunci să îi numească şi pe Anca Ilinoiu şi Ştefan Deaconu consilieri prezidențiali. Mi-a cerut să vorbesc cu ei. Acelaşi motiv: nu avea chef de refuzuri. Ştefan şi Anca făceau, din funcția de consilieri de stat, muncă de consilieri prezidențiali, aşa că, din punctul meu de vedere, era o formalitate. L-a acceptat pe Baconschi în echipă, dar m-a avertizat că nu se dă în vânt după el. L-ar fi preferat ambasador, mai departe de Palat. I-am spus că poate fi un bun ambasador, doar că în acel moment eram din ce în ce mai puțini în echipă şi trebuia să evităm tema „Băsescu părăsit de consilieri".

Pe Cristi Preda l-am propus mai târziu, aproape de plecarea mea de la Cotroceni. Preşedintele nu îl găsea necesar, dar îi făcea plăcere să recupereze ceea ce respingea Tăriceanu. Îi reproşa lui Preda că a „profitat" de bugetul alocat Francofoniei (2006), că văzuse lumea francofonă ducând personal invitațiile, deşi puteau fi trimise şi pe cale diplomatică. Rămăsese cu o impresie

nefavorabilă lui Preda. Iar finalul acestei relații, dincolo de perioadele de colaborare reciproc avantajoasă din partea a doua a mandatului lui Băsescu, confirmă concluzia mea: Preşedintele rămâne fidel părerii lui inițiale.

Intelectualii{33} lui Paul Johnson a fost o lectură de consolare pentru dezamăgirea mea. Acolo am găsit profiluri celebre şi reprezentative pentru omenire. Cartea ziaristului anglo-saxon e un duş rece. „Intelectualul" iubeşte puterea şi pe cel care o deține. Nu doar la noi, ci peste tot. Pe coperta cărții editate de unul dintre „intelectualii lui Băsescu", Gabriel Liiceanu, cititorul are de căutat eventualul răspuns la întrebarea dacă intelectualii „sunt cei mai potriviți să conducă destinele omenirii, dând sfaturi de la înălțimea unei moralități impecabile, acordând indulgențe cu bunăvoință papală sau sancționând greşelile, cu luciditatea celor care contemplă dezastrele de la birou".

*

O privire sinoptică asupra relațiilor instituționale ale lui Traian Băsescu arată o persoană coerentă cu obiectivele lui, atunci când şi-a ales colaboratorii. Relația cu intelectualii a contribuit la construirea unui anturaj care i-a apropiat un public, nu numeros, dar necesar, şi pentru care Preşedintele nu avea apetit sau empatie. A manifestat față de intelectuali o atitudine tolerantă şi punctual sancționatoare, în funcție de libertățile pe care şi le luau. Nu sunt puține scenele în care îşi urechea în public „băsiştii". Atitudinea lui provoca stupoare în propria lui tabără şi satisfacție în terenul advers. Pe bună dreptate, adversarii râdeau de cei care păreau să primească botezul umilinței cu atât respect subaltern.

Traian Băsescu practica o agresivitate neinhibată cu cei din „familie". Sever Voinescu şi Cristi Preda sunt două exemple. Sever a fost admonestat de Preşedinte într-un

interviu televizat, în timp ce „băsistul” participa la o dezbatere la altă televiziune. Ziariştii nu aveau cum să rateze momentul. Aşa că Sever s-a trezit în situația de a privi în direct, din alt platou, cum Traian Băsescu îl dădea ca exemplu de „băiat rău”. Situația era evident frustrantă şi stânjenitoare. Imediat după incident, am vorbit la telefon cu o cunoştință comună, care nu înțelegea atitudinea lui Băsescu față de Sever. I-am spus că nu cred că va fi iremediabilă situația pentru Sever. Mai văzusem aşa ceva. Cei mai mulți erau sensibili la tactica lui Traian Băsescu. După ce ruşina câte un colaborator, îl suna cu multă bună dispoziție şi se asigura că respectivul nu s-a supărat pentru atâta lucru. Preşedintele, din când în când, se răcorea în public. Scuzele oferite în privat pansau rănile. A doua zi, cunoştința comună mi-a spus că am avut dreptate. Sever îi confirmase că, la puțin după încheierea emisiunii, Preşedintele l-a sunat şi a râs împreună cu el de răutățile prezidențiale, asigurându-se că Sever nu va avea o seară agitată. Cunoşteam rețeta. Iar Traian Băsescu o stăpânea perfect, era verificată şi de succes.

*

Multora le-a scăpat motivația pentru păstrarea, aproape doi ani, a şefilor serviciilor secrete, Radu Timofte şi Gheorghe Fulga, şi a şefului Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație şi Justiție, Ilie Botoş. Presiunea susținătorilor de a-i schimba era destul de mare. Toți trei erau considerați personaje care au servit şi au contribuit la crearea sistemului P.S.D. Emil Boc, în 2003, la numirea lui Botoş, acuza subordonarea justiției politicului. E adevărat că primii doi erau mai apropiați lui Ion Iliescu, care se bucura de mai multă îngăduință din partea lui Traian Băsescu decât Adrian Năstase. Şi, pe fond, Ion Iliescu, chiar prin non-implicarea în campania din 2004, a lăsat confruntarea deschisă între Năstase şi

Băsescu. Cel mai bun să câştige. Nimeni nu va şti dacă Ion Iliescu i-a sugerat să îi păstreze. Chiar dacă ar fi făcut-o, nu cred că această intervenție l-ar fi determinat pe Traian Băsescu să îi mențină în funcție. Din acel sistem al Serviciilor, primul care a fost eliminat, la câteva luni de la preluarea mandatului, a fost Gabriel Naghi, directorul S.P.P. Succesorul lui a fost Lucian Pahonțu, un colaborator al lui Traian Băsescu în perioada când a fost primar, din calitatea de comandant al Brigăzii Speciale de Intervenție „Vlad Țepeş" a Jandarmeriei.

Există un argument obiectiv pentru amânarea schimbării şefilor de Servicii. Un preşedinte la primul mandat nu cunoaşte încă sistemul, nu ştie nici cum funcționează şi, mai ales, nu ştie cum să se raporteze la întreaga structură. Mă întorc la vechea mea analiză. Cât de pregătiți sunt cei care candidează şi vor să devină Preşedinte? Cine sunt cei care ar trebui să le facă pregătirea? Cum şi de când îşi construiesc echipa? Dincolo de cucerirea publicului, sunt pregătiți să nu fie supuşi de puterea funcției? Cu siguranță, un motiv pentru care Traian Băsescu a amânat mai mult decât era prevăzut schimbarea lui Fulga şi Timofte este că nu avea oameni pregătiți pentru acele posturi.

O analiză a numirilor în fruntea instituțiilor statului, altele decât politice, cum erau Parlamentul sau Guvernul, arată un element comun: oamenii aleşi nu făceau parte din anturajul P.D., cu atât mai puțin al P.N.L. Traian Băsescu nu a avut niciodată sentimentul că îi este dator partidului. Asculta vorbele foştilor colegi de partid, dar acestea contau doar dacă veneau în întâmpinarea nevoilor sale. A intervenit public în numirea lui Silvian Ionescu în funcția de prefect al Capitalei. Şi nu pentru că presa ar fi criticat nominalizarea, ci pentru că nu considera că era de nasul lui Silvian acea numire. Era decis să nu lase pediştii să hotărască în funcție de propria lor agendă.

14 ianuarie 2005. Pe Silvian l-a întors din drum. Oare câtă lume crede că nu a fost un gest determinat de presă, ci de propria lui convingere? Din primul moment s-a înfuriat (...). Indiferent cât de justificată îi este decizia, asta nu mă împiedică să nu constat forța pe care o are şi o dezlănțuie atunci când vrea ca realitatea să fie aşa cum o vede el. Silvian nu trebuia să fie prefect şi, în concluzie, nu a mai fost!

Loialitatea e un criteriu esențial în asemenea construcții. Cei numiți sunt neîndoielnic loiali şi celor care îi propun, nu doar celor care fac numirea. Iar Băsescu a fost inamicul declarat al oricărei duble „comenzi".

S-a creat, de altfel, o categorie de „codoşi" în politică, un fel de centru de „plasare" a resursei umane. Unele nume se regăsesc, la intervale de timp, în tot felul de instituții. Migrează în funcție de locurile disponibile, având mereu aceşti codoşi în spate. Cei care numesc au mandate limitate. Cei care propun s-au dovedit mult mai longevivi. Sunt mai puțin expuşi decât cei care numesc; nici măcar nu îşi doresc notorietate. Ei au nevoie de oameni care să le asigure accesul la informația din instituțiile de stat. Informația e cea care îi protejează şi care îi ajută să se păstreze mereu în cercurile influente. Rețeta îi era cunoscută şi lui Traian Băsescu. S-a ferit mai mereu de grupul „codoşilor". Nu din virtute sau etică politică, ci din pragmatism. Strategic, viața politică îi dă dreptate. Nu avea nevoie de împărțirea loialității. Un argument pe care l-a folosit atunci când a respins numirea lui Sorin Frunzăverde în primul Guvern Tăriceanu a fost că ar avea două comenzi. Una dintre ele era masoneria, pe care la începutul mandatului o considera un loc de joacă pentru unii care îşi imaginează că ei conduc lumea. Nu avea niciun respect pentru aceste morfologii obscure.

Şi-a asigurat cel puțin o loialitate supusă, prin

păstrarea lui Timofte, Fulga şi Botoş. Apoi, într-o complicitate amiabilă, Traian Băsescu a preluat controlul direct asupra acestor instituții. Cred că i-au oferit cele mai mari satisfacții. Iar un moment în care şi-a arătat superioritatea strategică, fără şcoli sofisticate de spionaj, ci doar condus de acelaşi instinct înnăscut, acea plăcere a provocării, a trecerii graniței dintre curaj responsabil şi curaj vădit temerar, a fost cazul jurnaliştilor răpiți în Irak. A fost un erou în mica celulă de criză, acolo s-au reaprins instinctele vitejeşti, cele pe care le va invoca din ce în ce mai des, în recompunerea comandantului de navă care trece vasul prin flăcări şi salvează oameni. Megalomania definită de Pascal de Sutter{34} căpăta contur: „supraestimarea delirantă a sinelui. Individul megalomanic îşi atribuie calități ieşite din comun". De Sutter oferă exemplele lui Gaddafi, de Gaulle, Mitterrand, Bonaparte, care îşi aminteau semne din fragedă pruncie, atestând că au fost aleşi de destin să conducă națiuni. Galeria acestor figuri e destul de echilibrată.

Gustul pentru eroismul provocat a devenit ulterior o constantă. Până atunci, identificasem un curaj apreciabil pozitiv în a înfrunta situații care implicau eşecul. Personal, nu aveam un cult special pentru eroi, mai ales că împărtăşeam opinia exprimată sub formă de avertisment: „Vai de țara care are nevoie de eroi!". Eroul autentic nu e cel provocat, ci cel care nu alege să fie erou, şi viața, clipa îl pun în situații eroice, împotriva voinței lui. Devine erou pentru că are curajul acelui moment care cere actul de eroism, chiar până la sacrificiu. Dincolo de acest cadru, eroii provocați, care îşi confecționează pericole, zone de conflict care cer o intervenție salutară, sunt doar caractere agitate căutând lumina reflectoarelor.

Impresia pe care mi-a creat-o după primăvara lui 2005 a fost că îşi propusese să fie erou. Primul cadru: ziariştii răpiți în Irak. Apoi, un alt teren propice a fost lupta cu sistemul ticăloşit, o Hidră cu multe capete – moguli, oameni de afaceri, politicieni, jurnalişti –, iar el, Hercule.

Pe plan extern, e evident că şi-a dorit să fie eroul unificator: refacerea României Mari.

Din păcate, ultimul obiectiv l-a ratat, pentru că şi-a dorit să fie mai mult erou decât un preşedinte de stat modern, membru în Uniunea Europeană, cu o abordare echilibrată, deloc invazivă. Însă are merite incontestabile în acest dosar de politică externă. În timpul vizitei în S.U.A. din martie 2005, Traian Băsescu a întins o hartă strategică în poalele celui mai puternic om din lume, George W. Bush, şi i-a arătat cu degetul de ce pentru România e importantă Republica Moldova, atât de aproape de Transnistria şi de controlul rusesc. Despre Moldova nu cred că au vorbit mulți preşedinți de stat în Biroul Oval. Băsescu a făcut-o, cu devotament pentru cauză. Doar că, pe parcurs, visul de a deveni eroul unificator a fost un fel de fata morgana, care l-a îndepărtat de construcția comună a celor două țări, pentru găsirea unei formule eficiente, menite să facă Moldova mult mai dependentă de România decât de Rusia, o dependență reciproc avantajoasă.

*

Cred că băieții din politică sunt atraşi cel mai mult de modelul James Bond. Le place James Bond şi le place să îşi imagineze că oricând pot fi din filmul acela. Nu ştiu exact ce se imaginează femeile din politică, dar mulți domni cochetează cu acest mister pe care îl conferă apartenența la Servicii. În psihiatrie, despre cei care aderă în proporție de sută la sută la un ideal se vorbeşte în termeni de „convingere delirantă”. Mi-a fost dat să cunosc şi să aud persoane care aveau o plăcere psihedelică în a mărturisi că au fost contactați de „intelligence” (uneori cu accent pe ultima silabă) ca să colaboreze. Doar oameni de nădejde în politică! Unii se descopereau cu o uşurință ridicolă, lăsând să se înțeleagă că sunt atât de acoperiți, încât se pot arăta, poate-poate

culeg ceva mai multă admirație.

Probabil că perioada de romantism a colaborării Preşedintelui cu Serviciile Secrete s-a încheiat odată cu mandatele lui Fulga şi Timofte. Cei doi păstrau o distanță instituțională, fără a deveni vreodată oamenii de încredere ai lui Traian Băsescu. A fost perioada în care noul Preşedinte amuşina limitele Serviciilor – cât li se putea cere şi cât se putea avea încredere în ceea ce primea ca informație şi analiză. Având o structură militară, lucra extrem de uşor cu aceste alcătuiri instituționale, îl captiva tot ce ținea de spiritul ostăşesc, soldățesc, de uniforme şi însemne. Între un civil şi un militar, evident l-ar fi ales ca partener pe cel de-al doilea. Îmi amintesc că, în ziua plecării mele de la Cotroceni, mi-a comentat demisia, spunând: „Adriana a ales să plece în civilie". Nu am priceput nici atunci, nici acum formularea. Nu am perceput niciodată locul acela, Cotrocenii, ca pe o cazarmă sau ca pe o unitate militară în care aş fi fost înrolată. Îl percepeam ca pe o instituție civilă, cu rigori stricte.

Printre primele impresii puternice de la începutul mandatului la Cotroceni a fost învestitura lui Viktor Iuşcenko. Am comentat atunci fastul acelui eveniment cu proaspătul Preşedinte ales, Traian Băsescu. Dacă pe mine, care nu am o sensibilitate deosebită față de aceste spectacole ale puterii, m-a impresionat, pentru Traian Băsescu a fost un moment în care a evaluat accesoriile funcției.

> 23 ianuarie 2005. Învestitura lui Iuşcenko a fost impresionantă, în spațiul acela slav, conduita şi recuzita sunt de aşa natură încât au menirea să te facă să respiri în acord cu momentul. Intonarea imnului ucrainean a urmat o scenografie vizual puternică. Nu o bandă rece, cu un ecou deranjant redând instrumental imnul, cum se întâmplă la noi. Un cor format din femei şi bărbați, acompaniați de instrumentişti populari, în

haine tradiționale ucrainene – culori tari, predominant roşu –, au deschis ceremonia de depunere a jurământului lui Iuşcenko, în Rada Supremă. Corul de voci clare, puternice, acordurile slave ridicau imnul național la rang de cântec religios. Profund, înălțător, dramatic, dar extraordinar de viu şi plin de forță. Recuzita folosită la ceremonial – băieții din garda militară, îmbrăcați în costume unde roşul predomină, apoi alt rând de soldați îmbrăcați în alb, înşirați unul în spatele celuilalt, de-a lungul rândurilor ce separă băncile în care stau parlamentarii din Radă, acel ceaslov mare şi impunător pe care şi-a aşezat întregul braț Iuşcenko, crucea făcută cu pioşenie în fața Bibliei – mă determină să văd cu alte emoții eticheta de la noi.
Mergem apoi în Piața Independenței, unde acelaşi cor, dar cu altă vestimentație – femeile îmbrăcate în rochii lungi, roşii, ample, acoperite cu haine de blană argintie, şi bărbații în frac –, acompaniat de data asta de fanfară, transformă din nou acelaşi imn într-o sursă de putere, fast, bucurie, religiozitate. Mulțimea şi Iuşcenko îşi susțin corul, cu voci mândre, făcând ca toți invitații străini (peste 60 de oficialități, între care Colin Powell, Jaap de Hoop Scheffer, secretarul general al N.A.T.O.) să respire sacadat şi să simtă momentul, cu toată forța lui. O piață care sărbătoreşte o altă revoluție portocalie. Coloanele clădirilor imperiale sunt îmbrăcate în textură portocalie, drapele portocalii în amestec cu drapelele galben-albastru ale Ucrainei flutură în mâinile oamenilor, femei frumoase, elegante, fericite poartă banderole portocalii la braț, copii cu fulare şi eşarfe portocalii, baloane înălțându-se la cer, montate în formă de U, cu steagul Ucrainei colorează cerul, porumbei albi cu panglici portocalii îşi iau zborul într-un altfel de joc de artificii, al fluturaşilor argintii, care umplu aerul, ridicându-se deasupra mulțimii aşezate în fața unei scene unde şi fumul care se ridică e portocaliu. După un discurs, ascultat în tăcere deplină,

piața se acoperă din nou de vocile corului, care intonează de data asta imnul campaniei lui Iuşcenko.
Plec de acolo veselă şi crezând, la fel de mult ca toți cei adunați în piață, că le va fi bine şi merită să le fie. Urc în avionul prezidențial. Pe peretele din fața mea tronează stema României. Vulturul nostru e pleşuv de coroană. Ungaria, Polonia, Cehia, țări tot din Europa sovietică, şi-au recuperat în simbolistica națională semnul suveranității. Noi încă mai aşteptăm.
Discut cu Traian Băsescu despre zilele noastre naționale, care sunt mereu cenuşii, cu o fanfară ce are un ritm mortuar. Să fie frigul? Îmi atrage atenția că la Kiev erau minus şapte grade.

Impresia de atunci a fost scrisă sub influența momentului. Când Traian Băsescu a propus Protocolului să arboreze drapelul național pe stâlpii care flancau intrarea în Palatul Cotroceni, am ştiut că nici pe el nu l-a lăsat rece acea ceremonie. Apoi, a cerut ca drapelele fiecărei arme să fie aşezate în sala cea mare a Cotrocenilor. S-a implicat în organizarea Zilei Naționale şi o voia dinamică, voia să exprime forță. Nu văd nici acum un rău în recuperarea acestor însemne. Traian Băsescu va rămâne până la final impresionat, fără fariseismul practicat în alte situații, de simbolurile naționale. Gestul de la finalul mandatului, când, părăsind Palatul Cotroceni, s-a aplecat în fața drapelului, sărutându-l emoționat, a fost neîndoielnic sincer.

De altfel, era extrem de sensibil la această recuzită. Într-o vizită în Italia, m-a mustrat în mod neaşteptat. Mi-a reproşat sever că am trecut vorbind pe lângă gărzile militare, care se aflau în Parlamentul italian. Observația era cam exagerată, mai ales că nu se dădea onorul. Erau în post, cu sau fără noi acolo.

*

Pe culoarele „intelligence” se spunea că, de fapt, cei care conduceau cele două instituții erau Silviu Predoiu la S.I.E. şi Florian Coldea la S.R.I. Sigur e că amândoi reuşiseră să îi fie pe plac Preşedintelui. Într-un timp record, fuseseră preferați mai mult decât şefii de drept. Dacă nu se întâmpla „fuga printre oi” a lui Omar Hayssam, de la finele lui iunie 2006, Timofte şi Fulga ar fi putut să rămână în funcții fără probleme. Păreau a fi cea mai bună acoperire pentru colaboratorii reali ai Preşedintelui.

21 septembrie 2006. Ora 6 dimineața. Ziariştii sunt deja pe aeroport. Preşedintele face o scurtă declarație şi urcăm în aeronavă. Plecăm într-o scurtă vizită în Germania. Începe decolarea. Preşedintele mă informează că i-a lăsat lui Ştefan Deaconu, de cu seară, numirile viitorilor şefi de Servicii. „După ce le trimite la Parlament, să anunți presa.” Când îmi spune numele celor doi, rămân uluită: Coldea şi Predoiu. Îi replic că nu e în regulă. Îi reamintesc că, odată intrați în structurile N.A.T.O., ne-am asumat obligația demilitarizării acestor Servicii. S-a iritat şi mi-a spus că e o prostie condiționarea. Deşi e limpede că nu îi face plăcere discuția, îi cere S.T.S. -istului să-i facă legătura cu Ştefan Deaconu. Într-un final, Ştefan răspunde. Nu e nici ora 7 dimineața. Îi cere să oprească trimiterea decretelor la Parlament.

Numirea şefilor de Servicii e un capitol care a fost folosit într-un mod neaşteptat de Preşedinte. Afirmația că „sufletelul meu” şi-a dorit soțul şef la S.I.E. a fost şi a rămas cel mai urât gest al lui Traian Băsescu față de mine. Nu doar că nu era adevărat, dar încercarea de a mă decredibiliza a avut un efect de bumerang. Acesta era criteriul de a numi oameni importanți în stat? Ce vrea un „sufletel”? Nu mă aştept ca Traian Băsescu să îşi facă o introspecție atât de onestă, încât să recunoască faptul că acest criteriu, „sufletelul”, nu îi fusese impus de nimeni, ci doar de calculele sale. Finalul de mandat a dovedit că această grilă de selecție nu i-a fost favorabilă. Zile bune

după acea declarație intempestivă, nu am găsit o explicație logică la minciuna lui. Abia atunci când a apărut filmul cu acel incident de campanie din 2004 am desluşit misterul.

La o zi după întoarcerea în țară, Preşedintele m-a chemat în biroul lui. M-a anunțat că a găsit două persoane foarte potrivite pentru cele două funcții. Profilul era de om tânăr, cu experiență profesională, capacitate de analiză. Mi-a dezvăluit numele: George Maior şi Claudiu Săftoiu. Am fost la fel de uimită ca atunci când îmi spusese de Coldea şi Predoiu. Maior era pesedist, P.S.D.-ul acela care îşi proteja corupția şi corupții, iar Claudiu era soțul meu şi nu suna deloc bine. Dacă ar fi existat un loc potrivit pentru el, acela ar fi fost Comunitatea Națională de Informații. Lucrase la legea de funcționare cu Renate Weber, era pasionat de subiect, avea într-adevăr o capacitate foarte bună de analiză şi sinteză.

Nu am spus absolut nimic în ce-l priveşte pe Claudiu. Nici da, nici nu. Eram în aceeaşi situație ca în decembrie 2004, când mi-a spus că îi va propune şi lui să facă parte din echipa de la Cotroceni. Am vorbit doar despre Maior. L-am întrebat cum vom explica numirea, mai ales că publicul nostru nu va înțelege alegerea unui pesedist pentru o instituție de forță. Mi-a răspuns că va folosi argumentul echilibrului: un Serviciu la opoziție, unul la putere. Mă rog, ultima nominalizare nu prea reprezenta puterea, ci doar pe Traian Băsescu. Între mine şi Claudiu, cel care îi găsea justificări la tot felul de întâmplări rele a fost el. Şi, dacă nu ar fi existat acea numire la S.I.E., probabil până la finele anului 2006 aş fi plecat de la Cotroceni. Încrederea lui în Traian Băsescu mi-a amânat decizia. Probabil, dacă plecam în toamna lui 2006 (aveam şi un motiv extrem de bun: copilul meu intra în clasa întâi şi necesita mai multă atenție şi timp), aş fi putut recupera, într-un fel, relația cu Traian Băsescu. Aşa însă, evenimentele de după ianuarie 2007 au făcut imposibilă întoarcerea mea cu fața spre cel care convinsese atât de

multă lume (şi va reuşi s-o convingă mult timp după aceea) că minciuna şi corupția sunt departe de el şi de locul pe care îl câştigase prin vot.

Suntem în aşteptarea răspunsului lui Mircea Geoană, liderul P.S.D. Îl avertizez pe Preşedinte că, din momentul în care se va afla în P.S.D. despre opțiunea lui pentru Maior, sunt şanse mici să păstrăm informația sub control. Preşedintele vrea să fie un anunț-surpriză, care să nu se consume în niciun fel pe surse de presă. Speră ca Geoană să îi dea un răspuns pe loc. Nu se întâmplă. Geoană vrea totuşi să se consulte cu partidul. Îl asigură însă că îi va da un răspuns foarte repede, în câteva ore. E trecut deja de ora 18.00. Singura preocupare a Preşedintelui este să nu scape informația spre presă. Îmi spune că ar fi bine să vorbesc cu Geoană, să îi explic ce riscuri sunt dacă presa va intra în posesia informației înainte de decizia oficială. Zis şi făcut. Îl sună Preşedintele din biroul lui. „Mircea, sunt cu Adriana în birou şi spune că, din moment ce mai mulți au aflat de intenție, sunt şanse mari să ajungă la presă. Hai că ți-o dau să vorbeşti cu ea." Vorbesc cu Mircea Geoană, reiau argumentele Preşedintelui, mai nuanțat, mai apăsat. La puțin timp după conversație, îi confirmă Preşedintelui că P.S.D. e de acord.

Există în acest episod o replică a Preşedintelui, pe care cu greu aş fi putut s-o uit. Îl întreb cum de P.S.D. poate accepta propunerea. Băsescu e amuzat de mirarea mea. Şi îmi spune: „Bravo! Hai, că nu eşti chiar copil. Pentru că Geoană nu e Iliescu. Iliescu m-ar fi refuzat, fără să se consulte cu nimeni". Am rămas cu sentimentul că virtualul refuz al lui Ion Iliescu merita admirația lui.

*

Nu l-am propus niciodată pe Claudiu la S.I.E. Nici măcar nu mi-aş fi permis, indiferent ce ar fi vrut „sufletelul" meu. „Sufletelul" ar fi vrut să plece mult mai repede, dar din păcate nu am reuşit să îmi conving soțul că, pentru mine cel puțin, era mai bine. Poate şi pentru el. Claudiu a fost sancționat şi pentru relația deja erodată

şi uzată dintre mine şi Traian Băsescu. Declarațiile lui Claudiu din martie 2007, în şedința Comisiei Parlamentare de Control al S.I.E., nu au fost nici pe departe incorecte. Erau însă nepotrivite pentru o societate care nu şi-a dorit – şi nici nu dă vreun semn – să clarifice raporturile dintre serviciile secrete, justiție, politică şi drepturile omului. Puterea „prea multă" a Serviciilor a remarcat-o şi Marele Comandant în anul 2014, când îşi încheia definitiv mandatul de Preşedinte.

În ziua în care Claudiu a fost numit, am avut un deces în familie. Părinții mei erau acasă la noi şi asistau la discuția cu soțul meu, pe un ton jos şi apăsat, în care îi spuneam că nu cred că e bine că acceptă funcția. Mama a fost cea care m-a rugat să încetez, fiindcă avem ceva mult mai grav şi mai dureros în familie decât disputele de serviciu.

Când Traian Băsescu a făcut afirmația cu „sufletelul" am amuțit. Aşa, din senin, în plină campanie 2009. Singurul care mi-a dat o mână de ajutor a fost Radu Berceanu, într-o emisiune la Realitatea TV, moderată de Adrian Ursu. Am intervenit telefonic şi l-am întrebat pe Radu Berceanu, care mă cunoştea suficient de bine, dacă crede că i-am cerut aşa ceva Preşedintelui. A răspuns fără ezitare: „Nu cred". Pentru acel răspuns, am aflat ulterior, şi nu de la Radu Berceanu, că a avut un schimb de replici neamical cu fostul coleg de partid, Traian Băsescu, între timp Preşedinte.

Aş fi putut, dacă aş fi aplicat tactica lui Băsescu, să devin muniție în acea campanie. El nu ar fi avut niciun scrupul, dacă ar fi fost în locul meu. Aş fi avut ce să îi spun lui Crin Antonescu. Tot felul de spa-uri metaforice. Nu mi-a cerut nimeni aşa ceva, deşi probabil recrutarea mea în stafful de campanie, cu toate că nu eram o apropiată a echipei lui Antonescu, a avut la bază o asemenea speranță. Am muncit cu plăcere în acea campanie, fiind definitiv un opozant al partidului lui Ion Iliescu. Mineriadele lăsaseră urme grele pe tinerețea mea

de studentă, implicată în activitatea Ligii Studenților, condusă de Marian Munteanu, colegul meu din anul III. Dar îmi pusesem lacăt amintirilor. Speram ca Antonescu să intre în turul doi.

În campania prezidențială din 2009, Cozmin Guşă, atunci în echipa lui Mircea Geoană, mi-a făcut o propunere. Să facem o scrisoare deschisă către popor, în care să îl arătăm pe Traian Băsescu aşa cum este. Textul urma să fie semnat de patru oameni care i-au fost colaboratori, după cum îmi spunea Cozmin: el, eu, Lavinia Şandru şi Mircea Dinescu. Ne-am întâlnit şi cu ceilalți doi posibili semnatari ai textului. Am privit cu mult scepticism inițiativa şi nu eram deloc convinsă că e un demers necesar. În final, ideea a fost abandonată. Nu mai credeam în Traian Băsescu, dar îmi promisesem că nu voi interveni în meciurile lui electorale, decât vorbind despre lucrurile care erau publice, la vedere. Dacă nu am fost adepta loviturilor sub centură nici la Cotroceni, eram hotărâtă nici să nu devin. Existau suficiente întâmplări publice, în cei cinci ani de mandat, încât cetățeanul să aibă date, argumente ca să decidă cine îi este mai pe plac.

Pascal de Sutter{35} face o listă a calităților câştigătorului din politică: fără scrupule, caracter de gladiator, dur, puternic, nemilos, nevoia de a fi iubit, mitoman (dornic mereu de jurăminte), disimulator, narcisist, histrionic, extravertit (avantaj față de adversari: capacitatea de a-şi exterioriza emoțiile, de a intra uşor în contact cu altcineva), paranoic, megaloman, hiperactiv, dornic de a seduce. Tot el vorbeşte despre pasiunile în politică: de a convinge, de a seduce (echivalează cu a obține o adeziune nonrațională, periculoasă când te laşi ghidat doar de preocuparea de a plăcea unui număr cât mai mare de oameni, echivalentul populismului şi demagogiei), de a distruge, de a supraviețui, de a dura, de a se bucura. Pe acest calapod, era limpede cine e mai pregătit dintre candidatul P.S.D. şi cel al P.D.L.

*

Patriciu a prezentat caseta cu băiatul „lovit” la un miting din Ploieşti, în campania din 2004. Fusese un singur cameraman prezent. Cum a ajuns Patriciu în posesia filmării, nu ştiu exact (doar bârfe, aşa că nu are rost să le expun). Am vorbit cu Patriciu în ziua în care a fost difuzat filmul. M-a rugat să trec pe la Fundație. Eram grăbită, mă îndreptam spre întâlnirea publicului cu scriitorul Salman Rushdie. Mi-a spus că nu va vota un om care a lovit un copil. Avea de votat între Geoană şi Băsescu. Eu luasem decizia. Să îmi anulez votul.

N-am înțeles despre ce vorbeşte. Mi-a prezentat scena ca şi cum ar fi fost de față. Băsescu a lovit un copil la Ploieşti. Repeta asta, fără alte detalii. De fapt, Patriciu mă chemase în speranța că voi confirma incidentul. Nu îmi aminteam niciun amănunt, mai ales că era neclar momentul pe care îl evoca. Aveam sentimentul unei enormități. Băsescu a lovit un copil! Propoziția m-a impresionat, dar îmi era greu să cred ce spune Patriciu. După câteva ore, caseta a apărut la Realitatea TV. Am înțeles atunci despre ce vorbea Patriciu, dar e limpede că nu a fost de față. A fost doar beneficiarul filmării.

Presa m-a întrebat atunci ce îmi aminteam. Am spus jumătate de adevăr. Nu fusesem la acel miting. Dar aş fi putut să-mi amintesc câteva imagini. Aş fi putut să îi plătesc pentru acea minciună, în stilul Băsescu, fabulând. Am înțeles ulterior că decredibilizarea mea, cu „sufleţelul”, avea sens în confruntarea lui cu posibilii participanți la acel moment. Ce martor credibil aş mai fi fost, după ce tocmai povestise fără să roşească cum mi-aş fi deschis sufletul în fața lui?

Nu fusesem la Ploieşti. Am rămas în Modrogan, monitorizând emisiunile electorale. M-a sunat Traian Băsescu, ca să îmi spună că a avut loc un incident. L-a enervat un copil şi l-a îmbrâncit. Nu înțelegeam să fi fost vreun „pumn”, doar că l-a apostrofat nervos. Nu ştia dacă

presa a surprins momentul şi îmi cerea să aflu. Delicată situație. Dacă aş fi început să pun întrebări, de-abia atunci aş fi atras atenția. L-am sunat pe Felix Tătaru. Ei erau cei care filmau mintingurile pentru clipurile electorale. Nu ştia nimic. M-a sunat, în schimb, o jurnalistă şi m-a întrebat dacă ştiu ceva despre un incident cu un copil. I-am răspuns că sunt în Bucureşti şi nu ştiu despre ce vorbeşte. Îmi era limpede că presa nu mai era de față. Erau deja plecați, la momentul incidentului, spre microbuzul care îi transporta. Auziseră ceva, dar nimeni nu confirma. Am decis să nu fac nicio investigație, ca să nu trezesc monstrul din presă. Subiectul n-a apărut, de unde am dedus că am trecut pârleazul. Băsescu s-a întors în Modrogan. „Cum e?" îi spun că nu e nimic clar. Îmi povesteşte că băiatul era insistent, după o gafă de nume, şi l-a repezit în timp ce vorbea cu o femeie nevoiaşă. „L-ați lovit?" „Nu, dar l-am repezit." Aş fi putut să folosesc în 2009 această consemnare de campanie 2004. Am refuzat, ca să nu fiu un fel de Băsescu, fără scrupule. Ce e sigur e că nu a fost un „pumn". Dar o punere la punct a existat.

*

Am plecat de la Cotroceni cu sentimentul că cei care ar trebui să păzească țara de abuzurile politicienilor, inclusiv de ilegalitățile celor din sistem, deveniți adeseori complici, părtaşi la fărădelegi, sunt de fapt cei care îi ajută pe decidenți să şantajeze şi să folosească puterea pe care o primesc prin vot, discreționar. Mafia politică sau economică nu s-a construit nicăieri fără contribuția oamenilor legii.

În 2004, când a preluat mandatul, Traian Băsescu nici în joacă – în ciuda talentelor actoriceşti, căci de spirit ludic nu trebuie bănuit – nu ar fi acceptat că, în 2014, se va plânge de puterea prea mare a Serviciilor. Mai ales după ce, în noiembrie 2009, spunea la Naşul TV că nu l-a

înfrânt sistemul: „Mi-a fost teribil de greu, dar nu m-a înfrânt. Dar există o realitate: nici eu nu l-am înfrânt pe el”. Abuzurile acestor Servicii – fiindcă prea multă putere implică întotdeauna abuzuri – au devenit deranjante doar când s-au atins de zona personală a Preşedintelui. Anul 2014 a fost hotărâtor: Mircea Băsescu, triunghiul Cocoş-Bica-Udrea, scandalurile în care au fost implicați membrii familiei sale – Ioana şi ginerele, mult discutatul teren de la Nana cu acel împrumut de la C.E.C. Serviciile, alături de parteneri din justiție, nu puteau deveni abuzive peste noapte, doar pentru că le-au surprins pe Udrea, Bica şi Topoliceanu la Paris. Ori au fost şi până atunci, ori nu au fost niciodată.

Cred că singurul care a reuşit să se mențină până la capăt într-o relație de colaborare „reciproc avantajoasă” cu Serviciile a fost Ion Iliescu. A ieşit din mandate fără nicio perturbare majoră de imagine, doar suspiciuni închise (probabil singurul dosar notoriu a fost albumul *Eterna şi fascinanta România,* care a costat aproximativ 5 milioane de dolari), în baza unei relații „multiple şi complexe”, sintagmă cu care Ion Iliescu elimina din discuție insistențele de orice natură.

*

Nu am avut niciodată o imagine edulcorată asupra persoanelor decidente din numitele instituții de forță. Nu le-am privit nici cu admirație, deşi mi-ar fi plăcut, nici cu repulsie, deşi au cerut-o adeseori. Orice țară care îşi abordează serios problematica drepturilor omului, din perspectiva siguranței şi securității cetățeanului, susține şi contribuie la crearea unor instituții de forță. Aceste instituții sunt necesare oricărei națiuni, pentru prevenție, în primul rând, şi apoi pentru sancțiune. Chestiunea controversată despre activitatea instituțiilor noastre apare în contextul bănuielilor că secondează, tacit, dar reprezentativ, structurile mafiote – şi politice, şi

economice –, că susțin grupurile (cele mai multe bine asezonate cu influenți ai zilei) fie cu informații, fie cu protecție. Explozia dosarelor care se întocmesc preponderent pe turnătoriile mafioților, obosiți şi amețiți de câți bani au de distribuit, arată un paradox: curățenia a început prin delațiunile acestor inşi care au benchetuit îndelung, furând şi împărțind între ei avuția națională. Instituțiile de forță doar asistă. Aşa cum au asistat, cel puțin în ultimul deceniu, la crearea acestor structuri mafiote, care au acoperit şi politicul, şi economicul. Mână în mână.

Explicația pentru care i-au protejat poate fi găsită în faptul că funcțiile acestora depindeau de aceiaşi oameni politici. În fond, şi-au ocrotit funcțiile, locul de muncă. În această problematică, societatea civilă devine brusc melancolică. Discursul ei este unul elitist, surd la temerile interne privind posibile complicități chiar ale instituțiilor de forță. Societatea civilă gândeşte *di granda,* nu are timp de puseuri păşuniste. Apoi, mulți dintre cei din generația mea s-au obişnuit cu ideea Securității. Au reuşit să supraviețuiască atâtea generații cu Securitatea comunistă în cârcă, încât abuzurile cosmetizate democratic, de după 1989, ale instituțiilor în cauză au fost percepute vag. Ca națiune, abordăm relația cetățean-instituții de forță cu o comoditate resemnată. În spatele sintagmei „strict secret" sau al luptei împotriva corupției, pe care nu avem voie să o comentăm, sunt camuflate toate abuzurile. Parlamentarii din comisiile de specialitate, care ar trebui să exercite acest control civil – să se asigure că instituțiile de forță nu servesc politicieni în demența megalomanică şi paranoică a puterii lor –, au devenit subordonații umili ale acestora.

Şi cei din instituțiile pomenite, şi oamenii politici care au asistat în ultimii zece ani la această pradă națională se înscriu în logica descrisă de Mihail Manoilescu{36}, încă din 1946-1947, din păcate: „Omul politic ştie că viitorul, avansarea şi succesul său depind mai mult de fidelitatea

sa față de partid decât de devotamentul său față de interesele națiunii. (...) Partidul ştie să sancționeze şi să recompenseze, patria nu ştie să facă niciuna, nici alta. Reacțiunile partidului sunt prompte, directe şi eficace, reacțiunile patriei sunt incerte, indirecte şi pur platonice; te temi de partidul tău (a se citi de şeful ierarhic), de patria ta nu te temi decât privind în propria-ți conştiință care nu e ținută să fie întotdeauna sensibilă şi delicată".

Dezbaterea publică s-a redus la a număra, în 2015 (ca să o luăm de la coadă către cap), reținuții şi anchetații. În spectacolul cătuşelor, răspunsul la întrebări care privesc activitatea acestor instituții în ultimul deceniu nu se integrează în analiza colectivă. Scapă de calitatea de „complici", pentru că acum arestează. În ciuda faptului că toate aceste instituții au şi rol de prevenție, impresionează plăcut publicul, pentru că, în sfârşit, au început să sancționeze. Atitudinea aceasta, atât de îngăduitoare, va costa la fel de mult mersul lucrurilor pe mai departe.

Absurdul situației vine din faptul că avem extrem de multe instituții de control menite să combată ilegalitățile şi, cu toate acestea, numărul cazurilor de evaziune, de înşelătorie, de trafic de influență, sumele colosale tranzacționate le anulează pretenția de a fi utile țării. Spre sfârşit de mandate politice, constați cât de mulți sunt cei care au evoluat în ticăloşii, ani de zile, fără să fie opriți la primul milion sustras (de euro sau lei). Într-un grafic al responsabilității, după ce mulțimea se satură de sânge, se impune şi clarificarea răspunderii fiecărei persoane, din fiecare instituție, căreia îi revenea sarcina să prevină acest mare jaf.

Întotdeauna vor exista politicieni captivați de informații secrete puse la dispoziția lor nelimitat. Pentru că legile lasă multă libertate şi interpretare în acest domeniu. Rămâne fără răspuns bine susținut în textul de lege întrebarea: cât are dreptul să fie informat un decident politic de către instituțiile de forță? Tocmai datorită

acestei ambiguități legislative decidentul comandă şi primeşte. El poate invoca o suspiciune de securitate națională şi vor fi acoperiți şi cei care dau, şi cei care primesc. Persoanele suspecte pot să cadă şi din cauza unor ascultări, şi a unor filmări (care pot fi folosite şi politic, dacă e necesar) sau pur şi simplu dosarele din justiție pot fi lecturate şi de potenții politici ai momentului, dacă îşi doresc asta.

*

Un episod despre fascinația pe care o exercită Serviciile asupra politicienilor s-a petrecut în 2006. A fost însă, în egală măsură, şi un alt moment în care Preşedintele a ştiut să folosească oportunitatea: mult discutata demisie a lui Teodor Atanasiu din funcția de ministru al Apărării. Mi s-a reproşat că totul a fost pus la cale de Traian Băsescu. Combat liniştită această impresie, exploatată mediatic şi politic. Că decizia mea a fost folosită, e cu totul altceva. Iar faptul că ministrul Atanasiu anunța, cu de la sine putere, retragerea trupelor noastre din Irak a fost şi aceasta o realitate care a cântărit decisiv în demisia sa.

Plângerea mea penală venea pe fondul disputei provocate de declarațiile premierului Tăriceanu şi ale ministrului Atanasiu despre retragerea trupelor din Irak. Declarația din 29 iunie 2006 a luat pe toată lumea prin surprindere. A doua zi a avut loc o şedință a Consiliului Suprem de Apărare a Țării, unde decizia a fost respinsă. Pentru premierul P.N.L., situația era stânjenitoare, având în vedere că doi miniştri afiliați politic liberalilor, Mihai-Răzvan Ungureanu şi Sebastian Vlădescu, au votat de partea lui Traian Băsescu. După acea şedință C.S.A.T., atmosfera devenea cu fiecare zi mai inflamată. Traian Băsescu a dezvăluit că Atanasiu a abuzat de funcție, trimițând o telegramă ataşaților militari în care le ordona să informeze cancelariile occidentale despre propunerea

P.N.L. privind retragerea din Irak. Ministrul Apărării îl acuza pe consilierul prezidențial Sergiu Medar că a încălcat legea citând la o televiziune din conținutul telegramei. Atanasiu ignora faptul că şeful său de partid şi de guvern, premierul Tăriceanu, lecturase şi el din document cu câteva ore înainte şi tot în fața camerelor de luat vederi. Ulterior, Atanasiu şi-a schimbat declarațiile, spunând că telegrama nu era secretă, ci, de fapt, era un document informal trimis ataşaților militari. Pe 4 iulie, la audierea în Comisiile parlamentare de Apărare, apărea un nou document. Direcția Generală de Informații a Apărării (D.G.I.A.) le transmitea oamenilor din teritoriu să facă lobby pe lângă parlamentari şi lideri de opinie pentru proiectele M.Ap.N. Inițial, Atanasiu a susținut că nu a auzit de aşa ceva. După două zile, a confirmat că fostul şef al D.G.I.A., generalul Gheorghe Rotaru, i-a pomenit de document. Ministrul a susținut că tot ceea ce ar fi vrut D.G.I.A. să facă era legal, că termenul „lobby" a fost greşit înțeles şi că, oricum, nu s-a întâmplat nimic rău, pentru că ordinul a fost anulat înainte să producă efecte.

Pe 5 iulie, Preşedintele s-a decis să facă o vizită la sediul M.Ap.N. În următoarea zi, ministrul Atanasiu a declarat la Realitatea TV că ştie de la D.G.I.A. ce informații pe surse ofer presei: „Am şi eu o direcție întreagă de informații, care îmi spune ce pleacă de la doamna Săftoiu, de la Cotroceni, pe surse credibile din preajma Palatului". Atanasiu a reluat afirmațiile a doua zi, într-un interviu acordat ziarului *Adevărul:* „Am şi eu, vă repet, am şi eu o direcție întreagă de informații, care îmi spunea ce pleacă de la doamna Săftoiu, de la Cotroceni, pe surse credibile din preajma Palatului... Deci, nu e cazul să-mi spuneți ce se difuzează de acolo. Am informații şi de la Direcția de Informații, şi din P.N.L., şi din alte surse". A reluat aceleaşi idei şi în a treia zi, într-un interviu la Radio România Actualități.

Supărarea ministrului venea în contextul în care declarasem că ar putea să îşi dea şi el demisia, după ce

ceruse acelaşi lucru celor doi colegi liberali care au votat alături de Băsescu: „Dacă pe logica domnului Atanasiu, că doamna Mona Muscă şi-a dat demisia pentru că era în contradicție cu Guvernul, că cei doi [miniştrii Mihai-Răzvan Ungureanu şi Sebastian Vlădescu] trebuie să facă la fel, tare mi-e teamă că ministrul Atanasiu ar trebui să-şi dea şi el demisia în cazul acesta, pentru că se află într-o contradicție cu o decizie CS.A.T., a Preşedintelui care, conform Constituției, este comandantul forțelor armate."

Până să depun plângerea penală, i-am cerut public domnului Atanasiu să lămurească faptele care îi permiteau ministrului Apărării Naționale să dispună ori să accepte culegerea de informații despre activitatea mea. Nu a răspuns, ba din contră, a anunțat că e plecat în concediu.

Am aşteptat trei zile. Afirmațiile lui Atanasiu nu erau despre persoana mea. Dacă ar fi făcut aprecieri de natură personală, aş fi putut să mă supăr în „civil", deşi nu aş fi reacționat. Aici era mai mult: ministrul Apărării invoca servicii secrete care monitorizau activitatea unui funcționar de stat şi care mai şi dezinformau, dacă am fi luat de bun ce spunea ministrul Atanasiu că află de la D.G.I.A.

L-am informat pe Preşedinte asupra intenției mele. I-am spus că prefer să demisionez din funcția de consilier prezidențial, în cazul în care ar fi vreo incompatibilitate, decât să las declarații de acest gen nelămurite. M-am consultat atunci cu Ştefan Deaconu, consilierul prezidențial de la Departamentul Juridic, şi pe 11 iulie am depus plângerea penală, în care îl acuzam pe ministrul Atanasiu de săvârşirea infracțiunii de abuz în serviciu contra intereselor persoanelor, prevăzută de art. 246 Cod Penal.

La două zile, Traian Băsescu mi-a spus că intenționează şi Elena Udrea să depună o plângere, prin care urma să îl acuze de abuz în serviciu pe Atanasiu. Reacția mea a fost una total negativă. I-am spus că poate

era argumentat demersul, dar alăturarea Elenei nu face decât să convingă opinia publică de faptul că el, personal, duce un război cu Atanasiu prin intermediul nostru. Mai mult, decizia mea nu avea nicio legătură cu disputa din C.S.A.T. Pur şi simplu, în condiţiile în care Atanasiu refuza să îşi lămurească afirmaţiile, consideram că o abandonare a temei nu îmi era deloc favorabilă.

La câteva zile distanţă, deputatul Eugen Bejinariu a anunţat că va depune o plângere penală pentru abuz în serviciu împotriva ministrului Apărării. Motiva această acţiune prin faptul că, în urma audierilor din Comisia de specialitate din Parlament, a constatat grave deficienţe de comunicare între ministru, şeful Statului-Major General şi cel al D.G.I.A. Era inevitabil ca aceste două acţiuni să nu fie conectate la aceeaşi sursă: Palatul Cotroceni. Liberalii au spus-o cu voce tare: P.S.D. şi oamenii lui Băsescu împotriva P.N.L.

Pe 12 septembrie 2006, Traian Băsescu îl suspendă pe Teodor Atanasiu din funcţie, ca urmare a faptului că începuse procedura de urmărire penală. În final, Atanasiu primeşte neînceperea urmăririi penale, iar eu mă lămurisem, prin corespondenţa oficială, că nu am făcut obiectul monitorizării sau al vreunei informări a D.G.I.A. către decidentul politic Atanasiu.

Există aspecte care au rămas neclarificate public, dar care, la o analiză nepartizană, arată că Atanasiu nu a fost victima mea, nici a lui Bejinariu şi nici a lui Băsescu. Ultimul a ştiut doar să profite de context. Deşi Atanasiu câştigă în instanţă (6 octombrie), îşi dă demisia pe 25 octombrie, spunând că „cel mai deştept cedează". În aceeaşi zi, Tăriceanu se întâlneşte cu Băsescu, iar pe 26 octombrie se anunţă, fără proteste liberale, că Sorin Frunzăverde preia Ministerul Apărării. Liberalii renunţă la portofoliu, în schimbul numirii Comisarului European, a explicat atunci P.D.-ul. Totuşi, înainte cu nici două zile, Atanasiu, susţinut de Tăriceanu, spunea că aşteaptă ca Preşedintele să retragă decretul de suspendare şi să îl

repună în funcție.

Una era schimbarea lui Atanasiu şi alta renunțarea la Ministerul Apărării, trecut în curtea pediştilor. Această renunțare supusă a avut la bază reacția partenerilor americani, care nu au primit încântați inițiativa P.N.L. Preşedintele a speculat greşeala lui Tăriceanu şi Atanasiu, care s-au hazardat cu acel anunț, în contextul în care Preşedintele lua, într-adevăr, în calcul o posibilă reducere a efectivelor militare din Irak. Opțiunea proamericană a lui Băsescu apărea şi mai evidentă în contrapartidă cu declarația premierului liberal. De altfel, pe coridoarele Guvernului şi ale Cotrocenilor se auzea reproşul că Ungureanu, constrâns de Băsescu, bloca organizarea unei vizite oficiale a premierului în S.U.A. Asta după ce, în iulie 2006, la câteva săptămâni după anunțul liberalilor, Traian Băsescu făcea a doua vizită oficială la aliații americani.

Numirea Comisarului European urma să deschidă o nouă dispută. Tăriceanu l-a propus pe Varujan Vosganian, Traian Băsescu l-a respins. Au fost diverse motive, printre care relația cu Vântu, cel care se spunea că a susținut construcția Uniunii Forțelor de Dreapta. Va fi numit Leonard Orban, opțiunea Preşedintelui, mai repede decât propunerea lui Tăriceanu. Prin urmare, liberalii pierdeau şi Ministerul Apărării, şi Comisarul European.

În iulie 2008, când m-am înscris în P.N.L., am avut o discuție personală cu Teodor Atanasiu. I-am spus şi atunci că Traian Băsescu nu mi-a cerut să depun acea plângere penală. N-am mai reluat amănuntele întregii poveşti, dar l-am asigurat că, dacă ar repeta aceleaşi declarații, aş acționa la fel. Prea des eram înspăimântați cu Servicii şi alte surse de informare. Şi prea des se întreținea bănuiala, chiar prin asemenea declarații făcute de politicieni, că aceste Servicii fac monitorizări fără mandat. Mi s-a spus că, totuşi, a fost prea mult. Fiecare are libertatea să cântărească cu măsura lui, în dreptul

lui. Dar, dacă nu ar fi fost acele declarații despre retragerea din Irak, Atanasiu ar fi rămas ministru după sentința de neîncepere a urmăririi penale.

*

Se vorbeşte despre Servicii paralele, despre firme înființate de foşti angajați ai acestor instituții, scoşi la pensie sau plecați voluntar, care îşi sprijină în continuare colegii rămaşi în exercițiu. Fac interceptări, monitorizări şi le oferă cu multă plăcere celor care au nevoie de ajutor, pentru a-şi păstra puterea politică şi financiară. Firesc ar fi fost ca toți aceştia, cu atât mai mult cei care au deținut şi funcții de conducere, să fie puşi sub o lege care să le interzică desfăşurarea de activități care să aibă legătură cu munca lor în acele structuri. Ca să nu mai spun cât de deplasat e să dețină funcții politice după ce au fost şefi de Servicii.

José Ortega y Gasset[37] spune în *Spania nevertebrată* că „datul ce defineşte cel mai bine specificul unei rase este profilul modelelor pe care şi le alege, după cum nimic nu revelează mai bine condiția radicală a unui bărbat ca tipurile feminine de care este capabil să se îndrăgostească. În alegerea iubitei ne facem, fără să ştim, confesiunea cea mai veridică".

Noi, românii, poate mai greşim când ne alegem modelele. Dar nu acest lucru mi se pare cel mai alarmant şi prioritar a fi corectat, ci modul în care ne îndrăgostim de figurile publice sau de instituțiile publice (în 2015, D.N.A. Şi, culmea, S.R.I.): într-un abandon total. Într-o admirație necondiționată, le punem la dispoziție toate libertățile de a acționa, un cec în alb. Deşi istoria oferă lecții multe şi aspre, necicatrizate după atâtea secole, despre indivizi şi, implicit, instituții care au abuzat de încrederea publică, pe care au câştigat-o pe căi democratice, prin vot, perseverăm în greşeală. Înlocuim modelele alese şi uităm că natura umană rezistă greu la

ispite. Nu mai supraveghem aceste modele, ci le lăsăm să zburde necondiționat, în speranța că ne vor rezolva, măcar de data asta, angoasele sociale.

Libertatea e cea mai grea provocare pentru om. Iar pentru personajele politice, publice, e chiar mai dificil. Nu sunt mulți, cu atât mai puțini cei din mediul politic, din instituțiile statului, care apreciază definiția lui John Stuart Mill privind limitele libertății noastre în raport cu celălalt şi viceversa. Cu o propensiune spre atitudinea punitivă în relația cu cetățeanul, indivizii care dețin puterea în stat – de la polițistul din colț până la şeful statului – resping ideea că libertatea lor se termină acolo unde începe libertatea mea.

Sunt puțini cei care îşi pot gestiona ireproşabil libertatea. Traian Băsescu nu e un exemplu fericit. S-a bucurat în 2004 de acea admirație necondiționată, care îi permitea să acționeze cum a crezut de cuviință. Libertatea pe care i-a oferit-o poporul a folosit-o vicios şi viciat. Dacă această constatare s-ar baza doar pe interpretarea amintirilor mele, în mod evident aş accepta acuzațiile de subiectivism. Dacă mă uit însă la desantul D.N.A. din 2015, constatarea e susținută de rechizitoriul justiției, care bate aproape de grădina Cotrocenilor, pentru fapte petrecute ani buni, sub mandat Băsescu.

*

Oamenii din aceste instituții, care au ca motivație a existenței lor siguranța şi securitatea cetățeanului, trebuie să aibă o stăpânire de sine remarcabilă şi, în acelaşi timp, un sprijin în lege, ca să poată să întoarcă spatele unor solicitări ce depăşesc cu mult dreptul de a fi informat al unui preşedinte, prim-ministru sau al oricărei altei persoane aşezate într-o funcție de rang înalt. A miza pe autocontrolul care impune conduita necesară unui decident politic, care îl ghidează unde trebuie să se oprească cu vrutul şi cerutul, e o amăgire. Cei care au

autocontrol nici nu intră la prima selecție. Aici e şi criteriul: sunt promovați mai ales cei care pot fi controlați. Numiții călăuzitori ai democrației autohtone cunosc psihologia celor care acced la putere tot cu ajutorul lor. Desigur, pretutindeni în lume, chiar dacă nu se recunoaşte explicit, Serviciile au un rol pe terenul politic. Cu siguranță însă, la noi participă activ. Imaginea lui Traian Băsescu care certa Serviciile în campania electorală din 2014{38} doar pentru că apăruseră fotografiile compromițătoare de la Paris confirmă diagnosticul: sindromul copilului-rege, cum spunea Pascal de Sutter{39}, care arată intoleranță la frustrări. Cum se ajunge aici? Individul se dezvoltă fără a pune nicio limită dorințelor sale şi se creează un monstru de egocentrism, un *Moi-Moi.*

Traian Băsescu a fost convins – probabil doar în 2014 a început să i se dărâme mitul – că structurile militare sunt întotdeauna solidare cu un militar de carieră. Dacă făceam cea mai firavă aluzie la posibile „trădări" ale acestor structuri, la faptul că poate fi mințit, păcălit, îşi modifica mimica instantaneu. Dispreț total față de persoana care îndrăznea să suspecteze că lui i se poate întâmpla aşa ceva. Nu ştii cu cine vorbeşti, cam asta exprima supărător de sigur pe sine. Îmi dădeam seama – în această relație a lui atât de necenzurată, de nefiltrată cu Serviciile – că e urâtă rău democrația lui Traian Băsescu. Cearta mea cu acel preşedinte care devenea începuse deja din 2005, spre finalul anului. Ultimele mele luni la Cotroceni au stat sub semnul unei dispute permanente care avea ca principal subiect limitele unui Preşedinte în ceea ce priveşte informațiile primite şi folosirea lor. Era din ce în ce mai multă dublă măsură când venea vorba de corupții din lista lui Năstase, de exemplu, şi corupții din propria sa listă. Ultima începea să se acopere de protecție.

Traian Băsescu încerca să ne convingă pe puținii care ridicam această problemă că stabileşte limitele în numele

„siguranței naționale”. A constatat pe propria piele ce sistem a lăsat să se construiască la doar câteva zile după ce a părăsit Palatul Cotroceni. Într-o țară în care nu există un control civil sever asupra acestor instituții, demnitatea omului e un moft, iar „siguranța națională” un bun paravan pentru abuz. Iar în coabitarea dintre un decident politic şi instituțiile de forță, oricine poate deveni victimă şi torționar. M-am întrebat adeseori care este limita de demarcație între a fi informat despre un dosar aflat în atenția justiției şi dreptul de a-l studia, de a folosi public acele informații sau, mai rău, în tactici de şantaj.

Exista un personaj pe care îl trecusem pe lista mea de inşi care ajutau la depăşirea liniei de demarcație despre care pomenesc. Îi spuneam „Semete” (nume derivat de la Stațiunea de Maşini şi Tractoare, instituție de bază în România socialistă). Zis şi „timpanul S.R.I.”, avea un rânjet şi o privire care sintetizau imaginea proletarului turnător. Când Traian Băsescu s-a plâns că Serviciile au prea multă putere, cred că „Semete” şi alți câțiva colegi de-ai lui s-au amuzat necenzurat de lamentarea învinsului.

Nu mă aştept ca cineva să recunoască astfel de practici. Şi, până la urmă, nu e important acest lucru. Ar fi important ca următorii beneficiari ai unor asemenea metode să le curme.

*

Traian Băsescu avusese timp să se obişnuiască cu rolul de asociat direct al Serviciilor. După plecarea lui Vasile Blaga, la doar trei zile de la numire, funcția de consilier pe probleme de securitate națională a rămas vacantă timp de un an. Funcția respectivă implica şi gestionarea relației cu Serviciile. Aşa cum am spus-o deja, şi-a dorit eliminarea lui Blaga din schemă chiar din momentul în care Blaga a acceptat propunerea. Nu avea însă legătură cu atribuțiile funcției, ci cu persoana lui

Blaga, suficient de independent ca să mai spună şi „nu se poate". Dacă la început nu a găsit o persoană potrivită pentru funcție, după ceva timp şi-a dat seama că nici nu mai are nevoie. Episodul ziariştilor răpiți în Irak l-a convins că poate fi egalul Serviciilor. A preluat comanda celulei de criză, a subordonat total echipa şi chiar le-a dat lecții de strategie şi tactică. A fost bun atunci, când a început relația directă cu adjuncții Serviciilor, cei care se ocupau de „operativ". Cred că Băsescu ştia chiar mai mult decât şefii Serviciilor. Mi se părea uneori umilitor să fii şeful serviciilor secrete sub Traian Băsescu. Ca adjunct, cel puțin aveai parte de atenție, chiar dacă pe verticală.

În perioada aceea a colaborat şi cu Sergiu Medar, şeful D.G.I.A. De altfel, se afla în avion când am primit vestea.

Aştept să se aprindă luminile în avion, ca să mă pot relaxa. Sergiu Medar îmi spune că, pentru siguranță, zburăm cu luminile stinse până aproape de 10.000 de metri. E o experiență Irakul, dar una tensionată pentru mine. Generalul Bădălan se laudă cu conservele de fasole şi ceapă pe care le are cu el şi anunță o masă copioasă. Se aprind luminile. Într-adevăr, conservele sunt reale şi ceapa la fel. Ca la popotă. Sună telefonul. „Doamna consilier Săftoiu e căutată de la Departamentul de Comunicare." E Cătălin Dumitru, adjunctul meu. „E o ştire pe surse care circulă şi mă gândeam să-ți spun. Cică au fost răpiți nişte ziarişti în Irak." Îngheț cu telefonul în mână. Primul meu gând: au venit după noi! Mai bine luam presă! Primesc câteva detalii din nebunia care se declanşa mediatic. Închid şi îi spun Preşedintelui: „Se pare că nişte ziarişti români au fost răpiți în Irak". Pentru început, ştirea pare greu, aproape imposibil de crezut. Traian Băsescu cere legătura cu S.R.I., S.I.E., M.A.E. Ştirea se confirmă, tot la nivel de zvon, fără detalii clare. Nu se ştie exact câți sunt, de ce se află în Irak, dacă suntem cumva vinovați că, neacceptând grup de presă care să ne însoțească, au plecat pe cont propriu. Aterizăm. Rămânem în avion. Presa,

în salonul oficial, aşteaptă primele declaraţii. Ministrul de Externe şi şefii serviciilor secrete se urcă la bordul aeronavei, pentru a-l pregăti pe Preşedinte cu primele informaţii.

Sergiu Medar a fost apreciat de Traian Băsescu, cât timp a fost la D.G.I.A. Preşedintele îi vorbea cu respect, desigur superior, dar cu respect, avea o dicţie perfectă când spunea „domnule general". De altfel, am remarcat că accentua cu o seriozitate uşor caraghioasă gradele militare.

Numirea lui în echipa consilierilor a fost bine primită. Colaborarea cu el începuse în timpul crizei ziariştilor răpiţi în Irak şi părea că Preşedintele are încredere în el. La rândul lui, Sergiu nu părea deloc a fi din categoria militarilor care lustruiesc asiduu clanţa ca să reflecte cât mai luminos chipul comandantului. Din păcate însă, odată ajuns acolo, va fi redus la element de decor preţios. La câteva luni după angajare, remarca, amărât altfel, că avusese un dialog mult mai bun şi mai eficient cu Preşedintele atunci când nu era angajatul Cotrocenilor. Deşi ar fi trebuit să fie un filtru între Servicii şi Preşedinte, după un timp, nu foarte lung, de la numire, şefii de Servicii, adjuncţii, ocoleau cabinetul consilierului de securitate naţională. Traian Băsescu a reaşezat ordinea iniţială. Cum spuneam, se obişnuise să îi folosească direct, fără intermediari. Iar aceştia erau mulţumiţi. Aşa că, în curând, încântaţi de relaţia privilegiată cu Preşedintele, intrau şi ieşeau cu dosarele sub braţ, afişând un aer misterios-satisfăcut, din cabinetul celui avid de secrete.

*

Atunci când Traian Băsescu s-a prezentat într-o emisiune la T.V.R., moderată de Rodica Culcer, cu un dosar în mână, am crezut că a doua zi va fi serios

instruit. Spunea că ştie ce vorbesc miniştrii între ei şi că premierul Tăriceanu primea aceleaşi informații. Şi se plimba cu acele informări de la Servicii, pe care era trecut STRICT SECRET, în emisiuni televizate, deşi nu acesta le era scopul. Cu siguranță, nimeni nu a avut curajul să îl avertizeze că depăşeşte cadrul legal în folosirea informațiilor cu statut special.

Când, în 2007, îi spuneam că se vorbeşte des şi mult despre afaceri ilegale care aveau legătură cu anturajul doamnei Udrea, mi-a răspuns: „A fost monitorizată şase luni de Servicii şi mi-au dat un dosar curat. Nu mă iau după presă şi bârfitorii tăi". Poate că avea dreptate. Acelea erau informațiile pe care le-a primit: că nu e nimic necurat. Însă, în 2015, altceva arătau monitorizările instituțiilor de forță. Cine pe cine a mințit contează doar în măsura în care analizăm cine pe cine conduce în statul român.

Relația cu Sergiu Medar s-a deteriorat până când acesta s-a retras, invocând sănătatea şubredă, la fel ca şi ceilalți care plecaseră. De fapt, nu sănătatea acestora era şubredă, ci sănătatea actului prezidențial. Aproape toți cei care am plecat de acolo, în primul mandat, am evitat pe toată perioada preşedinției lui Traian Băsescu să clarificăm aspecte care țineau de decizii proprii. În schimb, a făcut-o Traian Băsescu, în aceeaşi manieră lipsită de finețe.

*

Când ocupi un loc în schema puterii, cu atât mai mult cu cât eşti pe locul cel mai de sus, indivizi de toate soiurile, mai citiți, mai isteți, mai şmecheri, mai manierați, mai bogați, mai săraci, mai necioplți, nu sunt deloc indiferenți la şansa de a fi lângă „putere", în proximitatea ei, de a o servi, privi sau hrăni. Cu acest pattern al mulțimii, Traian Băsescu nu mai avea nuanțe în comportament. Pleca de la ipoteza că toți cei cărora le

permitea să fie prezenți în arealul prezidențial îi vor accepta hachițele. Tocmai de aceea a fost surprins când Andrei Pleşu a decis să renunțe la colaborare. Nu i-a picat bine nici când a plecat Renate Weber. Un timp i-a acordat toată încrederea şi atenția. Apoi, a început să îi acorde mult mai mult credit Monicăi Macovei. Renate nu era din categoria celor care caută să aibă un loc de muncă lângă putere. De altfel, primii consilieri au ales să plece, fără să îşi negocieze niciun loc de refugiu – ambasade, partide, fundații etc. –, atunci când au simțit că nu mai au nimic de spus sau de făcut.

Cu mult timp după ce plecasem şi eu, l-am întrebat pe unul dintre foştii mei colegi dacă poate identifica momentul în care transformarea lui Traian Băsescu în autocratul ce se arăta a devenit ireversibilă. Mi-a răspuns: „Din momentul în care a început să spună mai des că e şef al statului decât preşedinte al țării". A surprins exact schimbarea de percepție a lui Traian Băsescu asupra lui însuşi.

Mihail Manoilescu{40} ierarhizează valorile care definesc raporturile corecte ale unui politician cu *res publicae.* Astfel, el spune că valorile finale sunt patria sau națiunea, iar valorile instrumentale sunt statul, partidul politic, doctrina politică, suveranul/şeful politic. Entitatea patrie este plasată deasupra entității stat. Mijlocul şi instrumentul capătă doar strălucirea şi prestigiul scopului pe care-l servesc.

Autorul distinge în mod esențial patria de stat. Patria „nu este ca statul, o instituție care se lasă definită juridic şi care poate fi apărată prin coduri", este „o realitate subtilă şi spirituală, dar cu atât mai profundă", în timp ce „statul se schimbă după regimuri, e supus criticii şi comite zilnic păcate şi chiar crime". De altfel, Manoilescu spune că statul, dacă ar fi o persoană fizică, ar sta numai la închisoare.

*

Cine deține controlul presei deține puterea totală. Afirmația e referință pentru ambițiile unui politician. Realizarea aspirațiilor politice se află în legătură foarte strânsă cu un instrument pe cât de hulit, pe atât de râvnit. Politicienii îşi aleg omul de comunicare, cu o cerință precisă: să controleze relația cu media, să îşi pună la bătaie toate conexiunile personale, să folosească toate detaliile, amănuntele, ca politicianul să beneficieze de o presă favorabilă. Deşi doar Adrian Năstase şi-a asumat deschis un minister al „propagandei", cel condus de Vasile Dâncu, cred că mulți politicieni visează să fie serviți de un departament care să le şlefuiască imaginea până la perfecțiune.

Nu am auzit politicieni care să vorbească admirativ despre presă. La nivel personal, cu siguranță se găsesc şi aprecieri pozitive. În ansamblu însă, impresia e la fel de dezgustătoare ca şi în sens invers.

Preocuparea mea, cât timp am gestionat această relație, din 1998, din funcția de purtător de cuvânt alGuvernului Radu Vasile, a fost să nu vând castraveți grădinarului. Nu îmi propusesem să le schimb părerea ba politicienilor, ba ziariştilor, în permanenta lor confruntare, care căpăta pe alocuri accente personale. M-aş fi transformat într-o copie modestă a lui Sisif. Am încercat însă să atenuez din asperitățile, conflictele, impresiile defavorabile, dincolo de menirea principală a unui purtător de cuvânt: să informeze cât mai exact, mai precis, mai repede. Iar pentru asta iroseam mai mult timp şi manifestam mai mult tact decât în problemele din viața mea privată.

În perioada Radu Vasile, aspectele nevralgice erau diferite de cele din timpul mandatului de la Cotroceni. E adevărat că aveam de-a face – şi eu, şi presa – cu două personalități diferite, cum în egală măsură generațiile de ziarişti se schimbau, mai ales cei de teren care, în vremea

mea, aveau o influență destul de consistentă în deciziile de redacție. La începutul primilor ani de după 2000, nume grele din presă ieşeau pe teren. Redacțiile erau pentru redactare, nu pentru informare. Informația era luată din teren. Îmi amintesc de echipa jurnaliştilor din perioada Guvernului Văcăroiu cu foarte mult respect. Gilda Lazăr, Liana Simion, Alex Boariu, Răsvan Popescu, Roxana Dascălu, Ionuț Popescu hotărau când se deschidea tirul întrebărilor deloc obraznice, dar teribil de iritante pentru miniştrii acelui guvern. Atunci, un ziarist de teren putea să schimbe o agendă a unui flux de ştiri. Era credibil, pentru că se afla în proximitatea informației şi acest lucru era suficient ca să stabilească prima pagină. Poate că tind să idealizez perioada aceea de pionierat – în 1993 mă angajam în presă, ca un fel de job de vară până la examenele de titularizare în învățământ –, dar dincolo de nostalgiile care îmblânzesc eventualele asperități din perioada mea de gazetărie, după 2001 puterea jurnalistului a fost preluată de interesele personale ale deținătorului de trust. Accentul s-a mutat de la jurnalistul de teren, de investigație (categorie care e ca şi dispărută în România) la acționariatul majoritar. Ziaristul – chiar cu vanitatea rănită – a devenit un om pus din ce în ce mai des în situația de a renunța la reguli şi rigori, de a ține cont de facturile de acasă, de rate şi angarale, înaintea unor constante şi chinuitoare răspunsuri la întrebări deontologice.

Evit, aşa cum am evitat şi în funcțiile publice pe care le-am deținut, să mă pronunț mai mult despre ce are de făcut presa decât despre ce trebuie să facă slujbaşii politici ai țării. Ar fi o ipocrizie dacă aş afirma că nu au existat momente în care m-am înfuriat în fața televizorului, ascultând opinii care sfidau realitatea unei declarații sau a unui eveniment, că nu mă uimea capacitatea unui ziarist sau realizator de dezbateri politice de a aglutina cuvintele oficiale într-o ordine sintactică personală, astfel încât sensul inițial devenea un

contrasens. Dacă răbufneam, acest lucru se petrecea în privat şi îmi permiteam să dezbat nuanțe de atitudine doar cu amici vechi din presă. Erau puțini, dar au rămas mereu constanți, chiar şi acum când scriu aceste rânduri. Nu am avut niciodată vreo surpriză din partea lor – sper că nici invers –, iar opiniile fiecăruia despre ce se întâmpla cu presa şi clasa politică au rămas teme de amiciție, şi nu de editoriale.

Traian Băsescu – şi în relația cu presa – se proteja de „icter". Cred că au fost cele mai aspre discuții şi cele mai necenzurate priviri aruncate şi de-o parte, şi de alta când abordam acest subiect. Radu Vasile a relaționat cu presa cât se poate de rezervat, cea mai mare jignire pe care o exprima pe acest subiect era gestul de lehamite al mâinii, consacrat printre colaboratori.

Până la Traian Băsescu au mai existat politicieni care s-au dedat la câte o agresiune verbală la adresa vreunui ziarist. Moda tratării la pachet „mogul şi angajat" a fost lansată de Traian Băsescu, spre finalul primului său mandat. De altfel, „mogulul şi presa aservită patronului" a devenit principala temă de campanie a alegerilor prezidențiale din 2009.

Traian Băsescu nu s-a sfiit să arunce pe masă acest subiect tabu: presa. La început, s-a consumat în spațiul public prin replici nepotrivite. În timpul mandatului meu, au făcut istorie nefericită „găozar", adresat lui Ovidiu Zară, şi replica dată jurnalistei de la Realitatea TV „Urcați-vă pe masă, să vă arăt". Primul îl enervase cu insistența unei întrebări, în al doilea caz a vrut să facă o glumă şi a ieşit o mojicie. Era în vizită la un spital, unde se inaugura o secție de urgență, iar presa i-a solicitat să reconstituie procedurile de resuscitare la care asistase. Dar simțea când depăşea pragul bunei-cuviințe. Nu spun că regreta, dar ştia când a „comis-o". În cazul lui Zară, nici nu ajunsese la Palat şi m-a sunat de pe drum să îmi spună de incident. L-am sunat pe Zară, dar nu prea mai aveam ce să dreg. Cu jurnalista de la Realitatea TV

lucrurile au mers mai uşor. A acceptat că a fost o glumă, nu a luat-o în nume personal, dar presa aşezase deja îndemnul în registrul care începea să consemneze expresiile folosite de Preşedinte la adresa ziariştilor.

Discutam, nu de puține ori, despre comportamentul prea des visceral şi reactiv față de presă. Considera că ziariştii îşi permit orice, în timp ce politicianului i se impune să îi suporte fără limită. Îmi spunea – şi nu putea fi combătut în totalitate, dar nu riscam să fiu de acord cu el – că „presa îşi doreşte o clasă politică înspăimântată, timorată şi cât mai des umilită". Îi răspundeam că şi politicul aspiră la aceeaşi relație de dominare, mai ales cu patronatul şi directorii editoriali. Instrumentele la îndemână erau: publicitate netransparentă, plăți ascunse în spatele unor pretinşi acționari de ziare şi televiziuni. Piața se îmbâcsea cu zvonuri despre politicieni care susțineau prin interpuşi diverse publicații sau, la bucată, ziarişti. Se crea categoria „presă plătită". Nu lipseau de pe listă convivi ai Palatului Cotroceni sau ai Modroganului. Apărea categoria „editorialistului consultant politic" care nu se simțea într-o incompatibilitate de prestare de servicii. Ziarele îi găzduiau impresiile, iar consultantul îşi servea clientul, netulburat de instituții care cercetează incompatibilități în exercitarea contractelor. Editorialistul consultant ataca sau lăuda după contract, iar articolele nu erau puse sub marca vreunui P de la publicitate. E dificil de crezut că „cel mai bine informat" om din țară nu ştia dacă şi în curtea lui se aflau personaje potente financiar care mențineau o bună relație cu media prin metode pe care, de altfel, le combătea virulent când venea vorba de mogulii indigeşti.

În 1993, când am debutat în gazetărie, regula Guvernului Văcăroiu de a folosi doar presa operativă mi s-a părut jenantă şi arăta păstrarea culturii pentru „presa controlată", concept înlocuit apoi cu „presa plătită". Mi se părea că fac parte – eram atunci la Rompres – dintr-o suită personală, stigmatizată prin apartenența

jurnalistică la ceea ce se numea „presă guvernamentală”. Aveam complexul copilului protejat, care beneficia de avantaje nedrepte. Doar pentru că erai de la Rompres aveai birou special în Guvern, deşi tot o legitimație de presă aveai în buzunar. Eram „răsfățați”, împreună cu cei de la Radio România Actualități şi T.V.R., ulterior ataşându-se grupului şi Vocea României, cu birouri pe acelaşi etaj cu Octav Cozmâncă. Apoi, în perioada când am lucrat la Mediafax, mutare care a coincis cu venirea la putere a Convenției Democratice{41}, presa numai dacă nu voia nu participa la evenimente. Îmi amintesc de un domn pe nume Mihai Nahorniac, personaj total marginal pe piața presei (scotea o fițuică, *Ştefan cel Mare),* care era prezent peste tot în vizitele externe ale Guvernului Ciorbea. Până a reuşit să încarce nota telefonică de la Biroul de presă al Guvernului cu o sumă care reprezenta convorbirile lui cu Qatar, ceea ce i-a adus eliminarea din grup. Ataşații de presă din acea perioadă, după regimul restrictiv impus de echipa Văcăroiu, depăşeau uneori numărul celor din delegații. Eram mulți, gălăgioşi, impetuoşi, dar şi sfredelitori, insistenți. Generația mea lua locul generației pe care o menționam mai sus. Acum, păream noi liderii de grup.

Se formează un spirit sindicalist între cei care conviețuiesc mai mult timp ca acreditați pe lângă o instituție – Guvern, Palatul Cotroceni, alte instituții de acest gen – care, recunosc, m-a prins şi pe mine. Deseori, ca să te revolți, ajunge doar să nu îți placă ofițerul de presă. Într-adevăr, e o chestiune de finețe ca un om politic să ştie să aleagă un ofițer de presă acceptat de ziarişti de la început. Am scris deja o carte despre acest subiect{42}, despre cum s-au simțit purtătorii de cuvânt în această funcție, mai ales cei care au provenit din presă. Din punctul meu de vedere, Eugen Şerbănescu a avut cea mai neagră perioadă. Nu a reuşit să îmbine rigoarea funcției cu tendința – apreciabilă, dar prost aplicată – de a nu îngrădi relația presei cu oficialii. Rezultatul a fost

acea cohortă de ziarişti din care făceam parte, care stătea cu orele, până noaptea târziu, pe scările de la intrarea oficială în Palatul Victoria. Imaginea poate părea, pentru cei implicați, romantic-nostalgică, dar privită cu detaşare, era deplorabil ce se întâmpla. A fost perioada în care aproape că nu existau interdicții privind accesul în Palatul Victoria. Rezultatul s-a dovedit însă dezastruos pentru guvernanți. Cel care a pus capăt acestui mod de comunicare cu oficialii şi care a interzis accesul presei pe scări sau haihui, prin curtea Palatului, a fost Mugur Isărescu. Eu, care profitasem din plin de indigență regulilor (a fost perioada în care am primit cele mai multe prime de la Mediafax, pentru exclusivitățile care făceau titluri de ziar) şi înțelegeam care era riscul pentru demnitari, după ce am fost cooptată în echipa lui Radu Vasile, am făcut un pas modest. Am mutat statul pe scări în curtea Palatului Victoria, marcând teritoriul cu un cordon. Am fost omul cu „țarcul", dar era asumată măsura.

Ceea ce am simțit pe pielea mea a fost faptul că nu există îngăduință, odată ce ai trecut de cealaltă parte. Eşti un fost ziarist, devenit funcționar al statului căruia i se vor aplica, uneori chiar cu plăcere, pedepsele jurnalistice.

*

Vizitele în străinătate au ajuns un subiect de discuție cu Preşedintele, nemulțumit de numărul mare de ziarişti incluşi în delegație. În Serbia, oficialii m-au întrebat cât au putut ei de politicos dacă românii citesc aşa de multe ziare. Am priceput repede la ce făceau referire. Le-am răspuns, cu un aer demn, că românii vor să fie cei mai informați. Am zâmbit împreună şi am continuat acel dineu.

Deşi la începutul lui 2004, pe piața media, contau doar trei televiziuni ca audiență şi impact, în vizitele externe se

acreditau toate, inclusiv T.V.R.M. (TV România de Mâine). Drumul era gratuit. Radiourile au fost cel mai puțin costisitoare, veneau puține şi aveau, poate, cea mai bună priză. Presa scrisă părea fără limite. Ziare de retur ne trăgeau la răspundere că nu erau „pe listă". La comemorarea victimelor Holocaustului organizată la Auschwitz, delegația oficială era formată din patru oameni, cu Preşedinte cu tot, iar grupul de presă din 35 de persoane.

Partea obositoare era discuția de după aceste vizite. Preşedintele făcea o revistă a presei neiertătoare. Notam, în Caietul Albastru:

> Azi – o discuție neplăcută. T.B. Mă anunță că nu mai vrea jurnalişti cu el şi, dacă vor să vină, să vină pe cont propriu. Parțial, are dreptate. Poate că, plătind redacțiile toate costurile, vor creşte şi pretențiile față de relatări.

Încercam să nu îi susțin opiniile. Nu pentru că nu ar fi punctat corect în unele privințe, dar riscul de a fi din ce în ce mai agresiv în relația cu presa prindea contur. Presa, în esența ei, te critică şi caută greşelile. E rolul ei – câine de pază al democrației. Dar să mai şi adaugi la acest atribut congenital o relație viciată de porniri potrivnice e o nebunie.

Caietul Albastru conține şi observațiile mele despre relația cu media. Acum, la atât de mult timp distanță, îmi dau seama că nu mi le-aş fi amintit dacă nu le-aş fi consemnat. Erau detalii de bucătărie internă, dar care oboseau şi creau o rutină comportamentală. Mă bucur că le-am uitat. Pentru că asta înseamnă – cel puțin în analiza mea – că au contat doar în acel context. Ceea ce am reținut şi după zece ani, fără ajutorul acestor însemnări, e mult mai ilustrativ pentru funcționarea presei în relația cu politicul, mai ales cel aflat la putere. Redau însă aceste pagini doar pentru că reflectă un

început de epocă. Nu ştiu dacă în al doilea mandat aceste „mărunţişuri", care au noima lor, s-au atenuat.

4 martie 2005. În general, accentul cade, din păcate, excesiv pe chestiuni mărunte, discuţiile sunt despre ce face ambasada, cum îi tratează pe ziarişti, ce feluri de mâncare aşază pe masă, de ce hotelul e aşa, de ce microbuzul e prea scump, de ce se ajunge la aeroport cu o oră şi jumătate înainte etc. etc. O parte a presei, şi din nefericire cea care se vede, e uşor imatură. Trebuie să recunosc: nu am avut niciodată discuţii despre mărunţişuri – poate aşa, de relaxare, dar nu să le regăsesc în relatările de presă – când e vorba de B.B.C., Deutsche Welle, Traian Ungureanu, Emil Hurezeanu. Pun problema apăsat, pe temele mari, nu neapărat favorabil, dar nu simţi reaua-credinţă. Nu intră într-o hârâială personală şi de joasă speţă. Poţi purta o dezbatere *off the record,* fără teama că din orice fac o ştire. Îi interesează să înţeleagă fenomenul, nu să bifeze norma de ştiri.

Îmi place şi mie taclaua, dar nu o transform în atitudine. Aş avea, poate, motive temeinice, mai ales după două campanii şi trei ani cu o presă nejustificat de ostilă, să am resentimente. Mi le controlez şi tocmai de aceea nu am considerat că trebuie să refuz interviul solicitat de *Adevărul,* la preluarea mandatului de Preşedinte. Reacţia din partea presei a fost cum de am putut să îi acord acel interviu *Adevărului,* ziar ostil lui Băsescu. Explicaţiile nici nu îşi mai au rostul. Jurnaliştii sunt învăţaţi cu năravul P.S.D., care împarte lumea în *ai noştri* şi *ai lor.*

Cu presa străină acreditată la Bucureşti, stabilirea detaliilor unei vizite e diferită. Redacţiile decid dacă le interesează un subiect, o vizită şi îşi gestionează singure deplasările. În România, a impune o regulă de genul acesta e taxat ca un impediment în calea informaţiei. Rolul instituţiei este să asigure acces la

programul oficial. De multe ori, cei de la B.B.C. s-au ocupat singuri şi de acreditările în instituțiile incluse în programul oficial.
Încerc să practic o comunicare directă, informală, să le dau acces la ceea ce se poate şi contează pentru fiecare moment. Încerc să îmi concentrez efortul pe o comunicare rapidă şi eficientă. Dar câteodată simt că e mai important un confort prea personal al omului cu legitimație de ziarist.
Scriu şi sub influența unei conversații cu o jurnalistă. După patru vizite, mă lovesc de aceleaşi capricii, care țin şi de nivelul intelectual, nu doar profesional, al persoanei care poartă acea legitimație. Unii urmăresc doar confruntarea. Adevărul e că au acelaşi chef de harță ca Traian Băsescu. Mereu se confruntă cu cineva. Acum, în prima fază, le-au picat în mână ambasadele. Eu sunt uşor evitată, pentru că în mod cert am făcut câteva gesturi de relaxare, chiar confruntându-mă cu S.P.P.-ul, destul de rigid când vine vorba de presă. Din păcate, recunosc aceleaşi discuții despre cum e tratată presa – culmea, nu accesul privind dreptul la informație e preocuparea – din urmă cu şapte ani. Le auzeam şi când eram ziaristă, şi când am devenit purtător de cuvânt al Guvernului Vasile. După patru vizite, articolele redau evenimentele, dar maximizând teme colaterale, răfuieli personale tratate într-o notă apocaliptică. Nu mă simt obligată să țin partea ambasadelor, dar mă aşteptam să construiesc o relație cât mai profesionistă, mai argumentată cu ziariştii. Ei vor în cabina Preşedintelui, vor să vadă intimitatea Preşedintelui, vor să aibă exclusivitatea spațiului pe care să îl împartă cu omul politic. Dacă nu pot intra în biroul Preşedintelui, nu e o comunicare eficientă.

*

Traian Băsescu era surprinzător în relația cu presa. Trecea de la faza de amic la cea de inamic, când te aşteptai mai puțin. În ambele situații, se manifesta la limită, de fapt aşa cum îi e felul. Fără moderație. Ori tot, ori nimic. Inamiciția se manifesta mai ales prin intervențiile în direct în emisiuni. Reuşea acolo să se enerveze, să enerveze şi să nu lămurească nimic. Avea o atitudine inflamantă. Probabil că acesta a fost cel mai important „război" pe care l-am pierdut, în încercarea de a instituționaliza cât mai profesionist comunicarea Preşedintelui cu presa. Mai câştigam lupte mici, mai ceda la argumentul meu că nu putem combate la telefon, că nu se susține să revenim cu lămuriri prin telefon, mai ales după conferințele de presă unde răspundea şi la întrebări. Îi spuneam că ori comunicăm prost în conferințe, ori acceptăm că unele dezbateri nu le întorci la argument. La un moment dat, am făcut înțelegerea să mă expun doar eu la acest mod de a comunica. Consideram că e principial să mă expun şi să dau eu motive de dezbatere arțăgoasă, în locul Preşedintelui. Conferințele de presă erau o sursă permanentă de inspirație pentru televiziunile de ştiri. Exasperant de urmărite erau emisiunile de dezbatere, care reluau aceeaşi conferință de presă, succesiv, în tonuri turgescente, din oră în oră. Da, nu era deloc reconfortant. Însă încercam să aduc argumente, care țineau de o strictă morfologie a acestor producții TV. Evident, mai ales în primii doi ani din primul mandat, toate aceste emisiuni, adunate la un loc, nu ajungeau la ratingul ştirilor ProTV sau al emisiunilor de divertisment. Nu toată România se uită la dezbateri politice, nu toți cetățenii acestei țări se hrănesc din politic. Dacă Traian Băsescu nu ar fi fost robul acestor emisiuni, dacă nu ar fi luat feedbackul doar de la televizor, doar din opiniile presei, probabil ar fi fost mai puțin reactiv, probabil am fi reuşit să relaționăm cu presa mult mai calm, mai puțin sceptici, mai puțin pe un raport şi un limbaj de forță. Margaret Thatcher spunea că nu

poți guverna citind presa. I-am oferit Preşedintelui citatul. Era de acord, dar când ajungeam în biroul său, de cele mai multe ori, trebuia să îl rog să dea sonorul mai încet ca să ne înțelegem. Era absorbit de spectacolul din studiourile TV. Într-un fel, îl invidiam pentru forța pe care o avea de a privi la cum era privit de presă. Deşi nega presa ca reper în evaluarea activității, nu se putea abține să nu se raporteze la acest instrument atât de hulit. În unele studiouri, mai ales la Realitatea TV, exista o agendă personalizată, dar Traian Băsescu voia obiectivitate. Temerea lui era că telespectatorii n-aveau habar cine e patronul, care îi sunt interesele pe piața economică şi politică. În opinia lui, Sorin Ovidiu Vântu părea că există doar ca să i se împotrivească preşedintelui țării.

23 noiembrie 2006. Sunt în biroul Preşedintelui. Fierbe mai rău ca o oală cu ciorbă uitată pe foc. La Realitatea TV, Răzvan Dumitrescu disecă subiectele din conferința de presă. Doar că pare o altă conferință de presă. După cum pune problema, ori nu a urmărit-o şi îi dictează în cască producătorul, ori nu îi pasă despre ce s-a vorbit în mod real şi are propriul desfăşurător. Mă uit cu Preşedintele, într-o tăcere tensionată. Apare şi Elena Udrea. Parcă e catalizatorul mâniei. Izbucneşte. Îi cere Elenei Udrea să îl sune pe S.O.V. şi să îi spună ce se întâmplă, să reclame distorsiunile de interpretare făcute de Dumitrescu. Elena sună. Vocea ei e prietenoasă. Îl salută pe numele mic. „Iartă-mă, nu am ştiut. La mulți ani, să fii sănătos." Deduc că e ziua lui Vântu. Păstrează tonul amical şi îi semnalează supărarea prezidențială. Încheie convorbirea în furia dezlănțuită a Preşedintelui. Îi reproşează Elenei modul amical în care a vorbit. „Ce am spus eu să faci şi ce ai făcut tu!" Se uită la mine. „Pune mâna şi sună-l tu! Te ocupi de comunicare, aşa că e obligația ta să rezolvi lucrurile!" Îi cer numărul de telefon Elenei şi formez de pe mobilul meu.

Pe Sorin Ovidiu Vântu îl cunoscusem personal prin 1999. Claudiu lucra la *Oamenii în top,* o revistă susținută

financiar de S.O.V. Ne-am cunoscut întâmplător, la o întâlnire cu oamenii de afaceri. Nu ştiam cine e, dar el ştia că sunt soția lui Claudiu. La acea întâlnire, la care a participat şi Radu Vasile, m-a abordat Vântu. Ne confruntam cu o problemă de familie, pe care încercam să o abordăm cât mai echilibrat şi fără să ne panicăm. Mi-a spus că în cazul în care avem nevoie de ajutor, să nu îl ocolim. Nu a fost nevoie, dar am apreciat gestul lui. Ne-am revăzut o singură dată, prin 2003 sau 2004. După ce am ajuns la Cotroceni, m-a sunat de câteva ori, în primele luni, ca să analizeze critic entuziasmul lui Claudiu față de Traian Băsescu. Citea editorialele din *Jurnalul Național.* Deşi ar fi putut să îi spună direct lui Claudiu ce crede, mă suna pe mine, introducându-se cu expresia care părea să fie marca lui. Mi se adresa cu „Excelență", cu o inflexiune care arăta de fapt un dispreț suveran.

„Bună ziua. Adriana Săftoiu sunt." „Excelență, distinsă Doamnă, am plăcerea să vă ascult." Îmi spune că tocmai a încheiat cu Elena convorbirea şi ştie care e supărarea Preşedintelui țării. Pronunță „preşedinte" cu o emfază vădită. Dau să îi explic că e o mare distanță între ce se prezintă la televiziunea lui şi ce s-a spus în conferința de presă. Nu sunt nici amicală, nici duşmănoasă. Dacă era după mine, aş fi vorbit doar cu Dumitrescu, după emisiune. Dar, la câtă mânie e în Traian Băsescu, e de preferat să sun eu decât el. Şi, cu toate acestea, îi e insuficient. Nimic nu îl poate răcori. Începe să vocifereze impresii, injurii la adresa lui S.O.V, suficient de tare ca acesta să audă. S.O.V. mă întreabă dacă cel care se aude pe fundal înjurându-l e „marele preşedinte". Propune să vorbească direct cu el, ca între doi bărbați, nu cu femei intermediar. Mi se pare penibilă situația. Traian Băsescu perorează din ce în ce mai dezlănțuit. Mă grăbesc să închei discuția. Întreb uimită ce regie a fost, la ce a folosit această mascaradă. Plec cu Elena din birou. Îmi spune, evident stânjenită: „Nu pot să înjur, aşa cum ar vrea Preşedintele,

oameni care la un moment dat mi-au făcut bine în viață”.

*

Îi dau dreptate lui Taleb[43] care spune că „informația este antifragilă” şi că „se hrăneşte mai mult din tentativele de a o prejudicia decât din eforturile de a o promova. De exemplu, mulți îşi năruiesc reputația, încercând să o apere”. Tot Taleb îi pomeneşte pe „viclenii de venețieni” care răspândeau informația, deghizând-o în secret, şi pe Balzac, care susține că „actrițele îi plăteau pe ziarişti ca să scrie recenzii nefavorabile, ştiind că asta le făcea mai interesante”.

Traian Băsescu a acționat de aşa manieră, încât a făcut informația despre el, despre Cotroceni extrem de fragilă. Ca politician, un punct vulnerabil a fost relația cu presa. L-am văzut acționând în situații tensionate, l-am văzut şi l-am auzit comentând momente importante. Avea răbdare să apară clipa potrivită pentru a acționa. Dar, când venea vorba de presă, era nestăpânit. Îi plăcea să se vorbească despre el, să le dea de lucru ziariştilor, să le facă agenda, să conteze, dorea să le pese de ce spune, dar toate acestea trebuiau să se întâmple în nota diapazonului său. Era capabil să stea ore, zile încrucişate cu nopți în discuții cu jurnaliştii, ca să îi cucerească. Şi sunt sigură că a reuşit cu cei cu care a ajuns să interfereze. Doar că strategul Traian Băsescu a avut o limitare de viziune şi chiar de forță: după ce a cucerit, nu a avut resurse să păstreze. Tactica şi strategiile lui erau de cucerire. Menținerea teritoriilor părea să nu îl mai preocupe. Se comporta ca şi cum era de la sine înțeles că, odată marcat teritoriul, îi aparținea de drept. Acest mod de comportament pare tipic politicienilor. Sunt extrem de rare cazurile în care politicianul are şi o strategie de menținere a ceea ce cucereşte prin vot, desigur.

Taleb[44] menționează că antifragilitatea pune condiții. Ca să devii antifragil trebuie să ştii să te fereşti de factorii

de stres cronici, cei care uzează, erodează. Taleb oferă ca exemplu cotidian acele lucruri care te fac să te simți încătuşat în viață, presiuni cauzate de civilizație, şefi, impozite, rate etc. „Frecvența factorilor de stres contează destul de mult. Oamenii tind să se descurce mai bine cu factorii de stres acuți decât cu cei cronici, mai ales când primii sunt urmați de un răstimp adecvat pentru recuperare, care le permite factorilor de stres să îşi îndeplinească funcția de mesageri. Hercule a reuşit să înfrângă Hidra, cauterizând cioturile capetelor imediat după ce le reteza. În felul acesta, a împiedicat creşterea altor capete şi realizarea practică a antifragilității. Cu alte cuvinte, a blocat recuperarea." Teoria lui Taleb explică perfect ce i-a asigurat fragilitatea lui Traian Băsescu în relația cu media. Se expunea la stresul cronic – critica măruntă, obsesivă a unor jurnalişti care căpătau anvergură cu fiecare intervenție telefonică, cu fiecare conferință de presă şi prezență televizată prin care îşi propunea să lămurească lucrurile. Rezultatul era aproape acelaşi întotdeauna. Cei lămuriți de la început se păstrau în trena Preşedintelui, cei care nu se lăsau lămuriți aveau material de lucru pentru o altă dezbatere. De fapt, Traian Băsescu devenise cel mai bun producător al emisiunilor de seară.

*

Am realizat că e lată după ce a ieşit din biroul meu. În cele două luni de când eram la Cotroceni, a mai venit o singură dată. În primele zile, când a făcut o tură de Palat şi a inspectat locul, a împărțit birourile între consilierii prezidențiali. Rocadele s-au făcut la sugestia lui. Acum era a doua oară. Pur şi simplu a intrat, iar secretara, Miki, privea peste umărul lui, consternată. Nu era chiar ceva obişnuit să vezi Preşedintele intrând prin birourile colaboratorilor. Citeam a nu ştiu câta oară ştirea din *Libertatea* şi nu prea pricepeam cum îi vom da de cap.

Mă surprinde când intră, încât uit să mă ridic de pe scaun şi să îmi invit musafirul-surpriză să ia loc. Mă întreabă ce cred. Pe moment, îi spun că nu cred de bine. Şi cum reacţionăm? Răspund: „Trebuie să reacţionăm, dar să nu adăugăm balast, prin cine ştie ce ambiguităţi". „Te aştept la mine în birou, i-am cerut Mariei să caute acasă dosarul şi să te uiţi şi tu pe legi." Pleacă încercând să dea ceva curaj zilelor care urmează.

Casa din Mihăileanu va rămâne în repertoriul greşelilor majore făcute de Preşedinte. Era destul de limpede că avem o grenadă în curte, dar departe de mine gândul atunci, în februarie 2005, că nu va scăpa niciodată de ea, că va fi în situaţia să o tot mute dintr-un buzunar în altul. Dezvăluirea ziarului *Libertatea* a fost o surpriză totală pentru mine, dar şi pentru echipă. Cred că, în afară de el şi conducerea A.F.I. – instituţia care a girat acea alocare a locuinţei către primar –, nimeni nu a ştiut. În primele ore, nu pricepeam detaliile de dosar. Nici nu aveam date, dar, cu cât înaintam, realizam că măcar aspectul moral al gestului nu va putea fi explicat nici celui mai încăpăţânat „basist".

În Caietul Albastru sunt rânduri care arată că încercam să îl scuz, că aveam nevoie să găsesc motive pentru a nu spune sec: asta nu are explicaţie, domnule Băsescu! Începeam să am nevoie de multe încurajări, ca să diminuez din efectele întâmplărilor care se derulau frenetic.

După zece ani ca Preşedinte, trebuie să constat că la ceea ce mă enerva şi mă alarma atunci – cum că Traian Băsescu era anunţat ca marele corupt doar din pricina casei din Mihăileanu – s-au adăugat alte elemente. Anul 2014, însemnând şi finalul mandatului lui, s-a terminat cel puţin cu două cazuri de arest, care nu puteau fi îndepărtate ca imagine de cel despre care nici acum nu ştiu să spun ce fel de relaţie a avut cu banii. Unele defecte îmi erau familiare înainte să devină Preşedinte, altele s-au dezvoltat cu ajutorul funcţiei, dar nici în acest

moment nu pot să spun că pentru Traian Băsescu banii erau importanți. Cred că puterea a fost cea mai mare atracție pentru el. Banii în sine nu cred că au avut valoare. Dacă putea să cumpere putere, atunci da, dar de plăceri de viață – lux, vacanțe, case, vile, avioane, maşini, diverse accesorii de împopoțonare narcisistă – nu cred că a fost pasionat. Nu îl scuz, e doar o constatare.

Notele de atunci erau în favoarea lui. Eram convinsă, dincolo de toate inconvenientele de atitudine, de greşelile administrativ-juridice, că poate să fie Preşedintele care va face bine şi se va feri de ceea ce reproşa P.S.D.: că fură în gaşcă.

Moscova, 15 februarie 2005. O aterizare pe un aeroport închis, iar eu la toaletă, vărsând până în momentul aterizării. Mi-am continuat apoi delirul vomitiv şi la hotel. Când fac un lucru, îl duc până la capăt!

Un regim extrem de sever şi o protecție de tip sovietic. Intrările la Kremlin – filtrate la sânge, obligativitatea de a lăsa la poartă telefonul şi paşaportul diplomatic. Nefigurând pe lista trimisă de protocolul de la Cotroceni – nu m-aş fi gândit că trebuie să le spun că prezența mea se impune cel puțin acolo unde presa are acces –, am stat într-o anticameră două ore şi jumătate, cu nişte băieți înalți cât imensele uşi ale Kremlinului. Doar ne priveam. Seara, m-am văzut cu presa la Hotel Kempinski şi măcar am reuşit să le dau informații despre discuțiile cu Puțin.

Vizita la Moscova s-a desfăşurat pe fondul scandalului din țară. Nu am mai avut stomac să citesc nimic din ceea ce mi se transmisese de acasă. Aflasem că Cristian Tudor Popescu era furibund, că Realitatea TV număra anii pe care trebuie Preşedintele să îi petreacă după gratii. Totul din cauza unei neglijențe din perioada în care a fost primar. Până acum, din ce am discutat şi am văzut, nu pare ilegal, dar cu siguranță că există o doză de imoralitate în toată afacerea. Fără să neg

realitatea tranzacției, sunt însă surprinsă de reacțiile disproporționate. Băsescu are probleme cu legalitatea unei case. Până aici, demersul jurnalistic de a consemna şi a pune întrebări e justificat. Dar a considera că Băsescu reprezintă climaxul corupției, a trata tema Mihăileanu cu aerul deconspirării celui mai periculos gest pentru moralitatea nației române, pentru credibilitatea ei, e năucitor. (…) Nimeni nu a preluat temele vizitei şi nu le-a dus în fața națiunii. Nu pledez pentru îngăduință în ce îl priveşte pe Traian Băsescu, dar m-aş fi aşteptat să fie mult mai important ce poate face în mod real pentru România, pentru schimbarea ei, pentru poziționarea ei în lume. (…)

Nu ştiu exact care va fi finalul acestei poveşti de moment. Dar îmi este extrem de clar că presa în ansamblu nu are nevoie de explicații şi discuții pentru a înțelege fenomenele cu adevărat importante. Există un apetit enorm în a cultiva prăpăstioasa filosofie a Mioriței, a gropii cu gunoi. Românii trebuie convinşi că nimeni nu îi poate salva, că destinul lor e să aibă mereu conducători jalnici şi poporul trebuie să trăiască în mizeria ridicată aproape la rang de caracteristică definitorie – suntem mulți, proşti şi ne merităm soarta. Nicio rază de speranță, niciun motiv să credem că şi la noi se poate. De fapt, totul se reduce la a-i convinge că, indiferent cine vine, tot rău va fi.

Există politicieni care ar trebui să tacă, sunt de acord, dar şi ziarişti care ar trebui să nu mai scrie, să nu se mai exprime public.

*

Însemnările din Caietul Albastru mă ajută să reconstitui cât mai exact situații, dar ca să îmi amintesc atmosfera tensionată nu am nevoie de notițe. Au fost două teme majore care au devenit acute din primele două luni de mandat şi s-au cronicizat timp de zece ani: casa

din Mihăileanu şi Elena Udrea. Cu sentimentul că i se face o nedreptate în ambele cazuri, că ziariştii se pronunță în chestiuni care nu îi privesc, Preşedintele s-a raportat la această „sălbăticiune" numită presă din ce în ce mai personal. S-a construit o relație de tip victimă-călău şi când unul, când alta preluau rolul. Iar Traian Băsescu, cu cât îi disprețuia, cu atât avea nevoie să îi vadă, să le vorbească jurnaliştilor. În unele conferințe de presă părea că uită tema anunțată şi că le organiza doar ca să dea o replică unuia sau altuia. Reuşea să anuleze efectul unei conferințe serioase cu reveniri la microfon, *à la* Colombo. Acolo, în acele întorsături pe călcâie, era secretul ieşirii lui publice. Nu mai conta restul, conta revenirea spontană, provocată de vreo întrebare.

Spontaneitatea lui Traian Băsescu în spațiul public e perfect studiată. Nu îi scapă nimic dacă nu vrea. Iar în relația cu jurnaliştii era atâta frustrare, încât îşi asumase o răfuială constantă, sufocantă adeseori. Deşi nu le acorda niciun credit de moralitate, de profesionalism, deşi îmi oferea amănunte – special ca să mă convingă că iau apărarea unor inşi care nu au căderea să corecteze pe nimeni, dacă nu se pot corecta pe ei în modul de a trăi –, avea totuşi nevoie de confirmarea lor. Sigur că presa contribuie la formarea opiniei publice, sigur că nu o poți ignora, dar, când dai cu bățul prin gard, deşi animalul şezuse blând, e imatur să nu te aştepți la reacții.

19 noiembrie 2005. Mi-ar plăcea să am detaşarea necesară să scriu cu linişte, cu calm, cu încredere, să nu transmit stări negative. Dar nu am de unde... E foarte ciudat cum evoluăm, ce derivă e în jur, cât de instinctual reacționăm. De la lucruri mici până la cele mari, de la faptul că încerc să spun că trebuie să comunicăm informațiile la momentul oportun, atunci când se întâmplă evenimentul... Replica e de genul „Fac ce vreau". Apoi, Preşedintele nostru stă la telefon 25 de minute cu Realitatea TV, explicând ceea ce în mod

civilizat poți face într-o conferință de presă. Cu plăcere i-am comunicat astăzi că ratingul jurnalului de la Realitatea TV a avut 0,7 puncte, iar restul, de la T.V.R. la ProTV, 7-13 puncte. Dacă tot îi place să vorbească la telefon, măcar să îi recomand interlocutori de vază! Nu ştiu dacă a înțeles şi nu ştiu unde naiba se mai petrece aşa ceva. Modul în care înțelege să se adreseze opiniei publice e mai degrabă specific unui lider de opoziție decât unui preşedinte. Bag seama că Preşedintele României are timp să se uite la televizor şi să explice în jurnale cu rating confidențial lucruri care trebuie transmise instituțional. Modul de comunicare arată derivă şi suficiență – nu dăm interviuri decât la T.V.R., dar vorbim alandala la Realitatea TV.

20 noiembrie. Sentimentul că suntem în derivă şi că instinctul ne conduce mă stăpâneşte din vară. Nu înțeleg de ce tergiversăm anumite lucruri şi de ce nu curățăm sistemul nu de P.S.D., ci de tot ce ține de cleptocrație. Sunt episoade pe care nu le voi povesti niciodată. Sentimentul pe care îl degajă transpare însă, pluteşte deasupra acestor rânduri.

Azi i-am explicat că o conferință de presă desfăşurată duminica, pe un subiect ca C.N.I. (Comunitatea Națională de Informații), care nici nu a întrunit voci contestatare, nu are sens. Înțeleg să organizăm conferințe duminica pentru teme grave, cu impact național. Sau motivul e altul? Nu ştiu dacă am fost convingătoare sau el nu mai avea chef, dar a renunțat. Asta nu înseamnă că, la o oră, nu m-a sunat să îmi spună că simte nevoia să zică ceva. Am retezat-o şi pe asta. Dar traduc faptul că simte nevoia să zică ceva din ce în ce mai des ca pe o dorință nepotolită de a nu lăsa apele să se limpezească şi de a arunca mereu cianură în baltă. Şi uite-aşa ne consumăm energiile pe nimic, în loc să ne concentrăm pe proiectul cel mare – corupția – care presupune paşi fermi, calculați, cu vorbe puține, dar cu efecte vizibile şi de necontestat. Ne bântuie

fantoma opoziției, când a spune era singura obligație şi virtute, că de făcut făcea Puterea. Cine face acum? P.S.D. Adică Puterea?! Mă uit că P.S.D. a depus 1.100 de amendamente la buget. Bugetul ăsta nu trece până la Crăciun. Ce făcea opoziția în 2000-2004? Morfolea cuvinte, incapabilă să blocheze ceva, aşa cum o fac cei de acum. Nepregătiți, cumpărați? Să spună posteritatea, dar P.S.D. ne face agenda, aşa dezbinat cum pare şi cu problemele lui ideologico-iliesciene.

*

În deplasările interne, întâlnirile cu ziariştii se desfăşurau seara, la finalul programului. Nu întotdeauna Preşedintele avea dispoziție. Dar chiar şi atunci când, inițial, îmi spunea că nu are chef să îi vadă, devenea totuşi o gazdă simpatică. Cel puțin în primii doi ani, aceste discuții informale îşi aveau rostul lor. Aspecte care nu se pretau la o conferință de presă, detalii explicate necenzurat, poveşti ce relaxau atmosfera se regăseau în aceste momente, un fel de îmblânzire a scorpiei. Întrebarea corectă ar fi: cine era scorpia?

Încercam să îl conving că nu e cazul să personalizăm relația cu ziaristul. Ştiam persoane care nu îl simpatizau deloc. Se acreditau la evenimente şi fiecare întâlnire era o ciocnire a contrariilor. Unii dintre ei au fost în final anihilați. Un caz era Mircea Marian. Am fost colegă cu Mircea la Mediafax. Ne cunoşteam suficient ca să putem vorbi direct, fără prea multe introduceri protocolare. Îi căuta scamele de pe sacou şi când nu avea sacou. Nici Băsescu nu îl agrea. Într-una din vizite, Mircea Marian a fost motivul pentru care am anulat participarea grupului de presă.

„Vreau să văd şi eu lista cu ziariştii”, îmi cere Preşedintele. Presimt că nu e bine. „Dacă îl văd pe Mircea Marian în avion, îți spun ca să ştii: îl dau afară. Cu mine nu urcă în avion!” Chiar dacă de cele mai multe ori ne

confruntăm părerile şi se întâmplă să am şi succes din când în când, acum nu e cazul. Vorbeşte aspru şi fără vreo invitație la dezbatere. Decizia e luată, trebuie să caut o soluție. Ies din birou şi mă consult cu Cătălin Dumitru, adjunctul meu, fost ziarist, care cunoştea sensibilitățile. Decid să anulez tot grupul de presă care deja se acreditase la evenimentul extern. Chiar nu avea rost să fac din Mircea un erou fără voia lui şi să ofer un subiect de discuție ingrat.

Eram de acord că unii oameni din presă nu puteau fi considerați „câinii democrației", că deontologia părea un concept neadecvat pentru unii dintre ei, că anumite persoane erau în relații contorsionate cu o minimă etică profesională, dar eram hotărâtă să mențin aceeaşi conduită în relația cu presa: condiția de jurnalist bătea individualitatea persoanei. Ceea ce complica relația cu ei era inconstanța Preşedintelui. Ba refuza să le dea binețe în deplasările externe, ba devenea extrem de locvace. Stabilisem cu presa că aceste discuții pot fi folosite doar după ce hotărâm cu toți ce e public şi ce rămâne la nivelul unor informații de *background.* Cu toate acestea, îi spuneam insistent că, oricât de informale sunt discuțiile cu grupul de presă, chiar dacă punem declarațiile sub avertismentul *off the record,* nu există nicio garanție că toată lumea respectă consemnul. Riscul era ca Preşedintele să îmi spună: ce rost mai are să stau cu ei de vorbă, dacă nu au atâta onoare? Ar fi fost destul de simplu să nu mai organizez acest tip de întâlniri. Dar ştiam că ambele părți pot câştiga din asemenea discuții, singurii care mai pierdeam eram noi. În Caietul Albastru regăsesc atmosfera din 12 februarie 2006:

> Eco m-a inspirat şi am mai găsit o metodă folosită de T.B. Nu ştiu dacă o foloseşte conştient, ca efect tactic: preterițiunile. După ce spune că nu ar trebui să vorbească despre asta, se întâmplă mai rău: uneori, declarând că rămâne între noi, cei de față, în condițiile

în care auditoriul e format din douăzeci de persoane, înşiră lucruri care pot oricând să devină ştiri explozive sau cel puțin incomode. La Strasbourg şi la Kiev (2-3 februarie), stăm de vorbă cu presa care ne însoțeşte seara târziu, într-un cadru informal. La început, se lasă greu, strâmbă din nas, apoi stabilim că nu mai mult de o oră, dar, ca de fiecare dată, stă câte trei ore şi trebuie să trag de el să ne retragem. În tot acest timp, îl privesc cu câtă pasiune şi încântare vorbeşte despre el, despre ce gândeşte. E prea puțin curios ce gândesc şi ceilalți. Niciodată nu îi lasă să spună şi ce cred ei. Sergiu Medar a rămas înmărmurit când l-a auzit zicând că în celulă cu unii-alții stau agenți sub acoperire, ca să îi mai tragă de limbă. Aiuritor!

Qatar. Mă întâlnesc cu grupul de presă pe terasa hotelului. E cald, deşi seara atmosfera e mult mai respirabilă decât peste zi. Marea, foarte aproape de noi. Se spun vrute şi nevrute, ca de sfârşit de zi, într-o stare de semivacanță exotică. Aghiotantul îmi face semn că vine şi Preşedintele. Reamenajăm locul. Sucuri, cocktailuri, paharul de whisky cu cuburile de gheață plutind deasupra. Aparentă relaxare, cel puțin pentru mine. Din aceste discuții apar teme spinoase, aşa că – atenție maximă. Aud numele Dinu Patriciu. Întorc capul spre Preşedinte şi fac un semn discret sugerându-i băgare de seamă la ce spune. Ca şi cum nu ar înțelege, continuă să vorbească despre dosarul lui Patriciu, trafic de arme etc. Chiar că trebuie să intervin. Precizez cu voce tare că discuția e informală, off the record. *Sergiu Medar mă întreabă dacă sunt sigură că am controlul situației. Nu răspund, dar ştiu de unde ar putea veni pericolul. Înainte să ne retragem, reiau rugămintea să rămână o discuție închisă. Noroc că nimeni nu se află în câmpul muncii, deci nu există în jur reportofoane, microfoane, camere video. Suntem la un pahar de vorbă, cu Preşedintele, pe-nserat. Risc minim să fi înregistrat cineva discuția deloc inocentă.*

După o zi de la întoarcerea acasă, ceea ce mă gândeam că s-ar putea întâmpla se contura. Ziarista de la Antena 1 relatase discuția în redacție. Fireşte, nu avea cum să nu provoace valuri. Dar nu exista bandă martor. Era nevoie de un alt ziarist, măcar unul, care să confirme discuția. Ştirea nu a fost difuzată niciodată. Deşi ar fi putut să creeze un moment al naibii de greu de gestionat, jurnaliştii prezenți în acea vizită au refuzat oferta Antenei. I-am spus Preşedintelui că s-ar putea să avem surpriza ca discuția în cauză să devină material de presă. Pentru câteva zile, a apreciat solidaritatea jurnaliştilor. Poate am greşit, dar atunci nu i-am corectat impresia. Ziariştii nu erau neapărat solidari cu el, ci îşi respectau codul lor.

*

Două aş putea spune că au fost idiosincraziile Preşedintelui în primii doi ani de mandat: Călin Popescu-Tăriceanu şi presa, mai precis mogulii. Tăriceanu, în timp, a fost înlocuit cu alte figuri, alte nume, presa însă a rămas o constantă. Statistica ar stabili că referirile la presă şi cele la Guvernul Tăriceanu, care după iunie 2005 vor ocupa un loc primordial în suferințele zilnice, sunt aproape egale, cu tendințe evidente ca media să ajungă favorita în clasament. Din agenda Preşedintelui făcea parte obsedant, debilitant modul în care îl trata presa. Şi cu cât îl preocupa mai mult, cu atât lucrurile se înrăutățeau.

Anul 2005 s-a încheiat cu un interviu pentru B.B.C. Ştiam că şansele unor provocări folclorice erau minime în acest caz. B.B.C. are un cod de conduită jurnalistică foarte strict şi riscam mai puțin. O presă cu înclinații spre provocare, cu un Preşedinte având aceleaşi metehne, era cocktailul sigur pentru interviuri-Molotov. Se sfârşea primul an de mandat, începea al doilea şi consideram potrivită o retrospectivă echilibrată, cu previziuni mai puțin cardiace. Cu toate acestea, Traian Băsescu n-a

ratat ocazia de a face cinci referiri la adresa presei, de data aceasta nominalizând persoane, printre subiectele de politică externă.

31 decembrie 2005. Observații pline de răutate şi meschinărie la adresa presei. În ultimul interviu la B.B.C, a avut cel puțin cinci referiri la presă, toate anapoda, cu nominalizări – de pildă, Stelian Tănase, care are un comportament paranoic şi consideră că în fiecare secundă gândul îi este monitorizat de Servicii. Aşa să fi fost şi tot nu şi-ar fi permis un Preşedinte să împingă discursul până într-acolo, încât să amestece printre mesajele de politică externă răfuieli cu ziariştii. Toate acestea îmi arată că nu vrea să construiască o altă imagine despre el ca Preşedinte. Pur şi simplu, nu vrea. Repetă că nu are nevoie de adulatori, că acceptă critica, dar nu jignirile, însă trebuie să recunosc că dialogul său cu presa e de acelaşi tip, nu se ridică cu nimic deasupra a ceea ce declară că detestă. Am discutat în nenumărate rânduri despre confruntările deschise cu presa, care nu au efectul sperat. E mulțumit că se „răcoreşte". Aici e o altă problemă de abordare. Pare infantil. Mizele îi sunt mici, imediate, instinctuale, primitive. E o persoană cu o inteligență remarcabilă, pe alocuri needucată, dar este pentru mine scandalos cum instinctul îi domină rațiunea. Îl întreb ce urmăreşte când face referiri atât de directe şi nemanierate în dialogul cu presa. „Nimic", spune. „Pur şi simplu, le răspund la fel." Nu încetează să mă surprindă. Cum nimic? Asta, din poziția în care te afli, e o gogomănie fără margini, îmi vine să-i spun. Asta pot face eu, în relația cu soacra: să-i mai dau câte un răspuns aiurea, doar aşa, ca să mă răcoresc. Eu risc o ceartă cu soțul, dar Preşedintele riscă imaginea țării. De la un Preşedinte aştept totuşi ca, după un an, cel puțin să înțeleagă că războaiele cu presa nu pot fi atât de constante şi personale, că presa e mulțumită de

faptul că Preşedintele e afectat şi direct implicat, că a deveni inamicul – ştiu, el spune că nu, dar comportamentul lui asta arată – şefului statului devine chiar dezirabil şi îți ridică ratingul.
Singurul aspect pozitiv e că mă obligă să exersez diplomația, să învăț să ascult mai mult, să combat încercând să fiu de acord, totul ca să mai atenuez din efecte. A fost misiunea mea aproape zilnică de a aplana asemenea ciocniri. Îmi amintesc replica pe care a dat-o reporterei de la Antena 1, când l-a întrebat cum i se pare poliția. Răspunsul lui a fost: „Mai frumoasă ca tine". Sau când a fost întrebat cu cine o va înlocui pe Udrea şi a răspuns: „Cu tine, că văd că eşti blondă". Multe dintre întâlnirile mele cu oamenii de presă (despre cei acreditați la Cotroceni nu mai vorbesc) – Cristian Tudor Popescu, Liviu Mihaiu, Turcescu, Hurezeanu, Carol Sebestyen, Andreea Pora şi lista poate continua – se consumă în discuții care au mai degrabă legătură cu caracterul omului, eu încercând să explic că nu e nimic de substanță, de fond, ci sunt doar reacții trecătoare, nimic de durată. De altfel, multe dintre conferințele de presă nu pot fi exploatate pozitiv, pentru că întotdeauna, dar absolut întotdeauna, îşi virusează mesajul cu teme conflictuale, care explodează dintr-o singură propoziție.

Găsesc nenumărate referințe la presă în Caietul Albastru. Unele sunt atât de specifice, încât nici nu le pot recupera ca întâmplări clare. Menționez, la începutul anului 2006, un prim conflict cu cei de la T.V.R. Notițele nu dezvoltă cazuistica, astfel încât să pot recupera motivul. Deduc din ceea ce am scris că are legătură cu un material editorialistic, dar sunt aceleaşi dialoguri arțăgoase, cu solicitarea de a ridica acreditarea ziariştilor de la T.V.R. Şi mai găsesc ceva notat, mult mai absurd:

8 ianuarie 2006. T.B. îmi cere să le interzic celor de la

T.V.R. să îi mai pronunțe numele sau să mai difuzeze imagini cu el. Important e că, după lungi discuții, am reuşit să îl conving că o reacție publică ar fi neavenită, iar reversul, neplăcut pentru noi. Dar cel mai mult m-a surprins tonul cu care mi-a spus: „E inadmisibil că nu ai avut nicio reacție". Ceea ce era cu totul fals. Discutasem cu cei de la T.V.R., îmi exprimasem opinia, dar nu am considerat potrivit pentru Preşedinte să protestăm public. Până la urmă, chiar televiziune de stat fiind, nu poți interveni în politica sa editorială. Are un Consiliu de Administrație, care cuprinde partide (e adevărat, nu noi, nu P.D.) şi care poate avea ceva de spus şi în acest sens. Nu poți să susții independența T.V.R. şi, în acelaşi timp, să protestezi că un material nu poate fi difuzat pentru că nu îți place.

Începutul mandatului a fost marcat de disputa dintre Cotroceni şi Vali Nicolau, şeful T.V.R. La mult timp după ce am plecat din funcția de consilier prezidențial, m-am întâlnit cu Vali Nicolau. Rămăseserăm într-o relație amicală, de respect reciproc. Am încercat să îl conving că nu a fost niciodată o țintă a lui Traian Băsescu şi că nu era între prioritățile sale schimbarea conducerii T.V.R. şi a Radio România Actualități. Dacă Traian Băsescu chiar voia să producă schimbări, mai ales la începutul mandatului, după ce „soluția imorală" îşi făcuse efectul, ar fi făcut-o fără scrupule. Desigur că Traian Băsescu nu îi păstra o amintire favorabilă, după ce T.V.R. a fost timp de patru ani principala armă mediatică a discreditării lui în vremea guvernării Năstase. Dar, atunci când s-a declanşat dezbaterea publică despre intenția Cotrocenilor de a schimba cele două conduceri, am avut cea mai lejeră şi mai scurtă discuție cu noul Preşedinte. I-am propus să lăsăm mandatele respective să se încheie firesc. Era treaba Parlamentului să se pronunțe, la termen, fără nicio grabă. A acceptat. Mai mult, i-am propus să respingem nominalizarea din partea Preşedinției în

Consiliul de Administrație (locul fusese eliberat prin incompatibilitatea Corinei Crețu, care devenise parlamentar), dacă tot pledăm pentru depolitizarea acestor instituții. Nu s-a împotrivit. Cred şi astăzi că în acele Consilii de Administrație partidele şi instituțiile politice nu au ce căuta. Există şi un alt loc al sinecurilor pentru amicii partidelor. Mă întreb câți dintre ei ar accepta să fie în acele Consilii fără să fie remunerați. În apărarea lor, vor vorbi despre suma modică primită.

*

Sunt şanse mari ca Traian Băsescu că creadă că presa i-a distrus mandatul, că interesele economice din spatele trusturilor mediatice au plătit campanii împotriva demolării realizărilor lui, că ziariştii erau instrumente jalnice ale acestora, uneori ale serviciilor secrete, care s-au alăturat demersului de a-l înfiera. Puțin probabil – nu îi este doar lui caracteristică această cecitate – să îşi reconsidere unele dintre decizii, atitudini, încât să accepte că nimeni nu poate să distrugă fundamental o carieră, să facă din realizări nerealizări, fără ajutorul celui în cauză. Nu poți fi acuzat de majoritatea publicului că ai o natură desăvârşit conflictuală şi egocentrică dacă nu te manifeşti constant aşa. Nu poți fi acuzat că ți-ai apărat oamenii care erau suspectați de ilegalități dacă nu ai fi făcut-o. Elena Udrea nu ar fi fost în atenția presei dacă nu i-ar fi plăcut să fie. Nu poți să îi ceri presei să scrie doar când eşti gospodină sau când trebuie să transmiți mesajele Preşedintelui. Exagerările politicienilor hrănesc întotdeauna exagerările presei.

> 26 aprilie 2006. Mă gândeam astăzi că în postura în care mă aflu – de consilier pe comunicare –, văzând ce relație conflictuală are cu presa, ar trebui să demisionez. Ce folos că nu sunt de acord cu el, dacă nu reuşesc să fiu convingătoare? (…) Ne-am oțărât unul la

altul astăzi, pentru că am aflat în trei reprize că vrea să facă declarații de presă. Nu despre inundații şi tristeți, ci despre starea presei. Nimic nu avea logică. Am întrebat: „Ce veți spune?”. „Despre mafia economică din presă şi despre banii negri din spatele trusturilor de presă.” „Şi de ce nu dovedesc toate astea instituțiile abilitate?” „Că nu funcționează.” „Şi cine vă va crede?” „Nu ştiu, dar eu zic public.” „Ca să afle cine?” „Presa, să vadă că ştiu ce fac ei.” Păi, dragă domnule Preşedinte, mesajul ăsta trece pe la ei, în drum spre public, şi îl fac carne de mici, iar publicul va afla doar că eşti nervos pentru că presa te critică. „Vreau ca presa să ştie că are în mine un adversar şi că o disprețuiesc.”

Am oprit azi o tâmpenie, spunându-i că nu pot să fiu de acord cu o asemenea declarație de presă, pentru că efectele îi vor fi devastatoare, dar decizia e la el. Furios, îmi închide telefonul. Care e rolul Preşedintelui? Ne putem ascunde veşnic după sintagma „am şi eu dreptul să vorbesc”? Are, desigur, dar nu oricum, fiindcă e Preşedinte.

*

Primul mandat al lui Traian Băsescu a fost de departe dominat de confruntarea cu premierul Tăriceanu. În timpul campaniei, relația dintre cei doi fusese perfect formală. Fără efuziuni de prietenie, fără tensiuni consumate subteran.

Tăriceanu era o persoană agreabilă, confortabilă pentru echipa de campanie. Stilul destins, ca şi cum timpul era mereu suspendat, la dispoziția lui, contrasta cu presiunea pe care Traian Băsescu o punea şi pe timp şi pe oameni. A intrat în programul de campanie cu o uşurință şi o dezinvoltură remarcabile, în condițiile în care era evident că nu împărtăşea prea multe gânduri şi sentimente de plăcere pentru umblatul prin târgurile

mocirloase ale patriei. Va păstra acest jemanfişism, cel puțin la nivelul comunicării publice, şi în timpul guvernării. Tăriceanu putea fi bănuit de hedonism disimulat. Îmi amintesc o mirare sinceră a lui, când, într-o deplasare de campanie, coborând din autocar, a exclamat îngrijorat: noroi! Era foarte mult noroi pentru cineva care purta pantofi de salon în campanii de noiembrie, prin sate şi comune. Dar toate mirările de acest tip i se potriveau. Cârcotaşi, ne amuzau aceste atitudini exotice la o persoană care voia voturile unui popor ce încă îşi construia case din băligar uscat la soare. Traian Băsescu nu participa la micile noastre răutăți. Părea absent şi, cu toate acestea, atent. Nu comenta, iar impresia era că nici nu remarca atmosfera din jur. Ca apoi să puncteze. Aşa s-a întâmplat la mult timp după ce se terminase campania şi începuse perioada de încrâncenare împotriva lui Tăriceanu, când mi-a amintit scena considerată etalon pentru gradul de cunoaştere a viitorului premier de către popor. Atunci când mi-a reamintit-o, a făcut-o ca să mă convingă că Tăriceanu îi era profund dator pentru ceea ce devenise. Şi avea dreptate, cu proporțiile necesare.

Scena se petrece undeva în județul Dâmbovița. Străbatem mulțimea adunată la mitingul organizat pentru candidatul Alianței D.A. Înaintăm şontâc, printre mâini strânse, îmbrățişări, încurajări. „Uite-l pe Geoană!", se aude din mulțime. Sunt destul de aproape de cetățeanul care încearcă să identifice personalitățile prezente. Presa, şi ea aproape de cetățean, consemnează. O altă voce se aude, cu țâfna cunoscătorului: „Nu e, mă, Geoană. E ăla, Pascu!". Cel care provoacă atâta confuzie e Tăriceanu, uşor de confundat.

În septembrie 2004, Tăriceanu a avansat o propunere pe care noi, cei din echipa lui Traian Băsescu, n-am luat-o în calcul. Asta pentru că, aşa cum am spus, pălăria de Preşedinte părea nefirească pentru capul lui Băsescu. Tăriceanu însă, fie pentru că nu credea în Stolojan, fie

pentru că încerca să ne testeze, ne-a îndemnat la finalul unei şedinţe de Alianţă să ne gândim serios să schimbăm locurile: Băsescu Preşedinte, Stolojan premier. Eram cu Adi Videanu în sală, pregătindu-ne de plecare. Adi a râs ca la o glumă bună şi a schimbat vorba. În acel moment, decorul părea aranjat definitiv pentru candidatul anunţat.

*

Cred că impresia lui Băsescu despre Tăriceanu s-a format încă din perioada în care erau colegi în aceleaşi guverne. La rândul lui, şi Tăriceanu avea deja notiţe proprii. Cred că se tolerau acceptabil, iar istoria lor comună de până în 2004 nu a înregistrat public neajunsuri sau neplăceri de colaborare. Erau două stiluri total opuse – şi ca abordare a vieţii personale, şi a vieţii publice. *Coincidentia oppositorum* defineşte realizarea armoniei prin împăcarea contrariilor. În primele cinci luni din 2005 ne-am aflat în acest spaţiu definit de Nicolaus Cusanus.

Nu cred că cineva din anturajul de campanie a prevăzut deteriorarea atât de rapidă a relaţiei dintre cei doi. Stilul flegmatic al lui Tăriceanu, dârzenia de a nu lăsa pe nimeni să-i tulbure micile cochetării ale zilei, o înclinaţie afişată spre relaxare, o concupiscenţă nevinovată păreau să garanteze că Traian Băsescu nu are cu cine să intre în conflict, fiindcă nu ar fi avut replica potrivită cu care să se pună în valoare. Şi un timp aşa s-a şi întâmplat.

Argumentul care îl plasează pe Tăriceanu în topul celor mai buni adversari în relaţia cu Băsescu este că a reuşit, statistic, să îi reziste timp de patru ani celui care l-a numit prim-ministru. A contat şi sprijinul propriului partid, şi al P.S.D.-ului. Liberalii l-au acceptat pe Băsescu la masă ca pe un musafir nepoftit, dar necesar, iar el nu i-a privit decât ca pe nişte impostori ai dreptei, fără

acoperire reală în atitudinea lor politică. Dar cele două partide n-ar fi putut să îl mențină în funcție patru ani, dacă Tăriceanu nu ar fi abordat relația cu Băsescu într-o notă lejeră, iritantă până la isterie pentru o persoană care căuta replica. Premierul nu se tulbura, cel puțin nu public, la toată agitația pe care o provoca Preşedintele.

*

Obsesia pentru alegeri anticipate şi înlocuirea lui Tăriceanu respectă un tipar băsescian. Deşi convingător în motivația pe care o oferea de fiecare dată – „ca primar am nevoie de Consiliu, ca Preşedinte am nevoie de Guvern, ca lider, am nevoie de partid" – pe fond, această permanentă condiționare pentru a realiza proiecte arăta incapacitatea politicianului Băsescu de a exista în cadrul unei democrații mixte, rezultată în urma scrutinului electoral. Voia să funcționeze într-o democrație controlată în totalitate de el.

A avea putere discreționară presupune a ocupa toate instituțiile statului. În democrații, politica reclamă capacitatea de a găsi un numitor comun, în interesul public. Politicienii noştri, într-o democrație de stil autohton, şi-au găsit acest numitor comun, indiferent de apartenența de partid, într-un interes nepublic, foarte personal. Anul 2015 a confirmat metodele şi motivațiile care i-au făcut pe prea mulți să reziste între 15 şi 25 de ani în politică sau în mediul politico-economic. Mai precaut la începuturile carierei politice, Băsescu nu era străin deloc de aceste practici şi grupuri. A început să facă greşeli costisitoare după ce, odată ajuns Preşedinte, s-a lăsat ademenit de ideea invincibilității funcției. Iar reacțiile lui de după decembrie 2014 dovedesc că a crezut că această invincibilitate e pe viață, inclusiv după ce îşi încheie mandatele de şef al statului.

Scena petrecută la vila Dante, acolo unde, în iulie 2005, Preşedintele se întâlnea cu liderii liberali ca să-i

convingă de necesitatea alegerilor anticipate, arăta un politician nu atât de abil precum s-a crezut. De fapt, genul acesta de greşeală are la bază un nărav: de a impune supunere în numele funcției, şi nu al argumentelor. În relația cu P.D., în relația cu subordonații Primăriei sau Ministerului, această tactică a funcționat. Dar ceea ce a ajutat pe termen scurt sau mediu s-a dovedit pernicios pe termen lung.

Liberalii i-au făcut față până la sfârşit, fiindcă au intuit că Băsescu era pregătit să îl alunge pe Tăriceanu şi să îşi numească un prim-ministru al lui. Iar din tabăra liberală era greu de crezut că i se va oferi profilul dorit. Acesta e adevărul, foarte simplu, oricât de reducționist pare: Traian Băsescu a fost absolut convins că nimic nu i se poate refuza, că era cel mai capabil să decidă soarta României, fără parteneriate, ci doar cu colaborări pe verticală. Pentru visul său, avea nevoie de un prim-ministru care să îl asculte subordonat. Mai în glumă, mai în serios, nu pricepea de ce mai e nevoie de această funcție. Preşedintele țării poate îndeplini foarte bine funcția de premier. Totalitarism? Concentrarea puterii în mâna unui singur om? Mofturi democratice, părea să spună mimica lui, când discuțiile alunecau ineficient în teoretizări ale guvernării democratice.

Pentru România, cel mai mare pericol în exercitarea puterii e să i se confere unui om politic încredere totală, nelimitată, necenzurată de legi, de instituții care au ca scop sancționarea abuzului de funcție. Lipsa exercițiului puterii în folosul cetățeanului, tendințele evident autocrate într-un cadru politic-social-economic educat în aceste limite, apetența de a căuta viteji şi a le cere să salveze națiunea, alegerea haiducilor ca modele, care iau de la bogați şi dau la săraci, absența spiritului autocritic, a autolimitării în a impune voința ta celorlalți şi-au arătat roadele. S-ar putea să fie o pretenție nefondată să le cerem politicienilor care au condus România să acționeze într-o dependență totală de binele public, cu respect față

de drepturile omului, când toți provin dintr-un spațiu antidemocratic, cum a fost țara noastră în ultimii 45 de ani înainte de 1990.

Atunci, la vila Dante, Preşedintele a fost suficient şi arogant, de o siguranță sfidătoare. I-a plăcut să le spună că nu mai garantează că va fi Tăriceanu prim-ministru. Ar fi fost mai bine să fi mințit? Nu era mai bine să fi mințit, deşi nu ar fi fost un efort nenatural şi stânjenitor pentru Băsescu. Era mult mai bine să colaboreze şi cu P.D., şi cu P.N.L., pentru a nu părea că e singurul câştigător din planul lui, unde invoca țara care vrea ca aceste două partide să preia toată puterea. Sondajele aşa arătau. Dar aşa au arătat de fiecare dată la scurt timp după alegeri. Mulțimea e generoasă şi oferă totul câştigătorului.

La acea vreme nu corelam faptele, vorbele, discuțiile. Ajungeau la mine frânturi de acuze, bănuieli, speculații, poveşti. Aveam doar o mare suspiciune: că agenda personală a Preşedintelui nu rezona cu cea pe care o susțineam prin declarații publice. Ştiu sigur că naivitatea mea, care acum mă revoltă, dar care probabil m-a protejat involuntar de alăturarea mea grupului care se construia, făcea posibil să nu evaluez realist interesele grupului.

Un cuvânt pe care îl auzeam des, în primele luni de mandat, a fost R.A.-A.P.P.S., regia care administrează bunurile ce aparțin domeniului public al statului. Când, la finele lui 2014, Elena Udrea a spus că a reprezentat pentru Preşedinte o sursă alternativă de informare, în contrapartidă la instituțiile în drept, avea dreptate. Era o sursă permanentă de informare despre ce se întâmpla pe piața intereselor politice şi economice. În perioada aceea, am auzit nume care nu aveau contur pentru mine – Cristian Vlaicu, Mişu Voicu etc. –, oameni care apăreau în context imobiliar. Ascultam discuțiile destul de agasată. Nu pricepeam de ce ne ocupăm timpul cu analize despre activitatea acestei regii. Ai fi spus că

propăşirea neamului vine de aici, de la reformarea acelei instituții. Am asistat la câteva conversații telefonice între Tăriceanu şi Băsescu, în care cel din urmă îi reproşa decizii luate de Consiliul de Administrație al R.A.-A.P.P.S., care ar fi protejat o mafie imobiliară de care profita şi liberalul Voicu. Deja începea să mă frustreze faptul că n-aveam habar cine e Voicu. Nu ştiu ce spunea Tăriceanu, dar ştiu că, în preajma declanşării disputei privind demisia prim-ministrului, senzația era că trebuie să plece pentru că nu reformează R.A.-A.P.P.S.-ul. În Caietul Albastru scriu:

> 17 noiembrie 2005. Începe să se apropie de noi subiectul cu imobiliarele. Negăm cu furie ştirile că Udrea l-ar fi pus la R.A.-A.P.P.S. pe Vlaicu. Dar astă-vară, la Golden Blitz, poveştile erau despre ce şi cum i s-a mai spus lui Vlaicu să facă şi să zică.

*

Ceea ce mă surprinde, recitind Caietul Albastru, e faptul că, până pe data de 14 august 2005, nu am referiri la Tăriceanu. Lipseşte cu desăvârşire. Nu am o explicație logică, ci doar una de bun-simț. Probabil nu intuiam conflictul cu el, care era pregătit în cu totul altă dimensiune. Pe 14 august notez:

> Tăriceanu nu a mai vrut să îşi dea demisia. Şi Băsescu nu cred că îi va trece cu vederea. Va fi foarte interesantă convietuirea.

Însă, de la acea dată, referirile sunt dese. Pe unele nu le pot decripta. E limpede că atunci când notam, o făceam doar ca o formă de eliberare de stări. Dacă în mintea mea acele notițe ar fi avut ca scop o cronică a vremurilor, aş fi descris nuanțat oamenii şi faptele. Dar, fără această intenție, unele adnotări pe marginea zilelor par pur şi

simplu un joc al codurilor, greu de descifrat după atâta timp. Fac referiri la dialoguri care nu îmi sunt limpezi acum. Pot fi relevante doar ca atitudine, nu neapărat ca elemente precise în desfăşurarea evenimentelor. Pe 17 august 2005 notam:

> Tăriceanu e un om comod, care se comportă ca şi cum România are tot timpul din lume să îşi rezolve treburile. Şi, totuşi, nu se justifică elanul de a-l contesta continuu, fluviul de observații, unele deja alunecând spre derizoriu şi iritarea publicului. Modul în care reacționează Băsescu arată o strategie de permanentă gâlceava. Pe fond, încercăm să corectăm derapajele şi să punem subiectul şi predicatul în propoziții. Dar toată coerența gramaticală, încercarea de a conjuga corect verbele dispar în fața observațiilor sale ranchiunoase, care nu spun decât că îl disprețuieşte pe Tăriceanu şi că nu mai e dispus să ascundă acest lucru. Dar are dreptul un Preşedinte să poarte în această manieră disputa? Toată munca de a-l substanțializa în discurs este anulată de năravul lui care urmăreşte mizele mici. Ceea ce Băsescu nu pricepe e că publicul, aşteptând să se ridice din mâlul în care alunecă, e mereu mânjit cu noroi. Ultima sa observație la adresa lui Tăriceanu, că nu e prezent la Mărăcineni[45], şi-a primit replica din partea premierului: nu sunt şef de şantier.

Însemnările de la acea vreme arată o particularitate de caracter a celui care a fost Preşedinte zece ani. Pentru Traian Băsescu, umorile personale au contat mai mult decât orice proiect de țară. A ajuns să confunde proiectele lui personale – care reprezentau reglări de relații – cu proiectele prezentate sub stindardul binelui cetățenesc, național. Eliminarea lui Tăriceanu din funcția de prim-ministru avea să devină un scop în sine. A încercat să aşeze acest obiectiv şi pe agenda P.D. Şi a reuşit cu

ajutorul involuntar al lui Tăriceanu, care, prost sfătuit, nu a ştiut să exploateze ruptura dintre decidenții P.D. (o parte, desigur, dar cei mai mulți erau din echipa care i-a fost alături din 2000) şi Băsescu. Miniştrii P.D. nu împărtăşeau conflictul. Ştiau probabil mai bine decât Băsescu că Tăriceanu va avea susținerea tăcută, dar eficientă a P.S.D.-ului. În public, nu puțini miniştri democrați vorbeau despre buna colaborare cu premierul Tăriceanu. Cel care făcea declarațiile mai belicoase era Emil Boc, aflat în afara Executivului. Îi dădeau satisfacție lui Băsescu în notele critice pe care le introduceau atunci când se refereau la funcționarea politică a Alianței D.A. Ca premier era bun, ca partener politic în Alianța victorioasă mai puțin bun. Era o joacă fragilă cu elementele de autoritate.

În toamna lui 2005, Preşedintele a forțat demisia lui Tăriceanu, recurgând la două instrumente de care se va folosi până la sfârşitul celor două mandate, care vor sta la baza multor acțiuni: şantajul şi compromiterea publică. Acolo unde nu avea pârghii constituționale, miza pe manipularea opiniei publice, provocată şi alimentată cu dosare şi întâmplări tăinuite până la momentul oportun.

Nu a avut nici inteligența, nici abilitatea de a-şi face aliați. A avut însă supuşi. Caietul Albastru cuprinde referiri la o realitate care se va agrava până la finalul anului 2015.

> 26 noiembrie 2005. Acum plătim pentru o politică în care nu avem aliați. Nici în presă, nici în societatea civilă, nici în partide. Iar diferența față de 2003 e că suntem la putere, şi nu în opoziție – cel puțin ca rezultat al votului şi locului în care ne aflăm –, şi nu ştiu dacă efectul va fi ca acela din 2001-2004, când victimizarea lui Băsescu ne-a ajutat pentru Cotroceni. S-ar putea ca acum să fie nevoie de altă strategie. Şi cum îi spuneam: cufărul de amintiri e deschis. Multe vor mai veni. Că, vorba aceea: de unde are Ciuvică

înregistrarea[46] despre care Băsescu nu îşi poate aminti când şi cu cine a vorbit?

Retragerea multora s-a făcut umilitor. De aceea, nu e surprinzător faptul că, după zece ani în funcția de Preşedinte, a fost în situația de a spune că trebuie să îşi apere mandatul. Singur. Dacă s-a întors ceva împotriva lui cu asupra de măsură, atunci a fost acest spirit egolatru de a crede în natura lui mesianică. Abrupt spus, în imaginea pe care şi-a creat-o despre sine, cred că Traian Băsescu a avut momente de delir mistic, în care era convins că fără el România nu poate exista. Ce nu a reuşit însă a fost să îi convingă de rolul său eroico-mesianic şi pe oamenii cărora le vorbea din ce în ce mai des în prime-time despre el.

Comunicarea lui Traian Băsescu a devenit, în al doilea mandat, exclusiv despre el, despre gândurile lui, despre convingerile lui. Obliga publicul să împărtăşească aceleaşi preocupări. Iar oamenii începeau să se confrunte cu lucruri mult mai domestice: criza economică, ce le micşora bugetul şi le mărea spaimele.

Siguranța cu care a anunțat tăierea de salarii şi pensii[47] arăta cât de convins a fost că tot ce decide şi comunică va fi acceptat ca o viziune providențială. Juca rolul lui Moise, care a scos poporul evreu din robia Egiptului. Forțând metafora biblică, mai degrabă părea că îl aduce în Egipt. Băsescu nu a căutat să răspundă la nevoile poporului, ci şi-a impus vrerea sa. Vizionarul Băsescu a uitat că e necesar, pentru a fi recunoscut de mulțime, să îşi consolideze dorința pe dorința mulțimii. Carisma sa intra în procesul de atrofiere favorizat de beția puterii.

Orice victorie care depinde de un public, orice fel de public, se bazează pe elemente de influențare, de manipulare, chiar dacă ultimul cuvânt este respins drept nedemocratic. Pentru cei mai sfioşi, care nu suportă cuvintele tari, dar suportă efecte tari, se foloseşte

conceptul de persuadare. Oamenii politici de succes au ştiut, s-au lăsat învățați, au învățat că, pentru a avea publicul de partea lor, trebuie să-i cunoască nevoile şi să-l convingă că întotdeauna acționează pentru satisfacerea acelor nevoi. Sunt mii şi mii de gesturi sau discursuri în istoria lumii care susțin această abordare bazată pe psihologia maselor. Băsescu, vreme îndelungată, a reuşit să îşi centreze mesajul pe interesele interlocutorului. Corupția era o cauză identificată de român ca sursa răului social. Se fură, mai ales politicianul fură şi sărăceşte țara. Traian Băsescu le-a vorbit despre această ciumă, roşie ca nuanță, şi despre cum va trage în țepe. A avut susținere. Doar că 2014 a oferit un tablou care arăta că țepele din 2004 au fost armonizate cu opțiunile lui personale şi ale cercului exclusivist al Cotrocenilor. Din 2009, Traian Băsescu a acționat preponderent în funcție de stările lui, incapabil să se descentreze, închis în propria lume, enervat de semnificațiile lucrurilor venite din exterior. În noiembrie 2005, imaginea pe care o creez în Caietul Albastru e că acționăm ca şi cum

> (…) ținem în mână un carnețel de bal, cu numele care trebuie călcate, în paşi de dans, în picioare.

Băsescu a intrat în declin atunci când nu s-a mai sinchisit să convingă pe nimeni. Era încredințat că are toate pârghiile ca să-şi impună deciziile fără câştigarea consensului. În 2010, a dat drumul manifestării unui dispreț autentic. Nicio categorie socioprofesională nu a rămas neanalizată. Impenitent, domina pletoric scena publică şi elimina de la opinie profesori, medici, polițişti, militari, țărani, ziarişti, oameni de afaceri, ce îi venea la gură. Nu se simțea dator nimănui cu explicații, ci doar cu dictate anunțate în direct, pe-nserat şi din ce în ce mai des de la pupitrul Palatului Cotroceni.

*

17 noiembrie 2005. Zilele decurg într-o stare continuă de neajutorare în comunicarea cu el. Nimeni nu poate defini planul, strategia, obiectivele, țelul care ne mână în luptă cu o furie devastatoare. Tăriceanu a devenit ținta fixă.

Demonizarea lui Tăriceanu se lovea frontal de presă, chiar şi de societatea civilă. Toamna respectivă a fost marcată de articolele din *Evenimentul Zilei* care dezvăluiau afacerile, deloc ortodoxe, ale lui Dorin Cocoş, şi care au dus la demisia Elenei Udrea. Primul an de mandat se apropia de final într-o atmosferă nefavorabilă nouă. Cu atât mai neconvingător era demersul de a-l arăta pe Tăriceanu ca un om de paie, manevrat de Patriciu. Şi asta pentru că nici Traian Băsescu nu părea separat de grupul de interese reprezentat de soția lui Cocoş, atât de apropiată Preşedintelui. Era un fel de a râde hârb de oală spartă. Nu ne susținea mai nimeni şi, la momentul în care şi-a amintit de celebrul telefon către Ilie Botoş, am luat-o de la capăt cu explicațiile pentru vulnerabilitățile noastre. În top: casa din Mihăileanu.

Traian Băsescu acționa resentimentar. Atunci când mi-a spus că urmează să vorbească public despre telefonul dat de Tăriceanu lui Ilie Botoş, era într-o perioadă în care i se părea că doar el plăteşte pentru gafe. După demisia Elenei Udrea, zilele s-au derulat într-un carusel al lamentării furioase. Se considera prostul satului, care pune botul la presiunea media. Evident, eu aveam o vină covârşitoare: nu eram de partea lui, ci de partea unei prese plătite, controlate, fraternizam cu „javrele" şi „jigodiile" din mass-media, după cum îmi reproşa.

11 noiembrie 2005. Nu mă simt nici mulțumită şi nici flatată de procedură. Sigur, se poate pune şi pe seama propriilor mele frustrări faptul că un om ca el poate să selecteze un om ca ea şi să continue să o țină vârf de

lance. Toată povestea e prost gestionată. Telefonul lui Tăriceanu e poveste veche şi intră în categoria cine are ceva de spus să spună acum, dacă nu să tacă pe vecie. Cu ce suntem noi mai buni în acest caz? Suntem mârşavi. Noi ştiam de acest telefon şi nu am acționat atunci, pe loc, ci acum, când ne-a venit bine. Tăinuirea traficului de influență e la fel de păcătoasă ca traficul în sine. Ce poți să crezi acum? Doar că nu luptăm împotriva sistemului, ci individual, cu oameni care ne deranjează. (...) Nu suntem cu nimic mai breji dacă onoarea lipseşte cu desăvârşire. Cu Tăriceanu se putea răfui inteligent, dacă asta-i vrerea, nu prin dezvăluiri care arată inclusiv slăbiciunea noastră. Iar grupuri nedovedite, iar media ticăloasă... Care e marea mea descoperire?! Că e singura care şi-a meritat funcția. Niciunul dintre noi, consilierii, nu l-am fi servit aşa. Pentru că noi mai credem că procedura de a-i dovedi trebuie să fie perfectă, deloc atacabilă. De fapt, cei doi se merită şi singurul sfat e să ne dea afară pe toți, să revină ea, care să facă angajări pe bază de interviuri. Ea cunoaşte cel mai bine profilul.

P.N.L. Se va regrupa şi va ataca. O demisie a lui C.P.-T. e greu de crezut, iar dacă s-ar întâmpla, se duce dracului Alianța. Până una-alta, el s-a izolat cu Cocoşii în birou şi de acolo lucrează strategiile pe care le vedem. Eu zic că sunt buni şi gata, să pună bazele statului unde şantajul e arma secretă. Repet ceea ce cred: nu cu sistemul, pe care îl reprezintă şi Cocoş, luptăm, ci cu persoane particulare, indiferent de unde or fi, dacă îl supără pe împărat şi-i exhibă slăbiciunile. Când a acceptat să nu folosim scrisoarea despre Năstase, l-am admirat. Era un gest de onoare, deşi miza era imensă.

Acum nu am ce admira. Nu poți să-i reproşezi lui Tăriceanu ceea ce faci şi tu (să jure el, cu mâna pe Biblie, că nu a sunat niciodată la Parchet să se intereseze de vreun dosar). Suntem disperați să-l

compromitem pe Tăriceanu, cu orice preț. Toate strategiile făcute de el şi de ea se întorc împotriva noastră.

În campania din 2004, Traian Băsescu a primit un document din dosarul scriitorului Sorin Titel. Erau acolo referiri la orientarea sexuală a mai multor personaje, printre numele pomenite figurând şi cel al lui Adrian Năstase. Cât era de adevărat sau nu, nimeni nu va şti. Dar acea mărturie ar fi complicat campania din 2004. Am căzut de acord că ar fi o josnicie. Nu a folosit-o public. S-a limitat totuşi să i-o înmâneze lui Adrian Năstase, la prima confruntare organizată de T.V.R. cu toți candidații. Primul impuls a fost să abandoneze hârtia pe scaun. Băsescu i-a sugerat candidatului P.S.D. să nu o lase acolo.

*

Strategiile de imagine nu aveau nicio legătură cu echipa de consilieri de la Cotroceni. Elena Udrea şi-a amintit de „telefonul lui Botoş", aşa cum urma să îşi amintească şi de „bilețelul roz". Amintirea apărea la doar câteva zile după plecarea de la Cotroceni care ținea agenda media. Intervenția lui Tăriceanu la Botoş, în ziua în care prietenul său Dinu Patriciu era anchetat la Parchet, nu se înscria în natura unei relații corect instituționale. Doar că, în opinia mea, Tăriceanu nu s-a gândit vreo secundă că gestul lui ar putea fi interpretat ca o imixtiune. Şi nu cred nici că Băsescu, atunci când Ilie Botoş i-a spus despre telefon, a făcut vreo interpretare în acelaşi sens. Nu doar Tăriceanu suna sau intervenea pentru „respectarea legalității", aşa cum îşi justificau politicienii acest tip de discuții cu instituțiile de forță. Şi Băsescu cunoştea metoda.

Toate explicațiile în acel subiect confirmau public ceea ce în interior se observase acut. Doar că publicul nu era

pregătit pentru a-l sancționa major. Dacă ar fi făcut-o atunci, foarte multe întâmplări de după nu ar mai fi avut loc cu aceeaşi intensitate. În noiembrie, a explicat minciuna din iunie 2005, în interviul acordat *României libere,* în care infirma telefonul, prin faptul că voia să evite un scandal public. Mai mult, fără să clipească, a spus că nu ar fi vorbit nici măcar în noiembrie de acest telefon şi nu ar fi confirmat-o pe doamna Udrea, cu care de altfel vorbise despre acea „amintire" înainte să o facă publică, dacă nu mințea Tăriceanu. Toți trei se afundau din minciună în minciună. Tăriceanu, după dezvăluirea Elenei Udrea, a declarat că l-ar fi anunțat chiar el pe Preşedinte, la câteva zile după telefon. Băsescu l-a corectat autoritar: „Am fost anunțat prompt de Botoş". Oare domnul procuror general nu ar fi trebuit să anunțe C.S.M.-ul, dacă fapta a fost gravă? Pe cine proteja Botoş? Pe Tăriceanu? Greu de crezut. Sau se punea cărămidă peste cărămidă la crearea acelei puteri care voia să controleze prin şantaj toate instituțiile? Apoi, era printre primele declarații în care o poziționa pe Elena Udrea ca un sfătuitor. Nu consilierul prezidențial de la Departamentul Juridic, Renate Weber, a fost consultat atunci când Botoş i-a spus de telefon, ci consilierul de stat, şeful Cancelariei. „În momentul telefonului lui Botoş, în biroul meu era şi un consilier de stat, pe care l-am trimis după Constituție şi Codul Penal", explica public, recunoscând că acel consilier a fost Elena Udrea.

Invocarea acelui telefon servea bine momentului. Pe de o parte, muta atenția de la cazul Cocoş-Udrea – şi mutat a fost –, pe de altă parte, forța demisia lui Tăriceanu. Dar, peste toate, atmosfera intimă a Cotrocenilor era dominată de nemulțumirea lui, exprimată destul de agresiv, că presa îi impune ritmul cu ajutorul meu. Notez în Caietul Albastru, tot pe 17 noiembrie:

> (…) aflu de la el că presa, acest inamic, l-a făcut să dea afară doi consilieri (E. Udrea şi S. Anghelescu), să nu se

mai întâlnească cu oameni care l-au ajutat în campanie şi tot animalul numit presă l-a determinat să nu mai mănânce la Golden Blitz. Vorbele nu îmi sunt doar mie adresate. În birou, E.U. stă pe acelaşi fotoliu ca şi înainte, deşi e demisionară din funcția de consilier. Nu ştiu dacă îşi dă seama că ne dăm toți seama când E.U. e în biroul lui. Se simte din ton, din felul în care ne vorbeşte. Nu sunt singura care remarcă această îmbățoşare a lui în prezența ei. Pare un fel de curcan care îşi scutură mărgelele ca să atragă prada. I-am spus Ancăi Ilinoiu că sentimentele nu se împiedică în funcții. A râs. E tot ce poți scoate de la Anca în asemenea momente. Renate m-a întrebat zilele astea cum de doamna e atât de prezentă la Cotroceni. După mine, de-abia acum va începe adevărata ei influență.

Nu am înțeles niciodată de ce noi, femeile, suntem considerate „sexul slab". Până acum, istoria a arătat că bărbați considerați puternici în viața publică nu au rezistat în fața femeilor care şi-au propus să-i domine. Deci nu ar trebui redefinită categoria „sexului slab"?

*

Lupta cu Tăriceanu va continua, cu mici schimbări de bemol. Anul 2006, marcat de operația de hernie de disc{48} de la Viena, a mai temperat din accente. Traian Băsescu nu era omul care să renunțe la obsesii. Trebuia să dovedească faptul că Tăriceanu menaja şi proteja un grup mafiot de interese. P.D. începea să fie izolat. Erau foarte rar consultați şi, în general, le transmitea doar stări de spirit.

17 noiembrie 2005. P.D.-ul e în tăcerea spaimei. Nu comunică cu ei, mai mult îi denigrează public. Şi-au conturat destinul politic şi în funcție de hotărârile lui. Au acceptat umilințe şi le-au găsit motivații. Până la

urmă, i-a tractat la guvernare. Dar au muncit şi ei pentru fiecare înjurătură sau privire piezişă. Iar acum se întreabă: ce vrea omul ăsta? Cine să îl mai priceapă?

Dar momentul în care P.D.-ul s-a aflat la limita dizgrației a fost după prezentarea „bilețelului roz".

Ianuarie 2007. Îmi spune că nu îi mai suportă pe nenorociții de la P.D. Îl înfurie până la asfixiere faptul că nu ies de la guvernare. Sunt în birou şi îmi cere să convoc o conferință de presă. Motivul: să spună public că se delimitează de P.D. şi le interzice să-i mai pronunțe numele. A devenit deja o temă cine poate să-i pronunțe numele şi cine nu. Mă opun. Dialogul meu cu el e din ce în ce mai neprietenos. „E puțin ridicol", spun eu. „Nici nu mă aşteptam să fii de acord", ripostează Preşedintele. „Doar eşti de partea lor." Trec peste reproş, îl aud tot mai des. „De ce nu îi sunați să le spuneți personal că le interziceți să mai facă referire publică la dumneavoastră?" Mă priveşte neîncrezător. Cere legătura cu Blaga şi Videanu. „Domnule ministru Blaga, de astăzi vă interzic să îmi mai pomeniți numele. Nu am nevoie de ajutorul vostru." Textul e acelaşi şi pentru Videanu. Pe Berceanu nu îl sună. După câteva ore, îmi spune că nu crede că e suficient. Vrea totuşi conferință de presă. Îi propun să o facem doar dacă vreunul dintre cei avertizați îi mai pomeneşte numele. „Şi puteți atunci să spuneți că i-ați avertizat personal."

P.D. a fost totuşi convocat la Cotroceni, în lunile până la ieşirea de la guvernare. Aceeaşi analiză, acelaşi răspuns. Blaga, Videanu, Berceanu erau cel mai des prezenți. Niciunul nu îl aproba. După fiecare discuție, mă întrebau: ce v-a venit cu bilețelul ăsta? Tăceam. Nu mai aveam încredere nici în umbra mea.

O întâlnire de acest gen s-a petrecut la finele lui ianuarie, până aproape de ora 4 dimineața. Vasile Blaga, ministru de Interne, se întorcea dintr-o vizită externă. De la aeroport a venit direct la Cotroceni, aşa cum i-a cerut Preşedintele. Era trecut de ora 1 noaptea când a apărut

ministrul democrat. De ce nu iese P.D. de la guvernare? Şi Traian Băsescu îşi expunea opiniile, cât de bine ar fi dacă s-ar întâmpla acest lucru. Destul de obosit, Blaga combătea şi, pe un ton sincer, îi face o mărturisire Preşedintelui care cred că a marcat enorm relația dintre cei doi ulterior: „Domnule Preşedinte, vă respect şi țin foarte mult la dumneavoastră. Dar între dumneavoastră şi partid, aleg partidul". Traian Băsescu doar l-a privit.

Cu câteva zile înainte de suspendarea din 2007, Traian Băsescu declara că nu va avea nevoie de niciun partid dacă se va ajunge în această situație. Se descurcă singur. După ce suspendarea a avut loc, a revenit la gânduri mai bune şi a acceptat ajutorul foştilor săi colegi de partid.

*

„Bilețelul roz" e un capitol important în duelul cu Tăriceanu, pe care îl purta foarte susținut prin intermediul Elenei Udrea şi, pe un alt palier şi cu altă abordare, prin Monica Macovei.

Traian Băsescu era decis să o impună pe Elena în partid, în viața politică, în agenda media. Dezvăluirile ei erau întotdeauna adaptate la Preşedinte. Dacă în primul mandat exista un efort pentru acoperirea acestei permanente şi reale colaborări, în al doilea mandat s-a renunțat la orice efort. Se susțineau reciproc şi transparent, mai fățiş în comparație cu perioada 2004-2009. Elena era încurajată să se prezinte ca o luptătoare înfocată împotriva abuzurilor lui Tăriceanu. Părea cel mai curajos om politic, care devoala toate aranjamentele murdare ale politicii.

În timp, din cauza unei propensiuni spre taxonomie, nu am putut să decid care dintre cei doi disimula mai bine, mai convingător, mai creativ. La fel de dificil îmi era să stabilesc cine pe cine influența mai mult, cine pe cine domina, care dintre ei doi deținea şi aplica profesionist metodele de persuadare.

Naivitatea în politică poate fi o pată de culoare veselă. Dar insistența face pe oricine dezagreabil. Aveam naivități şi îmi dau seama că unele dintre ele, analizate după plecarea de la Cotroceni, au frizat ridicolul. Cu rigiditatea şi inflexibilitatea atitudinii mele față de scenele propuse pentru reprezentare publică, nu puteam fi decât amuzantă, caraghioasă sau enervantă, în funcție de starea Preşedintelui. În toată deteriorarea relației cu el, măcar până în ultima clipă am putut să îi spun ce gândesc. Am renunțat însă la insistența argumentelor. Ajunsesem la sfatul lui Stolojan, care mi-a recomandat să nu mai consum atâta energie inutil, pentru că rolul unui consilier e să-l informeze pe Preşedinte, să-i prezinte propriul punct de vedere, dar decizia e la Preşedinte, deci nu trebuie să fim atât de insistenți. Deşi nu îmi făcea plăcere să fiu de acord cu această atitudine, am terminat colaborarea în această notă.

Atmosfera era toxică, de permanentă suspiciune, de nemulțumire, de revoltă, de nefirească pretenție ca tuturor celor care se manifestau critic să li se riposteze. Aveam discuții, consumate în zeci de ore, în care se amesteca aceeaşi stare. Traian Băsescu devenise un nemulțumit cronic. Şi respingea orice variantă care nu dădea apă la moară solemnei sale nemulțumiri. Universul românesc complota împotriva lui. Pe de o parte, îi făcea plăcere să fie în centrul universului, pe de altă parte, era păgubit că nu reuşea să controleze acest complot. Se hrănea din conflicte, dar cu condiția ca şi pe acestea să le poată controla tot el.

În acel prim mandat, a apărut un Traian Băsescu foarte grăbit. Discuțiile îi erodau răbdarea, din ce în ce mai diminuată. Îşi stabilea țintele, apoi căuta instrumentele de lucru. Oamenii din jur, structura de partid, instituțiile statului unde avea control erau principalele ustensile de lucru. Forța de reacție nu era egală. Prima fisură în relația cu P.D.-ul a apărut în primăvara lui 2005, când nu i-au susținut până la capăt

propunerea alegerilor anticipate. Traian Băsescu a încercat să îşi impună varianta, dar nu avea aderenți. Elena Udrea l-a susținut vehement, găsind rațional justificat planul lui Traian Băsescu: crearea unei majorități absolute, controlul total al instituțiilor, debarcarea lui Tăriceanu şi găsirea unui prim-ministru care să accepte o colaborare servilă.

În această organigramă prezidențială, Palatul Victoria era subordonat Palatului Cotroceni. Debarcările intempestive la şedințele de Guvern erau alte forme de a purta răfuiala cu Tăriceanu. Metodele pe care le folosea puneau în discuție paragrafe întregi din Constituție. Analiza devenea hilară. Avea dreptul constituțional să participe şi să prezideze şedințele de guvern. Era însă de aşteptat să se consulte cu prim-ministrul. Cel mult să îl informeze că vine. Într-adevăr, Constituția nu prevedea şi o discuție prealabilă cu şefului Executivului. Nimeni nu s-a gândit că trebuie să adauge la articolele din Constituție şi o addenda cu bunele maniere.

O parte dintre aceste debarcări îi aparțineau ca decizie în totalitate. Cel puțin, finalul lui 2005 ne găsea şi pe noi în postura de telespectatori ai programului prezidențial. Doar S.P.P.-ul şi Elena erau conectați la agenda lui.

28 noiembrie 2005. Îmi spun cu mult calm că trebuie să tratez fiecare zi fără furie şi fără implicare. În ultimele două zile, echipa de consilieri priveşte la TV toate acțiunile Preşedintelui: de la plecarea la Slobozia la grevistul foamei, până la participarea *ad hoc* la Guvern, la întâlnirea cu sindicatele – din nou, când Tăriceanu e plecat (nu asta ar fi problema, ci faptul că putea să-l sune ca să îi spună măcar). Apoi, îmi telefonează şi îmi cere să îi convoc într-o oră conferință de presă. Lucrurile sunt puțin complicate, pentru că nu ştiu dacă cei care dețin aparatura sunt pe fază duminică, la ora 15.30. Numirea lui Medar în funcția de consilier prezidențial pentru apărare şi securitate

națională e de bun augur, însă nimeni dintre consilieri nu a ştiut.

*

Partea bună a faptului că Elena îl vizita aproape zilnic pe Preşedinte era că nu ne mai solicita după o anumită oră. Plecam relativ liniştiți acasă. La începutul lui 2007, am făcut o nouă pareză facială. Nu îi cunoşteam exact cauzele, deşi le presupuneam (episodul se declanşase pe fondul unei discuții aprige cu Preşedintele: în a treia zi a Noului An, îmi reproşa că nu am luat măsuri împotriva nu ştiu cărui cârciumar din Olt, care aşezase în curtea dughenei un bust cu Traian Băsescu), şi eram în investigații. Mă pregăteam să merg la Spitalul Militar, la final de program. Preşedintele mă cheamă la el şi îmi spune că trebuie să avem o discuție cu Elena, care participă la o emisiune mai dificilă la Antena 3, cu Ion Cristoiu. În spațiul public apăruseră o serie de complicații, în care Răzvan Petrovici[49] îi adusese nişte acuzații. Sincer, îmi păsa din ce în ce mai puțin de toată tevatura afacerilor cu iz ilegal în care era pomenită. I-am spus că am programare la spital. El, generos, s-a oferit să sune personal să mă reprogrameze. Mi s-a părut nepotrivit, aşa că am sunat eu şi am împins programarea spre ora 20. A sunat-o pe Elena, care i-a spus că ajunge în cinci minute, că e pe la A.P.A.C.A. Băsescu a râs: e clar că nu e pe acolo, sigur durează mai mult. Într-un final, Elena, cu un zâmbet binevoitor, şi-a făcut apariția. A pus pe masă un dosar pe care scria „Petrovici". A început o descriere a cazului. N-am priceput mare lucru şi nici cum i-aş fi putut fi de folos.

11 ianuarie 2007. E târziu, spre seară. „Elena şi-a amintit de un bilețel pe care Tăriceanu mi l-a transmis ca să intervin în favoarea lui Patriciu." Privesc mirată. Ce legătură are Petrovici cu Tăriceanu şi Patriciu? Nu înțeleg despre ce vorbim. Preşedintele îi spune Elenei să îmi

explice. Înțeleg, într-un final, că sunt două cazuri separate, dar tot nu îmi e clar de ce a apărut şi bilețelul în pregătirea emisiunii. Totuşi, pare grav: Tăriceanu cere intervenția în justiție în favoarea lui Patriciu. Ascult şi întreb: „Avem dovada?". „Nu găsesc biletul, l-am căutat peste tot, ştiu sigur că e pe undeva" îmi spune Preşedintele. Apoi, mă întreabă dacă ar fi bine ca Elena să vorbească despre asta. Răspund scurt: „Nu". „De ce?" „Păi, dacă nu avem dovada… Apoi, va fi ca la telefonul lui Botoş. De ce acum?" „Elena îşi aminteşte acum." Insist totuşi să găsim biletul şi apoi să vedem cum facem. „Nici nu ştim exact cum sună textul", remarc eu. Elena insistă că îşi aminteşte aproape exact cum a formulat Tăriceanu. „Avem nevoie de dovadă", continui să insist. Nu mai am mare lucru de făcut, aşa că mă retrag. Ajung la spital.

Perioada aceea în care investigam cauzele unei probleme de sănătate ce îmi crease o primă criză în 1998 a fost un prim prilej în care am început să simt că monitorizarea mea a depăşit o limită, cea stabilită de secretul medical. După ce am încheiat toate analizele, unul dintre medici (îi păstrez anonimatul din motive lesne de desluşit) a insistat să mă însoțească până la maşină, deşi nici pe departe nu era nevoie de un asemenea protocol. În parcare îmi spune: „Doamnă, vreau să ştiți de la mine. Azi a venit un ofițer adjunct de la S.P.P., care în numele Preşedintelui a cerut informații despre dosarul dumneavoastră medical". Era prea trăsnet ca să pot avea vreo replică. „Nu am dat informații, dar le-am spus că nu e nimic grav, iremediabil. A insistat însă, şi asta nu mi-a plăcut, dacă ați făcut şi control psihologic şi dacă sunteți în regulă." Mai pe şleau, dacă sunt nebună. Medicul părea stânjenit de situație şi înțelegeam şi motivul pentru care m-a avertizat. Când am plecat de la Cotroceni, i-am spus Preşedintelui despre incursiunea S.P.P.-istă în bolile mele. A recunoscut interesul pentru dosarul meu medical, dar l-a camuflat: „Mă gândeam să nu fie ceva grav şi să nu ceri ajutorul". Duios! Dacă nu puteam fi

compromisă cu cine ştie ce ilegalități, măcar dusă cu capul să fiu!

*

Atunci când am plecat din birou, nici măcar o secundă nu m-am gândit că, de fapt, nu m-a reținut pentru Elena Udrea şi posibile sfaturi legate de emisiune. Era o testare a reacției mele la dezvăluirea bileţelului. Dar nimic din acea discuție cu Preşedintele şi cu ea nu dădea de înțeles că aceasta era miza emisiunii. Pe masă era dosarul Petrovici. Nici măcar nu ştiam dacă există vreo copie a acelui bilețel invocat. Am plecat convinsă că vom relua subiectul după ce va fi găsit documentul doveditor. M-am întrebat ulterior de ce a fost atâta grabă să vorbească în seara aceea de amintirea pe care o prezenta ca pe un coşmar ce o urmărea vinovat. Exista o asemănare cu momentul „deconspirării" telefonului lui Botoş. Atunci, dezvăluirea a coincis cu demisia Elenei Udrea. Telefonul lui Botoş a stins scena. Acum, dezvăluirea bileţelului avea acelaşi efect. Deşi părea o emisiune despre cazul Petrovici şi Udrea, a devenit una despre epistole scandaloase şi sulfuroase ale lui Tăriceanu. Acelaşi Tăriceanu. Strategia avea un sens. Ceea ce a şubrezit-o însă a fost evaluarea momentelor şi a aliaților. Traian Băsescu era convins că reuşeşte singur, că sistemul se teme şi i se va supune. Nu a fost deloc aşa. Tocmai de aceea, Tăriceanu şi-a dus mandatul până la capăt.

„Nu s-a putut abține", îmi spune Preşedintele la telefon. Aveam televizorul deschis şi văzusem scena. Interpreta natural, ca şi cum atunci, pe loc, năvălise peste ea imaginea bileţelului. „Ce facem?", mă întreabă Preşedintele, cu o voce uşor amuzată. „Mâine, la Cluj, doar despre asta veți fi întrebat." „Şi ce răspund?" „Păi, că vă amintiți despre bilet, dar că nu mai ştiți sigur cum era formulat şi că veți verifica, după ce vă întoarceți la Bucureşti." „Dar dacă spun că nu îmi amintesc?" „Nu ştiu

dacă vă dă mâna." Terminăm conversația. Îmi spun în gând: pentru cei care ascultă, rămâne ca şi cum el nu şi-ar fi dat acordul.

Bilețelul acela roz, care nu era roz şi nici pe o foaie albă A4, cum anunța Ion Cristoiu (ceea ce i s-a prezentat a fost copia, nu originalul), pica într-un context destul de aglomerat. Urmau trei evenimente externe, unul după altul. Emisiunea programată, de altfel, pentru această dezvăluire a picat într-o joi. Vineri dimineața, Traian Băsescu participa la lucrările Colegiului Prefectural al județului Cluj. De acolo, se îndrepta spre Sighetu Marmației, unde urma să ajungem şi noi, cei care îl însoțeam pe traseu. Împreună cu Preşedintele ucrainean, Viktor Iuşcenko, inaugura, luni, punctul de trecere a frontierei Sighetu Marmației – Solotvino şi podul rutier peste Tisa. Marți urma o deplasare la Chişinău, în contextul scandalului vizelor, şi miercuri, o vizită în Serbia, țară care se pregătea de alegeri parlamentare anticipate, iar Traian Băsescu trebuia să lanseze un mesaj, prin prezența la Belgrad, în favoarea lui Boris Tadić. Calendarul fusese gândit tocmai pentru a impulsiona agenda de politică externă. Intrarea în Uniunea Europeană, la 1 ianuarie 2007, era un motiv serios, cel puțin pentru echipa de consilieri, să mutăm mai mult şi mai vizibil, mai bine exploatat la nivel de imagine calendarul evenimentelor de politică externă. Veneam după doi ani de mandat, în care Preşedintele îşi consolidase până la exasperare rolul jucătorului conflictual pe scena politică internă. Singura perioadă în care a respirat calm şi care s-a desprins într-un contrast izbitor de toate celelalte a fost cea de după operația de la Viena. A durat cam două luni, în vara lui 2006. A fost singura perioadă de miere în colaborarea de la Cotroceni.

„Bilețelul", bineînțeles, punea în umbră interesul presei pentru evenimentele Viktor Iuşcenko, Boris Tadić, Chişinău. Hotărâserăm să nu dezvoltăm subiectul în conferințele de presă, să îl ținem la nivelul „căutăm

biletul şi vom reveni cu amănunte". Trecuseră trei zile de la devoalarea lui şi nu găseam dovada, iar în lipsa informației că există o copie mă tot întrebam cum vom ieşi din ecuație. Ziua de luni (15 ianuarie 2007), în totalitate dedicată evenimentului comun cu partea ucraineană, va rămâne memorabilă în amintirile mele culinar-gastronomice comatoase. După inaugurarea punctului de frontieră, a urmat un prânz pentru cele două delegații, pregătit de Primăria din Sighet, condusă de Eugenia Godja (P.S.D.), cu un palmares impresionant: câştigase în 2004, din primul tur, cu cel mai mare procent pe țară. Era emoționată, dar extrem de locvace, prezentă în tot protocolul. Meniul însă l-ar fi devastat şi pe cel mai pofticios şi mai gurmand comesean. După aperitivele care înecau orice poftă pentru alte delicii – nu văzusem atâta carne la un loc în toată viața mea: de la cârnați la piftie, trecând prin nu ştiu câte feluri de slănină, de la simplă până la afumată sau tăvălită prin boia, jumări şi şunci feliate la milimetru, chifteluțe dolofane, murături care însoțeau tăvi generoase cu şorici calzi şi urechi rozalii, de ronțăit lângă caltaboşi durdulii – a urmat o defilare de platouri. Ciorbă, sarmale, apoi purceluşi de lapte asezonați cu tot felul de mere şi portocale, păstrăv, pui şi curcan, fiecare fel servit cu cartofi, de la salată de cartofi cu ceapă şi boia dulce la cartofi prăjiți, piure sau copți cu unt la cuptor. Toate bucatele se serveau cu pâine pufoasă de casă şi mămăligă aburindă. La final, cafea şi o risipă de prăjituri şi cozonaci. Acel ospăț s-a terminat într-o mirare generală, partea ucraineană, mai relaxată, întrebând dacă aşa arată masa unui român; noi, stingheriți, pentru că ospitalitatea alunecase spre pantagruelic. A fost un dezmăț culinar pe măsura personajelor lui Ion Creangă din *Harap-Alb.*

Am decolat spre Bucureşti, de pe aeroportul din Baia Mare. Am străbătut pădurea de la Sighet până la Baia Mare cu Preşedintele în maşină. Discuția – despre cum

gestionăm pe mai departe bilețelul roz. Speram să găsească dovada, ca să putem să ne acoperim. După patru zile de tăcere, părea că Elena a fabulat, iar noi bâlbâim explicații. Pe un ton moderat, ca să nu alterez şi mai mult atmosfera, am sugerat că ar fi fost mai bine dacă făceam anunțul într-o altă succesiune a faptelor. Trăgea adânc din muştiuc, fără să susțină ce spun. Într-un final, a adormit. Pe aeroportul din Baia Mare ne-am întâlnit cu doamna Maria Băsescu.

Din 2000, când am cunoscut familia Băsescu, comunicarea cu doamna Maria a fost de un firesc care mă măgulea. Părea că scopul ei în viață era să alunge orice umbră care putea să întunece vreo discuție, vreo privire. Era protectoare, generoasă, mereu atentă cu cei din jur. În puținele delegații în care ne însoțea, la întoarcere cumpăra câte un suvenir pentru mine şi Anca Ilinoiu. „Sigur nu ați avut timp să vizitați nimic sau să vă luați o amintire." Era întruchiparea incontestabilă a bunului-simț.

Doamna Maria mă îmbrățişează. Mă întreabă cum sunt, ce mai face Filip. Atenția ei pentru Filip e constantă şi impresionantă pentru mine. Când Filip a făcut cinci ani, doamna Maria ne-a vizitat acasă. I-a adus cadou un set de carioci şi culori lavabile pentru desen pe perete. Au lucrat împreună peretele din camera lui Filip. Pentru un copil e un companion ideal. Are vocea blândă, privirea liniştită. Un om care îşi interiorizează nemulțumirile, nu puține. O întreb cum a fost drumul ei. Pălăvrăgim, în aşteptarea îmbarcării. Traian Băsescu se îndepărtează de noi. „Cum ieşiți din situația asta?", mă întreabă doamna Maria. „Nu ştiu. Va fi dificil, că nu avem dovada, nu găsim biletul." „De ce nu arătați copia pe care o are Elena?" Şoc. „Ce copie?", întreb uitându-mă spre culoarul de unde trebuia să vină Preşedintele. „Are Elena o copie după bilețel", repetă.

*

S-a vorbit des, cu voce tare sau şoptită, că Elena Udrea a fost infiltrată de nu ştiu care serviciu secret, cu scopul de a-l controla pe Băsescu. Sau cu alt scop, dar sigur infiltrată de servicii secrete. Varianta mea satisface mai puțin teoria conspirației. Şi – după finalul în care se pare că Serviciile nu au avut nicio remuşcare să o deconspire ca „mama corupților", mai puțin ca agentul lor, aşezat în proximitatea celui care în 2004 nici nu îşi întrezărea un viitor la Cotroceni – merg pe mâna mea. Elena Udrea, dacă a fost infiltrată, atunci plasatorul a fost chiar propriul soț. Traian Băsescu nu îi era favorabil deloc lui Cocoş, stâlpul mafiei lui Năstase, cum îl considera până la finele anului 2003, cu atât mai puțin contractului cu parcările Dali. Inițial, Traian Băsescu voia să pună capăt acestui contract, considerat mereu avantajos doar pentru proprietarii firmei, printre care şi Dorin Cocoş, şi pentru edilii care îl tot prelungeau, din cinci în cinci ani. Coincidență sau nu, sigur e că, odată cu intrarea Elenei Udrea în Consiliul General al Capitalei, din partea P.N.L., în 2004, nu s-a mai vorbit despre rezilierea acestui contract.

Elena Udrea a fost ucenica lui Traian Băsescu în politică. Şi nu a fost singura recrutare. De altfel, Traian Băsescu e un misogin nuanțat, care printre râsete şi şicane cu iz sexist a încercat să se poziționeze ca promotor activ al femeii în politică. Din păcate pentru el, într-o analiză critică a atitudinilor sexiste, numărul femeilor promovate nu e un argument care să îl certifice ca „feminist" şi susținător al acestora. Contează scopul promovării.

Mona Muscă nu se încadra în profilul femeilor susținute. Era pe cont propriu şi nu avea ce să îi datoreze lui Traian Băsescu. La gala *Zece pentru România* a Realității TV din decembrie 2005, Mona Muscă a câştigat la două categorii: cel mai bun ministru şi cel mai bun parlamentar. Când i-a fost înmânat premiul a avut o replică ce s-a dovedit neinspirată. Având o popularitate

care o concura pe cea a lui Traian Băsescu, a sugerat de pe scena Teatrului Național că, dacă ar fi fost bărbat, Traian Băsescu ar fi avut un adversar serios. Întâmplare sau nu, dosarul Monei Muscă devine public în 2006. După un an, în martie 2007, îşi dă demisia din Parlament şi din P.N.L., retrăgându-se definitiv din politică. Va plăti un preț scump pentru un dosar mult mai puțin nociv decât al bărbaților din politică: ei vor continua să-şi facă jocurile murdare. Greşeala Monei Muscă a fost că a negat vehement că ar fi avut vreun „angajament". Pentru că, altfel, ceea ce era la dosar nu dovedea că ar fi periclitat viața vreunui om. A negat „angajamentul" şi pentru asta a trebuit să renunțe la o carieră pe care şi-o construise singură, fără susținerea vreunui bărbat de vază al politicii. Acum, în 2015, când pui în balanță vina ei şi vina acestor bărbați, care se dovedesc jefuitori ai banului public, putem spune că dreptatea e o chestiune foarte relativă.

*

Traian Băsescu s-a lăudat de multe ori că Elena Udrea este produsul lui politic, că de la el a învățat tot ce ştie. S-ar putea ca maestrul să fi fost ghinionul Elenei Udrea în politică. Dar linia de demarcație dintre cine pe cine a educat, cine ce lecții a predat este destul de firavă. Elena Udrea era o femeie solară, surâzătoare, cu o poftă de viață nedisimulată. În cazul ei, histrionismul era natural, aparițiile ei colorate, decoltate, provocatoare rimau foarte bine cu temperamentul. A devenit nefirească abia când a încercat să convingă că îi face plăcere să dea cu mopul, să pună murături, să croşeteze, să frământe cozonaci. Dacă ar fi spus, în timp ce echipa de P.R. îi sugera această cosmetizare, că poate şi asta, deşi nu îi face plăcere, chiar deloc, ar fi fost mai credibilă şi ar fi mărturisit un gând cu care multe femei ar fi fost solidare. Chiar şi eu, cu o obsesie psihanalizabilă pentru curățenie

şi ordine, tot nu fug acasă cu pofta poftelor: să mopuiesc! Recunosc că, după demisia Elenei, Traian Băsescu m-a întrebat dacă nu vreau să o ajut. „Plăteşte tot felul de consultanți şi tot nu reuşeşte să aibă o imagine bună." Discuția avea loc prin 2006. Mi-a propus atunci să colaborez cu Elena. Bineînțeles, nu gratis, a menționat. I-am spus că firma pe care o aveam e „înghețată" şi nu prea am cum. Nu părea o problemă, deduceam din tonul lui. Am refuzat.

Traian Băsescu a avut dreptate când a spus că i s-a părut „interesant ca, pe lângă nişte figuri acre, să fie şi o persoană care arată bine". În comparație cu Elena Udrea, eu, Renate, Pleşu sau Stolojan, principalii săi colaboratori în primul an, puteam fi mulțumiți că i-am inspirat doar cuvântul „acru". Putea chiar mai mult, pentru că niciunul dintre cei pomeniți mai sus nu excelam în a fi roz. Nici la haine, nici la chip!

Primul pas greşit al Preşedintelui în cazul Elenei Udrea a fost relaxarea regulilor interne pentru şefa Cancelariei. Toți consilierii aflaseră de decizia Preşedintelui: nimeni nu dă interviuri, nu îşi expune opiniile, părerile, fără avizul Departamentului de Comunicare. Sigur, eu nu dădeam aviz fără acordul Preşedintelui. Emil Hurezeanu, care îi solicitase un interviu lui Andrei Pleşu, a fost îndrumat chiar de consilierul prezidențial spre Departamentul de Comunicare. Aflasem asta de la Emil, care era uimit de restricția pusă unui consilier de talia lui Pleşu. Niciunul dintre angajații de la Cotroceni nu avea libertatea de a-şi face imagine. Singura abatere de la regulile impuse de Traian Băsescu şi-a permis-o Elena Udrea. Şi era limpede că nu se expunea fără acordul lui Traian Băsescu. După replica celebră cu „preşedintele Norvegiei"{50}, Traian Băsescu a declarat: „Îmi asum tot, inclusiv emisiunea". Nu era singura emisiune pregătită în tandem cu Traian Băsescu, principalul său consultant. O consultanță după ureche, care a contribuit enorm la poziționarea greşită încă de la început a Elenei Udrea.

Eroarea consultantului Băsescu a fost că a aplicat metoda folosită în cazul lui, pentru a o scoate cât mai repede în evidență. A considerat că ceea ce i s-a permis lui, un nonconformism de limbaj şi de atitudine, i se va permite şi ei, doar pentru că se află sub protecția sa. Uneori mi se părea că nu mai avea răbdare să o arate lumii. O îndemna să meargă în emisiuni, să spună lucruri tari. De cele mai multe ori, inclusiv după ce nu mai era angajată la Cotroceni, Preşedintele mă solicita să vizionăm împreună interviurile. Erau net inferioare numeric față de avalanşa de după 2009. Dar le privea încântat, iar când Elena Udrea mai rata câte un răspuns privea atât de îngăduitor spre ecran şi adăuga câte o răutate blândă, încât refuzam să fac orice analiză aspră. Nu ar fi ajutat la nimic în condițiile date. După emisiunea cu Robert Turcescu – cred că a fost primul interviu televizat al Elenei Udrea – s-a întors la Cotroceni, mai mult leşinată. Traian Băsescu a certat-o că a fost „moale" în emisiune, că nu a arătat un caracter dur, vânos. Elena a mărturisit că a avut emoții atât de mari, încât i-a cerut un calmant chiar doctoriței Preşedintelui, doamna Sburlan. Câțiva draci au coborât din pod, când a auzit ce a moleşit-o!

> 12 februarie 2006. În mod evident, se comportă amândoi ca nişte adolescenți pe care nu trebuie să îi prindă mama. Mama, pe deasupra şi vitregă, sunt eu. Emisiunea de la B1 TV a fost înregistrată. De marți, E.U. a plimbat punctajele venite pe fax la cabinetul lui T.B. A fost una dintre preocupările lui în aceste zile. Pregătirea doamnei! (...) Cu câtă siguranță a spus că ultima dată l-a văzut pe preşedintele Băsescu joi, adică cu o săptămână înaintea înregistrării, când ea îl văzuse exact în ziua când avea loc înregistrarea! Lui Traian Băsescu i-a plăcut siguranța ei. Am vizionat împreună interviul până la final.

Cred că, la un moment dat, şi Traian Băsescu a simțit că există o problemă cu decolteul. Nu acesta în sine îl deranja, ci locul nu cadra cu adâncimea lui. La fel cu genţile şi tocurile. Elena Udrea, încurajată evident de el, chiar şi prin lipsa unor sugestii drăgălaşe, nu s-a asortat stilistic până la sfârşit cu locul de muncă.

> 19 februarie 2005. Elena a reuşit să atragă toate privirile la întâlnirea cu delegația rusă. Îmbrăcată, de altfel, într-un elegant compleu negru, sacoul se închide sub bustul care se profilează provocator. Chiar şi taciturnul Stolojan e de acord că e prea adânc decolteul.

Într-o vizită de o zi în Polonia – unde ne-a însoțit şi György Frunda, care privea cu o anumită îngăduință bustul şefei Cancelariei, aşezată în fața lui în aeronava prezidențială –, Traian Băsescu i-a sugerat, cât a putut de discret, să încerce ceva mai acoperit. Spațiul era prea mic ca să nu fie auzită conversația. A mărturisit că nu are bagaj cu ea, fiind o vizită cu întoarcere în aceeaşi zi. Dar, odată ajunşi la sol, Elena a dispărut din delegație. A reapărut în clădirea unde avea loc acel summit pe tema drepturilor minorităților, cu bluza schimbată. Purta o helancă. Traian Băsescu nu s-a putut abține: „Acum ai exagerat cu bluza asta de mănăstire". Uneori aveau haz împreună.

Probabil cel mai deconcertant dialog s-a desfăşurat în cadrul discuțiilor oficiale cu Silvio Berlusconi. Era în timpul vizitei din martie 2005. Se vorbea despre relațiile bilaterale, despre susținerea Italiei pentru integrarea României în U.E. Brusc, Berlusconi şi-a mutat privirea spre Elena Udrea, care se afla în diagonală cu premierul Italiei. „De ce sunteți aşa de îngândurată? Trupul dumneavoastră spune altceva decât chipul dumneavoastră." Pur şi simplu, am rămas fără grai. Ne-am mutat privirile de la Berlusconi la Elena Udrea, apoi

la Băsescu. Privea la fel de surprins. Am continuat totuşi agenda discuțiilor. La puțin timp, Berlusconi a reluat tema neconcordanței dintre expresia şi trupul consilierei care îl captiva. Băsescu a intervenit de data aceasta: „Vă place? O mai aduc". Şi au râs împreună. Andrei Pleşu era cel mai consternat dintre noi. Între timp, Berlusconi, încântat de perspectivă, ne-a povestit cum l-a avut în vizită pe Leonid Kucima – Preşedinte al Ucrainei la acea vreme –, cum s-au dus cu iahtul şi cu fetele pe mare. „Am auzit că sunteți comandant de vas, aşa că nu ne mai trebuie băiatul care să conducă iahtul." Stolojan, printre dinți, repeta: „Incredibil". Finalul s-a dovedit apoteotic. Am terminat întâlnirea şi ne-am ridicat pentru plecare. Berlusconi a privit-o pe Elena: „Aş vrea să mai rămâneți puțin, să schimbăm câteva cuvinte doar noi doi". Fabulos! Ne-am îndreptat spre ieşire. Inclusiv Traian Băsescu. Berlusconi insista: „Domnule Preşedinte Băsescu…". Premierul Italiei i se adresa Preşedintelui român, dar noi toți, chiar şi el, eram convinşi, după privirea lui Berlusconi, că nu pe el ar fi vrut să îl rețină.

Susțin că, dacă Elena Udrea ar fi avut alt consultant şi alt model în politică, ar fi greşit mult mai puțin şi mult mai puțin grav. Dar a făcut cum a vrut consultantul când a fost vorba despre politică şi crearea imaginii. Cel puțin la început.

*

Traian Băsescu mă priveşte iritat. Cum de am aflat că Elena avea o copie? Trec peste iritarea lui şi îi propun o variantă de ieşire, dacă tot nu găsim originalul. „Mâine îi putem trimite lui Tăriceanu copia şi anunțăm presa că aşteptăm răspunsul lui, să confirme dacă e scrisul lui sau nu. E singura variantă să mutăm atenția de la noi şi de la faptul că nu avem originalul, ci doar o copie." „Poate îl găsesc." Tăcem. Îmi simt furia şi nu mai am chef să dezbat subiectul. Pentru Preşedinte, obsesia e să îi salvăm

onoarea Elenei, care e acuzată de presă că fabulează. Tăriceanu spune că nu îşi aminteşte de bilet, noi nu avem originalul şi totuşi Elena are o copie.

Mi-am dat seama ulterior că în cazul bileţelului erau două probleme. Una ţinea de ambiţia lui Traian Băsescu, care voia să consume până la capăt momentul, să îl interpreteze artistic. Cealaltă ţinea de logica evenimentelor: de ce avem copia şi nu originalul? Cum de copia era la Elena Udrea şi originalul de negăsit? Ultimele întrebări cred că l-au determinat pe Preşedinte să nu îmi spună că Elena Udrea deţinea acea copie.

Înainte să plecăm la Sighet, Traian Băsescu ne pusese pe toţi să cotrobăim prin birouri, poate dăm de dovadă. Părea improbabil să găsim bileţelul, pentru că nimeni nu îşi amintea să fi văzut aşa ceva. Ne-am despărţit în Salonul Oficial de pe Aeroportul Henri Coandă. A doua zi dimineaţa plecam la Chişinău. Miercuri eram la Belgrad. Bileţelul ne dădea peste cap strategia de imagine pe politică externă şi încă nu era limpede cum va fi elucidat misterul.

Ajung acasă. La scurt timp, sună telefonul. Preşedintele. „L-am găsit", îmi spune cu o voce rozã. Nu îmi amintesc ca până acum să mai fi avut atâta plăcere în glas. „Originalul?" „Da." „Unde?" Şi îmi povesteşte că, după ce a ajuns la birou, a venit Ştefan Deaconu, consilierul juridic, cu vraful de legi pentru promulgare. „Şi, după ce am semnat vreo jumătate de oră, îmi zice ca din întâmplare băiatu' acesta: Domnule Preşedinte, eu am găsit ceva în arhivă. Şi mi-a pus pe masă dosarul la care era ataşat biletul. În loc să mi-l arate de la început…"

Începeam să mă lămuresc. Dosarul a fost arhivat de Renate Weber, în primăvara lui 2005. La acea vreme, toate dosarele care ajungeau la cabinetul Preşedintelui erau preluate de Elena Udrea, ca şef al Cancelariei, apoi aşezate pe domenii şi distribuite departamentelor. Dosarul în cauză a fost trimis spre Departamentul Juridic, având în vedere tema. După acest traseu rătăcit

pe culoarele Cotrocenilor, era destul de clar că la acea dată Traian Băsescu nu văzuse ingerința în treburile justiției, prin textul: *Dragă Traiane, 1. Îți trimit alăturat un document redactat de Petromidia în legătură cu cercetările care au loc. 2. Dacă ai ocazia să vorbeşti la Parchet despre subiect?* Nu văzuse nicio mare aroganță din partea lui Tăriceanu, niciun cartof fierbinte. Dacă l-ar fi perceput aşa de prima dată, ar fi păstrat la el în birou dosarul şi ar fi fost primul care să îşi amintească şi momentul, şi culoarea cartonaşului, care nu era roz, ci ocru, o nuanță la modă pentru hârtia de corespondență. Acest dosar i-ar fi fost de mult mai mult folos în august 2005. Atunci, Patriciu a fost considerat principalul vinovat pentru că Tăriceanu s-a răzgândit să îşi prezinte demisia şi să declanşeze alegeri anticipate. Era clar că uitase de bilețel, pentru că nu i s-a părut semnificativ. Să fi fost o practică obişnuită sunatul pe la instituții, la începutul mandatelor de Preşedinte şi premier – şi tocmai de aceea nu vedea excepționalul?

„Cum facem mai departe? Că Elena nu mai are răbdare." Îi reamintesc că vizita la Chişinău şi în Serbia nu vor mai conta dacă arătăm dovada. „Bilețelul omoară orice alt subiect. Eu propun să abordăm tema după ce încheiem vizita la Belgrad." „Când facem atunci conferința?" „Miercuri, cel mai devreme, dar după ce ne întoarcem la Bucureşti, deşi joi ar fi mai potrivit, ca să nu le suprapunem." „Bine, hai că mai vorbim şi mâine, bine că l-am găsit."

La Chişinău, am evitat subiectul, deşi presa fierbea. Am rămas pe subiectul paşapoartelor. La întoarcere, în aeronavă, a sunat telefonul.

Consilierul Cătălin Dumitru, care mă solicită. Preşedintele mă priveşte curios. „Scuză-mă, dar sună presa insistent şi nu ştiu ce să le zic. Cică face mâine Preşedintele conferință de presă cu biletul." Mda. Nu aveam prea mari dubii despre sursă. În afară de Preşedinte, nu mai discutasem cu nimeni despre conferința

de presă, despre confirmarea bilețelului, despre faptul că s-a găsit dovada. Nu stabilisem data conferinței de presă, dar cineva ne forța mâna. Preşedintele se uită la mine: „Elena nu s-a putut abține". Asta e, îmi zic, şi mă întreb câtă libertate pot avea unii în acțiunile lor. O sună din avion şi îi spune să vină la Cotroceni. Îmi spune să vin şi eu, să discutăm o strategie. Elena ajunge după noi. Sunt deja în biroul Preşedintelui când intră. E o femeie furioasă. Îmi revine sarcina, din nou, să îi explic de ce nu facem conferința de presă pe loc, aşa cum doreşte, şi de ce nu ar fi indicat nici a doua zi. Traian Băsescu pare că se supune strategiei mele, nu că ar fi de acord. Elena nu combate argumentele pentru care amânăm anunțul către presă, dar răbufneşte: „Dacă mai întârziați mult cu confirmarea, nici dacă mă ascund trei ani în junglă şi nu mai spun nimic tot nu se opresc să mă denigreze!". Traian Băsescu încearcă o glumă: „Mai bine îmi dai mie copia de la bilet, că tu nu te abții şi o dai la presă". Elena nu sesizează tonul bine intenționat cu care Preşedintele încearcă să destindă nervii fostei consiliere şi îi răspunde sec: „Puteți să o luați, dar dacă voi credeți că eu nu mi-am mai făcut vreo cincisprezece copii…". De ce cincisprezece, îmi spun, deşi replica ei mă ameţeşte şi îmi dau seama că nu ar fi trebuit să fiu acolo, la acest neaşteptat schimb de replici care arată raportul de forțe dintre cei doi. Mai stau puțin şi părăsesc biroul.

*

În 1580, celebrul jurist francez Jean Bodin nu ezita să exileze femeile la marginea vieții civile, considerând că „ar trebui să fie ținute departe de orice magistratură, de locurile de comandă, de judecăți, de adunările publice şi de consilii, ca să se ocupe doar de treburile lor femeieşti şi domestice". Jean Bodin înclina asupra unei viziuni demonice asupra feminității, acuzându-le, în cartea *De la démonomanie des sorciers,* pe moştenitoarele Evei că au

înțelegeri subversive cu Satana. Imaginea femeii, așa cum o reflectă busturile antice, e a unui personaj cu două fețe, femeia angelică şi deopo trivă diabolică, capabilă să inducă elevație spirituală sau pierzanie morală – oricum, o enigmă.

Benedetta Craveri, o ziaristă italiană, a adunat biografia femeilor care au influențat monarhi în cartea sugestiv intitulată *Amante şi regine*{51}. Figuri emblematice pentru epoca lor, frumoase sau doar curtenitoare, abile în a se face necesare, iscusite să îşi vândă şarmul, femeile din această galerie, prezentate în deplinătatea forței şi influenței lor, au făcut tot timpul câte o greşeală care le-a scos din grația bărbatului protector şi puternic, iar de aici a fost doar un pas până la a dispărea din scenă, fie prin exilarea la o curte inferioară, fie chiar prin decapitare. Cea mai longevivă dintre curtezanele care au avut un cuvânt decisiv la curtea Franței a fost Madame de Pompadour. Deşi nu mai era printre favoritele regelui, a reuşit să rămână la Palat şi să mai contribuie la decizie timp de 20 de ani, până când, în 1764, a fost răpusă de tuberculoză.

Femeile din politica românească, oricât am încerca să le cosmetizăm imaginea, şi-au exersat cel mai bine ambiția de a fi influente pe lângă bărbații care contează. Regina Maria, care a avut contextul favorabil pentru a-şi arăta puterea şi determinarea, fiind un caracter mult mai manifest social şi mai extravertit decât regele, a fost mai mult decât o regină care îşi exercita atribuțiile de ceremonie sau protocol. Istoria noastră recentă reține în salonul profilurilor feminine pozitive, fără alură mefistofelică, mai degrabă figura femeii de la țară, aspră, puternică, pactizând cu disidenții luptei anticomuniste – o femeie modestă, dar hotărâtă. În politica de palat, fie Victoria, fie Cotroceni sau alte locuri temporar găzduitoare ale Puterii, femeile şi-au conservat rolul influent. Foarte puține au depăşit această graniță de a manevra decizia bărbatului lângă care au ales să fie

active politic. Cele care au acceptat să iasă de după cortină s-au pregătit prea puțin pentru a deveni ele însele oameni politici. Au abordat politica într-un mod care a creat percepția că femeia e doar o „prelungire" mai mult sau mai puțin puternică, în funcție de bărbatul care a propulsat-o.

*

Aducerea Elenei Udrea a surprins pe toată lumea. Cred că ea însăşi a fost surprinsă. Mă îndoiesc că în decembrie 2004 Elena Udrea îşi fixase ca obiectiv să devină bugetară cu carte de muncă în Administrația Prezidențială. Colaborarea ei cu Traian Băsescu nu cred că s-ar fi împiedicat în loc. Dar Traian Băsescu voia să o crească „politic", aşa cum a mărturisit la finele celui de-al doilea mandat, un obiectiv pe care uitase să îl treacă în programul electoral pentru care a primit voturi. Unii au considerat-o pe Elena Udrea doar o slăbiciune a Preşedintelui, o pată de culoare care se va estompa cu timpul. Nimic atât de grav încât să fie luată în serios. Când cei din P.D. au realizat cât de serios era rolul Elenei Udrea în agenda Preşedintelui, a fost prea târziu. *Alea iacta est!* Bilețelul roz a fost începutul confruntării dintre Traian Băsescu şi fosta lui echipă de partid.

Dacă angajarea Elenei Udrea a reprezentat pentru mine o primă aroganță a lui Traian Băsescu în calitatea de Preşedinte, plecarea ei mi-a confirmat părți întunecate ale caracterului lui.

Funcția de şef de Cancelarie nu e chiar un loc al neutralității în organigramă. Organizează programul Preşedintelui şi armonizează toate elementele de agendă. Era nevoie de experiență, de spirit organizatoric, de o reacție instituțională rapidă pentru a atenua inadvertențe inerente, dar riscante, era nevoie de o bună cunoaştere a modului în care funcționează instituțiile în stat, de o capacitate de coordonare a tuturor departamentelor.

Elena Udrea se descurca dificil şi nici nu ar fi putut altfel. Singurul lucru favorabil ei pe care l-ar fi putut face, în afară de a refuza oferta de lucru, ar fi fost să îi ceară o derogare Preşedintelui, ca să se instruiască pentru acea funcție şi abia după aceea să promoveze. Nu contest faptul că, de exemplu, cunoştea foarte bine cum funcționa R.A.-A.P.P.S., doar că nu era suficient pentru a gestiona activitatea Cancelariei prezidențiale. Dar a acceptat propunerea şi multe dintre tensiunile ei cu echipa – care generau, la rândul lor, tensiuni cu Traian Băsescu – au avut la bază lipsa ei de experiență şi faptul că se califica la locul de muncă. Unele greşeli puteau fi tratate drept naivități, dacă ar fi rămas stângăcii de adaptare.

Elenei Udrea nu i-au făcut deloc bine expunerea la Cotroceni şi nici încurajarea din partea lui Traian Băsescu de a-l copia ca model. Nici Traian Băsescu nu a fost mai rațional când a crezut că poate impune orice, doar pentru că devenise Preşedinte. S-au intoxicat singuri, lent, dar sigur, cu ajutorul unui sistem care i-a lăsat să se autocorupă. N-a fost vorba doar despre bani, aşa cum se vede în 2015, ci şi despre abuz de putere. Nu de funcție, ci de putere. Instituțiile statului, prin oamenii lor cu nume şi prenume, date de identificare, au ținut şi cortina, şi lumânarea la construcția acestui tandem. Aceste nume şi prenume au interpretat toate rolurile necesare, astfel încât cei doi să creadă că aleg bine, fac bine, se comportă bine. Sunt complici, iar atributul lor de a fi perpetui pune în aceeaşi ecuație periculoasă orice nouă victorie politică.

Caietul Albastru consemnează plecarea Elenei Udrea de la Cotroceni, dar mai ales atmosfera de după. Nu ştiu nici astăzi dacă a înțeles că acela care a luat decizia să o scoată din schema Administrației Prezidențiale a fost chiar Traian Băsescu. Ştie că eu i-am spus că „ar trebui să se gândească la demisie”. Probabil, i-a fost mai uşor să-şi imagineze că eu am luat decizia şi, culmea puterii, i-

am impus-o şi Preşedintelui. Elena Udrea nu e o naivă, dar avea nevoie să creadă că protectorul ei e unul onest. Aşa că eram un argument bun pentru a refuza ideea că el s-ar fi dezis de ea.

La întoarcerea din Coreea, am nimerit în atmosfera creată de campania dusă de *Evenimentul Zilei* împotriva lui Dorin Cocoş, demascat la câteva zile şi pentru încercarea de a mitui un jurnalist. În acel moment, ziarul în cauză nu era neutru, ci total defavorabil lui Traian Băsescu. Dar în dosarul Cocoş nu prea aveai ce să le reproşezi. Manipulare, manipulare, însă mituirea fusese reală.

Preşedintele mă cheamă în birou şi îmi spune că e cazul să am o discuție cu „ea".

> 20 octombrie 2005. Şeful îmi comunică la întoarcerea din Coreea că această campanie de presă durează prea mult, că îi afectează imaginea, că, în ciuda faptului că familia a încercat să o oprească, inclusiv cu bani, campania nu mai încetează. E de acord cu mine că era mai bine dacă doamna ar fi fost mai *low profile.* Spune chiar că nu ştia că avuseseră afaceri cu Bittner şi Petrache. În acest context exploziv, îmi mărturiseşte că lui îi este greu să-i ceară să-şi dea demisia. Să o fac eu, ca de la om de presă, responsabil cu imaginea, la coleg. M-a cam uimit.

Mă simțeam într-o imensă capcană. De ce eu sau oricine altcineva să îi spună asta, având în vedere că el e angajatorul, ca să nu spun prietenul care o susține în cariera politică? Am plecat atunci din birou şi am vorbit cu ceilalți doi consilieri prezidențiali, Renate şi Claudiu. Mă încurajau să am discuția şi, bineînțeles, considerau îndreptățită decizia Preşedintelui. Nu aveam neapărat o problemă cu decizia lui, ci cu faptul că nu avea curajul să i-o comunice direct. I-am cerut Renatei să fie şi ea de față la discuția cu Elena. A acceptat. După câteva fraze de

întreținere, în care Elena şi-a exprimat şi ea îngrijorarea legată de campania ziarului, am întrebat-o cum vede rezolvarea. Nimic concret, totuşi îi va cere lui Dorin să nu mai discute cu presa. Şi, în acea atmosferă care nu anunța nimic, m-am trezit spunând: „Cred că ar trebui totuşi să te gândeşti la demisie". Tăcere. Apoi a urmat replica ei memorabilă, care se va dovedi şi premonitorie: „Eu îmi dau demisia, dar după mine plecați toți". Renate, aşezată în fața ei, i-a replicat: „Elena, văzând şi făcând. Până una-alta, tu eşti prima". A plecat din biroul meu şi ne-am revăzut după 48 de ore în biroul Preşedintelui, atunci când a fost primul exercițiu de forță care arăta cine deține controlul.

20 octombrie. De față la discuție, Renate constată, după plecarea Elenei, că M.A.E. a pierdut un bun diplomat în mine. Eu nu pomenesc numele Preşedintelui şi îi spun, ca şi cum ar fi fost ideea mea, că singura soluție e demisia, pentru a-şi oferi o şansă să înceapă reconstrucția imaginii. I-am precizat lui T.B. că nu l-am deconspirat, n-am spus că de la el a plecat ideea cu demisia. Mă întreabă ce a spus, eu precizez că nu am avut sentimentul că E.U. s-ar fi gândit la varianta demisiei, că am luat-o prin surprindere, iar el îmi spune că, în acest caz, îi va comunica chiar el. Ea pleacă din Palat, apoi revine seara şi începe, pe la opt, o discuție în doi, binedispuşi, după relatările celor din preajmă. Sunt idioată? M-am expus în fața unei mafii, lăsând impresia că „uite şi asta ce pretenții are, să îmi dau demisia", hahaha.

Până a doua zi nu am mai vorbit cu Preşedintele. Când m-a căutat, s-a comportat ca şi cum i-aş fi făcut un mare rău: am dat-o afară pe Elena Udrea. Capacitatea de a-i minți pe alții în mod convingător deja o remarcasem. Dar mai era ceva: Traian Băsescu reuşea să se mintă şi pe el, până se convingea. Puterea lui de a mistifica realitatea

era înspăimântătoare. Un spectator neutru ar fi fost convins că omul se află sub papucul meu şi că e un supus înnegurat în faţa abuzului meu de putere. El o vrea pe Elena, dar eu îi conduc destinul de Preşedinte.

22 octombrie. M-am reîntâlnit cu ei ieri seară. Pe la şase seara, m-a chemat la el în birou. Ea, îmbrăcată în roşu, cu o fustă mini provocatoare, atârnând de biroul lui. Niciun gest de a masca atitudinea deloc neoficială şi nepotrivită locului. El, lucrând la calculator demisia doamnei, o demisie unde presa era învinovăţită. Îmi spune pe un ton ridicat să citesc cele două variante: cea de pe birou şi cea pe care o lucra el. Propun varianta de pe birou. E.U. îi spune lui T.B.: vezi, am spus că asta e mai bună. Era varianta cu care venise ea. Aşa că se decid să o dau pe aceea presei. Apoi, respingător: poţi să pleci. Elena m-a privit cu siguranţa femeii care poate sta la propriu pe biroul şefului.

Decizia pe care a luat-o Băsescu şi pe care nu a putut să i-o comunice s-a reflectat nervos şi incomod în perioada de după. Iar Caietul Albastru e cea mai bună reflectare a atmosferei din Cotroceni. Notez la aproximativ o lună după demisia Elenei Udrea:

17 noiembrie. Îi spun că, după articolul din *Capital,* trebuie să publicăm declaraţia de avere. Consider că e normal să parăm şi să spunem că nu el e de vină că nu s-a actualizat, ci noi. E de acord, în prima fază. Adică atunci când judecă după bunul-simţ, care îşi mai face apariţia. Revine telefonic la câteva ore şi îmi explică: e o capcană a presei. De ce să îmi depun declaraţia, când am timp până la sfârşitul anului? Încerc să replic că el, ca Preşedinte, trebuie să fie primul atunci când e vorba de aplicat legea. Aceleaşi vorbe despre presa cumpărată şi eu care nu îl apăr. (...) De la plecarea ei, schimbarea de atitudine a Preşedintelui a devenit vizibilă. Izolare,

furie, țâfnă, necomunicare, dar doamna veşnic acolo. Trei săptămâni în care mai nimeni nu are chef să i se adreseze. Sentimentul că eşti în plus e o nimica toată pe lângă ceea ce transmite prin privire şi aerul absent când îi vorbeşti.

Mi-e greu să descifrez misterul. De ce mi-a cerut să îi comunic eu demisia? De ce, apoi, comportamentul stupid în relația cu cei din jur? M.-R.U. îmi povesteşte, printre vorbe amețitoare, că înainte cu ceva luni – o perioadă de vreo două săptămâni, constataserăm noi, cei din Palat, accesul doamnei nu mai era atât de direct şi prelungit în cabinetul Preşedintelui – aflase ceva foarte tulbure. O chestie cu Moscova, cu o notificare din partea rusă, ceva ciudat... Nu ştiu cât de adevărată e povestea. Acum tind să cred că demisia ei era necesară ca să o îndepărteze de acele documente secrete, la care avea acces liber şi necontrolat. Acum, în afara regulilor instituționale, ea primeşte informațiile pe care el le controlează. Şi îşi aduce contribuția cum ştie mai bine.

Nu pot să fiu atât de naivă şi să spun că vina o are doar ea. (...) Am crezut mereu că Preşedintele simte când penibilul se apropie de el şi că are inspirația de a spune EROARE. Funcția însă a domolit – mi-e teamă să spun că a omorât – acest instinct primar, sănătos, al omului care are sentimentul vremelniciei. Că Preşedintele nu are voie să poată tot. Încearcă limitele funcției, cu neruşinare şi dispreț. Cine şi când îl va trezi?

*

Din păcate, statistica arată că folosirea unui jurnal coincide cu timpurile nefericite, proaste, deprimante. Scriem ca să ne eliberăm. Apropiații mă îndemnau să notez, fiindcă voi uita. Ştiam că nu am să uit stări, atmosferă, chipuri, atitudini. Nici nu mă interesa să rețin

amănunte despre evenimente. După ce am terminat facultatea, am intrat într-o panică... livrescă. Aveam sentimentul că uit cărți pe care le citisem în facultate. Ştiam să spun dacă mi-au plăcut, îmi aminteam subiectul, scriitura, dar nu îmi aminteam nume de personaje sau locuri. M-a liniştit un prieten, cititor avid. Atmosfera pe care o păstrezi şi pe care ți-o creează lectura, care te influențează şi te formează, e mai importantă decât numele unui personaj, pe care îl poți recupera uşor, redeschizând cartea. Totuşi, am căutat să fişez pe mai departe cărțile citite, ca în facultate, ca să uit mai greu. Scriind, conspectând, sintetizând, aveam convingerea că păstrez mai bine detaliile.

Am început mandatul la Cotroceni extrem de precaută, atentă, încordată. Pe lângă noutatea funcției, se adăuga Băsescu cel nou. Era „nou" prin faptul că era permanent irascibil, nemulțumit, neobosit conflictual. Reuşea extrem de bine să intimideze întreaga echipă. După demisia Elenei Udrea, aerul în aceeaşi încăpere cu el era greu de respirat. Şi, cu toate acestea, la finele lui 2005 încă îmi păstram convingerea că Băsescu va mişca România în direcția declarată. Nu mă îndoiam de determinarea lui de a elimina corupția, prin eliminarea influenței politicului din instituțiile de forță. De ce nu a reuşit? Exercițiul autocontrolului şi al autocenzurii îi era străin. A stabilit limitele funcției după nevoile şi gustul lui. Şi nici nu au fost mulți prin preajmă care să îl tragă de mânecă. Ba din contră, l-au ajutat să creadă că realitatea lui e adevărul unei țări.

22 noiembrie 2005. De ce a renunțat la ea? Cert e că întotdeauna T.B. şi-a apărat până la sfârşit reputația sau a încercat să şi-o salveze. Uşor nu i-a fost să renunțe şi se vede clar că nici nu îi va fi. Egoul hipertrofiat l-a împiedicat să înțeleagă că e o alegere greşită pentru Cotroceni, apoi să recunoască acest lucru. A sperat timp de zece luni că va reuşi să o

impună şi că vom vedea toți ceea ce vedea el în ea. Dar, dincolo de ultimele zile, care, de fapt, n-au adus nimic nou, ci au întărit ideea că imperiul financiar al familiei Cocoş s-a creat într-o lume până de curând blamată de T.B. – îmi vine în minte propoziția din demisia ei: „Nu am făcut afaceri economice nelegitime" –, ceva mă face să cred că există nişte informații şi nu a vrut ca acestea să o găsească la noi în curte, dacă urmau să explodeze. Pentru el e o înfrângere. Tot felul de domni dubioşi care intrau în Cotroceni, cu aer fanariot, aflând între timp că ea e cheia ce deschide cabinetul zero, deveniseră o alarmă pentru toți. Stolojan, la finalul unei şedințe de luni, ne-a spus că ar trebui să vorbim cu Elena, care se întâlneşte cu tot felul de oameni de afaceri în biroul ei, să accepte ca la aceste întâlniri să fie şi un consilier, ca în cazul în care iese vreo dandana măcar să ne putem apăra cu martori. Cred însă că T.B. a mai aflat ceva, ceva care a cântărit mai greu decât toate articolele din presă. Ne confruntăm acum cu un om ros adânc în orgoliul propriu şi cu sentimentul că e singur. Din păcate, atmosfera de aici e din ce în ce mai neconstructivă, ceea ce îmi va îngreuna demersul de reconciliere, mai ales cu presa. Se încearcă recuperarea imaginii lui Tăriceanu (în rolul principal – Mircea Dinescu!) ca om mai plăcut decât Băsescu. Cu această apreciere pot fi de acord, dacă numărăm câte piruete corecte face fiecare, câte cămăşi călcate şi cravate asortate are fiecare, cine alege cârciumi mai selecte şi bea vin domnesc, nu poşircă irlandeză. Aici ne bate. Încercam astăzi să-i spun lui T.B., care avea un aer total străin şi nefamiliar mie, că sistemul acela care se opune oricărei schimbări a ajuns la porțile Cotrocenilor şi caută, şi prin gaura cheii, să se strecoare. Îl simt uşor deznădăjduit şi furios că nu are aliați. Aici, fie vorba între noi, trebuie să-i recunoaştem şi lui un merit.

Ştiu că are defecte şi că puteam avea un început de

mandat mai lin. Pe de altă parte, nu e de negat, dacă o luăm punctual, că prin vorbele lui grele le-a reamintit că ar trebui începută reforma în sănătate, în vămi – curățenia, apoi gestionarea celor două inundații, chiar şi Flutur cu gripa lui aviară tot de groaza lui a acționat prompt, cota unică de impozitare o introduceau sau recorelarea pensiilor?! În politica externă, a făcut paşi cu Moldova cât nu s-au făcut în cincisprezece ani (lucru recunoscut în spatele uşilor închise de oamenii lui Geoană din M.A.E.). Câți dintre cei care spuneau cu dibăcie oratorică şi dicție clară că România este coruptă mai urlă acum? Mai nimeni, fiindcă au aflat că există un jupân şi că nu mai e cazul să facă pe dulăii în satul pustiu.

Ce a făcut Tăriceanu, în schimb, ca să devină mai plăcut? N-a demisionat. Curaj, cu adevărat. Mai ales când ai un P.S.D. în spate. Şi au făcut trocul cu schimbatul şefilor de Parlament şi cu consiliile județene, ca să salveze ceva din impresia că ar fi de mână cu P.S.D. Adică, uite, vrem să îi schimbăm, nu facem jocuri cu ei. Ce a ieşit? Un imens balamuc, dar bine motivat la unison: de la presă la P.N.L.

Mă întreb cât pot de lucid: ce se întâmpla, în aceste zece luni, dacă T.B. nu făcea atâta gură, e adevărat, cu vorbe cam de matelot? Ceea ce îl va costa însă va fi inflexibilitatea, care vine din nevoia lui de a spune: doar eu singur am făcut! Preşedintele, de fapt, nu vrea să colaboreze asumat, ca să nu împartă succesul cu nimeni. Căci dincolo de monologul argumentat, mai e nevoie şi de dialog.

*

Elena Udrea n-a fost plecată niciodată de la Cotroceni. Din contră, urma să fie şi mai prezentă decât atunci când fusese angajată. La început, era iritantă şi sâcâitoare prezența ei aproape permanentă, în biroul

dreptunghiular. Nu toată ziua, dar la apus, ca după slujba de seară, ne întâlneam cu fosta colegă în cabinetul Preşedintelui. În primele luni, părea mai discretă, mai bine protejată. După un timp, s-a renunțat la această atitudine şi făcea parte din decor. Singurul care nu se obişnuia cu decorul era Claudiu, care îi cerea să îl lase singur cu Preşedintele. După câteva solicitări de acest gen, când era chemat la Preşedinte, Elena ieşea înaintea venirii lui Claudiu.

Traian Băsescu părea de neconsolat în primele zile. Îl enerva faptul că totul arăta ca o victorie a presei. Dacă ar fi ştiut ce urmează să se întâmple, ar fi fost pregătit cu o contrapropunere, care să nu dea satisfacție ziariştilor, şi nu numai lor. Era conştient că şi în P.D. se zâmbea satisfăcut. Grija pentru a repara onoarea Elenei Udrea a adus la suprafață primele metode cu care sistemul îi stătea la dispoziție. Până în acel moment, aşezam toate şiretlicurile sale, care nu îmi făceau plăcere, la capitolul „perversiuni politice". Telefonul la Botoş intra în această categorie. I-am reproşat atunci că nu am vorbit public despre acel telefon, în timp real, dacă a fost atât de grav. Ce alte dovezi mai aveam la dosar pentru a şantaja? Ori sancționăm ceea ce considerăm că e ilegal, ori ne alăturăm sistemului care permite constrângerea adversarilor politici? Întrebări la care am primit răspunsul indirect şi care au confirmat, din păcate, varianta urâtă a politicii: dacă nu ascensiunea, atunci sigur rămânerea la putere în România se face prin şantaj şi constrângere.

*

26 octombrie 2005. Suntem prezenți la Londra, la summitul de iarnă al U.E. Seara e programată o întâlnire cu Traian Ungureanu, la hotelul unde suntem cazați. Până la sosirea lui Traian, mă cheamă Preşedintele în apartamentul lui. Îmi pune în față un dosar. Coperți

groase, cartonate, foi uşor îngălbenite de timp. E un dosar scos de prin arhivele unei instituții. Poliția Ploieşti. La început, numele nu îmi spune nimic. Apoi, brusc, realizez despre cine e vorba şi la fel de brusc înțeleg despre ce e vorba. „Ca să vezi şi tu cine îi dă lecții publice lui Cocoş." Citesc în diagonală prima pagină. E despre ziaristul Mihai Munteanu, care îl înregistrase pe Cocoş cum îi oferea un parfum, o sticlă de colecție. Mihai Munteanu e obiectul dosarului. Un incident de liceu, în care e acuzat că ar fi furat lănțişorul unei fete, o încăierare, cu o plângere depusă împotriva lui. „Aşa", zic eu, destul de agitată. „Şi ce vreți să facem cu aşa ceva?" „Ar fi cazul să se afle şi despre ziariştii ăştia lucruri." Întreb dacă crede că e bine ca el sau doamna Udrea să prezinte acest caz de înaltă corupție a unui adolescent devenit ziarist. Pricepe că nu are un adept în mine. Îmi dă de înțeles că Elena nu va face aşa ceva, dar măcar să ştiu şi eu că presa asta, căreia îi iau apărarea, e ticăloasă şi nu are niciun drept să facă pe morala. Ia dosarul de pe masă, continuă cu vorbele şi noroc că sună telefonul. Plec din apartament ca să recuperez musafirul din holul hotelului. Îl invit la mine în cameră, înainte să îl anunț pe Preşedinte că a sosit. Aveam ceva să îi spun.

I-am povestit foarte pe scurt lui Traian Ungureanu ce se întâmplase. Mă gândeam că Preşedintele, hotărât să mă convingă de faptul că acel dosar trebuie făcut public, îi va spune ceva şi lui Traian. Voiam să fiu sigură că Traian înțelege exact pe ce se baza dezvăluirea şi că va respinge metoda. Am coborât la barul din hotel, în aşteptarea Preşedintelui. A venit radios, am discutat doar elemente de politică externă, nimic despre „acasă". Ne-am despărțit, eu revăzându-mă cu Preşedintele doar dimineață. Despre dosar nu a mai suflat nimeni nicio vorbă. Stăteam ca pe ghimpi, îngrozită că nu se va abține să îl arate într-o conferință de presă-capcană.

La câteva zile, faptele din dosar au fost făcute publice de Cozmin Guşă, la O.T.V. Cine ar fi crezut că sursa

putea fi chiar adversarul lui Cozmin? Atunci, Guşă era un critic înfocat al lui Băsescu. Era însă un bun prieten al domnului Cocoş, amiciție pe care şi-a asumat-o, spre onoarea lui.

*

Când am plecat de la Cotroceni, în ultimele trei zile, înainte ca demisia mea{52} să fie anunțată public de *Jurnalul Național*{53}, fără acordul meu (am avut atunci o lungă discuție cu Marius Tucă pe care l-am rugat să nu dea informația, dar jurnalistul a decis în defavoarea amiciției dintre noi), am petrecut ore în discuții cu Preşedintele. Mai degrabă era un monolog al meu, un fel de şedință de psihanaliză, în care eu eram bolnavul. Mă asculta şi destul de rar intervenea. Am spus atunci tot ce adunasem în acei ani. De la amintiri, care nu erau doar ale mele, ci şi ale altora, dar care îl acuzau că nu respectă pe nimeni, că şi-a trădat şi naşul de cununie, pe Duvăz – aici, scurt, mi-a spus că am fost mințită şi că nu el, ci Duvăz a trădat mergând la P.S.D. –, până la întâmplări prezidențiale. M-a lăsat să răstorn desaga până la fund. Nu mai conta tactica lui. Decizia mea era luată, aşa că mergeam până la capătul părerilor mele despre el. Mă asculta, nu pentru că ar fi fost interesat să îşi confrunte buna lui părere despre el însuşi cu a mea. Era la fel de uşurat ca mine că voi pleca. Singurul aspect pentru care ar fi tras de timp şi ar fi încercat o amânare a demisiei mele ținea tot de orgoliul lui. Nu eu trebuia să decid când plec, ci el. Şi plecarea ar fi fost bine-venită dacă ar fi găsit un „ceva” la dosar, cu care să mă compromită. Înainte cu o lună de a-mi da demisia, mi-a spus că a aflat de la servicii că Elena „întreținea” campanii de presă împotriva mea. „I-am spus să înceteze.” Nu l-am crezut. Şi nici nu mai conta dacă era adevărat. Ştiam că, la rândul lor, s-au alimentat cu ideea că eu o denigram pe Elena Udrea în presă. Mai bine decât ea singură nu putea să o facă

nimeni, asta nu au înțeles niciunul dintre ei doi. La câteva luni de la demisia Elenei, ceea ce credeau amândoi a exprimat ea public.

31 decembrie 2005. Doamna Udrea spune: am duşmani care nu au influență pe lângă Preşedinte, ci pe lângă presă. Foarte direct mesajul ei, decriptat în primele secunde de telespectatori! Aş spune că a intuit ceva, dar a formulat cu vocabularul specific. Poate că am influență, dar nu aşa cum îşi imaginează! Nu ar înțelege niciodată ce înseamnă relație bazată pe respect, în primul rând, şi nu pe bani, pe şantaj, pe amenințări. Cei de la ziarul *Curentul* au reclamat-o oficial la Cotroceni, la nici două luni de la angajare, pentru că îi amenințase că nu vor mai avea acces la informații timp de zece ani, cât va sta la putere. Am răspuns, tot oficial, că sigur doamna Udrea regretă formularea. Strict jurnalistic, declarația ei – *off the record,* spune ea – despre absența lui Pleşu din delegația pentru Irak şi Afganistan era de speculat: „Domnului Pleşu i-ar fi dificil să poarte vesta antiglonț". Nici E.U. Şi nici T.B. Nu vor înțelege că felul ei de a se prezenta public i-a făcut cel mai mare rău, mai rău decât orice poveşti spuse de unii sau alții. Ea, în sine, cum se arată, e o poveste.

În aceeaşi zi, descriam sfârşitul de an cu ziariştii:

La finalul anului, m-am gândit ce aş putea să fac pentru ei (ziariştii acreditați la Cotroceni), altceva decât o masă la o cârciumă. Şi, riscând, am decis să le ofer un spectacol de teatru, în exclusivitate, la Palat, şi am făcut un calendar de birou pe 2006 cu fotografii unde vedetele sunt ziariştii acreditați, surprinşi de fotograful oficial de-a lungul timpului, fiecare fotografie fiind însoțită de un text. Eram destul de crispată. Nu ştiam câți vor veni şi câți vor refuza când vor auzi de teatru.

Au venit şi au rămas uimiți, prima dată gândindu-se că nu au timp o oră şi treizeci de minute să rămână la un spectacol. Până la urmă au rămas, recunoscând că nu au mai avut timp pentru o piesă de teatru de timp bun. Iar calendarul a avut un succes incredibil. Nu le venea să creadă că cineva îi aşază pe ei pe un calendar. Mă gândeam, atunci când a plecat analiza media internă spre presă, din tâmpenia mea, că, exceptându-l pe S.R.S., absolut toți au acceptat că e o greşeală şi nu au speculat-o. Apoi, a doua oară (ce prostie!) a fost mai greu să îi conving că a fost o greşeală, dar iarăşi mi-au respectat rugămintea, chiar dacă unii ar fi vrut de data asta să mă „noteze", şi aş fi meritat. Dar tăcerea lor a fost semnul că ştiu să respecte, dacă ştii şi tu să o faci. Am încercat să nu îi mint, să nu îi jignesc, să tac atunci când nu am putut vorbi, să îmi păstrez cumpătul (cel mai greu a fost în perioada crizei ziariştilor răpiți), căci unii au darul să fie şi nesuferiți.

I-am pus ultima întrebare, înainte de ieşi definitiv din birou{54}. Era într-o miercuri după-amiază. Joi, m-am dus la Cotroceni, mi-am strâns lucrurile personale, am trimis un e-mail pe adresa Preşedintelui, cu punctajul pentru conferința de presă de după C.S.A.T., mi-am confirmat demisia într-o întâlnire informală cu ziariştii acreditați, refuzând să fac declarații oficiale, şi am plecat definitiv, fără să mai calc în acel loc, nici măcar să onorez vreo invitație formală la evenimente publice.

„Ce îmi reproşați după atâția ani?" „Nu ai apărat-o pe Elena." „Nu ştiam că acesta era rolul meu aici." „Dacă pentru mine ea e importantă, atunci trebuia să faci asta."

*

Traian Băsescu a descoperit politica externă odată cu mandatul. În primele luni, chiar până târziu spre sfârşitul anului 2006, era revoltat de rigiditatea limbajului propus

de diplomație. Omul care refuza orice tip de rutină respingea gălăgios, în discuțiile pregătitoare unei vizite externe, punctajele „fără culoare", „inodore", „insipide" ale scorțoşilor din Centrală (aşa erau numiți cei de la Ministerul de Externe). În acelaşi timp, adversarii lui vorbeau încă din primele zile ale mandatului despre „izolarea României cu Traian Băsescu". Pot depune mărturie că, cel puțin în primul mandat, a fost primit cu multă curiozitate şi încredere oriunde s-a dus.

Atitudinea lui pe plan extern a fost profund marcată de declarația din campanie: Axa Bucureşti-Londra-Washington. Şi-au pus mulți întrebarea cum a ajuns la ideea acestei Axe. Mult mai simplu decât explicațiile contorsionate ale experților, care găsesc în toate cele ce țin de politica externă fie mâna americanilor, fie a rușilor.

Celebra Axă s-a născut din opoziția față de rusofilul Iliescu şi moştenitorii lui, în opoziție cu P.S.D., perceput ca partid de inspirație moscovită. Prin definirea atât de tranşantă a Axei – într-un mod rudimentar, în opinia unor comentatori politici –, Traian Băsescu a vrut să facă diferența clar şi pe înțelesul tuturor. Adrian Năstase părea mai european ca ținută, purta chiar papion, la nevoie, ceea ce Traian Băsescu nu o va face nici în cazul celei mai presante etichete. El, care nu şi-a propus să epateze extern prin etichetă, a ales să-şi definească identitatea prin direcție. După ce a devenit Preşedinte, a recunoscut însă că intrarea în N.A.T.O. şi U.E. nu e doar meritul unei guvernări şi va împărți laurii atingerii obiectivului european şi cu adversarul de campanie din 2004.

O slăbiciune a statului român, dar şi a oamenilor e convingerea că România nu decide nimic când vine vorba despre lucrurile mari. În general, se întreține ideea că România este teritoriul în care se bat rușii cu americanii, prin ambasadorii lor. Ne pun preşedinții de țară, ne dau liste cu cei care trebuie prinşi şi băgați în celulele D.N.A., ne numesc şefii de Servicii, în mare rămânem fideli

imaginii create de trecutul nostru. Pe rând, i-am înlocuit pe romanii cuceritori, pe otomanii cruzi, pe fanarioții lacomi, pe habsburgii asupritori, pe sovieticii barbari cu americanii secolului XXI. Care cum vrea să devină factor decizional în țară, care cum candidează la vreo înaltă funcție în stat spune că a fost pe la nişte ambasade occidentale, dar neapărat Statele Unite, că pregăteşte o vizită tot în S.U.A. şi se întoarce în țară, anunțând că a primit acceptul. Nici vizitele la ambasadă, nici în S.U.A. nu sunt de respins, sunt reale şi încurajatoare, doar că e o mare impostură în poveştile vizitatorilor. Mulți dintre ei se laudă că au primit girul. Şi tot atât de mulți au rămas doar cu fursecul şi cafeaua consumate cu americani amabili, pe care nu îi costă prea mult să se vadă cu tot felul de personaje, mult mai împăcate cu ele însele dacă pot spune că au primit binecuvântarea.

Relația cu americanii a fost, de departe, privilegiată în administrația Băsescu, şi nu a fost deloc rău. Ba din contră, poziționarea lui – pledând sincer şi în discuțiile de dinainte de a deveni Preşedinte – pentru politica anglo-americană a fost constantă şi benefică României. Primirea la Casa Albă s-a petrecut la doar trei luni după câştigarea mandatului. Şi a venit ca o consolare – prin naturaleța cu care a fost tratat Traian Băsescu, ca şi cum ar fi fost un obişnuit al administrației Bush, un prieten de bază – după răceala primelor întâlniri cu Chirac şi Schröder.

Chirac şi Schröder n-au fost foarte plăcut impresionați de Axa lui Traian Băsescu. La prima întâlnire, care a avut loc în timpul reuniunii Alianței Nord-Atlantice de la Bruxelles din 22 februarie 2005, la solicitarea noastră, Jacques Chirac l-a taxat din prima. „Domnule Preşedinte, nu mă aşteptam să doriți această întâlnire. Axa dumneavoastră e alta, înțeleg. Şi, apoi, înțeleg că sunt nişte probleme cu oamenii de afaceri francezi, care vin în România să ia tain." Cuvântul „tain" l-a pronunțat într-o română perfectă. După această introducere, dialogul a continuat pe un ton mult mai suportabil.

Cancelarul Schröder a fost la fel de antipatic în privința Axei. L-a întrebat, în aceeaşi notă, la începutul convorbirilor de la Berlin, despre scopul vizitei în Germania, care nu figura pe Axă. După Chirac, Traian Băsescu s-a repliat mai repede şi a spus că a venit în vizită ca să convingă şi Germania să se ataşeze Axei. Schröder a apreciat replica şi a râs.

Cei de pe Axă au fost, evident, mai înțelegători. Tony Blair, într-un limbaj diplomatic, i-a sugerat să coopteze şi Franța, şi Germania în demersurile sale externe, mai ales că, a subliniat, „cele două țări sunt mult mai aproape de dumneavoastră şi geografic decât Anglia şi Statele Unite". Altfel, foarte amabil şi binevoitor.

George W. Bush a fost extrem de protector. Îmi amintesc cu încântare scena petrecută la Moscova, pe 9 mai 2005, cu ocazia ceremoniilor organizate la împlinirea a 60 de ani de la sfârşitul celui de-al Doilea Război Mondial, un exercițiu de forță militară exhibat de Putin în Piața Kremlinului. Eram cu Preşedintele Băsescu şi Anca Ilinoiu în holul clădirii unde urma să aibă loc recepția. Stafful tehnic a rămas în hol, şefii de state aveau o sală dedicată.

Bush ne observă şi se îndreaptă spre noi, cu un zâmbet larg. Îl ia pe după umeri pe Traian Băsescu şi îl cheamă pe Barroso. Îl prezintă pe Preşedintele României ca pe un aliat extrem de important şi se asigură că şeful Comisiei Europene va sprijini România. Se apropie Putin, care e limpede că nu pe noi ne caută, ci pe Bush. Preşedintele S.U.A. continuă să îşi păstreze amical brațul pe umerii lui Traian Băsescu şi îl prezintă lui Putin ca pe un bun prieten. Putin zâmbeşte, îi întinde mâna lui Băsescu, după care îi invită să intre în sala care găzduieşte recepția. Scena nu e de neglijat, încât, cu riscul să fiu admonestată, fac o fotografie cu telefonul. Instantaneu, îmi prezint legitimația celor de la Secret Service, care îmi atrag atenția că nu am voie să fac fotografii. Momentul surprins i-l arăt Preşedintelui în avion. Zâmbeşte mulțumit. La întoarcere,

Traian Băsescu face un gest frumos, de apreciat, față de Regele Mihai, prezent la ceremonie, fiind singurul şef de stat în viață participant la evenimentele din 1945: îl invită să se întoarcă la Bucureşti cu aeronava prezidențială. Deşi protocolul l-a aşezat în compartimentul rezervat staffului, Preşedintele îi propune personal să stea în compartimentul care îi era alocat sieşi, dotat cu o canapea pe care putea să se odihnească. Nu-şi vorbesc mai mult decât impune tot acest aranjament. Simpatia pentru Regele Mihai nu e prea mare, dar reuşeşte să se comporte ireproşabil. În opinia sa, Regele Mihai dăduse dovadă de laşitate abdicând. Şi, când i s-a adus argumentul că Regele a avut de ales între a refuza şi moartea unor studenți adunați în Piața Palatului, a respins argumentul. Mureau câțiva civili, dar nu îi lăsa pe comuniști să pună mâna pe putere. Pleda pentru un gest eroic al Regelui. Accepta ideea că, refuzând să abdice, ar fi putut fi executat, dar ar fi murit ca un erou; a ales să ne predea comuniştilor.

*

Din perspectiva lui Gustave Le Bon{55}, una dintre cele mai mari erori psihologice întâlnite la „şefii militari" (trebuie citit „conducători") este rutina. „Rutina s-a instalat din cauza unei anumite leni de a gândi şi de a acționa, din cauza ostilității la ideile noi, la inovații. Rutina se datorează întotdeauna unei inerții a voinței, care conduce la realizarea unor acțiuni cu un minimum de eforturi. Perseverența cere, dimpotrivă, o mare dezvoltare a voinței şi a efortului." Din această perspectivă, Traian Băsescu a fost un adversar tenace al rutinei, spre disperarea cenzurată a celor din Centrală. În diplomație, o doză de rutină era dorită şi acceptată ca atitudine, şi cu atât mai apreciată dacă venea şi din partea Preşedintelui. Respingea formulele oferite de cei din Centrală şi căuta cuvinte şi propoziții memorabile. Prefera să gestioneze eventualele şocuri de percepție decât

intervențiile cuminți, aplaudate complezent. Aşa au apărut expresii de tipul „Marea Neagră – lac rusesc”, care se lăsau cu ceva agitație la nivel de ambasade.

Momentul din Parlamentul European când a intrat în dialog cu parlamentarii ruşi e unul dintre cele mai bune momente ale lui Traian Băsescu, ba chiar mai mult decât atât. Faptul că nu erau o întâmplare nici agresivitatea din partea rusă, nici replicile tăioase ale lui Băsescu îl va dovedi reiterarea acelui dialog din ianuarie 2006 în 2011, tot la Strasbourg. Atunci, în 2006, în cadrul reuniunii Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, deputatul rus Kosacev a ridicat chestiunea prezenței militarilor americani pe teritoriul României, iar Băsescu i-a răspuns că această prezență respectă legislația internațională, după care a adăugat tăios: „Înțeleg că reprezentați Federația Rusă. Ați stat la noi în țară treizeci de ani şi nu v-am întrebat niciodată de ce ați stat”. Replica lui Băsescu l-a înfuriat pe Kosacev, care s-a ridicat şi a părăsit dezbaterea. A plecat, în timp ce Preşedintele României era aplaudat la scenă deschisă. Iar aplauzele răcoreau asistența din sală, formată şi din parlamentarii din țările Europei de Est, care înțelegeau mult mai bine decât reprezentanții Occidentului răspunsul cuiva care provenea dintr-o țară ce a cunoscut ocupația sovietică.

Anul 2006 a fost foarte important pe agenda externă. Era anul când trebuiau finalizate toate procedurile pentru intrarea propriu-zisă în Uniunea Europeană, până la 1 ianuarie 2007. A fost anul care mi-a oferit posibilitatea să înțeleg raporturile de putere între instituții, în țări cu democrații incomparabil mai înaintate, mai exersate. La finele anului 2006, Germania, Franța, Italia şi Anglia întârziau ratificarea Acordului de intrare în U.E. a României şi Bulgariei. A fost şi anul în care Preşedintele începea să-şi controleze, măcar public, zbaterea adolescentină, atitudinea războinică față de actorii politici, față de jurnalişti, să abordeze tematica externă cu ceva mai multă atenție. Caietul Albastru are un început

de optimism.

17 ianuarie 2006. Băsescu e într-o fază bună. Acceptă că e bine să pornim cu balanța în mână şi că, atunci când e ceva bun de spus, să spunem, să nu vedem doar ce nu merge. Caută un dialog constructiv, mai puțin conflictual, e ceva mai calm, mai ponderat, chiar dacă ferm. Vreau să cred că va intra mai bine în haina prezidențială. Sunt sigură că va marca istoria României, cu bune şi rele, şi cred că vor fi mai multe bune.

29 ianuarie, 5 dimineața. Nu mai am somn. M-am trezit şi m-am gândit să mai notez una-alta. Strasbourg a fost prima deplasare. A stârnit pasiuni, cel puțin cu răspunsul acordat Federației Ruse. În țară, dezbaterea s-a centrat pe ideea dacă aplauzele au fost reale sau nu. Sigur că au fost, şi nu din complezență, ci pentru că a surprins plăcut. Putea fi huiduit, că tocmai se plânsese Borrell{56} de „huliganismul parlamentar". Deci ar fi fost posibilă şi altă reacție. M-a mirat şi disponibilitatea față de presă. A stat de vorbă cu jurnaliştii în avion şi la plecare, şi la întoarcere. La Strasbourg, le-a oferit un pahar de vin. Şi a zăbovit două ore, dacă nu cumva mai mult. Se făcuse deja două noaptea şi nimeni nu dădea semne să plece. Presa e de înțeles. Cred că a fost prima oară, de când e Preşedinte, când a vorbit relaxat cu ei, acceptându-i ca parteneri de dialog. Aproape toți m-au întrebat ce i-am făcut. Mai nimic. I-am propus, iar el a acceptat fără prea multe fițe. A început anul mai domol, mai dispus la reconciliere, la dialog, mai puțin la dispute publice. Am remarcat cum, în discuția cu parlamentarii români prezenți la Strasbourg, încerca să îi calmeze, să le dea sentimentul că nu vor avea niciun motiv să se neliniştească sau să se simtă ruşinați că Preşedintele lor se comportă inadecvat într-o aulă a dezbaterii

politice democrate. A avut un discurs stenic, cu accente bine evidențiate pe situația din Transnistria. În schimb, sesiunea de întrebări şi răspunsuri a fost remarcabilă. A oferit răspunsuri exact pe măsura întrebărilor. Cei de care îl critică o fac plecând de la premisa: cine a vorbit? Băsescu!? Atunci trebuie demontat. Să nu uităm totuşi că cei care i se adresau erau parlamentari, iar cel care răspundea era un preşedinte de țară. Ceva mă face să cred că cei doi parlamentari nu ar fi avut curajul să-şi chestioneze la fel de impertinent preşedinții. Era de auzit intonația lor. Frunda, la solicitarea francezului, a strigat din bancă spre Preşedinte: „Nu îi răspundeți în franceză!". Pe francez, practic nu îl interesa nimic, a vrut doar să puncteze că Preşedintele nu foloseşte limba franceză. Oricum ai lua-o, tot aroganță tipic franțuzească se numeşte. Iar rusul a pus întrebarea cu aerul că pune la punct o țară fostă satelit. Replica Preşedintelui a fost civilizată, dar dură. În plus, faptul că a spus-o într-o instituție europeană, de față cu interlocutorul rus, a cântărit şi mai mult. Acasă, cel puțin, mirarea unora, încântarea altora amintesc de efectele replicii doamnei Albright, care vorbea într-o sesiune O.N.U. de lipsa de *cojones,* într-o situație care viza Cuba. Rusul nu a avut replică pe moment, dar a încercat să recupereze pe holuri, spunându-i Preşedintelui că nu Federația Rusă ne-a ocupat, ci Uniunea Sovietică. Preşedintele a avut şi aici răspuns: soldații sovietici vorbeau rusa. A trecut neobservat răspunsul Preşedintelui referitor la Constituția Europei. Şi nu ar fi trebuit să se întâmple aşa, având în vedere cât de des a fost sancționat pentru orice nuanță proamericană. Dar acum, când a răspuns aproape impecabil, iar René van der Linden{57} s-a foit mulțumit în scaun, analiştii autohtoni nu au remarcat filonul proeuropean. L-a descoperit însă Adrian Severin, spunându-mi, la lunch-ul de după discurs, că a fost plăcut surprins de europenismul Preşedintelui. Uşor

ironic, dar bine că a remarcat. Să vedem ce va scrie! Iar răspunsul dat pe problematica minorității maghiare a adunat aplauze. Acasă, văd că U.D.M.R. se simte vizat, dar probabil că Frunda, destul de nemulțumit de discuția cu Preşedintele şi ceilalți parlamentari, anterioară discursului, montează o atitudine care doreşte să îl atenționeze pe T.B. Dar, dacă îmi amintesc bine, şi Frunda, în discuție, fusese de acord că nu avem ce model aduce în România, fiind cu mult mai avansați decât alte țări în domeniul drepturilor minorităților. Oricum! Prima reacție a Preşedintelui: l-a amânat pe Béla Marko, cu care avea programată o întâlnire joi... T.B. a început anul mult mai bine, cel puțin ca discurs...

*

În dialogul cu parlamentarii celor patru țări care ne țineau ca pe jar, era alt om decât Preşedintele care discuta sau, mai bine spus, mima dialogul cu cei de acasă. Îl priveam cu câtă atenție urmărea întrebările care i se adresau, cu câtă răbdare; fără nicio grabă de protocol sau de agendă, a acceptat toate întrebările din întâlnirile cu parlamentarii europeni. Era exemplar ca ton, ca expresie. Renunțase la râsul cu care stingherea audiența neromânească, avea nuanțe aspre în răspunsuri şi lua foarte bine apărarea României. Nu erau puține reproşurile, mai ales cu emigranții români, cu securizarea frontierelor. Pentru mine, acel Traian Băsescu ar fi putut să ajungă la finalul mandatului într-o lumină care să îl păstreze ca o personalitate remarcabilă. Îl atrăgea însă iremediabil ulița politicii româneşti, unde colcăiau umbre întunecate.

De la Tony Blair la Chirac, toți ne-au recomandat să avem întâlniri cu membrii Comisiilor de specialitate. Îmi amintesc că Chirac, în vizita noastră în Franța din 2006, a întrebat, aşa cum permite uzanța, dacă dorim să facă

vreo declarație publică prin care să ne ajute. Traian Băsescu a propus ca Preşedintele Franței să dea un semnal public de încurajare a ratificării cât mai rapide de către țara sa a Acordului de aderare. Chirac ne-a răspuns amabil, cu disponibilitate. Însă a precizat că poate să facă oricâte declarații dorim, fiindcă Adunarea Parlamentară nu se va lăsa înduioşată de apelurile sale: „E nevoie să mergeți acolo, să stați de vorbă cu ei, să le răspundeți la întrebări", a fost recomandarea lui Chirac. Aşa s-a şi întâmplat. La fel şi în Anglia, şi în Italia, şi în Germania. Era o abordare diferită a activității parlamentare şi a relației cu puterea executivă. Nu e cazul să privim romantic funcționarea instituțiilor parlamentare din țările mari, aşezate la Vest. Dar realist o putem privi. Am înțeles, în 2006, că aceste instituții aveau o autonomie şi o independență respectate, în raport cu celelalte puteri în stat. Bineînțeles că au avantajul unui exercițiu democratic întins pe zeci sau sute de ani. Dar au şi mai multă atenție în selectarea oamenilor care ajung să dețină o asemenea funcție în stat. Aşa se poate explica faptul că dovedesc mai multă responsabilitate în actul legislativ, că nu se comportă ca nişte trupuri anesteziate de plăcerea funcției în sine.

*

Republica Moldova a fost slăbiciunea mandatului său. Nu a avut parte de un omolog care să îi împărtăşească viziunea. A avut, în schimb, un discurs pregnant, care l-a scos în evidență, dar nu l-a ajutat în proiectul lui. Nu cred că este posibil, cel puțin în vremuri imediate – şi, la scală personală, „imediat" înseamnă ani buni –, o reaşezare diferită a Republicii Moldova față de România. Băsescu însă a reuşit să pledeze pentru Moldova mai mult decât au făcut-o predecesorii săi la un loc. Eroismul pe care l-a afişat şi în această chestiune a erodat o parte din capitalul câştigat în primii ani de mandat. A gândit

anumite gesturi, atitudini mai mult ca să impresioneze decât să înainteze spre Moldova, care avea nevoie preponderent de o abordare foarte pragmatică.

L-a confirmat pe Gustave Le Bon[58], care observă că se comit erori nu din cauza influenței ideilor fixe, ci sub imperiul sentimentelor fixe, ceea ce nu este deloc acelaşi lucru. Printre cele mai active astfel de sentimente figurează orgoliul, nevoia de dominare şi disprețul față de adversar. Preşedintele României s-a raportat şi la Voronin în această notă.

*

Forumul Comunității Opțiunii Democratice, 2 decembrie 2005. Ucraina gazdă şi liderul ei atât de pe val. Preşedintele Iuşcenko se ştie privit, studiat, după ce, din septembrie 2004, suferă de o boală care i-a afectat vizibil chipul, boală pusă pe seama unei otrăviri de către contracandidații săi politici. Mişcările, gesturile, zâmbetul, ritmul cuvintelor, toate îi dau un aspect robotizat.

Suntem în Palatul reşedință, maiestuos, impunător, o dovadă a forței fostului mare Imperiu Rus. Toate delegațiile urmează să aibă o întrevedere cu preşedintele-gazdă. Sunt alături de Traian Băsescu, Anca Ilinoiu şi Mihai-Răzvan Ungureanu. Puțin mai încolo se află delegația Moldovei. Voronin e însoțit de tânărul lui ministru de Externe, Andrei Stratan, o persoană care face un contrast puternic, favorabil lui, cu aspectul rigid, sovietic al oficialilor moldoveni.

Traian Băsescu se îndreaptă spre Voronin. Noi, după el. Câteva amabilități, şi Traian Băsescu abordează direct, fără ezitări: „Ia, ziceți, Domnule Preşedinte, când ne unim?". Voronin râde relaxat: „România are acum altă treabă, să intre în Uniunea Europeană". Băsescu nu întârzie să îl asigure că putem să intrăm împreună, chiar dacă asta înseamnă o întârziere şi pentru noi. Glumeşte? mă întreb. „Hai, domn' Preşedinte, să facem ceva pentru

țările noastre." Voronin, cu o mimică ce arată că cineva exagerează, răspunde: „Lăsați să vină alt Preşedinte în Moldova, că altfel o să se spună că v-ați unit cu un comunist". Cei doi miniştri de Externe se ridică de la masă şi îşi găsesc de vorbit, departe de locul acela. Are sens abandonul lor. Dacă nu asistă la discuție, nu au ce să consemneze în vreun raport oficial. După ce Voronin se autodefineşte calm şi mândru „comunist", Traian Băsescu nu e impresionat şi continuă: „Domn' Preşedinte, nu e nicio problemă. Eu i-am asigurat pe toți că în capul dumneavoastră a avut loc Revoluția Portocalie, aşa că nu e o problemă că sunteți comunist. Merită să ne gândim la unire". Şi enumeră paşii care pot fi făcuți. Voronin e stoic până la capăt. Asaltul lui Traian Băsescu nu-l clinteşte. Îl sfătuieşte pe Băsescu: „Domnule Preşedinte, aveți timp să vă ocupați de unire. În primul an de mandat, ocupați-vă de România şi apoi, în al doilea, faceți istorie". Intervine protocolul ucrainean, care invită delegația lui Voronin să intre în salon, pentru convorbirile oficiale.

Nu cred că cei doi s-au simpatizat, dar în primii ani de după 2004 au reuşit să păstreze aparențele unui dialog civilizat. Ba chiar Voronin a trimis nişte sticle de vin pentru crama Palatului Cotroceni.

*

O trecere în revistă a agendei din acei ani arată o prezență externă foarte intensă. Problema mare era iritarea Preşedintelui față de elementele din program. Din punctul lui de vedere, vizitele ar fi trebuit să includă doar întâlnirile cu omologii săi. În rest, membrii delegației ar fi putut să preia celelalte discuții, iar întoarcerea în țară să fie cât mai rapidă. Nu era uşor de convins şi cu includerea unor momente de protocol, care țineau de gesturi obligatorii, semnificative pentru respectul acordat valorilor naționale ale țărilor-gazdă: depuneri de coroane sau vizitarea unor monumente. În Egipt, a refuzat să se

deplaseze la piramide, deşi pentru delegația noastră se făcuse un protocol special. Ne-a spus să mergem noi să onorăm invitația, că el le-a văzut când era comandant de vas. Vizitarea Taj Mahărului, care a presupus deplasarea cu un microbuz pe drumuri de țară, năclăite în praf şi căldură, a fost alt prilej de bombăneală. Cele mai dificile erau vizitele care presupuneau ore lungi de zbor şi decalaj mare de fus orar, cum au fost cele din Japonia, China sau Coreea. Totul era calculat astfel încât să aterizăm dimineața şi să intrăm în program foarte repede. În Japonia, Traian Băsescu a avut o prezență de spirit amuzantă. Întâlnirea cu prim-ministrul Junichiro Koizumi era programată la câteva ore după aterizare, iar cei mai mulți dintre noi dădeam semne vizibile de oboseală. Discuțiile erau purtate în română şi japoneză. Traducerea adăuga timpi morți, iar cadența limbii nipone te îmbia mai abitir la relaxare. La un moment dat, delegația noastră începuse să abandoneze uşor, dar constant, capul pe caietele de notițe. Koizumi a remarcat, privind înțelegător de-a lungul mesei: „Cred că a fost lung drumul şi obositor". Preşedintele s-a uitat în dreapta şi în stânga sa: „Aşa stau ei când se concentrează". O replică apreciată din plin de un prim-ministru fan al muzicii rock. Râsul a trezit audiența.

Partea economică a acestor vizite a fost cea mai lipsită de retroacțiune, de feedback. Proasta relație cu Tăriceanu se simțea din plin, atunci când încercam să valorificăm întâlnirile economice. China a fost unul dintre cele mai relevante cazuri. În 2006, când a avut loc vizita oficială în China, exista un dezechilibru major în balanța comercială dintre cele două țări. Importurile româneşti din China erau de 1,5 miliarde de euro, iar exporturile româneşti în China atingeau nivelul de doar 400 de milioane de euro. Preşedintele chinez de atunci, Hu Jintao, a făcut o propunere foarte clară: Guvernul chinez va transmite autorităților de la Bucureşti o listă cu mărfurile care pot fi importate din România, iar China aşteaptă o listă de la

Guvernul român cu produsele pe care doreşte să le introducă pe piața chineză. „Mă voi ocupa personal de această chestiune, doar să ne trimiteți lista”, s-a oferit Hu Jintao. Întorşi acasă, am propus să facem un dosar cu chestiunile discutate în vizitele externe, să vedem ce restanțe avem, ce putem impulsiona. Am decis ca Theodor Stolojan să stabilească întâlniri punctuale cu cei din Executiv şi să încercăm să finalizăm aspectele cuprinse în dosar. Oricât încercam, nu reuşeam să întocmim „lista lui Hu Jintao”. Experții guvernamentali găseau tot felul de explicații prin care întârziau realizarea acelei liste. Nici nu cred că a mai fost trimisă vreodată.

Ne luam şi responsabilități care erau mai greu de îndeplinit, cum a fost în discuția cu Gaddafi, care voia ciment, foarte mult ciment. Dialogul din Palat – în cort ne-a chemat când ne pregăteam să mergem la aeroport – a cerut o vigilență suplimentară față de alte vizite. Era o atmosferă greoaie, cu un protocol bizar. Fuseserăm avertizați să ținem tălpile pe podea. Ni s-a explicat că era un afront la adresa Marelui Lider dacă poziția picioarelor ar fi permis să se vadă talpa. Formula de adresare impusă pe toată durata discuției a fost „Mare Lider”. De altfel, totul era „mare”.

15 noiembrie 2006. Dialogul e memorabil. Gaddafi: „Marele popor român ne este prieten”. Băsescu: „Şi nouă marele popor libian, Mare Lider”. Gaddafi: „Mare Lider, mulțumesc marelui popor român”. Gaddafi: „Marele popor român a trecut prin perioade de criză, dar a fost nedreaptă moartea fostului mare lider, Ceauşescu”. La început, Preşedintele nu zice nimic. Îi lasă interlocutorului dreptul să îşi deplângă prietenul, doar că Gaddafi e hotărât să smulgă ceva compasiune de la noul mare lider al României. Şi, tot deplângând cruzimea cu care a fost răsplătit fostul mare lider Ceauşescu, care „a făcut multe lucruri bune pentru marele popor român”, Băsescu i-a curmat brusc

lamentațiile: „Revoluția e revoluție”, parafrazând neașteptat *à la guerre comme à la guerre.* Scena frizează hilarul. Gaddafi pare mut de durere, câteva secunde, la răceala manifestată de marele lider român actual. În rest, am grijă să nu pun picior peste picior. Întrebări grele de la Marele Lider Gaddafi, mimând perfect curiozitatea şi lipsa informației, când de fapt vrea să ajungă la vrăjmaşul american şi să ne spună ce crede: „Ați intrat în Uniunea Europeană? Dar mai sunt şi alte țări din Europa Răsăriteană în U.E.? Dar în N.A.T.O. sunt? Am citit într-un articol că trupe americane au depăşit granița lor. Şi am mai citit că lor li s-au ataşat şi trupe româneşti. E adevărat?”. E adevărat, zice marele lider român, adăugând totuşi că „terorismul e un mare rău”. Gaddafi împarte vina: „Rusia e vinovată că a intrat cu trupe în Afganistan, dar apoi au intrat şi trupe americane, care nu mai vor să plece. Nu e bine”. Instructiv dialogul! Mergem şi în cort, deşi toată lumea pariase că nu va face această invitație. La plecare, mă grăbesc spre maşină, convinsă fiind că oricum nu mă vede nimeni când mă sustrag protocolului greoi. Sunt doar una dintre cei mulți în delegație. Mă întorc din drum gărzile pretoriene, fiindcă Marele Lider vrea să îşi ia rămas-bun cum se cuvine de la fiecare membru. Ce spectacol cortul acesta de beduin şi toată recuzita!

*

Chiar dacă Traian Băsescu era presant, incomod, cicălitor, sufocant până la exasperare, în discuțiile în care ne confruntam din ce în ce mai des opiniile despre presă sau despre abordarea publică a diverselor teme, în relația cu mine nu găseam accente care să depăşească limita civilității. Chiar şi în ultimele trei zile la Cotroceni, a căutat forme care să estompeze ruptura, deşi ne săturaserăm unul de celălalt ca de mere acre. Dar, până aproape de momentul deteriorării ireversibile a

colaborării, dincolo de adversitățile care proveneau din moduri din ce în ce mai categoric opuse de a vedea lumea, Traian Băsescu s-a raportat la mine ca la un amic cu care duci de toate, şi rele, şi bune. Sunt sigură că l-am dezamăgit, când a constatat că nu pot duce chiar de toate, mai ales lucruri care intrau puternic în conflict cu propriile mele principii şi credințe. Dar există întâmplări care mi-au rămas şi acum, după atâta timp, în minte, fără să le găsesc o motivație rațională pe traseul colaborării. Arătau un soi de dependență, care căpăta uneori tonuri uşor ridicole, alteori amuzante, dar mă obişnuisem în mare parte cu tabieturile Preşedintelui, care trebuia să ştie în orice moment ce fac şi unde sunt.

Timp de doi ani şi trei luni, ziua mea a început cu telefonul Preşedintelui şi cu pregătirea copilului pentru grădiniță. Mi-a reproşat că foloseam maşina proprie, un Mitsubishi Colt din 2004, în locul maşinii de serviciu. Îmi spunea că, în cazul unui accident, titlurile ar fi despre locul de muncă, nu despre persoana mea fizică. Nu spun că nu avea dreptate, dar eram convinsă că mă descurc ca şofer. Doar îmi dorisem în adolescență să devin şofer de tir. Zi de zi, urcam dimineața în maşina mea, îmi duceam copilul la grădiniță, apoi mă îndreptam spre locul de muncă. Maşina de serviciu o foloseam doar în situații impuse, cum ar fi să intru în coloana oficială, ca să mă deplasez la o acțiune sau alta. Dar se întâmpla rar, pentru că de cele mai multe ori mergeam cu Preşedintele în maşină.

„Ce faci? Pe unde eşti?", erau cele două întrebări care îmi marcau diminețile. Nu conta programul real. Ajungeam la Cotroceni printre primii angajați. De cele mai multe ori, luam împreună cafeaua de dimineață. Era singurul moment bun, pentru că nu era nimic de urmărit la televizor. Vorbeam despre program sau generalități. Diminețile erau agreabile, cât timp nu discutam despre presă. Unele situații mă surprindeau, fără să le găsesc vreo explicație logică.

Aprilie 2005. Îi spun Preşedintelui că lipsesc o oră. Una dintre cele mai bune prietene ale mele şi-a sărbătorit onomastica şi, pentru că n-am reuşit să ajung la petrecere, i-am propus să luăm un prânz împreună. „Unde vă întâlniți?" „La Bistro Atheneu." Mă avertizează să îmi las telefonul deschis. Cum altfel, îmi spun. Ajung la restaurant. Mă întâlnesc cu Cecilia.

Pe Cecilia şi Adriana, cele mai vechi şi mai statornice prietene, am uneori sentimentul că le ştiu de mai de demult decât vârsta noastră biologică. Am făcut aceeaşi facultate (Filologie, după 1989 redenumită Litere), am împărțit aceeaşi cameră în căminul din 6 Martie, am mâncat aceeaşi ciocolată de un leu şi am împărțit aceleaşi țigări fără filtru. Asta în primii ani de studenție. Odată cu Revoluția s-au mai diversificat şi ofertele de tutun.

Ne aşezăm la o masă de lângă fereastră. Începem repede taclaua. Nu aveam prea mult timp şi s-au adunat ceva lucruri de comentat. Primim meniul. Cici vorbeşte pe fundalul unui zgomot de sirenă, care se aude foarte aproape de noi. Două maşini negre opresc în față la Bistro. Pare greu de crezut, dar e chiar Preşedintele. Intră în salonul unde suntem noi, o salută pe Cecilia cordial, deşi se văd pentru prima oară, ne întreabă dacă ne deranjează. Ce să spunem. „M-am gândit să vin şi eu, să nu vă las singure, mi-e şi foame…" Eu mă descurc cu situația, dar e limpede că Cecilia nu pricepe cum de ia prânzul cu Preşedintele. Se încheagă o conversație. Cecilia urmează să plece la Hong Kong, aşa că primeşte nişte sfaturi despre rutele cele mai bune. Îi sună telefonul. „Sunt cu Adriana şi o prietenă de-a ei la masă. Hai şi tu." În câteva minute, se alătură grupului şi Elena Udrea. Face cinste Preşedintele, cadou pentru Cecilia. Elena pleacă în drumul ei, Cecilia aşijderea, eu urc în maşină cu Preşedintele. Ajungem la Palat şi vorbim despre ce mai avem de făcut. Nicio vorbă despre intempestiva apariție.

Filip a primit prima minge de fotbal de la el, la botez, la Biserica Stavropoleos. Nu a venit Traian Băsescu, dar a fost prezentă doamna Maria, cu care am păstrat mereu o relație ce mă bucura. Din când în când, o mai vizitam acasă cu Filip. Era mereu primitoare şi atentă. El nu era un priceput în relaționarea cu cei mici, lucru explicabil. Recunoştea că a fost pe mare când fetele erau mici, aşa că nu avea de unde să fi căpătat experiență. L-a luat pe Filip să aprindă luminile de Sărbători în Bucureşti, în decembrie 2004. Era încă primar. Atunci l-a auzit pe Filip, care m-a alintat: „Mama e un pufulete!". Şi avea perfectă dreptate! Nu scăpăm uşor de kilogramele cu care m-am pricopsit după naştere. Copilul a folosit „alintul" *pufulete* pentru prima dată atunci şi niciodată după aceea. Atunci l-am inspirat, atunci l-a folosit. Cuvântul l-am mai auzit o singură dată. Din gura lui Traian Băsescu, când şi-a prezentat echipa de campanie, în decembrie 2004, la mitingul care marca victoria în alegeri. M-a numit Pufulete, pentru prima şi ultima dată, în acea euforie a victoriei. A reuşit să îmi creeze un nume de scenă, folosit ulterior cu delicii de cine vrei şi nu vrei. Măcar dacă ar fi fost în mod real o poreclă, ca să pot şi eu să mi-o asum. A rămas doar o şmecherealã vânturată în spațiul public.

Din vara lui 2004 până în vara lui 2007, nu pot spune că am avut vreun concediu, adică un fel de repaos total. Măcar trei zile fără Palatul Cotroceni. Vara, când Preşedintele anunța că pleacă la Neptun, profitam ca să ne îndepărtăm şi noi de Bucureşti. Doar că Preşedintele părea că nici de-al naibii nu se putea lipsi de prezența mea. În vara lui 2005, eram la mare cu cealaltă prietenă, Adriana, care era însărcinată în luna a şaptea, aşa că se bucura de toată atenția. Preşedintele, împreună cu doamna Maria, era la Neptun. M-a sunat.

„Unde eşti? Ce faci?" Ce mai tura-vura: „La mare", răspund cu o bănuială. „A, bravo!" Şi ne invită să ne mutăm în vila de la Neptun, unde se afla el. Îi explic că suntem cu nişte prieteni. „Foarte bine, să vină şi ei." Dar dacă ei nu vor, îmi spun în gând, dacă vrem să stăm aici, să jucăm un tarnib ca în Grozăveşti (după Revoluție, am reuşit să ne mutăm din 6 Martie, spre bucuria generală, ceea ce însemna să treci de la patru persoane în cameră la două, un lux nesperat) şi să ne bârfim între noi? Bineînțeles că mergem la Neptun. Seara poposim, fireşte, la Cireşica, unde vine şi familia Tăriceanu, apoi ne întoarcem la vilă şi ne aşezăm pe terasă. Primii care abandonează şi se retrag la somn sunt Adriana şi Filip. Noi mai întârziem în noapte, cu un Preşedinte jovial şi plăcut, aşa cum îl ştiam de fiecare dată când asistența era nouă. Nu cunosc pe cineva care, văzându-l în asemenea momente, să spună că nu e simpatic, grijuliu, cuceritor, uman, altfel decât pare la televizor. E greu de spus care era Traian Băsescu cel adevărat, deşi poate fi bănuit de dublă personalitate.

*

După ce am plecat de la Cotroceni, ani buni m-am gândit de ce nu a ştiut Preşedintele să îşi pună oprelişti, să înțeleagă cât îi este permis şi să păstreze o urmă de

rațiune, care să îl trezească din acea vrajă a puterii şi să îl apropie în mod esențial de imaginea creată în fața publicului care a crezut în el: onest, incoruptibil, incompatibil cu şantajul, imun la grupuri mafiot-economice. Toate celelalte defecte ar fi fost la capitolul *şi altele* dacă aceste trăsături ar fi existat. M-am gândit cum ar fi trebuit să fie acei curteni care să nu se lase, la rândul lor, vrăjiți că sunt lângă Putere, să nu fie flatați de faptul că împart, măcar din când în când, privilegiile locului, ale funcției, şi să ştie cum să îl ajute pe cel care era prezentat ca luptător fără prihană, fără favoritisme împotriva corupției, care spunea că reformează instituțiile statului, făcându-le atât de independente, încât românul să se simtă în siguranță. Poate nu prea bogat, nu prea înstărit, dar sigur că nu e mințit şi batjocorit de politicienii pe care îi vota.

Libertatea omului, apărarea demnității umane sunt mult mai valoroase şi mai importante decât democrația. Alexandru Paleologu{59} spune frumos: „Democrația este o condiție minimală şi fragilă, care oricând poate fi înlăturată prin mijloace democratice" şi oferă ca exemplu alegerile pe baza scrutinului electoral democratic care aduc diverşi dictatori la putere. Referirea lui îl viza pe Hitler.

Cum ar trebui să arate toți cei care au şi obligația, şi responsabilitatea să nu lase un Preşedinte să devină un monstru de egoism şi încântare de sine? Cert e că primii care îşi schimbă atitudinea sunt cei din jur. Iar, ca să poți face față exercițiilor lor de adulație, trebuie să fii puternic: să te poți controla şi stăpâni în fața tentațiilor, să ai putere asupra propriilor slăbiciuni. Tocmai de aceea nu cred că Traian Băsescu e un om puternic. Poate, vremelnic, a fost un Preşedinte puternic.

În 2009, am avut o discuție cu Andrei Pleşu despre putere, care ulterior s-a transformat într-un interviu publicat în *Political Woman*{60}. L-am întrebat dacă şi cum a simțit puterea ca ministru. Mi-a răspuns: „Mi-aduc

aminte că am dat telefon unui inspector de județ, fiecare județ avea un inspector pentru cultură, şi i-am cerut să facă ceva, nu mai ştiu ce, şi el nu a fost de acord, m-a contrazis şi am intrat într-un fel de polemică cu el. Şi în timp ce vorbeam cu el, am auzit o voce în capul meu care spunea «totuşi, cum îşi permite ăsta să vorbească aşa cu un ministru?». Când am auzit vocea asta, am tulit-o. Am mai stat puțin şi mi-am dat demisia. (...) Pentru că am simțit că cineva înăuntrul meu devine mai puternic decât mine".

Caracterul omului nu se formează în funcția pe care o deține. Funcția îi relevă însă personalitatea şi poate să o nuanțeze, în bine sau în rău. Ține de un dram de noroc să fie în bine. Tocmai de aceea, omul politic nu ar trebui lăsat să zburde după cum îl mână caracterul, ci bine îngrădit de legi, reguli, cutume. Să fie pus să le învețe şi, după ceva timp, să fie ascultat, să le redea pe de rost, să le explice până le interiorizează, să i se dea simulări, până când reuşeşte, chiar şi parțial, să îşi însuşească valorile corect.

Traian Băsescu avea o ierarhie a valorilor care îl aşeza pe el pe primul loc. Exact pe dos față de ierarhia lui Mihail Manoilescu. De altfel, dacă în perioada de până în 2004 reuşea să mai uite de sine, să se ocupe în bine şi de altceva sau altcineva, să nu vorbească doar despre el, după ce a ajuns la Cotroceni, a devenit propriul lui subiect. S-a ocupat doar de sine.

Fidelitatea pe care a invocat-o adeseori Preşedintele, ca instrument de măsurare a valorii unora sau altora, şi în baza căreia i-a lăudat pe unii sau i-a blamat pe alții, a fost prin raportare exclusiv la persoana lui şi nicidecum la principiile pe care le invoca public, la programul politic cu care a câştigat sau la declarațiile despre treburile țării, care erau aproape întotdeauna corecte. Din păcate, se crea o distanță devastatoare între ce voia să pară şi ceea ce era, dincolo de uşile capitonate ale puterii. Mihail Manoilescu constata că „fidelitatea față de persoană trece

de multe ori înaintea fidelității față de principii, iar opinia publică judecă şi condamnă uneori mai sever derogările față de prima decât față de cea de-a doua. Fidelitatea față de monarh şi față de şeful politic este deci o virtute minoră care n-ar putea autoriza pe nimeni să deroge de la obligațiile mai înalte şi mai imperioase față de entitățile într-adevăr superioare şi permanente, precum națiunea sau patria, omenirea, comunitatea confesională şi profesională”[61].

*

Prima mea zi la capătul a zece ani de colaborare cu Traian Băsescu a fost vineri, 30 martie. Dimineață a sunat telefonul. Nu îmi era greu să-mi imaginez cine ar fi putut să fie. N-am răspuns. În sfârşit, eram liberă de contract. Apoi, telefonul a sunat din nou. „Te caută Preşedintele”, m-a informat bine cunoscuta voce de la secretariat. „Nu mai lucrez la Cotroceni. Poți să-i spui că nu am răspuns la telefon.”

{1} Călin Dragomir Marinescu a fost secretar de stat la Ministerul Transporturilor în perioada când Traian Băsescu era ministru.

{2} Alexandru Sassu, deputat P.D. În 2003 a aderat la P.S.D., iar în 2007 a fost validat ca preşedinte interimar al T.V.R., fiind demis trei ani mai târziu de Parlament.

{3} La momentul nominalizării, Cristina Pârvulescu era Director Executiv la Direcţia Managementul Creditelor Externe din cadrul Primăriei Municipiului Bucureşti.

{4} Immanuel Kant, *Tratat de pedagogie. Religia în limitele raţiunii,* Editura Agora, 1992, traducere de C.V. Butureanu şi C. Rădulescu-Motru.

{5} Deputat P.D.

{6} Deputat P.D.

{7} Ştefan Pirpiliu, în 2004 a fost Consilier general în cadrul Primăriei Capitalei şi preşedintele Organizaţiei de Tineret P.D., Bucureşti. A ajuns ulterior deputat P.D.L. şi a demisionat din partid în 2012, devenind secretar general în Partidul Forţa Civică.

{8} Tal Silberstein va renunţa la colaborarea cu P.D. şi va deveni consultantul lui Adrian Năstase în alegerile din 2004.

{9} Alexandru Paleologu în dialog cu Filip-Lucian Iorga, *Breviar pentru păstrarea clipelor,* Editura Humanitas, 2005.

{10} Pascal de Sutter, *Aceşti nebuni care ne guvernează,* Editura Tritonic, 2008, traducere de Eliza Dumitrescu.

{11} Partidul Liberal Democrat a fost format în decembrie 2006 (înregistrat oficial la 1 martie 2007) prin desprinderea din P.N.L. şi a fost condus de Theodor Stolojan. În decembrie 2007 a fuzionat cu P.D., iar noua formaţiune politică s-a numit Partidul Democrat-Liberal, fiind condusă de Emil Boc.

{12} În declaraţia de presă, la finalul întâlnirii cu premierul britanic, Tony Blair, atenţia a fost captată de şuviţa care fâlfâia după cum bătea vântul, determinând o campanie a Radio Total cu sloganul: „Fuga la frizer, domnule Preşedinte!".

{13} Pascal de Sutter, *op. cit.*

{14} Silvia Ilieş, redactor la Radio România Actualităţi, a fost Director Executiv al Centrului de Mass-Media, Director de proiect şi coordonator al Şcolilor internaţionale de mass-media.

{15} Adrian Petrache, apropiat al lui Dorin Cocoş şi partener de afaceri cu Alexandru Bittner. În septembrie 2004, Traian Băsescu declara că „mafia personală a lui Adrian Năstase" e condusă „din umbră de cuplul Bittner-Petrache".

{16} Alexandru Bittner, om de afaceri stabilit în S.U.A., de numele căruia se leagă dezvăluirile din Dosarul Microsoft.

{17} Dorin Iacob a fost secretar executiv al P.D., venit pe filiera Virgil Măgureanu, după fuzionarea, în iunie 2001, dintre Partidul Național Român (creat de Măgureanu, fostul şef al S.R.I.) şi P.D. A avut un rol major în pregătirea vizitei din ianuarie 2005 la Chişinău şi din februarie 2005 la Moscova.

{18} Florian Anghelescu, proprietar al fabricii de țigări cu acelaşi nume, a fost un susținător al lui Traian Băsescu. Soția sa, Stana Anghelescu, a fost angajată consilier de stat în Administrația Prezidențială. Florian Anghelescu a fost acuzat de Traian Băsescu că „încearcă să-şi creeze un sistem de protecție, afirmând în toate anturajele că, împreună cu Preşedintele, stabileşte schimbări din funcții, puneri sub urmărire penală". După apariția interviului, Stana Anghelescu a demisionat din funcția de consilier de stat. În martie 2006, Florian Anghelescu a fost găsit spânzurat în subsolul vilei sale.

{19} Într-o intervenție telefonică, în 2006, la Antena 3, Traian Băsescu i se adresa Corinei Drăgotescu: „Dumnezeu să ne dea sănătate cât adevăr spunem legat de povestea pe care ați prezentat-o în prima pagină a ziarului de mâine!". Replica venea în contextul în care jurnalista se afla sub tratament, fiind diagnosticată cu cancer. Corina Drăgotescu scrisese despre faptul că şeful statului din 2006 s-ar fi ocupat la Constanța, în 22-23 decembrie 1989, cu distrugerea unor documente ale Securității.

{20} Traian Băsescu a fost huiduit, pentru prima oară de când era Preşedintele României, la intrarea în sediul C.N.S.A.S. unde avea loc şedința conducerii instituției. A fost aşteptat de un grup de manifestanți care îl susțineau pe Ticu Dumitrescu şi cereau demisia lui Corneliu Turianu, propus de P.D., de la conducerea C.N.S.A.S. Un manifestant i-a spus: „Îl vrem pe Ticu Dumitrescu". „Să vreți lege şi democrație", i-a răspuns Traian Băsescu, moment în care întreaga mulțime a început să huiduie şi să strige Jos comuniştii!". La plecare, Băsescu a fost însoțit de aceleaşi huiduieli, deşi între timp se aflase de înlocuirea lui Turianu cu Claudiu Secaşiu.

{21} Gustave Le Bon, *Psihologia timpurilor noi,* Editura Antet, 2010, traducere de Gabriel Avram.

{22} Meciul Steaua-Rapid a avut loc pe 6 aprilie, ca sfert de finală în Cupa U.E.F.A.

{23} Gustave Le Bon, *op. cit.*

{24} Paul Johnson, *Intelectualii,* Editura Humanitas, 2012, traducere de Luana Stoica.

{25} Interviul a fost publicat în numărul din 12-18 iulie al revistei.

{26} Lucrare a istoricului francez Stéphane Courtois, a cărei traducere în limba română apăruse la Editura Humanitas în 1998.

{27} Vladimir Tismăneanu, *Stalinism pentru eternitate. O istorie politică a comunismului românesc,* Editura Polirom, 2005, traducere de Cristina Petrescu şi Dragoş Petrescu, postfață de Mircea Mihăieş.

{28} *Evenimentul Zilei* începe publicarea unor articole care aveau drept subiect conexiunile dintre soțul doamnei Elena Udrea şi „mafia personală a lui Adrian Năstase". Campania a început pe 15 august 2005, iar primul articol s-a numit „Cocoşul dintre Traian Băsescu şi Adrian Năstase".

{29} Valentin Nicolau, fondator al Editurii Nemira, în acea perioadă preşedinte al T.V.R.

{30} Gustave Le Bon, *op. cit.*

{31} Pascal de Sutter, *op. cit.*

{32} Mihail Manoilescu, *Etica politică,* Editura Spandugino, 2010, traducere de Elena Manoilescu, prefață de Vasile Morar.

{33} Paul Johnson, *op. cit.*

{34} Pascal de Sutter, *op. cit.*

{35} Pascal de Sutter, *op. cit.*

{36} Mihail Manoilescu, *op. cit.*

{37} José Ortega y Gasset, *Spania nevertebrată,* Editura Humanitas, 1997, traducere de Sorin Mărculescu.

{38} „Este clar că Serviciile s-au implicat în campanie. Este clar că au fost lucruri în neregulă, în condițiile în care pe 10 septembrie 2014 am chemat şefii celor două Servicii şi prim-adjuncții lor şi i-am atenționat să nu se implice în campania electorală", afirma Preşedintele pe 30 octombrie 2014 la Bl TV.

{39} Pascal de Sutter, *op. cit.*

{40} Mihail Manoilescu, *op. cit.*

{41} Convenția Democrată Română (C.D.R.) a fost o alianță politică şi electorală formată în anul 1991 de partidele care, la fondarea convenției, reprezentau opoziția față de guvernarea Frontului Salvării Naționale. C.D.R. a câştigat alegerile parlamentare din anul 1996 şi, împreună cu Partidul Democrat, a format o coaliție politică de guvernare a României până în noiembrie 2000. Începând din 13 august 1996, denumirea a fost uşor modificată în Convenția Democratică din România. C.D.R. a fost desființată în anul 2000.

{42} *Vocile puterii. De vorbă cu purtătorii de cuvânt,* Editura Trei, 2011.

{43} Nassim Nicholas Taleb, *Antifragil. Ce avem de câştigat de pe urma dezordinii,* Editura Curtea Veche, 2014, traducere de Cornelia Dumitru.

{44} Nassim Nicholas Taleb, *op. cit.*

{45} Podul din localitate, care făcea legătura între comună şi Buzău, pod peste care trece D.N. 2, cea mai importantă conexiune rutieră dintre Bucureşti şi oraşele din Moldova, a fost distrus de inundaţiile din primăvara anului 2005. Traian Băsescu a urmărit personal lucrările de refacere a podului şi şi-ar fi dorit să îşi sărbătorească ziua de naştere (4 noiembrie) la Mărăcineni, la redeschiderea circulaţiei pe pod, idee la care, ulterior, a renunţat.

{46} Mugur Ciuvică face publică o înregistrare audio cu declaraţii ale lui Traian Băsescu, din iunie 1999, în contextul anchetării şi arestării prefectului P.D. de Braşov, Ioan Nicolae Opriş. Atunci, ministrul Transporturilor şi vicepreşedintele P.D. spunea, conform înregistrării, că este „de necrezut ca fie Poliţia, fie Parchetul să nu-şi informeze ministrul de resort: Domnule ministru, arestăm prefectul!"; se arăta „îngrozit" că „nimeni din actuala putere" nu a ştiut că prefectul P.D. va fi arestat, că „nimeni nu mai controlează ce se întâmplă în ţara asta", că prefectul a fost arestat „fără ştirea celor care, teoretic, ar trebui să controleze pârghiile", că pediştii ar fi trebuit să fie „avertizaţi că va fi arestat prefectul", că este vorba despre „un prefect al P.D.-ului, care, mă rog, e şi la guvernare".

{47} Pe 6 mai 2010, într-o conferinţă de presă, Traian Băsescu declara că pensiile vor scădea cu 15%, salariile din sistemul bugetar cu 25%, inclusiv salariul minim, şi vor fi reduse „masiv subvenţiile, banii urmând să fie alocaţi ţintit către cei care au nevoie de sprijin financiar" (Mediafax).

{48} Traian Băsescu a fost operat, pe 9 mai 2006, la Spitalul Universitar Allgemeines Krankenhaus din Viena. Echipa de medici care a efectuat operaţia a fost condusă de prof. univ. Dr. Engelbert Knosp. Operaţia a început aproximativ la ora 1.30, ora României, şi a durat două ore şi 45 de minute.

{49} În acea perioadă, omul de afaceri Răzvan Petrovici era des invitat la emisiunile TV în calitate de consilier financiar.

{50} Gafa a fost comisă de Elena Udrea la talk-show-ul realizat de Robert Turcescu.

{51} Benedetta Craveri, *Amante şi regine. Puterea femeilor.* Editura Curtea Veche, 2006, traducere de Şerban Stati.

{52} Demisia din funcţia de consilier prezidenţial am depus-o în scris pe 26 martie 2007, începând cu data de 1 aprilie. L-am anunţat pe Traian Băsescu de decizia de a-mi da demisia pe 22 martie. Am stabilit de comun acord să o facem publică pe 30 martie, într-o zi de vineri, cu scopul de a diminua din efect, finalul de săptămână fiind prea puţin ocupat cu ştiri politice.

{53} Miercuri, 28 martie, în ediția de seară, *Jurnalul Național* anunța, pe surse, demisia mea. Joi, în varianta print, ziarul titra pe prima pagină: „Adriana Săftoiu a demisionat. Băsescu, părăsit şi de ultimul mohican. A rămas singur!”.

{54} Ultima mea întâlnire cu Traian Băsescu a fost pe 28 martie 2007.

{55} Gustave Le Bon, *op. cit.*

{56} Josep Borrell, om politic spaniol, preşedinte al Parlamentului European între anii 2004 şi 2007.

{57} René van der Linden, politician olandez, preşedintele Adunării Parlamentare a Consiliului Europei între 2005 şi 2008.

{58} Gustave Le Bon, *op. cit.*

{59} Alexandru Paleologu, *op. cit.*

{60} *Political Woman,* anul I, nr. 1, aprilie 2009.

{61} Mihail Manoilescu, *op. cit.*